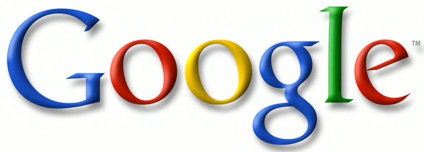

NYPL RESEARCH LIBRARIES
3 3433 08242103 7

Historiske Fortællinger

om

Islændernes Færd

hjemme og ude,

udgivne

af

Det Kongelige

Nordiske Oldskrift-Selskab

i Bearbejdelse

efter de islandske Grundskrifter

ved

N. M. Petersen.

Tredie Bind.

Kjøbenhavn.

Trykt i S. L. Møllers Bogtrykkeri.

1841.

Fortælling

om

Njal og hans Sønner.

1. Om Mørd Gige.

En Mand, som hed Mørd, med Tilnavnet Gige, en Søn af Sighvat den Røde, boede paa Gaarden Vold i Rangaavolde[1]. Han var en mægtig Høvding og dygtig i at forfølge Sager, ja saa lovkyndig en Mand, at ingen Domme tyktes lovlige, med mindre han havde Del deri. Han havde en Datter, som hed Unne, en smuk, dannet og gjæv Kvinde, der ansaaes for det bedste Parti i Rangaavolde.

Vende vi os nu vesterpaa til Bredefjordsdale[2], saa boede her en Mand ved Navn Høskuld, en Søn af Dalekoll. Hans Moder hed Thorgerde, og var en Datter af Thorsten den Røde, en Søn af Olaf den Hvide, der igjen var en Søn af Ingild Helgesen. Ingilds Moder var Thora, en Datter af Sigurd Orm i Øje (Snogøje), Regner Lodbrogs Søn. Thorsten Røds Moder Ude (eller Unne), med Tilnavnet den Dybsindige (eller den meget Rige), var en Datter af Ketil Flatnef, Søn af Bjørn Buna, der igjen var en Søn af Grim Herse fra Sogn[3]. Høskuld boede paa Høskuldsstad i Laxaadal. Hans Broder hed Hrut, og boede paa Hrutsstad; han havde Moder med Høskuld, men hans Fader var Herjolf. Hrut var en smuk Mand, stor og stærk og vaabendygtig,

---

1) Landstrækning paa Sønderlandet, imellem de to Floder vestre Rangaa og østre Rangaa. 2) Dalstrækningerne ved Bredefjord, i Dalesyssel paa Vesterlandet. 3) Landskabet Sogn i Norge.

blid af Sind, særdeles forstandig, haardraadig mod sine Uvenner, men en paalidelig Raadgiver i alle vigtige Sager.

Det hændte sig engang, at Høskuld gjorde et Gjæstebud for sine Venner; hans Broder Hrut var der ogsaa, og sad næst hos sin Broder. Høskuld havde sig en Datter, der hed Halgerde; hun gik og legede paa Gulvet med nogle andre Pigebørn; hun var smuk, velvoren, og hendes Haar var fagert som Silke, og saa stort, at det naaede hende til Bæltet. Høskuld kaldte paa hende. „Kom hid til mig!" sagde han. Hun gik strax hen til ham; han tog hende under Hagen, og kyste hende. Derpaa gik hun atter bort. Da sagde Høskuld til Hrut: „Hvorledes tykkes du om dette Pigebarn? Er hun ikke fager?" Hrut tav dertil. Høskuld talte anden Gang til ham. Da svarede Hrut: „Fager nok er Pigen, og mange vil undgjælde det; men jeg veed ikke, hvorfra Tyvsøjne ere komne i vor Æt." Da blev Høskuld vred, og der var nogen Spænding imellem Brødrene i nogen Tid.

Halgerdes Brødre vare: Thorleif, Fader til Bolle, og Olaf, Fader til Kjartan, og Baard.

2. Hrut bejlede til Unne.

Engang rede Brødrene Høskuld og Hrut til Altinget, hvor der var en stor Forsamling. Da sagde Høskuld til Hrut: „Jeg vilde ønske, Broder, at Du vilde tænke paa dit Huses Bedste, og tage dig en Kone." Hrut svarede: „Det har jeg længe haft i Sinde, men jeg har dog ikke kunnet komme til nogen Beslutning; men nu vil jeg følge dit Raad. Hvem mener du da, vi skulle tænke paa?" „Her er nu" svarede Høskuld, „mange Høvdinger paa Tinget, saa der er nok at vælge iblandt; men jeg har dog allerede udseet dig en Kvinde. Det er Unne, en Datter af Mørd Gige, en meget forstandig Mand; han er nu her paa Tinget, og lige-

saa hans Datter, saa du kan see hende, om du har Lyst.“ Næste Dag, da Folk gik til Lavretten[1], saae de ude ved Rangaaboernes Bod flere velklædte Kvinder. Da sagde Høskuld til Hrut: „See her er nu Unne, som jeg talte til dig om. Hvad synes du om hende?“ „Godt,“ svarede han, „men jeg veed dog ikke ret, om vi ville leve lykkelig sammen.“ Derpaa gik de hen til Lavretten. Mørd Gige afgjorde Retsspørgsmaale, som han pleiede, og gik derpaa hjem til sin Bod. Høskuld og Hrut stode op, og gik hen til Mørds Bod og derind. Mørd sad længst inde i Boden. De hilste ham. Han rejste sig for at tage imod dem, gav Høskuld Haanden, og lod ham sætte sig ned hos sig, og Hrut sad igjen ham nærmest. Derpaa talte de adskilligt med hinanden, indtil Høskuld endelig drejede Talen hen paa sit Ærende. „Jeg vil slutte en Handel med dig,“ sagde han; „Hrut vil være din Svigersøn, og kjøbe din Datter[2], og jeg skal paa min Side intet spare.“ Mørd svarede: „Jeg veed, at du er en stor Høvding, men din Broder kjender jeg ikke.“ Høskuld sagde: „Fremmere er han, end jeg.“ Mørd vedblev: „Du kommer til at give ham meget med, thi hun tager al Arven efter mig.“ „Jeg vil ikke længe betænke mig paa

---

[1]) Om dette og lignende Udtryk bedes Læserne at søge Oplysning i de ved Slutningen tilføjede Anmærkninger. [2]) Giftermaal betragtedes som et Kjøb, en Handel, imellem Brudgommen og Brudens nærmeste Frænde; heraf ogsaa Udtrykket Bryllup, som egentlig betyder Brudkjøb. Brudgommen maatte, som det Følgende viser, kjøbe Bruden for en vis Sum, der kaldtes Mund, eller stille en vis Del Jord eller Gods imod det, som Bruden fik hjemmefra eller hendes Medgift. Derefter toges nøjere Bestemmelser for, hvorledes der skulde forholdes med denne deres fælles Ejendom, om de skulde have den tilhalvs, indgaa Halvfællig, eller Delingen i Tilfælde af Skilsmisse o. s. v. skulde skee paa anden Maade.

hvad jeg skal love," sagde Høskuld, „han skal have Kamnæs og Hrutsstad og helt op til Thrandgil og et sejlfærdigt Kjøbmandsskib." Hrut sagde da til Mørd: „Betænk, Bonde, at min Broder af Kjærlighed har udstyret mig vel; hvis I nu vil give eders Samtykke til Giftermaalet, saa maa I bestemme Vilkaarene." Mørd svarede: „Det har jeg allerede betænkt: hun skal have 60 Hundrede, og Trediedelen mere i din Gaard; men faa I Arvinger, skal der være Halvfællig imellem eder." Hrut svarede: „Det Vilkaar er jeg fornøjet med. Lad os nu tage Vidner derpaa!" Derpaa stode de op, og gave hinanden Haanden, og Mørd fæstede Hrut sin Datter Unne, og Gildet skulde staa en halv Maaned efter Midsommer hos Mørds.

Begge Parter rede nu hjem fra Tinget; de rede vesterpaa forbi Hallbjørns Varder[1], og der mødte dem Thjostolf, en Søn af Bjørn Gullbere fra Rejkedal, og fortalte dem, at der var ankommet et Skib i Hvidaa[2]; det var nemlig Hruts Farbroder Øssur[3], der var kommen ud til Landet, og han vilde gjerne have, at Hrut jo før jo heller skulde komme til ham. Men da Hrut hørte dette, bad han Høskuld tage hen til Skibet med sig. Begge Brødrene toge da afsted. Og da de kom til Skibet, bød Hrut sin Frænde Øssur hjertelig velkommen. Øssur bød dem ind i Boden at drikke. Der blev da taget af deres Heste, og de gik ind og drak. Hrut sagde til Øssur: „Nu skal du ride hjem med mig, Frænde, og blive hos mig i Vinter." „Det lader sig ikke gjøre, Frænde,"

---

[1]) Varder kaldtes Stendysser, som vare opsatte paa saadanne Steder, hvor de Rejsende kunde være uvisse om Vejen. Paa Nordens Fastland forekommer derimod dette Ord sædvanlig som enstydigt med Vavn.

[2]) eller Hvitaa, som falder ud i Borgefjörd. [3]) eller, med den danske Form af dette Navn, Æser.

svarede den anden, „thi jeg maa forkynde dig din Broder Eivinds Død; og han indsatte dig paa Guleting[1] til sin Arving, men nu ville dine Uvenner bemægtige sig Godset, hvis du ikke selv kommer." „Hvad skal vi nu gjøre, Broder?" sagde Hrut; „det bliver nok en vanskelig Sag, nu da jeg netop har bestemt mit Bryllup." Høskuld svarede: „Du skal ride hen til Mørd, og bede ham forandre eders Aftale, saaledes at hans Datter skal vente dig i tre Aar som Fæstemø; men jeg vil ride hjem, og føre dine Varer ned til Skibet." Hrut sagde: „Jeg beder dig da at tage Mel og Ved og hvad du ellers synes." Derpaa lod han sine Heste føre frem, og han selv red sønderpaa, men Høskuld hjem. Hrut kom til Rangaavolde til Mørd, og blev vel modtaget. Han fortalte Mørd sin Stilling, og bad ham raade. Mørd sagde: „Hvor meget Gods kan det vel være?" Hrut sagde, det kunde være hundrede[2] Mark, hvis han fik det alt." „Det er meget," svarede Mørd, „i Sammenligning med Arven efter mig, og du skal da reise, hvis du synes." Derpaa forandrede de Aftalen, og bestemte, at Unne skulde sidde i tre Aar som hans Fæstemø. Hrut red nu til Skibet, og var der ved Skibet om Sommeren, til alting var færdigt. Høskuld lod alt Hruts Gods bringe ned til Skibet, og denne overdrog ham Opsynet med den Ejendom, han havde der vesterpaa, imedens han var udenlands. Høskuld red nu hjem til sin Gaard. Kort efter fik de Bør, og seilede til Havs; de vare ude i tre Uger, kom til Land ved Hern[3], og seilede øster til Vigen.

[1]) Et berømt Tingsted i den vestlige Del af Norge. [2]) eller, efter andre Læsemaader, to hundrede, syv hundrede. [3]) Hern eller Herdla, en Ø i Hordeland, i Nærheden af Bergen i Norge.

3. Om Hrut og Gunhilde Kongemoder.

Harald Graafeld regjerede i Norge. Han var en Søn af Harald Haarfagers Søn Kong Erik Blodøxe. Hans Moder hed Gunhilde, og var en Datter af Øssur Tote. De havde deres Sæde i Kongehelle[1]. Det rygtedes nu, at der var ankommet et Skib til Vigen, og da Gunhilde fik dette at vide, spurgte hun efter, hvad for islandske Mænd der vare paa Skibet? Der blev sagt hende, at det var Hrut, en Brodersøn af Øssur. Hun sagde: „Ja, jeg veed det nok, han har uden Tvivl i Sinde at hente sin Arv; men der er en Mand ved Navn Sote, som har den i sin Varetægt". Derpaa kaldte hun paa sin Skosvend, der hed Øgmund. „Jeg vil sende dig til Vigen," sagde hun, „hen til Øssur og Hrut; siig til dem, at jeg indbyder dem begge til mig i Vinter, og siig, at jeg vil være deres Ven, og hvis Hrut vil rette sig efter mig, saa skal jeg sørge for den Sag med hans Gods, samt hvad han ellers trænger til, og anbefale ham hos Kongen." Skosvenden drog afsted, og traf dem. Strax da de fik at vide, at det var Gunhildes Svend, toge de vel imod ham; han sagde dem hemmelig sit Ærende, og de overlagde derpaa i Løn med hinanden. Øssur sagde til Hrut: „Mig synes, Frænde, at her er ikke meget at betænke; thi jeg kjender Gunhildes Sindelag: saafremt vi ikke ville begive os til hende, vil hun jage os ud af Landet, og fratage os alt vort Gods med Vold, men hvis vi tage hen til hende, saa vil hun vise os al den Hæder, hun har lovet." Øgmund drog hjem, og da han var kommen til Gunhilde, sagde han hende Udfaldet af sit Ærinde, samt at de vilde komme. „Det var at formode," sagde Gunhilde, „thi Hrut

[1]) i Vigen i Norge, ved Gøtelven i det saakaldte Ranrige eller Bahuslen.

er en forstandig og dannet Mand; pas nu vel paa, naar de komme til Byen, og siig mig det!" Hrut og Ösfur toge hen til Kongehelle, hvor deres Frænder og Venner kom dem imøde, og hilste dem kjærlig. De spurgte, om Kongen var der i Byen? Man svarede dem Ja. Derpaa mødte de Ögmund, som bragte dem en Hilsen fra Gunhilde, og derhos sagde dem, at hun ikke vilde indbyde dem, førend de havde været hos Kongen, for Snaks Skyld, at det ikke skulde lade, som hun var saa forhippet efter dem, men hun skulde nok sørge for deres Bedste, som hende syntes; saa og at Hrut skulde tale dristig, naar han kom til Kongen, og bede om Ophold ved hans Hird. „Her er tillige," sagde han, „en Hædersklædning til dig, Hrut! i hvilken du skal gaa til Kongen." Derpaa vendte han tilbage. Næste Dag sagde Hrut: „lad os gaa til Kongen!" „Ja, lad os det," sagde Ösfur. De gik da tolv tilhobe, nemlig med alle deres Frænder og Venner, og kom til Hallen, da Kongen sad ved Drikkebordet. Hrut gik først, og hilste Kongen. Denne betragtede opmærksom den velklædte Mand, og spurgte efter hans Navn. Han navngav sig. „Er du en islandsk Mand?" sagde Kongen. Han svarede Ja. „Hvad bevægede dig da til at komme til os?" Hrut svarede: „Lyst til at see eders Højhed, Herre, og desuden har jeg en vigtig Arvesag her i Landet, til hvilken jeg behøver eders Bistand, hvis jeg skal faa min Ret." Kongen svarede: „Hver Mand har jeg lovet at holde ved Lov og Ret her i Landet. Men hvilke flere Ærinder har du vel hos os?" „Herre!" svarede Hrut, „jeg vil bede eder om Ophold ved eders Hird, og at blive eders Mand." Kongen tav dertil. Gunhilde greb Ordet, og sagde: „Mig synes, at denne Mand gjør eder et hæderligt Tilbud, thi jeg tror, at hvis mange saadanne Mænd vare i Hirden, da vilde den

være vel besat.“ „Er det en kløgtig Mand?“ sagde Kongen. „Baade klog og fremstræbende,“ svarede hun. „Det tykkes mig,“ vedblev da Kongen, „at min Moder ønsker, du skulde faa den Navnebod[1], som du attraar; men for vor Værdigheds Skyld og efter Lands Sæd, saa kom til mig efter en halv Maaneds Frist, og du skal da blive min Hirdmand, men min Moder skal imidlertid sørge for din Underholdning, og mæld dig saa til den Tid hos mig!“ Gunhilde gav derpaa Ogmund Befaling at følge dem til hendes Bolig og beværte dem vel. Han fulgte dem da hen til en Stenhal, som var tjeldet med det fagreste Betræk; der var ogsaa Gunhildes Højsæde. Da sagde Ogmund: „Nu vil det sandes, hvad jeg sagde dig om Gunhilde; her er hendes Højsæde, og du skal sætte dig deri, og du maa beholde dette Sæde, skjøndt hun selv kommer.“ Derpaa beværtede han dem, og de havde kun siddet en kort Stund, førend Gunhilde kom. Hrut vilde springe op, og gaa hende imøde, men hun sagde: „Bliv siddende, og du skal bestandig beholde dette Sæde, saalænge du er hos mig.“ Derpaa satte hun sig hos Hrut, og de drukke sammen; og om Aftenen sagde hun: „Du skal ligge paa Loftsalen hos mig i Nat, vi to sammen.“ „I skal derfor raade,“ svarede han. Derpaa gik de til Sengs, og hun laasede strax Salen indenfra, og de sov der om Natten, men om Morgenen begave de sig igjen til Drikkestuen. Og den hele halve Maaned laa de saaledes ene to i Loftsalen, hvorpaa Gunhilde sagde til de Mænd, som hun havde der, at det skulde ikke gjælde mindre, end deres Liv, hvis de fortalte nogen hendes og Hruts Levemaade. Hrut gav hende hundrede Alen Havnevadmel og tolv Varekapper[2], for hvilken Gave Gunhilde takkede ham. Hrut tog derpaa Afsked, efterat han

[1]) Hæderstittel og Rang. [2]) eller Vadmelstæpper.

først havde kysset og takket hende, og hun bød ham Farvel. Dagen efter gik han til Kongen med tredive Mand i Følge, og hilste Kongen. Denne sagde: „Nu vil du vel have, Hrut, at jeg skal holde hvad jeg har lovet dig.“ Derpaa blev han Hirdmand. Hrut spurgte da, hvor han skulde sidde? „Det skal min Moder raade for,“ sagde Kongen. Hun skaffede ham derpaa det hæderligste Sæde, og han var hos Kongen om Vinteren vel anseet.

4. Om Hruts Sejlads.

Om Foraaret fik Hrut Efterretning om Sote, at han var dragen sønderpaa til Danmark med Arven. Han gik derfor til Gunhilde, og fortalte hende om Sotes Færd. Hun svarede: „Jeg vil forsyne dig med to Langskibe med godt Mandskab og derhos en meget rysk Mand, Ulf Utvegen, vor Gjæstehøvding[1]; men førend du tager bort, maa du dog først gaa til Kongen.“ Hrut gjorde saa; og da han kom til Kongen, fortalte han ligeledes ham om Sotes Færd, og at han agtede at sætte efter ham. Kongen spurgte, hvilken Hjælp hans Moder havde givet ham, hvortil Hrut svarede: „To Langskibe og Ulf Utvegen til Høvedsmand over Folkene.“ „Det er godt,“ sagde Kongen; „nu vil jeg give dig andre to Skibe, og du vil endda behøve al denne Styrke.“ Derpaa fulgte han Hrut til Skibet, og sagde ham Farvel; hvorpaa Hrut med sine Folk sejlede sønderpaa.

5. Atle Arnvidsens Drab.

Atle hed en Mand, en Søn af Arnvid Jarl fra Østergøtland, som havde forholdt Hagen Adelstensfostre Skatterne, og var flygtet med sin Fader fra Jæmteland til Gøtland. Derefter styrede Atle med sine Skibe fra Søen Mælaren ud igjennem Stoksund, og saa sønder til Danmark, hvor han

[1]) Høvding for Gjæsterne ved Kongens Hird.

nu laa ude i Øresund, og var erklæret i Landflygtighed saavel af den danske, som af den svenske Konge. Hrut styrede til Øresund, og da han kom der, saae han en stor Mængde Skibe i Sundet. Da sagde Ulf: „Hvad skal vi nu gjøre, Islænding?“ „Styre fremad,“ sagde Hrut; „Ufristet duer ikke. Mit og Øsurs Skib skal fare først, og du maa lægge frem, som dig synes.“ „Sjelden har jeg haft andre til Skjold for mig,“ sagde Ulf, hvorpaa han lagde sin Jagt ligesaa langt frem, som Hruts, og saaledes styrede de frem i Sundet. Nu saae de, som laa i Sundet, at der kom Skibe imod dem, og sagde det til Atle. Han svarede: „Da vil der vorde Gods at vinde.“ Derpaa gjorde de sig slagfærdige paa alle Skibene, og Atle befalede, at hans Skib skulde ligge i Midten af Flaaden. Skibene løb frem, og saasnart de kom saa nær, at de kunde høre hinanden, stod Atle op, og sagde: „I farer uvarlig. Saae I ikke, der vare Hærskibe i Sundet? Hvad er Navnet paa eders Høvding?“ Hrut gav sig tilkjende. „Hvis Mand er du?“ spurgte Atle. „Kong Harald Graafelds Hirdmand,“ svarede Hrut. „Det er længe siden, at min Fader og jeg,“ sagde Atle, „vare gode Venner med eders norske Konge.“ „Din Ulykke er det,“ sagde Hrut. „Vi ere nu saaledes trufne sammen,“ vedblev Atle, „at du skal ingen Tidende kunne sige derom;“ hvorpaa han strax løftede sit Spyd, og kastede det ind paa Hruts Skib; den fik Bane, som stod for det. Slaget begyndte, men sent gik dem Angrebet paa Hruts Skib; Ulf gik rask frem, og forsvarede sig paa forskjellig Vis, snart hug, snart stak han. Atles Stavngjemmer hed Asolf; han sprang op paa Hruts Skib, og blev fire Mænds Bane, førend Hrut blev det vaer, da vendte han sig imod ham; og da de fandtes, stak Asolf i Hruts Skjold, og gjennemborede det, men Hrut hug til Asolf,

hvilket Hug blev hans Bane. Dette saae Ulf Utvegen, og sagde: „Det er sandt, Hrut, at du hugger godt, men du har ogsaa meget at lønne Gunhilde for.“ „Jeg frygter,“ sagde Hrut, „at du taler med døende Mund.“ Atle saae nu et bart Vaabensted paa Ulf, og gjennemborede ham med et Kastespyd. Nu blev der et heftigt Anfald. Atle springer op paa Hruts Skib, og farer fast frem, og nu vender Øsfur sig imod ham, stak efter ham, men faldt selv baglænds overende, thi en anden Mand stak til ham. Hrut vendte sig nu mod Atle, denne hug strax i Hruts Skjold, og kløvede det helt igjennem; da fik Atle et Slag af en Sten paa Haanden, saa han tabte Sværdet. Hrut tog Sværdet, og hug Foden fra ham, og gav ham derpaa Banesaar. De toge der meget Gods, og havde to af de bedste Skibe med sig, og dvælede der kun en kort Tid. Men Sote var imidlertid sejlet forbi, og styrede tilbage til Norge, hvor han landede ved Limgardsside[1]. Her gik han i Land, og mødte Gunhildes Svend Øgmund, der strax kjendte ham, og spurgte, hvorlænge han agtede at blive der. „Tre Dage,“ svarede Sote. „Hvor agter du dig da hen?“ spurgte Øgmund. „Vester til England,“ sagde Sote, „og jeg kommer da aldrig mere til Norge, saalænge Gunhilde hersker der.“ Øgmund gik bort, og begav sig til Gunhilde, thi hun var kort derfra paa Gjæsteri tilligemed sin Søn Gudrød. Han fortalte Gunhilde Sotes Hensigt, hvorpaa hun befalede Gudrød at tage ham af Dage. Gudrød tog strax afsted, kom uforvarendes over Sote, lod ham føre op paa Landet og lod ham der hænge, men tog Godset og bragte sin Moder det; hvorpaa hun fik Mænd til at bringe det til Kongehelle, hvorhen hun ogsaa selv siden begav sig. Om Høsten vendte Hrut tilbage, og havde er-

---

[1]) En Kyststrækning i Thelemarken.

hværvet sig meget Gods; han begav sig strax til Kongen, og nød en god Velkomst. Han tilbød Kongen og Dronningen at tage deraf hvad de vilde; Kongen tog Trediedelen. Gunhilde underrettede Hrut om, at hun havde taget Arven, og ladet Sote dræbe; han takkede hende, og gav hende halvt med sig af det altsammen.

6. Hrut sejler til Island.

Om Vinteren var Hrut hos Kongen vel tilmode, men da det vaarede, blev han meget stille. Gunhilde mærkede det, og sagde til ham, da de engang vare ene to sammen: „Er du husyg?" Hrut svarede: „Det gaar, som det hedder: Ilde er det for den, som paa Uland[1] er baaren." „Vil du til Island?" sagde hun. „Ja," svarede han. „Har du dig en Kvinde derude?" sagde hun. „Nej," svarede han. „Det holder jeg dog for sandt," sagde hun. Dermed endte de deres Samtale. Hrut gik for Kongen og hilste ham. Kongen sagde: „Hvad vil du nu, Hrut?" „Jeg vil bede eder, Herre, at give mig Orlov at fare til Island," svarede Hrut. „Vil din Hæder der blive større, end her?" sagde Kongen. „Nej," sagde Hrut, „men hver maa øve hvad ham forelagt er[2]." „Det er med rammen Mand Reb at drage[3]," sagde Gunhilde,

---

[1]) Uland, fattigt, daarligt Land. Ordsproget udtaler da Sørgmodigheden hos Hrut, der higede efter noget Bedre, men var bunden med uopløselige Baand til sin fattige Hjemstavn. Efter en anden Læsemaade vilde det hedde: Ilde er det for den, som er baaren til at føre et ustadigt og omflakkende Liv, som aldrig har Ro paa sig. [2]) maa følge sin Skjæbnes Bydende, Skjæbnens Bestemmelse.

[3]) At drage Reb med den Stærke er en Talemaade, der har sin Oprindelse fra en i Oldtiden brugelig Leg eller Styrkeprøve, der ogsaa omtales hos Saxe, i det nemlig Tvende grebe i hver sin Ende eller sin Side af et sammensnoet Tov, og prøvede, hvo der kunde drage det fra den anden. At drage Reb med den Stærke, er altsaa her at forsøge det Umulige.

„giv ham derfor Lov til at fare, som ham tjenligst er!“ Der var den Gang Uaar i Landet, men Gunhilde gav ham dog saameget Mel, han vilde have. Nu gjorde han sig rede til at sejle til Island tilligemed Øsur, og da de vare færdige, gik Hrut hen at træffe Kongen og Gunhilde. Hun tog ham i Enrum med sig, og sagde til ham: „Her er en Guldring, som jeg vil give dig,“ hvorpaa hun satte den paa hans Haand. „Mange gode Gaver har jeg faaet af dig,“ sagde Hrut. Hun tog ham derpaa om Halsen, og kyste ham, og sagde: „Hvis jeg har saa megen Magt over dig, som jeg tænker, saa lægger jeg det paa dig, at du ingen Gammen skal have med den Kvinde paa Island, som din Hu staar til, men vel med andre Kvinder; og nu haver ingen af os det godt. Det troede du mig vel ikke til.“ Hrut lo deraf, og gik bort. Derpaa begav han sig til Kongen, og takkede ham. Kongen tog venlig imod ham, og ønskede ham en lykkelig Rejse. Hrut gik strax ombord, og fik god Bør, og de kom til Borgefjord.

Strax da Skibet var landfæstet, red Hrut hjem; men Øsur lod Skibet losse. Hrut red til Høskuldsstad. Høskuld tog vel imod ham, og Hrut fortalte ham om sin Rejse. Derpaa sendte de Mænd øster over Aaen til Mørd Gige, at han skulde gjøre Anstalter til Gildet; men Brødrene rede ned til Skibet, og Høskuld underrettede Hrut om hans Formues Tilstand, der var voret meget, medens han var borte. „Mindre bliver Lønnen,“ sagde Hrut, „end den skulde være, men jeg vil give dig saa meget Mel, som du behøver til din Husholdning i Vinter.“ Derpaa trak de Skibet paa Land, og satte det i Nøst, men alle Varerne førte de til Dalene[1]. Hrut var nu hjemme paa Hrutsstad til sex Uger før Vinte-

[1]) Bredefjordsdale.

ren; da lavede Brødrene og Døsur sig til at ride til Hruts Bryllup; de vare omtrent tresindstyve Mænd i Følge, og rede til de kom øster til Rangaavolde. Der var en stor Mængde Gildesmænd tilstede; Mændene toge Plads paa Bænkene, men Kvinderne paa Tværbænken, og Bruden var meget nedslagen. De drukke nu Gildet, hvilket løb vel af. Mørd udredte sin Datters Medgift, hvorpaa hun red hjem med de andre. Hrut overgav hende al Raadighed i Husets indre Bestyrelse, hvormed alle vare vel fornøjede; men deres Samliv var ikke det bedste, hvilket varede saa ved indtil Vaaren. Da skulde Hrut gjøre en Reise til Vestfjordene, for at kræve Penge ind for sine Varer. Førend han tog afsted, sagde hans Kone til ham: „Tænker du at komme tilbage før Mænd ride til Tings?" „Hvorfor?" sagde Hrut. „Jeg vil ride til Tings," sagde hun, „og træffe min Fader." „Ja," svarede han, „saa vil jeg ride til Tings med dig." „Godt," sagde hun. Han red derpaa til Vestfjordene, fik sine Penge vel anbragte, og red atter hjem; hvorpaa han gjorde sig rede til at tage til Altinget, og lod alle sine Naboer ride med sig, samt hans Broder Høskuld. Hrut sagde da til sin Kone: „Hvis du har ligesaa megen Lyst nu til at ride til Tings, som du før ytrede, saa gjør dig færdig, og rid til Tings med mig!" Hun gjorde sig snart færdig, og de rede til Tinget. Unne gik hen til sin Faders Bod; han tog vel imod hende, men hun var temmelig tungsindig, og da han mærkede det, sagde han til hende: „Seet har jeg dig før med muntrere Aasyn; hvad ligger dig paa Hjerte?" Hun gav sig til at græde, og svarede intet. Da sagde han til hende: „Hvorfor red du da til Tinget, naar du ikke vil sige mig din Hjertens Mening? Er du ikke fornøjet der vesterpaa?" Hun svarede: „Jeg vilde give alt hvad jeg ejer og har til at jeg aldrig

var kommen der.“ Mørd sagde: „Det skal jeg snart komme efter;“ hvorpaa han sendte Bud efter Høskuld og Hrut, hvilke strax kom; og da de vare komne til Mørd, gik han dem imøde, hilste dem, og bad dem tage Sæde. De talte længe og venskabelig sammen. Da sagde Mørd til Høskuld: „Hvorfor er min Datter saa misfornøjet der vesterpaa?“ Hrut sagde: „Lad hende sige til, hvis hun har noget at udsætte paa mig.“ Men der blev intet saadant fremført imod Hrut. Derpaa lod han sine Naboer og Hjemmemænd spørge, hvorledes han behandlede hende; de gave ham et godt Vidnesbyrd, og sagde, at hun raadte alene som hun selv vilde. Mørd sagde til hende: „Du skal tage hjem, og være tilfreds med dit Giftermaal, thi alle give ham et bedre Vidnesbyrd, end dig.“ Hrut red derpaa hjem fra Tinget, og hans Kone fulgte med ham, og om Sommeren levede de godt sammen; men da det vaarede, kom der atter Ufred imellem dem, og jo længer det led frem paa Vaaren, desto værre blev det. Hrut havde en Rejse for til Vestfjordene, og tilkjendegav, at han ikke vilde ride til Altinget. Hans Kone Unne svarede kort, og Hrut rejste.

7. Unnes Skilsmisse fra Hrut.

Det led nu frem til Tingtiden. Unne talte til Sigmund Øssursen, og spurgte, om han vilde ride til Tings med hende? Han svarede, at han vilde ikke ride, hvis hans Frænde Hrut havde noget derimod. „Dig bad jeg just derom,“ sagde hun, „fordi jeg har fortjent det af dig mere end af nogen anden.“ Han svarede: „Jeg vil følge dig, men kun paa det Vilkaar, at du skal ride tilbage med mig igjen, og ingen Svig have for imod Hrut eller mig.“ Hun lovede det. Derpaa rede de til Tings. Hendes Fader Mørd var paa Tinget. Han tog meget vel imod hende, og bad hende

blive i hans Bod, medens Tinget varede; hun gjorde saa. Mørd sagde: „Nu, hvad siger du mig om din Husbonde Hrut?“ Hun kvad:

Godt jeg vist maa sige
om den gjæve Kriger,
godt, saavidt han egen
Villie er mægtig;
men ham trykker saare
Trylleri, og skamfuld
maa jeg derfor meget
sige eller tie.

Mørd blev tavs derved, og sagde: „Der ligger dig Magt paa, min Datter, at ingen skal vide det, uden jeg, og du mener, at jeg bedst kan hjælpe paa dig;“ hvorpaa de gik et Sted hen, hvor ingen kunde høre deres Samtale. Da sagde Mørd til sin Datter: „Siig mig nu alt hvad der er i Vejen imellem eder, og hold ikke Tingen for værre, end den er!“ „Saa faar det da være,“ sagde hun, og kvad twende Viser, hvori hun gav deres Misforhold tilkjende; og da Mørd sagde: „Siig mig det endnu tydeligere!“ tilstod hun ham, hvorledes Hrut og hun ikke kunde have ægteskabelig Omgang med hinanden, hvilket vist maatte være ham paaført ved Trylleri; hun ønskede derfor, at skilles fra ham. Mørd sagde: „Det er vel, at du sagde mig det; jeg skal nu give dig et Raad, som skal være godt, hvis du kan bruge det ret og følge det nøjagtig. Nu skal du først ride hjem fra Tinget; din Husbonde vil da være kommen hjem, og vil tage vel imod dig; du skal være blid og føjelig mod ham, og han vil da tykkes, at der er skeet en god Forandring, og du skal heller ikke vise nogen Kulde; men naar Vaaren kommer, skal du anstille dig syg og gaa til Sengs. Hrut vil paa ingen Maade forske

efter, hvorledes det har sig med din Sygdom, eller skjende paa dig, men snarere bede alle at sørge for dig paa bedste Maade. Derpaa vil han tage hen til Vestfjordene tilligemed Sigmund, og føre alt sit Gods bort derfra, og være borte en stor Del af Sommeren. Men naar nu Mænd ride til Tings, og alle de, som agte at ride, ere redne fra Dalene, da skal du staa op af din Seng, og kalde Mænd til at rejse med dig; og naar du da er ganske færdig, skal du gaa hen til din Seng tilligemed dine Ledsagere, nævne Vidner ved din Husbondes Seng og erklære dig skilt fra ham ved lovlig Skilsmisse, saaledes som fremmes maa ved Altings Dom og Lands Lov; samme Vidnenævnd skal du gjøre ved Karldøren. Rid derpaa bort, og rid over Laraadalshede, og saa til Holtevardahede, thi man vil lede efter dig mod Hrutafjord[1], og rid saa til du kommer til mig. Jeg skal da videre sørge for Sagen, og du skal aldrig mere komme i hans Vold." Hun red nu hjem fra Tinget; Hrut var kommen hjem, og tog vel imod hende; hun svarede ham ogsaa venlig, og var blid imod ham, og Aaret om levede de godt sammen; men da Vaaren kom, blev hun syg og lagde sig til Sengs. Hrut tog til Vestfjordene, efterat han havde givet Befaling til at pleje hende vel. Da Tingtiden nu kom, beredte hun sig til at rejse bort, og bar sig ad ganske saaledes som nys er sagt, og red derpaa til Tinget. Herredsmændene ledte efter hende, men fandt hende ikke. Mørd tog vel imod sin Datter, og spurgte hende, hvorledes hun havde efterkommet hans Raad; hun svarede, at hun havde iagttaget alt nøjagtig. Hun gik derpaa til Lovbjerget, og erklærede sig skilt fra Hrut. Dette

1) Hun skulde, som man seer af Beskrivelsen, tage Vejen imod Nord, imod Hrutafjord paa Nordlandet, for at de, som søgte efter hende, ikke skulde tro, hun var dragen hen til sin Fader.

vakte megen Opsigt. Unne tog hjem med sin Fader, og kom aldrig mere der vesterpaa.

8. Mørd kræver Gods af Hrut.

Hrut kom hjem, og blev meget forbavset, da hans Kone var borte, men forholdt sig dog rolig, og var hjemme hele den Vinter, uden at raadføre sig med nogen om sin Sag. Næste Sommer red han til Altinget tilligemed sin Broder Høskuld, og de havde et stort Følge med sig. Og da han kom paa Tinget, spurgte han, om Mørd Gige var der? man svarede ham ja, og alle tænkte, at de vilde tale om deres Sag, men det skete ikke. En Dag da de tilligemed andre Tingmænd gik til Lovbjerget, krævede Mørd sig Vidner, og lyste Sag mod Hrut angaaende hans Datters Medgift; han anslog den til 90 Hundrede i Gods, lyste til Betaling og Udredning under Straf af tre Marks Bøder; han lyste Sagen til den Fjerdingsret, under hvilken den skulde sagsøges efter Loven; lyste lovlig Tillysning og i alles Paahør paa Lovbjerget. Men da han havde talt dette, svarede Hrut: „Du søger denne din Datters Sag mere af Begjerlighed efter Gods og Lyst til Strid, end med Velvillie og Dannished; heller ikke vil jeg lade det gaa upaatalt hen, thi endnu haver du ikke det Gods i Hænde, som jeg sidder inde med. Thi erklærer jeg da, saa at alle de, som ere herhos paa Lovbjerget, skulle være hørende Vidner, at jeg æsker dig til Holmgang; det skal gjælde den hele Medgift, og jeg sætter ligesaa meget Gods derimod, og hvo der da vinder, han maa tage begge Dele; men vil du ikke stride med mig, da skal du tabe alt Krav paa Godset.“ Da tav Mørd stille, og raadførte sig med sine Venner om Holmgangen; Jørund Gode svarede ham: „Du behøver ikke vort Raad i denne Sag, thi du veed, at hvis du strider med Hrut, vil du lade baade Liv og

Gods; han har en god Sag, og er selv en stor Mand og en tapper Helt." Da tilkjendegav Mørd, at han ikke vilde stride med Hrut; hvorpaa der blev et stort Raab og megen Ulyd paa Lovbjerget, og Mørd havde den største Skam af denne Sag.

Folk rede derpaa hjem fra Tinget. Brødrene Høskuld og Hrut rede vester til Rejkedal, og toge til Gjæst paa Gaarden Lund[1], hvor Bjørn Guldberes Søn Thjostolf boede. Der var falden en stærk Regn om Dagen, saa Folk vare blevne vaade, og der blev antændt Langilde. Bonden Thjostolf sad imellem Høskuld og Hrut, og paa Gulvet gik to Drenge og legede, som bleve opfødte hos Thjostolf, og en lille Pige gik og legede med dem; de snakkede alle Slags, thi de havde ingen Forstand. Den ene af Drengene sagde: „Jeg skal være Mørd, og jeg stævner dig til at miste din Kone." Den anden svarede: „Jeg skal være Hrut, og erklærer dig skilt fra alt Krav paa Godset, hvis du ikke tør stride med mig." Dette gjentoge de nogle Gange, og der opstod en stærk Latter iblandt Hjemmemændene. Da blev Høskuld vred, og slog til den Dreng, der kaldte sig Mørd, med en Kjæp, som traf ham i Ansigtet, og gav ham en Skramme. Høskuld sagde til Drengen: „Herud med dig, og driv ikke Spot med os!" Men Hrut sagde: „Kom hid til mig!" og da Drengen gjorde det, drog Hrut en Ring af sin Haand, gav ham den, og sagde: „Gak bort, og fornærm ingen herefter!" Drengen gik bort, og sagde: „Din Dannished skal jeg stedse ihukomme." Heraf fik Hrut godt Lov. De toge derpaa hjem, og hermed ender Trætten imellem ham og Mørd.

9. Hvorledes Thorvald fik Halgerde.

Nu er at fortælle, at Halgerde Høskuldsdatter vorte til;

[1]) i Rejkedal i Borgefjordssyssel.

hun blev en meget smuk Kvinde og høj af Vært, hvorfor hun blev kaldet Langbrog. Hun havde fagert Haar og saa stort, at hun kunde hylle sig dermed; hun var rundhaandet og haardsindet. Hendes Fosterfader hed Thjostolf; han stammede fra Syderøerne, var stærk, vaabendygtig, og havde dræbt mangen Mand uden at give Bøder for nogen, heller ikke holdt man for, at han forbedrede Halgerdes Sind.

En Mand ved Navn Thorvald Osvifsen boede ude paa Medelfjeldsstrand paa Gaarden under Fjeld; han var rig paa Gods, og ejede de Øer, der hedde Bjørnøerne, som ligge ude i Bredefjord, fra hvilke han fik tør Fisk og Mel. Thorvald var en stærk og dannet Mand, men noget rask i Sind. Engang talte Faderen og han om, hvor Thorvald vel skulde see sig om efter et Giftermaal, og det fandtes da, at intet Parti langtomkring var ham godt nok. Da sagde Osvif: „Vil du beile til Høskulds Datter Halgerde Langbrog?„ „Ja, hende vil jeg bejle til,“ sagde han. „Saa ganske ville I dog ej passe sammen,“ sagde Osvif, „hun har et fast Sind, og du er haardsindet og ubøjelig.“ „Der vil jeg dog gjøre et Forsøg,“ sagde han, „og det nytter ikke at ville holde mig derfra.“ „Det er ogsaa dig selv, der løber Faren,“ sagde Osvif. Derpaa tiltraadte de Frierrejsen til Høskuldsstad, hvor de nøde en god Velkomst. De kom strax frem med deres Ærende for Høskuld, og begyndte Frieriet. Høskuld svarede: „Eders Forfatning kjender jeg, men jeg vil handle aabent med eder: min Datter har et haardt Sind, men hendes Udseende og behagelige Væsen kunne I selv see.“ Thorvald svarede: „Bestem du Vilkaaret, hendes Sindelag skal ikke være mig nogen Hindring for Handelen.“ De talte derpaa om Brudkjøbet, uden at Høskuld spurgte sin Datter om hendes Mening; thi han vilde gjerne have hende gift, og de

bleve enige om hele Brudeskatten. Derpaa fæstede Thorvald Halgerde, og red saa hjem.

10. Om Halgerdes Bryllup.

Høskuld underrettede Halgerde om Giftermaalet. Hun svarede: „Nu har jeg erfaret hvad jeg længe har frygtet for, at du ikke elskede mig saa meget, som du altid har sagt, siden du ikke fandt det værd, at denne Sag blev overlagt med mig; imidlertid finder jeg ikke dette Parti saa herligt, som du har lovet mig;" og det kunde paa alting mærkes, at hun ansaae sig for slet gift. Høskuld sagde: „Jeg lægger ikke saa megen Vægt paa din Stolthed, at den skulde staa i Vejen for min Handel, og jeg skal raade, ikke du, hvis vi ej kunne enes." „Stor er din og din Slægts Stolthed," svarede hun, „og det er da ikke underligt, at jeg har faaet min Del deraf;" hvorpaa hun gik bort. Hun opsøgte sin Fosterfader Thjostolf, og fortalte ham hvad der var i Gjære, og hun var meget nedslaaet. Thjostolf sagde: „Vær ved god Mod! Du vil blive gift nok en Gang, og da vil man spørge dig ad; allesteder vil jeg handle efter dit Sind, undtagen der, hvor din Fader eller Hrut ere." Mere talte de ikke herom. Høskuld lavede til Gilde, og red ud, forat indbyde Gjæster; han kom ogsaa til Hrutsstad, og lod Hrut kalde ud til sig. Han kom ud, og de gik hen at tale sammen. Høskuld fortalte ham den hele Frierhandel, og indbød ham til Gilde, og bad ham ikke være fortrydelig, fordi han ej havde talt til ham, da Handelen blev afgjort. „Mig tyktes det bedst," sagde Hrut, „naar jeg slet ikke havde dermed at gjøre; thi dette Giftermaal vil ikke bringe nogen af dem Lykke, hverken ham eller hende, men jeg vil dog komme til Gildet, hvis du anseer det for en Hæder for dig." „Visselig gjør jeg det," sagde Høskuld, og red derpaa hjem. Osvif og Thorvald ind-

bøde ligeledes Folk til Gildet, og der blev ikke budet færre, end hundrede.

Der boede en Mand ved Navn Svan i Bjørnsfjord, der ligger nordenfor Stengrimsfjord[1]. Det var Halgerdes Morbroder. Svan var meget troldkyndig, trættekjær og ond at have med at gjøre. Ham bød Halgerde til Gilde; hun sendte nemlig Thjostolf til ham, og imellem denne og Svan kom det snart til Venskab.

Folk kom nu til Gildet. Halgerde sad paa Tværbænken, og var en meget munter Brud; Thjostolf gav sig bestandig i Tale med hende; men stundum talte hun med Svan, og denne deres Samtale vakte Folks Opmærksomhed. Gildet løb vel af. Høskuld udredte Halgerdes Gods paa bedste Maade. Derpaa sagde han til Hrut: „Skal jeg ogsaa uddele nogle Gaver?" Hrut svarede: „Du kan faa Lejlighed nok til at øde dit Gods for Halgerde; lad det hermed være nok."

11. Thorvalds Drab.

Thorvald red hjem fra Gildet tilligemed hans Kone og Thjostolf; denne fulgte hendes Hest, og de talede endnu hemmelig sammen. Osvif vendte sig til sin Søn, og sagde: „Synes du vel om dit Giftermaal, og hvorledes løb eders Samtale af?" „Vel," sagde han, „hun viste mig al mulig Venlighed, og du kan jo selv see Kjende derpaa, hvorledes hun leer ved hvert Ord." „Jeg holder ikke hendes Latter for saa god, som du gjør," sagde Osvif, „men det vil nok siden vise sig." De rede til de kom hjem; og om Aftenen sad hun hos sin Husbonde, og anviste Thjostolf Plads næst ved sig længst fra Døren. Thjostolf og Thorvald gave sig lidet af med hinanden, og vare ordknappe mod hinanden om Vinteren, og det varede saa ved. Halgerde var bestandig om sig og stor-

[1]) I Strandesyssel, i Nærheden af Hrutafjord paa Nordlandet.

findet, vilde have alt hvad andre havde i Nærheden, og brugte af alting fuldt op. Men da det vaarede, skortede det i Huset baade paa Mel og tør Fisk. Halgerde gav sig da i Tale med Thorvald, og sagde til ham: „Du skulde ikke her sidde saa rolig, da her i Huset mangler baade Mel og Fisk." Thorvald svarede: „Jeg skaffede ikke mindre til Huse, end sædvanlig, og da varede det til hen paa Sommeren." Halgerde sagde: „Ikke rager det mig, om du har sultet dig og din Fader." Da blev Thorvald vred, og slog hende i Ansigtet, saa at det blødte; gik derpaa bort, og kaldte paa sine Huskarle, at de skulde følge med ham. De satte en Skude frem, sprang ombord, sex Karle i Tallet, og roede ud til Bjørnøerne, hvor de toge deres tørre Fisk og Mel. Om Halgerde fortælles, at hun sad ude, og var meget nedslagen. Thjostolf gik hen til hende, og saae, at hun var saaret i Ansigtet, og sagde: „Hvorledes er du bleven saa ilde tilredt?" „Det volder min Husbonde Thorvald," sagde hun, „og du var ikke tilstede for at hjælpe mig, om du ellers bryder dig noget om mig." „Jeg vidste intet deraf," sagde Thjostolf, „dog skal jeg hævne det." Han gik derpaa ned til Stranden, og skjød et seraaret Skib frem; i Haanden havde han sin store jernskjæftede Øxe. Han gik ud paa Skibet, og roede ud til Bjørnøerne; men da han kom der, vare alle Mænd roede bort undtagen Thorvald og hans Ledsagere; han selv var ifærd med at lade Skuden, og hans Mænd bare Varerne ud. Thjostolf kom til i det samme, sprang op paa Skuden, gav sig til at lade med ham, og sagde: „Du er baade sendrægtig og ubehjælpelig i dette Arbejde." Thorvald svarede: „Mener du, du kan gjøre det bedre?" sagde han. „En Ting," sagde Thjostolf, „kan jeg gjøre bedre end du, og ilde gift er den Kone du har, eders Samliv skulde heller ikke vare længe."

Thorvald greb en Fiskekniv, der laa hos ham, og slog til Thjostolf, men denne havde løftet sin Øxe paa Skulderen og hug imod, og traf Thorvald paa Haanden, saa at Armen blev brudt og Kniven faldt. Derpaa svang Thjostolf anden Gang sin Øxe, og hug Thorvald i Hovedet, saa han strax døde.

12. Om Thjostolf.

Da kom Thorvalds Mænd ned med Godset; men Thjostolf betænkte sig ikke længe; han hug strax to Gange paa Skudens Bord, saa at tvende Rum gik itu, og sprang paa sit Skib; men ind i Skuden styrtede den mørke Sø, og den sank strax med den hele Ladning; Thorvalds Lig gik ogsaa under med den, saa at hans Folk ikke kunde see, hvorledes han var tilredt, men at han var død, vidste de. Thjostolf roede ind paa Fjorden, men de raabte Forbandelser efter ham, og at han aldrig Godt maatte times. Han svarede ikke, men roede til han kom hjem, trak Skibet op, og gik hjem. Øxen holdt han i Vejret, og den var meget blodig. Halgerde var ude, og sagde: „Blodig er din Øxe; hvad har du øvet?" „Nu," svarede han, „har jeg sørget for, at du vil blive anden Gang gift." „Saa forkynder du mig da Thorvalds Død," sagde hun. „Ja," svarede han, „og see nu til, du sørger for min Sikkerhed." „Det skal jeg," svarede hun, „jeg vil sende dig nordpaa til Bjørnsfjord til Svanshol; min Frænde Svan vil tage imod dig med begge Hænder, og han er saa dygtig en Mand, at der vil ingen hjemsøge dig." Han sadlede derpaa en Hest, hun havde, steg paa den, og red til Bjørnsfjord til Svanshol, hvor Svan tog imod ham med begge Hænder. Svan sagde: „Det kalder jeg Mænd, som ikke sky noget, hvor farligt det lader, og det lover jeg dig derfor, at hvis de søge dig her, skulle de faa den største Skam deraf." Hvad nu Halgerde angaar, da

befalede hun sin Frænde Ljot den Svarte at reise med sig, og bad ham sadle deres Heste, thi hun vilde ride hjem til sin Fader. Han gjorde alting færdig til deres Reise; imidlertid gik hun hen til sine Kister, lukkede dem op, kaldte paa sine Folk, og gav hver især en Gave, men de beklagede alle, at de skulde miste hende. Hun red nu hjem til sin Fader, der tog vel imod hende, thi han havde endnu ikke spurgt hvad der var forefaldet. Hrut sagde til Halgerde: „Hvorfor tog Thorvald ikke med dig?" Hun svarede: „Han er død." Høskuld sagde: „Det har Thjostolf gjort." „Ja," svarede hun. „Det var ikke hentet af Luften," vedblev Høskuld, „hvad Hrut sagde mig, at dette Giftermaal vilde blive til megen Ulykke, men hvad nytter det at klage over gjort Gjerning?"

Thorvalds Ledsagere havde imidlertid faaet et Skib til Laans, og roede ind til Landet ved Rejkenæs. De toge hen til Osvif, og fortalte ham hvad der var forefaldet. Han sagde: „Onde Raad tage en ond Ende, og jeg seer nu, hvorledes alt staar til. Halgerde maa have sendt Thjostolf til Bjørnsfjord, men selv maa hun være reden hjem til sin Fader. Vi ville nu samle Folk, og opsøge ham der." De gjorde saa, droge om for at faa Folk til Hjælp, og fik et godt Mandskab; de rede til Stengrimsfjord og saa til Ljotaadal og til Selaadal og saa til Bjørnsfjord. Nu tog Svan til Orde, og gispede stærk: „Nu søge Osvifs Fylgier hid." Da sprang Thjostolf op. Svan sagde: „Gak du ud med mig! Lidet er her behov." Begge gik derpaa ud. Svan tog et Gedeskind, svøbte det om sit Hoved, og sagde: „Vorde Taage og vorde Skræmsel og Under store for alle dem, som efter dig søge!" Osvif og hans Mænd rede imidlertid op paa Bjerghalsen. Da kom der en tyk Taage imod dem, og Osvif sagde: „Det maa være Svan, der volder det, og godt og vel,

om der ej følger mere Ondt efter.“ Kort efter blev det ganske dunkelt for deres Øjne, saa de ikke kunde see, og de mistede Hestene, og de gik selv, nogle ned i Mosen, andre i Skoven, saa at de let kunde have kommet til Skade. Deres Vaaben tabte de. Da sagde Osvif: „Hvis jeg kunde finde mine Heste og Vaaben, saa vilde jeg vende om,“ og næppe havde han sagt dette, førend de kunde see noget, og fandt deres Heste og Vaaben. Men mange skyndede endnu til at de skulde fortsætte deres Ridt imod Svanshol; det skete, men strax forekom dem de samme Under. Saa gik det tre Gange. Da sagde Osvif: „Skjøndt Færden ikke er god, saa skulle vi dog nu vende tilbage. Lader os nu tage en anden Beslutning, og jeg for min Part finder det da bedst, at vi tage hen til Hoskuld, og beder ham om Bøder for min Søn; thi der er hæderlig Færd at vente, hvor der er Midler nok dertil.“ De rede saa derfra til Bredefjordsdale, og der er intet at fortælle om dem, førend de kom til Hoskuldsstad. Der var Hrut tilstede. Osvif kaldte Hoskuld og Hrut ud; de gik begge ud, og hilste ham, og de gik derpaa hen at tale sammen. Hoskuld spurgte Osvif, hvor han kom fra? Han svarede, at han var taget hen at lede efter Thjostolf, men havde ikke fundet ham. Hoskuld svarede, at han maatte være kommen til Svanshol, og det var ikke hver Mands Sag at opsøge ham der. „Derfor,“ sagde Osvif, „er jeg kommen hid, at jeg vil bede dig om Bøder for min Søn.“ Hoskuld svarede: „Jeg har ikke dræbt din Søn, heller ikke raadet ham Bane, men du kan være undskyldt, at du søger nogen Erstatning.“ Hrut sagde: „Nær, min Broder, er Næsen ved Øjnene; det gjøres nu fornødent, at lade alle onde Ord fare, og give ham Bøder for sin Søn, og saaledes gjøre din Datters Sag god igjen, thi kun paa denne Maade kan dette endes,

og bedst er det, at der tales lidet derom." Høskuld sagde: „Vil du afsige Kjendelse i Sagen?" „Det vil jeg," svarede Hrut, „og jeg vil ikke skaane dig i min Kjendelse, thi naar jeg skal sige, hvad sandt er, saa har din Datter raadet ham Bane." Hrut tav derpaa en Stund, stod saa op, og sagde til Osvif: „Giv mig nu Haand og handsæl mig, at du vil lade Sagen falde!" Osvif stod op, og sagde: „Det er just intet lige Forlig, at din Broder skal afsige Kjendelsen, men du har dog (sagde han til Hrut) raadet saa godt, at jeg tør betro dig til at afgjøre Sagen." Derpaa stod han op, og greb Høskulds Haand, og de forligedes saaledes, at Hrut skulde bestemme og kundgjøre Bodens Størrelse, førend Osvif tog bort. Derpaa afsagde Hrut sin Kjendelse, og sagde: „For Thorvalds Drab bestemmer jeg to hundrede i Sølv," hvilket den Gang ansaaes for god Mandebod, „og dette, Broder, skal du betale strax, og udrede det som det sig bør." Høskuld gjorde det. Da sagde Hrut til Osvif: „Jeg vil give dig en god Kappe, som jeg havde her ud til Landet med mig." Den anden takkede ham for Gaven, var glad ved Sagens Udfald, og rejste hjem. Hrut og Høskuld kom hen til ham, forat skifte, og heri bleve de ligeledes vel forligte med Osvif, og toge hjem med Godset. Osvif er nu ude af Fortællingen. Halgerde bad Høskuld, at hun maatte tage hjem til ham, hvilket han tillod hende. Der blev endnu i lang Tid talt allehaande om Thorvalds Drab. Halgerdes Gods formeredes godt, og vorte anseelig.

13. Glums Frieri.

Tre Brødre ere nævnte til denne Fortælling; den ene hed Thoraren, den anden Rage, den tredie Glum; de vare Sønner af Olaf den Halte, meget anseelige Mænd og velhavende. Thoraren havde det Kjendingsnavn, at han blev

kaldt Rages Broder, og han var Landets Lovmand efter Rafn Hængsen. Han var en saare forstandig Mand, boede paa Gaarden Varmalæk[1], og han og hans Broder Glum førte Husholdning sammen. Glum havde længe været paa Rejser; han var en stor, stærk og smuk Mand. Deres Broder Rage var en navnkundig Drabsmand. Disse Brødre ejede sønderpaa Engø og Laugarnæs.

Engang talte Brødrene Glum og Thoraren sammen, og den sidste spurgte Glum, om han agtede sig udenlands, som han plejede; han svarede, at han havde dog helst tænkt at holde op med sine Handelsrejser. „Hvad har du da i Sinde?" sagde Thoraren, „vil du tage dig en Kone?" „Det havde jeg nok Lyst til," sagde den anden, „hvis jeg kunde gjøre et godt Giftermaal." Da opregnede Thoraren alle de ugifte Kvinder, der vare i Borgefjord, og spurgte, om han vilde have nogen af dem; han vilde selv ride med ham paa Frieri. Glum svarede, at han vilde ingen af dem have. „Saa nævn mig da, hvem du vil have," sagde Thoraren. Glum svarede: „Naar du vil vide det, saa hedder hun Halgerde, og er en Datter af Høskuld vester i Dalene." „Nu gaar det ikke, som Ordsproget hedder, at du er bleven klog ved anden Mands Skade; hun har allerede været gift med en Mand, og ham raadte hun Bane," sagde Thoraren. Glum sagde: „Maaskee hænder hende ikke slig Vanskjæbne anden Gang, og det er jeg vis paa, at mig raader hun ikke Bane. Men vil du vise mig nogen Hæder, saa rid hen med mig, forat bejle til hende." Thoraren sagde: „Det nytter ikkun lidet, jeg sætter mig derimod; hvad der skal skee, vil skee." Ofte bragte Glum denne Sag paa Tale hos Thoraren, der længe søgte at unddrage sig, men omsider samlede de Mænd,

[1]) i Borgefjordssyssel.

og rede ti i Følge vester til Dalene, og kom til Høskuldsstad. Høskuld tog vel imod dem, og de vare der om Natten. Men tidlig om Morgenen sendte Høskuld Bud efter Hrut. Da denne kom, var Høskuld ude, i det han red ind i Toften. Høskuld sagde ham, hvilke Mænd der vare komne. „Hvad mon de ville?“ sagde Hrut. „De have endnu ikke sagt mig deres Ærende,“ svarede Høskuld. „Og deres Ærende maa dog være til dig,“ sagde Hrut; „de vil vist beile til din Datter Halgerde; hvad vil du svare?“ „Hvad finder du raadeligst?“ sagde Høskuld. „Du skal svare dem vel,“ sagde Hrut, „men heller ikke lægge Skjul hverken paa Kvindens Lyder eller Dyder.“ Imedens Brødrene endnu talte sammen, kom Gjæsterne ud. Høskuld tog venlig imod dem; Hrut hilste ogsaa Thoraren og begge de Brødre. Derpaa gik de alle hen til Samtale, og Thoraren sagde: „Jeg er kommen hid med min Broder Glum i det Ærende, Høskuld, at beile til din Datter Halgerde for min Broder Glum; og skal du vide, at han er en Hædersmand.“ „Jeg veed det,“ sagde Høskuld, „at I ere begge anseelige Mænd; men jeg vil derimod sige dig, at jeg een Gang før raadte for hendes Giftermaal, og det blev os til megen Ulykke.“ Thoraren svarede: „Det ville vi ikke lade være til Hinder for vor Handel; thi een Lod skal ikke ramme alle, og dette kan vel gaa godt, skjøndt hint gik ilde; desuden var det Thjostolf, der især var Skyld deri.“ Da sagde Hrut: „Jeg vil give eder et Raad, hvis I ikke vil lade det være nogen Hinder, hvad der før er forefaldet med Halgerde, at Thjostolf nemlig ikke skal drage hen til Glum med hende, hvis Giftermaalet kommer i Stand, og at han aldrig maa være der længer end tre Nætter uden Glums Tilladelse, og bliver han der længer, skal Glum kunne dræbe ham uden at give Bøder; imidlertid skal det staa til Glum at til-

lade det, hvilket dog ikke er mit Raad. Heller ikke skal det nu gaa til saaledes som forrige Gang, at Halgerde bliver bortgivet i Løn; hun skal vide hele denne Handel, og see Glum, og selv raade, om hun vil have ham eller ikke; da vil hun ikke kunne tilregne andre det, hvis det ej gaar vel; alt dette skal gaa for sig uden al Svig." Thoraren sagde: „Det gaar nu som altid, at bedst er det, at dine Raad følges." Der blev da sendt Bud efter Halgerde, og hun kom did tilligemed tvende Kvinder. Hun havde en blaa kostelig vævet Kaabe paa, derunder en Skarlagenskjortel og et Sølvbælte om Livet; Haaret hang ned paa begge Sider af Brystet, og hun havde knyttet det under sit Bælte. Hun satte sig ned imellem Hrut og sin Fader, hilste dem alle med venlige Ord, talte vel og mandig for sig, og spurgte om Tidender. Derpaa tav hun, og Glum sagde: „Om Handelen imellem din Fader og mig have jeg og min Broder Thoraren talt noget, at jeg nemlig maatte faa dig, Halgerde, til Kone, hvis det er din Villie, som deres; du maa nu selv som en brav Kvinde sige, om det er dig med eller ej, men hvis du har nogen Betænkelighed ved vor Handel, saa ville vi ikke mere tale derom." Halgerde svarede: „Jeg veed, at I Brødre ere anseelige Mænd, og ligesaa, at jeg nu vil blive bedre gift end forrige Gang, men jeg vil dog vide, hvad I have aftalt og hvor vidt det er kommet med Sagen; men efter hvad jeg nu synes om dig, saa tror jeg jeg vil kunne holde af dig, hvis vore Sind kunne stemme." Glum sagde hende derpaa selv den hele Handel uden at forvanske noget, og spurgte saa Høskuld og Hrut, om han havde berettet det rigtig. Høskuld sagde Ja. Da sagde Halgerde: „Saa vel have I, du, min Fader, og Hrut, sørget for mig i denne Sag, at jeg vil følge eders Raad, og denne Handel skal være saaledes som I have

fastsat.“ Da sagde Hrut: „Det tykkes mig bedst, at Hoskuld og jeg nævne Vidner, men Halgerde skal fæste sig selv, om det tykkes Lavmanden at være Ret.“ „Ret er det,“ sagde Thoraren. Derpaa blev Halgerdes Gods vurderet, og Glum skulde stille ligesaa meget derimod, og der skulde være Halvfællig imellem dem. Derpaa fæstede Glum sig Halgerde, og Brødrene rede hjem. Høskuld skulde holde Gildet. Alt var nu roligt, indtil man red til Gilde.

14. Om Glums Bryllup.

Brødrene havde et stort Følge og udvalgte Folk; de rede vester til Dalene, og kom til Høskuldsstad. Her vare ogsaa mange Folk samlede. Høskuld og Hrut besatte den ene Bænk, Brudgommen den anden. Halgerde sad paa Tværbænken, og teede sig vel. Thjostolf gik med oploftet Øxe, men alle lode, som de ikke mærkede det. Gildet løb vel af. Og da det var endt, rejste Halgerde med dem sønderpaa. Da de kom til Varmalæk, spurgte Thoraren Halgerde, om hun vilde overtage Bestyrelsen af Huset; hun svarede Nej. Om Vinteren styrede hun sit Sind vel, saa man syntes ikke ilde om hende. Om Foraaret talte Brødrene sammen om deres Besiddelser, og Thoraren sagde: „Jeg vil opgive eder Boet paa Varmalæk, thi det er bekvemmest for eder, hvorimod jeg vil drage sønder til Laugarnæs, og sætte Bo der, men Engø skulle vi eje i Fællesskab.“ Glum samtykkede heri, hvorpaa Thoraren drog sønderpaa, men Glum og hans Kone bleve boende hvor de vare. Halgerde skaffede sig nu Tyende. Hun var rask til at give og om sig til at tage. Om Sommeren fødte hun et Pigebarn; Glum sagde hende hvad Barnet skulde hedde, at det nemlig skulde opkaldes efter hans Farmoder og hedde Thorgerde, thi hun stammede efter Langfædrenes Stamtavle paa sin Fædreneæt fra Sigurd Fofnersbane. Pigebarnet

blev vadnet, og fik dette Navn; hun vorte op der, og kom til at ligne sin Moder. Glum og Halgerde levede godt sammen, og dette varede saa ved en Stund.

Fra Bjørnsfjord hørte man den Tidende, at Svan om Foraaret vár roet ud paa Fiskeri, men han blev overfalden af et stærkt Østenvejr, blev dreven op ved Veideløse, og satte til der. De Fiskere, som vare ved Kallbak syntes at de saae Svan gaa ind i Fjeldet Kallbakshorn, og at han der blev med Glæde modtaget; men andre modsagde det, og paastode, at der var intet om. Det vidste dog alle, at han ingensteds fandtes hverken levende eller død. Da Halgerde spurgte dette, tog hun sig sin Morbroders Død meget nær.

Glum tilbød Thoraren at de skulde skifte deres Jorder om; men han afslog det, og tilføjede: „Hvis jeg derimod overlever dig, saa venter jeg at faa Varmalæk.“ Dette sagde Glum til Halgerde, og hun svarede: „Det er noget som Thoraren kan vente sig af os.“

15. Om Thjostolf.

Thjostolf havde slaaet Høskulds Huskarl, hvorfor han jog Thjostolf bort. Denne tog sin Hest og sine Vaaben, og sagde til Høskuld: „Nu tager jeg bort, og kommer aldrig mere tilbage.“ „Det ville alle glæde sig over,“ sagde Høskuld. Thjostolf red til han kom til Varmalæk, hvor han blev vel modtaget af Halgerde, og ikke ilde af Glum. Han fortalte Halgerde, at hendes Fader havde jaget ham bort, og bad hende sørge for ham. Hun svarede ham, at hun kunde slet intet love om hans Ophold der, førend hun havde talt med Glum. „Kommer I godt ud af det sammen?“ sagde han. „Ja, kjærligt og godt,“ svarede hun. Derpaa gik hun hen at tale med Glum, slog sine Arme om hans Hals, og sagde: „Du skal tilstaa mig den Bøn, som jeg vil bede dig

om." „Det vil jeg," sagde han, „hvis den er sømmelig; hvad vil du da bede om?" Hun svarede: „Thjostolf er jaget bort der hjemmefra, og nu saae jeg gjerne, at du vilde tilade ham at blive her; men jeg vil dog ikke tage det overtvært, hvis det er dig imod." Glum sagde: „Nu da du skikker dig saa vel, vil jeg tilstaa dig det; men det siger jeg dig, hvis han begynder paa Optøjer, skal han strax bort." Hun gik da til Thjostolf, og sagde ham det. Han svarede: „Du er dog god, som altid; det tænkte jeg nok." Derefter blev han der, og dyede sig en Stund, men tilsidst syntes det, som han fordærvede alt der. Han skaanede ingen uden Halgerde, men hun tog ham dog aldrig i Forsvar, naar han havde Strid med andre. Glums Broder Thoraren bebrejdede ham, at han lod ham blive der, og sagde, at det vilde gaa galt saaledes som før, hvis han blev der. Glum svarede ham høflig, men fulgte dog sit eget Hoved.

16. Om Glums Faarefærd.

Engang om Høsten var det vanskeligt for Folk, at faa deres Kvæg hjem, og Glum savnede adskillige Veder. Da sagde han til Thjostolf: „Gak ud paa Fjeldet med mine Huskarle, og seer, om I kunne finde nogen af Faarene." „Det er ikke min Sag, at lede efter Faar," svarede Thjostolf, „og det er meer end nok til min Undskyldning, at jeg ikke vil gaa bag efter dine Trælle, men far du selv, og jeg vil da fare med dig." Derover kom de i en heftig Trætte. Halgerde sad ude, det var just godt Vejr; Glum gik da hen til hende, og sagde til hende: „Thjostolf og jeg have nu haft Strid med hinanden, og vi ville kun i kort Tid blive sammen;" hvorpaa han fortalte hende alt hvad der var foregaaet imellem dem. Halgerde undskyldte da Thjostolf, saa de kom i stærkt Ordskifte med hinanden, og Glum slog til hende med

sin Haand, og sagde: „Længer vil jeg ikke trættes med dig," hvorpaa han gik bort. Hun elskede ham meget, og kunde ikke stille sig tilfreds, men græd højt. Thjostolf gik hen til hende, og sagde: „Ilde er du medhandlet, og ofte burde det ej skee." „Hverken skal du hævne dette eller bekymre dig om hvad vi have med hinanden at gjøre," sagde hun. Han gik bort, og gren ad det.

17. Glums Drab.

Glum befalede nogle Mænd at følge med ham, men Thjostolf gjorde sig ligeledes færdig, og foer med Glum. De droge op ad den søndre Rejkedal, og saa op ved Baugagil, saa sønder til Tværfjeld, men nogle sendte Glum til Sulafjeldene, og de fandt alle mange Faar. Men nogle droge til Skoradal, og tilsidst traf det sig, at Glum og Thjostolf vare ene to. De gik sønder fra Tværfjeld, fandt der nogle sky Faar, og dreve dem hen imod Fjeldet, men Faarene kom op paa Fjeldet for dem. Da begyndte de at skjende paa hinanden. Thjostolf bebrejdede Glum i de groveste Udtryk sin Udygtighed; og Glum sagde: „Ondt Følge har man kun hjemme fra. Skal jeg tage imod Skjeldsord af dig, din forløbne Træl du er." Thjostolf svarede: „Det skal du komme til at bekjende, at jeg ikke er nogen Træl, thi jeg skal aldrig vige for dig." Da blev Glum vred, og hug til ham med sin Haandøxe, men han svang sin Øxe imod, saa Hugget traf midt paa Siden af den, og gik to Fingersbred ind i den. Thjostolf hug strax imod ham med sin Øxe, traf ham paa Skulderen, og kløvede Skulderbenet og Kravebenet, saa at Blodet styrtede ud af Saaret. Glum greb Thjostolf med den anden Haand saa fast, at han faldt, men kunde ikke holde ham, da Døden kom over ham selv. Thjostolf tilhyllede derpaa hans Lig med Sten, trak hans Guldring af, og gik til

han kom til Varmalæk. Halgerde var ude, og saae, at Øxen var blodig. Han sagde: „Jeg veed ikke hvad du vil tænke derom, jeg forkynder dig Glums Drab.“ „Saa har du voldet det,“ sagde hun. „Ja,“ svarede han. Hun lo derad, og sagde: „Du er ingen Sinke i Strid.“ „Hvad Udvej skaffer du mig nu?“ sagde han. „Tag til min Farbroder Hrut,“ svarede hun, „og lad ham sørge for dig!“ „Jeg veed ikke,“ sagde Thjostolf, „om dette er et Heldraad, men jeg vil dog følge din Anvisning.“ Han tog da sin Hest, og red om Natten til Hrutsstad. Her bandt han sin Hest bag Husene, gik saa hen til Døren, og gav et stort Slag paa den. Derefter gik han nord om Huset. Hrut var vaagnet; han sprang hurtig op, foer i sin Trøje, og stak Fødderne i sine Sko, greb saa sit Sværd, svøbte sin Kappe om den venstre Haand og op om Armen. Folk vaagnede ved at han gik ud. Han saae en stor Mand bag Huset, og kjendte Thjostolf. Hrut spurgte, hvad Nyt der var paa Færde? „Jeg forkynder dig Glums Drab,“ sagde Thjostolf. „Hvo voldte det?“ sagde Hrut. „Jeg vog ham,“ sagde Thjostolf. „Hvi red du hid?“ sagde Hrut. „Halgerde sendte mig til dig,“ svarede Thjostolf. „Saa er det ikke hende, som har voldet dette,“ sagde Hrut, og trak sit Sværd. Dette saae Thjostolf, og vilde ikke være senere, men hug strax til Hrut. Denne undgik imidlertid Hugget ved en rask Vending, og slog med sin venstre Haand saa rask til Siden af Øxen, saa den fløj af Haanden paa Thjostolf. Med sin højre Haand hug han Thjostolf i Benet ovenfor Knæet, saa at det hang kun lidet ved, løb i det samme ind paa ham og stødte haardt til ham. Derpaa hug han Thjostolf i Hovedet, og gav ham Banesaar. Thjostolf faldt bag over. Da kom Hruts Huskarle ud, og saae Følgerne af Striden. Hrut lod Thjostolf føre bort og hans

Lig tilhylle. Derpaa begav han sig til Høskuld, og sagde ham Glums Drab, og dernæst Thjostolfs. Han beklagede Glums Fald, men takkede ham for Thjostolfs.

Kort efter spurgte Thoraren Rages-Broder sin Broder Glums Drab. Han red selvtolvte til Høskuldsstad, hvor Høskuld tog venlig imod ham, og han var der om Natten. Høskuld sendte strax Bud til Hrut, at han skulde komme did; han tog ogsaa strax afsted, og Dagen efter talede de adskilligt om Glums Drab. Thoraren sagde: „Vil du give mig nogen Bod for min Broder, thi jeg har liidt et stort Tab." Høskuld svarede: „Jeg har ikke dræbt din Broder, heller ikke raadte min Datter ham Bane; men saasnart Hrut fik det at vide, dræbte han Tjostolf." Da tav Thoraren, og frygtede, at Sagen vilde tage en slet Vending; men Hrut sagde: „Lader os skaffe ham en god Reise, han har vist liidt et stort Tab, og det vil faa en god Omtale; vi ville give ham Gaver, og han vil være vor Ven for bestandig herefter." Dette blev iværksat, og Brødrene gave ham Gaver, og han red atter hjem. Han og Halgerde skiftede Boliger om Foraaret; hun drog sønderpaa til Laugarnæs, og han til Varmalæk. Hermed er Thoraren ude af Fortællingen.

18. Mørds Død.

Nu er at fortælle, at Mørd Gige blev syg og døde, og hans Død blev meget beklaget. Hans Datter Unne tog alt Godset efter ham; hun var da anden Gang ugift. Hun var meget ødsel og holdt slet Hus, saa at hendes Penge ødtes for hende, og hun havde tilsidst ikke andet, end Jord og Kvæg.

19. Her begynder Fortællingen om Gunnar.

Gunnar hed en Mand, en Frænde af Unne. Hans Moder Rannveig var en Datter af Sighvat den Rødes Søn Sigfus, der blev dræbt ved Sandholafærge. Gunnars Fader

hed Hamund, en Søn af Gunnar Baugsen, efter hvem Gunnarsholt er opkaldt. Hamunds Moder hed Hrafnhilde, en Datter af Storolf Hængsen. Storolf var Broder til Hrafn Lavmand. Storolfs Søn var Orm den Stærke.

Gunnar Hamundsen boede paa Gaarden Hlidarende[1] i Fljotshlid. Han var høj af Bært og stærk, særdeles vaabendulig; han hug med sit Sværd, og kastede sit Spyd, naar han vilde, ligesaa godt med den venstre Haand, som med den højre, og svingede sit Sværd saa hurtig, at det saae ud som der paa een Gang vare tre i Luften. Han var den mest udmærkede Bueskytte, og traf alt hvad han sigtede paa; han sprang højere end sin egen Højde med alle sine Hærklæder paa, og ligesaa langt baglænds som frem for sig; han svømmede som en Sæl, heller ikke var der nogen Leg, hvori nogen skulde tænke paa at kappes med ham, og der siges, at ingen skal have været hans Jævning. Han var smuk af Udseende, med lyst Aasyn, lige, noget opstaaende Næse, blaa og levende Øjne, røde Kinder, stærkt Haar, der faldt vel og havde en smuk Farve. Han var særdeles dannet, rask i al Daad, gavmild og sagtmodig, trofast mod Venner, men vanskelig i deres Valg. Han besad ogsaa en god Formue. Hans Broder hed Kolskeg, en stor og stærk Mand, en brav Mand, og paalidelig i alt. Hans anden Broder hed Hjort, han var da i sin Opvært. Orm Skovnef var en uægte Broder til Gunnar, og forekommer ikke i denne Fortælling. Gunnars Søster hed Arngude, og var gift med Hroar Tungagode, en Søn af Une den Ubaarne, en Søn af den Gardar, der opdagede Island. Arngudes Søn var Hamund Halte, der boede paa Hamundsstad.

[1]) Gaarden ved Liens, nemlig Fljotshlids eller Flodliens, Ende, i Rangaavolde-Syssel paa Sønderlandet.

20. Om Njal og hans Børn.

Njal var en Søn af Thorgeir Gelling Thorolfssen; hans Moder hed Asgerde og var en Datter af Hersen Ar hin Tavse; hun var kommen hid ud til Island, og havde taget Land vestenfor Markarfljot mellem Oldusten og Seljalandsmule; hendes Søn var Holtathorer, Fader til Thorleif Kraak, fra hvem Skovverjerne nedstamme, samt til Thorgrim den Store og Skorargeir.

Njal boede paa Bergthorshvol i Landøerne[1]; en anden Gaard havde han paa Thorolfsfjeld. Han var en velhavende Mand og smuk af Udseende; han havde ingen Skjæg. Han var en saa ypperlig Lovmand, at der ikke fandtes hans Lige. Han var derhos forstandig og forudseende, gav gode Raad og gav dem gjerne, og alt hvad han raadte Folk blev til deres Bedste; han var mild og retsindig, og hjalp alle dem, der tyede til ham, ud af deres Forlegenhed. Hans Kone hed Bergthora, en Datter af Skarphedin, en mandig og brav Kvinde, men noget haard i Sind. De havde sex Børn, tre Døtre og tre Sønner, hvilke alle herefter forekomme i denne Fortælling.

21. Om Unne og Gunnar.

Nu begynde vi atter Fortællingen der, at Unne havde tilsat alle sine Penge; hun foretog sig da en Reise til Hlidarende, og Gunnar tog vel imod sin Frænke. Hun blev der om Natten; Dagen efter sade de ude og talede sammen. Da drejede hun endelig Talen paa, hvor tungt det faldt hende for Penge. „Ilde er det," sagde han. „Hvad Raad vil du give mig," sagde hun, „at jeg kan komme ud af min Forlegenhed?" Han svarede: „Tag saa mange Penge, som du behøver, af dem jeg har staaende ude paa Rente." „Jeg

[1]) En Landstrækning i Rangaavoldesyssel.

vil ikke øde dine Penge," sagde hun. „Hvorledes vil du da?" sagde han. „Jeg vil, at du skal indkræve mit Gods hos Hrut," sagde hun. „Det vil nok næppe lykkes mig," sagde han, „siden din Fader ikke fik det indkrævet, som dog var en dygtig Lovmand, men jeg kjender lidet til Lovene." Hun svarede: „Den Trætte drev Hrut mere med Magt end efter Lov og Ret; min Fader var gammel, og man fandt det derfor raadeligst, at de ikke skulde trættes derom. Men der er ingen anden Frænde af mig, som kan paatage sig denne Sag, hvis du ikke har Mod dertil." „Jeg tør nok kræve dette Gods," sagde han „men jeg veed ikke, hvorledes jeg skal bære mig ad med Sagen." Hun svarede: „Tag hen til Njal paa Bergthorshvol; han kan hjælpe dig med et godt Raad, og er din gode Ven." „Jeg haaber, at han giver mig gavnligt Raad, som alle andre," sagde han. Deres Samtale endte med, at Gunnar paatog sig Sagen, men saamange Penge, som hun behøvede til sin Husholdning, gav han hende, hvorpaa hun rejste hjem.

Gunnar red nu hen til Njal, der modtog ham vel, og de gik strax hen at tale sammen. Gunnar sagde: „Jeg er kommen, for at bede dig om et godt Raad." Njal svarede: „Jeg har mange Venner, som kunne vente det af mig, men dog vil jeg gjøre mig mest Umage for dig." Gunnar vedblev: „Jeg maa da sige dig, at jeg har paataget mig at kræve Unnes Gods af Hrut." „Det er en meget vanskelig Sag," sagde Njal, „og meget tvivlsomt, hvorledes det vil gaa; men jeg vil dog give dig det Raad, som tykkes mig bedst; det vil ogsaa lykkes, naar du følger det nøjagtig, men hvis ikke, vil dit Liv være i Fare." „Jeg skal følge det nøjagtig," sagde Gunnar. Da tav Njal nogen Stund, og sagde saa: „Nu har jeg overtænkt Sagen, og det vil gaa an."

22. Njals Raad.

„Du skal nu ride hjemmefra selvtredie. Yderst skal du have en Rejsekappe og derunder en simpel brun Kjortel, men indenfor skal du have dine gode Klæder, og i Haanden en lille Haandøxe. I skal hver have to Heste, den ene fed, den anden mager; ogsaa skal du føre Smedetøj med dig. I skulle ride strax om Morgenen, og naar I kommer over Hvidaa, skal du lade din Hat hænge langt ned. Da vil man spørge efter, hvem den store Mand er? Saa skulle dine Ledsagere sige, at det er Kjøbhedin den store Mand fra Øfjord, som drager omkring med Smedesager. Det er en slet og meget omtalt Mand, der ene tror at vide alt; han tager ofte sine Kjøb tilbage, og flyver paa Folk, saasnart alting ikke gaar, som han vil have det. Du skal ride til Borgefjord, og allevegne byde dine Smedesager fal, samt lade Kjøbene tit gaa tilbage. Da vil der gaa Ord af, at Kjøbhedin er den værste Mand at have med at gjøre, og at Rygtet mindst har løjet om ham. Du skal ride til Nordaadal, saa til Hrutafjord og til Laxaadal, og til du kommer til Høskuldsstad. Der skal du blive om Natten, sætte dig nederst, og lude med Hovedet. Høskuld vil befale, at man ikke skal give sig af med Kjøbhedin, og sige, at det er en slem Mand. Saa skal du tage bort Morgenen efter, og begive dig til den Gaard, der ligger nærmest Hrutsstad. Der skal du falbyde dine Smedesager, tage det sletteste frem, du har, og banke Fejlen ud. Bonden vil see nøje til, og finder Fejlen, men saa skal du rive det fra ham, og tale ham ilde til. Han vil da sige, at det er rimeligt, du ikke behandler ham vel, da du behandler alle andre ilde. Saa skal du flyve paa ham, skjøndt det ikke er din Vane, men hold dog Maade med dine Kræfter, at du ikke skal blive kjendt. Saa vil man skikke Bud til Hrutsstad

efter Hrut, for at han kan skille eder ad. Han vil strax komme, og byde dig hjem med sig. Det skal du tage imod. Du skal hilse Hrut, og han vil svare dig høflig, og anvise dig Sæde paa den lavere Bænk lige over for hans eget Højsæde. Han vil da spørge dig, om du er fra Nordlandet? Du skal svare, du er fra Osfjord. Han vil da spørge videre, om der ere mange berømmelige Mænd? Uslinger er der nok af, skal du sige. Er du bekjendt i Rejkedal? siger han saa. Jeg er bekjendt hele Island over, skal du svare. Ere der mange stridbare Mænd i Rejkedal? siger han saa. Tyve og Skarn er der, skal du sige. Da vil Hrut lee, og have sin Morskab deraf. I komme saa til at tale om Mændene i Østfjerdingen, og der skal du ogsaa finde noget at udsætte. Saa kommer eders Tale paa Rangaavolde. Da skal du sige, at der kan man mindst tænke paa at finde dygtige Mænd siden Mørd Giges Død. Kvæd da ogsaa en Vise, som Hrut kan more sig over, thi jeg veed du er Skjald. Hrut vil da spørge, hvorfor du mener, at man mindst kan vente hans Lige. Saa skal du svare, at han var en saa forstandig Mand og saa dygtig i at forfølge en Sag, at der aldrig var noget at udsætte paa hans Høvdingskab. Han vil da spørge, om du har hørt noget om, hvorledes det gik med ham og Mørd. Jeg veed, skal du sige, at han tog Konen fra dig, men du fandt dig deri. Saa vil Hrut svare: Tykkes dig ikke, det var en Fejl af ham, at han ikke fik Godset, da han dog anlagde Sag? Herpaa, skal du sige, kan jeg nok svare dig: Du æskede ham til Enekamp, men han var gammel, og hans Venner raadte ham fra at stride med dig; saaledes lode de Sagen falde. Visselig gjorde jeg det, siger saa Hrut, og enfoldige Mænd tyktes det var lovligt, men han kunde derfor gjerne have optaget Sagen paa næste Ting, hvis han havde

haft Mod til det. Jeg veed det, skal du sige. Han vil da spørge dig, om du forstaar dig noget paa Loven? Der nordpaa havde jeg Ord for det, skal du svare, men maaskee du vil sige mig, hvorledes man skal optage Sagen. Hrut vil da spørge, hvad for en Sag du mener? Den, skal du sige, der for Resten ikke kommer mig ved, hvorledes man skal optage Kravet af Unnes Gods. Man skal stævne Sagen saaledes at jeg hører derpaa eller i min lovlige Bopæl, vil Hrut sige. Stævn nu da, skal du sige, saa vil jeg stævne efter. Hrut vil da stævne, og du skal da nøjagtig lægge Mærke til hvert Ord han bruger. Saa vil Hrut sige, at nu skulde du stævne. Du skal da stævne, men vrangt, saa at kun hvert andet Ord er rigtigt. Saa vil Hrut lee, og ikke fatte nogen Mistanke til dig, men sige, at et og andet var dog rigtigt. Du skal da give dine Ledsagere Skylden, at det var dem, der forstyrrede dig. Saa skal du bede Hrut, at han vil sige dig det for, og tillade dig at sige efter. Han vil tillade det, og selv stævne Sagen. Du skal strax sige Stævningen efter, og nu tale rigtig, og saa spørge Hrut, om det er ret stævnet? Han vil svare, at det er en Stævning, der ikke kan afvises. Da skal du sige højt, saa at dine Ledsagere kunne høre det: Saa stævner jeg Unne Mørdsdatters mig haandgivne Sag. Men naar saa Folk ere gangne i Seng, skulle I tage eders Bidsler og Sadeltøj, fare stille afsted, gaa ud, bære eders Sadler ud i Marken til de fede Heste, og sætte eder op paa dem, men lade de andre blive tilbage. I skulle ride op fra Kvægmarkerne, og blive der tre Nætter, thi saa længe omtrent vil der blive ledet efter eder. Saa skal du ride hjem, og bestandig ride om Nætterne, men ligge stille om Dagen. Til Sommer ville vi saa ride

til Tings, og sørge videre for Sagen." Gunnar takkede ham, og red først hjem.

23. Om Kjøbhedin.

Gunnar red hjemmefra to Dage efter med to Mænd. De rede til de kom til Blaaskovshede; der mødte nogle Mænd dem, som spurgte, hvad det var for en stor Mand, som var saa indhyllet, og hans Ledsagere sagde, det var Kjøbhedin. Da sagde de andre, at naar slig en Mand drog forud, saa kunde man ikke vente, der kom nogen værre bagefter. Hedin lod strax, som han vilde fare paa dem, men de droge dog hver sin Vej. Gunnar bar sig ad med alting saaledes som der var foreskrevet ham; han var paa Hoskuldsstad om Natten, drog derfra igjennem Dalen, og kom til den Gaard, der laa nærmest ved Hrutsstad. Der falbød han sine Smedesager. Den foregivne Hedin foer strax paa Bonden; det blev mældt Hrut, der sendte Bud efter Hedin. Han begav sig strax til Hrut, og nød god Velkomst. Hrut anviste ham Sæde lige over for sig, og deres Samtale faldt saa temmelig, som Njal havde ment. Da Talen nu kom paa Rangaavolde, og Hrut spurgte efter Mænd der, kvad Gunnar denne Vise:

Sidst er Mænd i Sandhed,
saa overalt, jeg hører,
siger Folket, at søge
sønder i Rangaavolde.
Derimod skal Mørd Gige
mærkelig Daad have øvet,
næppe i Kløgt og Vælde
nogen man fandt hans Lige.

Hrut sagde da: „Du er Skjald, Hedin; men har du hørt, hvorledes det gik med mig og Mørd?" Hedin kvad da endnu en Vise:

Hørt jeg haver, hvorlunde
han den yndige Kvinde
ved sit kløgtige Paafund
vidste fra dig at rane.
Da fraraadte de andre
Ædlingen, skjøndt han før dog
havde svunget i Kampen
Sværd, med dig at stride.

Da forklarede Hrut ham, hvorledes han skulde optage Sagen, og stævnede for, men han sagde efter, og stævnede vrangt. Da smilte Hrut, og fattede ingen Mistanke. Saa sagde han, at Hrut skulde stævne anden Gang. Hrut gjorde det. Hedin stævnede da ogsaa anden Gang, men rigtig, og krævede sine Ledsagere til Vidner paa, at han stævnede Unne Mørdsdatters ham overdragne Sag. Om Aftenen gik han til Sengs som de andre; men saasnart Hrut var falden i Søvn, toge de deres Klæder og Vaaben, og gik ud, hen til deres Heste, og rede over Aaen, og saa videre frem mod Hjardarholt til Enden af Dalen, og opholdt sig der i Fjeldene imellem den og Haukadal paa et Sted, hvor ingen kunde finde dem, uden et særegent Tilfælde.

Samme Nat vaagnede Høskuld paa Høskuldsstad, og vakte alle sine Hjemmemænd. „Jeg vil sige eder min Drøm," sagde han: „mig tyktes jeg saae en stor Bjørn gaa ud her fra Husene, og vidste, at der ikke fandtes dette Dyrs Mage, og med det fulgte to Bjørneunger, som vilde Dyret vel. Det stævnede til Rutsstad, og gik der ind i Huset. Derpaa vaagnede jeg. Nu vil jeg spørge eder, om I ikke have lagt Mærke til noget ved hin store Mand?" En af dem svarede ham: „Jeg saae, at der stak en Guldhægte og rødt Klæde frem under hans Ærme; paa sin højre Haand havde han

en Guldring." Hoskuld sagde: „Det er ingen anden Mands Fylgie, end Gunnars fra Hlidarende; nu bliver alting klart for mig. Lad os nu ride til Hrutsstad!" De gjorde saa. Hrut laa i sin lukkede Seng, og spurgte, hvem det var, der vare komne? Hoskuld gav sig tilkjende, og spurgte, hvad for Gjæster der vare? Den anden sagde: „Her er Kjøbhedin." „Nej, bredere Mand over Ryggen[1]," sagde Hoskuld, „jeg tænker, det maa være Gunnar fra Hlidarende." „Saa har han overlistet mig," sagde Hrut. „Hvad er forefaldet?" sagde Hoskuld. Hrut svarede: „Jeg sagde ham, hvorledes man skulde optage Unnes Sag, og jeg stævnede mig selv, men han stævnede efter, saa at han nu har faaet Sagen indledet, og dette paa ganske lovlig Vis." „Det var et listigt Paafund," sagde Hoskuld, „og det kan Gunnar ikke ene have fundet paa. Njal maa have givet ham det Raad, thi ingen er hans Mage i Forstand." De saae sig nu om efter Hedin, men han var ganske borte. Derpaa samlede de Folk, og søgte efter dem i tre Dage, og fandt dem ikke. Gunnar red ned fra Fjeldet til Haukadal og østenfor Skard, nordpaa til Holtavardahede, og videre frem til han kom hjem.

24. Gunnars og Hruts Dele[2] paa Tinget.

Gunnar red til Altinget. Hrut og Hoskuld rede ligeledes til Tings, og havde et talrigt Følge. Gunnar anlagde Sagen paa Tinget; han udnævnte Sandemænd i Sagen. Hrut og hans Broder havde tænkt paa, at anfalde ham, men dristede sig dog ikke dertil. Derpaa gik Gunnar til Bredfjordingernes Ret, og bød Hrut at høre paa hans Ed, paa Sagens Fremsættelse og de Beviser, han vilde føre i sit Søgsmaal. Derpaa aflagde han Eden, og fremsatte Sagen.

---

[1]) eller højere paa Straa, end som saa. [2]) Proces.

Saa lod han føre Stævnevidner, derpaa Vidner, at Sagen var ham overdragen. Njal var ikke tilstede ved Retten. Nu fortsatte Gunnar Sagen, indtil han bød Modparten til Værn. Hrut krævede Vidner, og erklærede Sagen ugyldig, og sagde, at hans Modpart havde forsømt de tre Vidnesbyrd, der maatte komme for Retten: et, som var taget ved Sengestokken, det andet ved Karldøren; det tredie paa Lovbjerget. Njal var da kommen til Retten, og sagde, at han kunde faa Sagen og Sagførelsen haandhævet, hvis de vilde føre den til Ende ved Rettergang. „Det vil jeg ikke," sagde Gunnar, „jeg vil give Hrut samme Kaar, som han gav min Frænde Mørd. Ere de Brødre saa nær, Hrut og Høskuld, at de kunne høre mit Ord?" „Vi høre," sagde Hrut, „hvad vil du?" Gunnar sagde: „Saa være de hørende Vidner, som her ere tilstede, at jeg æsker dig, Hrut, til Holmgang, og vi skulle kjæmpe i Dag paa den Holm, som er her i Øxaraa; men vil du ikke stride med mig, saa udred alt Godset endnu i Dag!" Derpaa kvad Gunnar en Vise:

Ja, saa skal det være,
Hrut, i Dag jeg haver
Mod til alt, paa Holmen
du med mig skal stride.
Vidner være alle
Mænd, som her mig høre!
Eller du skal Kvindens
Medgift flux udrede.

Derpaa forlod Gunnar Retten med hele sit Følge; ogsaa Høskuld og Hrut gik hjem og Sagen blev hverken videre søgt eller forsvaret. Hrut sagde, da han kom ind i Boden: „Det har aldrig før hændt mig, at nogen Mand har udæsket mig til Holmgang, og at jeg har unddraget mig."

„Saa har du da i Sinde at stride?“ sagde Høskuld, „men det skal dog ikke skee, hvis jeg maa raade, thi du kan ikke maale dig bedre med Gunnar, end Mørd kunde med dig, og vi skulle heller begge tilsammen udrede Pengene til Gunnar.“ Derpaa spurgte Brødrene de andre Bønder hvad de vilde skyde til; de svarede alle, at de vilde give saa meget til, som Hrut vilde have. „Saa lader os da,“ sagde Høskuld, „gaa hen til Gunnars Bod, og betale Pengene!“ Det blev forkyndt Gunnar; han gik ud i Boddøren. Høskuld sagde: „Nu maa du tage imod Pengene.“ Gunnar sagde: „Betal nu da! jeg er rede til at tage derimod;“ de betalte derpaa alle Pengene til Punkt og Prikke. Da sagde Høskuld: „Nyd det, som du har faaet det!“ Gunnar kvad da denne Vise:

Guld vi lidet ænse,
uden Frygt vi dette
dog tør tage; uden
Svig vi det erhværved.
Skulde vi for Kvindens
Skyld og for vor egen
rødne Ulvens Læber,
blev det endnu værre.

Hrut svarede: „Ilde vil det blive lønnet dig.“ „Det faar at gaa som det kan,“ sagde Gunnar. Høskuld og hans Venner gik atter hjem til deres Bod; han var meget oprørt, og sagde til Hrut: „Mon denne Ubillighed aldrig vil blive hævnet paa Gunnar?“ „Nej,“ sagde Hrut, „hævnes vil det vist, men vi ville hverken have Hævn eller Fremme deraf; uden Tvivl vil han engang komme til at ty til vor Slægt om Venskab.“ Dermed endte de deres Samtale. Gunnar viste Njal Pengene. „Det gik godt,“ sagde denne. „Og det maa jeg takke dig for,“ sagde Gunnar. Folk rede nu hjem fra

Tinget, og Gunnar indlagde sig megen Ære ved denne Sag. Han bragte Unne alle Pengene, og vilde ikke selv have det mindste deraf, men sagde kun, at han troede nu at kunne gjøre større Fordring paa hende og hendes Frænder, end paa nogen anden. Deri gav hun ham Ret.

25. Unnes Giftermaal.

En Mand ved Navn Valgard boede paa Gaarden Hof ved Rangaa; han var en Søn af Jørund Gode, der nedstammede fra Thrond den Gamle, en Søn af Harald Hildetand, Hrærek Slønganbauges Søn. Harald Hildetands Moder var Ode, en Datter af Ivar Vidfadme, Halfdan den Snildes Søn. Valgard den Graas (den Underfundiges) Broder var Ulf Ørgode, fra hvem Slægten paa Odde nedstammer. Fra Ulf Ørgode nedstammede Sæmund Frode, men fra Valgard Kolben den Unge.

Disse Brødre, Ulf Ørgode og Valgard hin Graa, toge hen for at bejle til Unne, og hun blev gift med Valgard uden nogen af sine Frænders Raad; men dette mishagede Gunnar og Njal og mange andre, thi Valgard var en lumsk og uvennesæl Mand. De fik en Søn, som hed Mørd, der forekommer meget i denne Fortælling. Da han var fuldvoxen, viste han Fjendskab mod sine Frænder, men allermest imod Gunnar; han var snu i Sind og ond i Raad.

Nu ville vi anføre Njals Sønner. Den ældste hed Skarphedin. Han var stor af Vært og stærk, vaabendulig, svømmede som en Sæl, var særdeles rask til Fods, hurtig og uforfærdet, talte syndig og flink for sig, og var en god Skjald, men dog for det meste sagtmodig; han havde brunt og krøllet Haar, smukke Øjne, blegt Aasyn og skarpe Træk, krum Næse og et højt Tandgjærde, samt en meget styg Mund, men var dog en meget anseelig Kriger. Njals anden Søn hed Grim;

han var skjøn af Udseende med smukt mørkt Haar, stor og stærk, og smukkere end Skarphedin. Njals tredie Søn hed Helge; han var smuk og havde smukt Haar, var stærk og vaabendulig, forstandig og sagtmodig. Alle Njals Sønner vare ugifte. Njals fjerde Søn hed Høskuld, han var lønbaaren; hans Moder var Hrodny Høskuldsdatter, en Søster til Ingild fra Kelde. Njal spurgte Skarphedin, om han vilde gifte sig? Han bad sin Fader raade; hvorpaa denne bejlede for ham til Thorhilde, en Datter af Randver fra Thorolfsfjeld, og desaarsag havde han der siden sin anden Gaard. Skjøndt Skarphedin blev gift med Thorhilde, blev han dog boende hos sin Fader til sin Død. Grim bejlede til Astrid fra Djupaabakke, hun var Enke og meget rig; Grim fik hende, men blev dog hos sin Fader.

26. Om Asgrim og hans Børn.

Asgrim Ellidagrimsen var en Sønnesøns Søn af Ondot Kraka; hans Moder hed Jørun Teitsdatter, og var en Sønnedatter af Ketilbjørn den Gamle fra Mosfjeld. Teits Moder Helga stammede fra Bjørn Buna, en Søn af Hersen Grim fra Sogn. Jøruns Moder var Oløf Aarbod, en Datter af Bødvar Herse, Vikingekaares Søn. Asgrim Ellidagrimsens Broder hed Sigfus, hvis Datter Thorgerde var Moder til Sigfus, Sæmund den Frodes Fader. Gauk Trandilsen var Asgrims Fostbroder, en af de smukkeste og ypperligste Mænd, men imellem dem gik det ilde til, thi Asgrim dræbte Gauk. Asgrim havde to Sønner, der begge hed Thorhall, og begge vare haabefulde Mænd. Endnu en Søn havde Asgrim, ved Navn Grim, og en Datter Thorhalla, der var meget smuk og brav. Njal gav sig i Tale med sin Søn Helge, og sagde: „Jeg har betænkt et Giftermaal for dig, hvis du vil følge mit Raad.“ „Det vil jeg vist,“ sagde han,

„thi jeg veed, at du baade vil raade vel og tillige kan. Hvem har du da tænkt paa?„ „Vi skulle beile til Asgrim Ellidagrimsens Datter, thi det er det bedste Valg," sagde Njal.

27. Helge Njalsens Frieri.

Kort efter rede de ud over Thjorsaa og videre frem til de kom til Tunge[1]. Asgrim var hjemme, og tog vel imod dem, og de vare der om Natten, men om Dagen gik de hen at tale sammen. Da kom Njal frem med Frieriet, og bad om Thorhalla til sin Søn Helge. Asgrim svarede vel derpaa, og sagde, at der var ingen, med hvem han hellere vilde indgaa en Forbindelse end med dem. De talte da om Giftermaalet, og det endte saa, at Asgrim fæstede Helge sin Datter, og Brylluppet blev berammet. Gunnar og mange andre af de bedste Mænd vare med til dette Gilde. Efter Gildet bød Njal Asgrims Søn Thorhall hjem til sig til Opfostring, saa han var længe derefter hos Njal, og han holdt mere af denne end af sin egen Fader. Njal lærte ham Lovkundskab, saa han blev den lovkyndigste Mand paa Island i deres Dage.

28. Halvard kommer til Island.

Der kom et Skib ud i Mundingen ved Arnarbøle[2], og Halvard den Hvide, en Mand fra Vigen, førte Skibet; han tog sit Ophold paa Hlidarende, og var hos Gunnar om Vinteren. Han bad bestandig denne om, at han skulde tage udenlands. Gunnar vilde ikke ret indlade sig derpaa, men afslog det dog ikke. Om Foraaret tog han hen til Bergthorshvol, for at tale med Njal, og høre hans Mening, om han vilde raade ham til at tage udenlands. „Det tykkes mig

[1]) Asgrim Ellidagrimsens Gaard.

[2]) Ved Udløbet af Hvidaa eller Olvusaa i Aarnæssyssel.

raadeligt," sagde Njal, „du vil overalt hvor du kommer gjælde for en Hædersmand." „Vil du," sagde Gunnar, „tage dig af min Ejendom, medens jeg er borte; thi jeg ønsker, at min Broder Kolskeg skal tage med mig, og saae da gjerne, at du havde Tilsyn med mit Hus tilligemed min Moder." „Derpaa skal det ikke mangle," sagde Njal, „jeg skal være behjælpelig dermed alt hvad du ønsker." „Saa lev da vël," sagde Gunnar og red hjem. Østmanden gav sig nu atter til at tale med Gunnar om, at han skulde rejse udenlands. Gunnar spurgte, om han havde sejlet til fremmede Lande? Den anden svarede, at han havde sejlet til alle Landene imellem Norge og Garderige; ligeledes havde han sejlet til Bjarmeland. „Vil du sejle med mig til Østerleden?" sagde Gunnar. „Vist vil jeg det," svarede den anden. Derpaa gjorde Gunnar Anstalter til at rejse udenlands med ham, og Njal overtog Opsynet med al hans Ejendom.

29. Gunnars Udenlandsrejse.

Gunnar drog udenlands og Kolskeg fulgte med ham. De sejlede til Tønsberg, og vare der om Vinteren. Den Gang var der blevet Høvdingeskifte i Norge; Harald Graafeld var død, saavel som Gunhilde, og Hagen Jarl den Onde forestod da Riget, en Søn af Sigurd Hagensen. Hans Moder var Bergljot, Thorer Jarls Datter; hendes Moder var Oløf Aarbod, Harald Haarfagers Datter. Halvard spurgte Gunnar, om han vilde tage hen til Hagen Jarl? Men Gunnar sagde Nej, og spurgte: „Har du et Langskib?" „Jeg har to," sagde den anden. „Saa synes mig vi skulde tage paa Hærtog," sagde Gunnar, „og see os om efter Mandskab." „Det vil jeg da ogsaa," sagde Halvard. Derpaa droge de til Vigen, toge der to Skibe, og gjorde sig i Stand til at sejle derfra. De havde godt Mandskab, thi der havde ud-

bredt sig et berømmeligt Ry om Gunnar. „Tænker du at tage øster til Hisingen?“ sagde Gunnar. „Ja,“ svarede Halvard, „jeg vil besøge min Frænde Olver.“ „Hvad vil du ham?“ sagde Gunnar. Den anden svarede: „Det er en brav Mand, og han vil skaffe os nogen Understøttelse til Rejsen.“ „Saa lad os tage derhen!“ sagde Gunnar. Saasnart de vare færdige, styrede de øster til Hisingen, hvor de nøde god Velkomst, og Gunnar havde kun været en kort Tid hos Olver, førend denne gjorde meget af ham. Olver spurgte om Maalet for hans Rejse. Halvard sagde, at Gunnar vilde paa Hærtog og erhværve sig Gods. „Det kan ikke nytte,“ sagde Olver, „da I ikke have Folk.“ „Nu kan I jo,“ sagde Halvard, „understøtte os.“ „Ja jeg tænker ogsaa,“ svarede Olver, „at give Gunnar nogen Hjælp, og skjøndt du er i Slægt med mig, saa gjør jeg dog mere af ham“. „Hvad vil du da hjælpe os med?“ sagde Halvard. „Med to Langskibe,“ svarede Olver, „det ene paa tyve, det andet paa tredive Rum.“ „Men hvor faa vi Mandskab til dem?“ sagde Halvard. „Det ene,“ svarede Olver, „vil jeg besætte med mine Huskarle, det andet med Bønder. Jeg har imidlertid hørt, at der er Ufred her i Elven, og veed ikke, om I kan komme bort; thi de ligge her i Elven.“ „Hvem?“ sagde Halvard. „To Brødre,“ svarede Olver; „den ene hedder Vandel, den anden Karle, det er Sønner af Sneulf den Gamle fra Gotland. Halvard fortalte Gunnar, at Olver havde hjulpet dem med Skibe. Gunnar blev glad derover. De lavede nu alting til, til de vare ganske sejlfærdige, da gik de til Olver og takkede ham. Han bad dem tage sig vel i Agt for Brødrene.

30. Gunnar foer i Viking.

Gunnar styrede ud af Elven; han og Kolskeg vare beg-

ge paa eet Skib, men Halvard paa det andet. De saae nu Vikingernes Skibe for sig. Da sagde Gunnar: „Lad os see til at være nogenlunde beredte, hvis de søge imod os, men ellers skulle vi ej have med dem at gjøre.“ De gjorde saa, og beredte sig til Kamp paa Skibene; men Vikingerne skilte deres Skibe ad, saa der blev en Vej imellem dem. Gunnar sejlede frem imellem Skibene, men Vandel greb en Stavnle, kastede den imellem sit og Gunnars Skib, og trak det strax til sig. Ølver havde givet Gunnar et godt Sværd; dette trak han nu, men Hjelmen havde han ikke sat paa, han sprang strax over i Forrummet paa Vandels Skib, og gav en Mand Banehug. Karle lagde til med sit Skib paa den anden Side, kastede et Spyd tværs over Gunnars Skib, og sigtede ham efter Midten af Livet. Dette saae Gunnar, og vendte sig saa hurtig om, at ingen kunde fæste Øje paa hans Bevægelse, greb Spydet med venstre Haand, og kastede det tilbage paa Skibet til Karle; den, der stod i Vejen for det, fik sin Bane. Kolskeg greb et Anker, og kastede det over paa Karles Skib, saaledes at Ankerhagen kom i Skibsbordet, og gik derigjennem, saa den mørke Sø faldt ind. Alle Mænd sprang da over paa andre Skibe. Gunnar sprang nu tilbage paa sit eget Skib; da kom Halvard til, og der begyndte en heftig Kamp. De saae nu, at deres Formand var uforfærdet, og hver gjorde derfor sit Bedste. Gunnar snart hug og snart kastede han med Spyd, og mangen Mand maatte lade sit Liv for ham. Kolskeg stod ham trolig bi. Karle sprang over paa Skibet til sin Broder Vandel, og begge stredes saa derfra Dagen igjennem. Kolskeg tog sig engang Hvile paa Gunnars Skib. Denne saae det og kvad:

Bedre har du, Broder,
sørget for den gridske

Ørn, som Val skal finde
her, end for dig selv du.
Mangen skal i Morgen
drikke Blodets Strømme,
men du selv i Kampens
Hede mødig tørster.

Derpaa tog Kolskeg en fuld Mjødkande, drak og stred atter, og endelig sprang begge Brødrene over paa Vandels og hans Broders Skib, og Kolskeg gik langsmed det ene Bord, Gunnar langsmed det andet. Imod Gunnar gik Vandel, hug strax til ham, og traf i hans Skjold; men Gunnar drejede Skjoldet, som Sværdet sad fast i, saa at dette brast nedenfor Hjaltet. Derpaa hug Gunnar igjen til Vandel; det saae ud som om tre Sværd vare i Luften, saa han kunde ikke see, hvorledes han skulde tage sig i Agt, og Gunnar hug begge Fødderne fra ham. Kolskeg gjennemborede Karle med et Spyd. Derefter gjorde de meget Bytte. Derfra sejlede de ned til Danmark, og saa over til Smaaland, og havde bestandig Sejr. De vendte ikke tilbage om Høsten. Næste Sommer droge de til Reval, mødte der nogle Vikinger, strede strax med dem, og vandt Sejr. Saa styrede de over til Øsyssel (Øsel), og laa der nogen Tid under et Næs. De saae da en enkelt Mand gaa ned fra Næsset. Gunnar gik op paa Land, for at træffe ham, og de talte sammen. Gunnar spurgte om hans Navn. Han svarede, at han hed Tove. Gunnar spurgte hvad han vilde? „Jeg søger dig," sagde han; „der ligger Hærskibe paa den anden Side under Næsset, og jeg vil sige dig, hvem de tilhøre. Det er to Brødre; den ene hedder Halgrim, den anden Kolskeg, særdeles dygtige Krigere, og desuden have de saa gode Vaaben, at man ikke finder Mage dertil. Halgrim har et Langspyd, som han har

ladet seide[1] saaledes, at intet Vaaben uden det skal vorde ham til Bane, og derhos har det den Egenskab, at naar Kamp forestaar, ytrer det sig i Spydet, thi da synger det saa højt i det, at man kan høre det langt borte, saadan en mægtig Natur har det i sig." Gunnar kvad da:

Snart jeg skal den vilde
Voldsmand fælde, Spydet
skal jeg mig i Kampen
flux med Sejer vinde;
højt jeg skal paa Vikings
Ganger ride, falske
Seidmand skal i Sigars[2]
Uvejr Livet lade.

„Kolskeg," vedblev Manden, „har et Sax[3], der ogsaa er et ypperligt Vaaben. De have ogsaa en Trediedel flere Folk end I; ligeledes have de meget Gods, som de have skjult paa Landet, og jeg veed nøjagtig hvor det er. De have sendt et Spejderskib ud for Næsset, saa de have allerede Kundskab om eder; ogsaa ruste de sig nu stærkt, og have i Sinde at anfalde eder, saasnart de ere færdige. I have derfor kun to Ting at vælge imellem, enten strax at lægge bort, eller ruste eder det snareste, I kunne; men hvis I vinde Sejr, skal jeg følge eder hen til alt Godset." Gunnar gav ham en Guldring, gik derpaa hen til sine Mænd, og sagde til dem, at der laa Hærskibe paa den anden Side af Næsset, som allerede havde bemærket dem. „Lad os derfor," sagde han, „tage vore Vaaben, og ruste os vel, thi nu er der Gods at vinde." Derpaa rustede de sig, og da de vare færdige, saae de Skibene komme imod sig. Der begyndte nu en Strid med dem, og de strede længe, og der blev et stort

[1]) trylle ved Seid. [2]) Odins. [3]) Et kort Sværd.

Mandefald. Gunnar vog mangen Mand. Halgrim sprang med sine Folk over paa Gunnars Skib; denne vendte sig imod ham. Halgrim stak efter ham med sit Langspyd, men der var en Bom tværs over Skibet, Gunnar sprang baglænds tilbage over denne, saa at hans Skjold var foran Bommen, og deri traf Halgrim, og stak igjennem det og saa i Bommen. Gunnar hug Halgrim paa Haanden, og Armen blev lam, men Sværdet bed ikke; da faldt Langspydet. Gunnar greb det, gjennemstak Halgrim, og kvad:

Folkeøder har jeg fældet,
hændig Sværd han kunde svinge;
seidet Hjelmvaand havde Halgrim,
hørte jeg i andre Lande.
Alle tapre Mænd skal vide,
at han bar det skarpe Langspyd;
nu skal dette Vaaben følge
mig til mine Dages Ende.

Og det holdt Gunnar, at han bar Spydet saa længe han levede. Begge Kolskeggene strede sammen, og det var uvist, til hvilken Side Sejeren vilde hælde. Da kom Gunnar til, og gav den anden Kolskeg Banehug. Derpaa bade Vikingerne om Fred, hvilken Gunnar tilstod dem, og han lod saa Valen efterfee, og bemægtigede sig de Faldnes Gods; men dem, som han gav Fred, skjænkede han deres Vaaben og Klæder, og befalede dem at tage hjem til deres Fosterland. De styrede bort, men Gunnar tog alt det Gods, som var tilbage. Tove kom efter Slaget til Gunnar, og tilbød sig at følge ham hen til det Gods, som Vikingerne havde skjult, og sagde, at det var baade mere og bedre, end det de før havde faaet. Gunnar sagde, at han vilde; han gik da op paa Land, og Tove foran til Skoven, Gunnar efter. De kom til et

Sted, hvor der var baaret meget Ved sammen; derunder sagde Tove at Godset var. De ryddede da Veddet bort, og fandt derunder baade Guld og Sølv, Klæder og gode Vaaben. Dette Gods bare de ned til Skibene. Gunnar spurgte Tove, hvormed han skulde lønne ham? Tove svarede: „Jeg er en dansk Mand af Æt, og ønsker, at du vilde bringe mig til mine Frænder.“ Gunnar spurgte, hvorledes han var kommen til Østerleden? „Jeg blev fangen af Vikinger,“ sagde Tove, „og blev sat i Land her paa Øsyssel, og har været her siden.“

31. Hvorledes Gunnar kom til Hagen Jarl.

Gunnar tog imod ham, og sagde til Kolskeg og Halvard: „Nu ville vi styre til Nordlandene.“ De syntes godt derom, og bade ham raade. Gunnar sejlede fra Østerleden med meget Gods. Han havde ti Skibe, og styrede med dem til Hedeby[1] i Danmark. Kong Harald Gormsen var der oppe paa Landet; man forkyndte ham Gunnars Ankomst, og at der ikke fandtes hans Mage paa Island. Han sendte en Mand for at indbyde ham til sig. Gunnar begav sig strax til Kongen, som modtog ham vel, og lod ham tage Sæde næst ved sig selv. Der blev Gunnar en halv Maaned. Kongen havde sin Fornøjelse af at lade ham forsøge adskillige Idrætter med hans Mænd, men der var ingen, der i nogen eneste Idræt kunde maale sig med ham. Kongen sagde til Gunnar: „Mig tykkes, at man skal søge langt efter din Lige;“ og han lovede at skaffe ham et Giftermaal og meget at befale over, hvis han vilde stadfæste sig der; men Gunnar takkede Kongen for sit Tilbud, og sagde: „Jeg vil først fare til Island at see til mine Venner og Frænder.“ „Saa kommer du aldrig tilbage til os,“ sagde Kongen. „Derfor maa

[1]) Slesvig.

Skjæbnen raade," sagde Gunnar. Gunnar gav Kongen et godt Langskib og meget andet Gods, og Kongen gav ham en Hæderskladning, et Par guldsømmede Handsker og et Pandebaand med en Guldknude paa, samt en gerdsk[1] Hat. Gunnar sejlede nordpaa til Hisingen, hvor Olver tog glædelig imod ham, og han bragte denne hans Skibe, og sagde, at det var hans Lod. Olver tog mod Godset, sagde, at Gunnar var en brav Mand, og bad ham blive der nogen Tid. Halvard spurgte Gunnar, om han vilde tage hen til Hagen Jarl? Gunnar svarede, at det kunde han nok have Lyst til, thi nu havde han forsøgt sig noget, hvilket ikke var Tilfældet, da Halvard forrige Gang havde talt til ham derom. De droge da til Trondhjem for at træffe Hagen Jarl, der tog vel imod Gunnar, og bad ham blive hos sig om Vinteren. Han tog derimod, og blev vel anseet af alle. Om Julen gav Jarlen ham en Guldring. Gunnar fattede Godhed for Jarlens Frænke Bergljot, og man kunde ofte mærke paa Jarlen, at han vilde have givet ham hende, hvis Gunnar havde ladet noget Ord falde derom.

32. Gunnars Hjemkomst.

Om Vaaren spurgte Jarlen Gunnar, hvad Bestemmelse han havde taget? Han svarede, at han vilde til Island. Jarlen sagde, at der var Uaar i Landet, saa der vilde kun være liden Udsejling til Island, men han skulde dog faa Mel og Ved i sit Skib. Tidlig paa Vaaren gjorde Gunnar sit Skib færdigt. Halvard sejlede ud med ham og Kolskeg. De kom ud tidlig paa Sommeren, og landede i Mundingen af Arnarbøle før Altinget. Gunnar red hjem fra Skibet, og satte Mænd til at losse det. Da de kom hjem, toge alle med Glæde imod dem; ogsaa vare de blide mod deres Hjemme-

[1]) russisk, fra Garderige.

mænd, og vare ikke blevne hovmodige efter Rejsen. Gunnar spurgte om Njal var hjemme, man svarede ja; hvorpaa han lod sin Hest føre frem, og begge Brødrene rede til Bergthorshvol. Njal var glad ved deres Ankomst, og bad dem blive der om Natten, og Gunnar fortalte om sine Rejser. Njal sagde, at han var en udmærket Mand, „og du har nu," sagde han, „forsøgt dig meget, men vil blive det endnu mere herefter, thi mangen en vil misunde dig." „Jeg vilde dog gjerne holde Venskab med alle," sagde Gunnar. „Det vil ikke altid lade sig gjøre," sagde Njal, „og du vil jævnlig komme til at værge dig." „Saa vil det dog være en Trøst," sagde Gunnar, „naar jeg har en god Sag." „Ja," svarede Njal, „hvis du ikke kommer til at bøde for andres Fejl." Njal spurgte Gunnar, om han vilde ride til Tings; Gunnar sagde Ja, og spurgte, om Njal vilde, men han sagde Nej, og ytrede det Ønske, at Gunnar vilde gjøre det samme. Gunnar red hjem, og gav Njal gode Foræringer, og takkede ham for Opsynet med hans Gods. Kolskeg opmuntrede ham meget til at ride til Tings, derved vilde nemlig hans Hæder vore, da mange der maatte vige for ham. „Lidet staar mit Sind til at gjøre mig til," sagde Gunnar, „men jeg vil gjerne træffe gode Mænd." Halvard var ogsaa kommen der, og bød sig til at ride til Tings med dem.

33. Gunnars Frieri.

Gunnar og alle de andre rede. Men da de kom til Tinget, vare de saa vel klædte og rustede, at der var ingen, som lignede dem deri, og Folk fore ud af alle Boderne, for at beundre dem. Gunnar red hen til Rangaaboernes Bod, og var der hos sine Frænder. Mange Mænd kom hen, for at besøge ham, og at spørge ham om Tidende; han var venlig og munter mod alle, og fortalte enhver hvad han ønskede

at vide. En Dag da Gunnar gik fra Lovbjerget, gik han forbi Mosfjeldingernes Bod. Da saae han en velklædt Kvinde komme sig imøde, og da de fandtes, hilste hun strax Gunnar, som høflig besvarede hendes Hilsen, og spurgte, hvem hun var? Hun svarede, at hun hed Halgerde, og var en Datter af Høskuld Dalekolsen. Hun talte dristigen til ham, og bad ham fortælle om sine Rejser, men han svarede, at han ikke vilde afslaa en Samtale med hende. De satte sig da ned og talte sammen. Hun var klædt saaledes: hun havde en rød Kjortel paa og over sig havde hun en Skarlagens Kaabe besat med Bræmmer ned i Skjødet, Haaret naaede hende ned paa Brystet, og var baade stort og fagert. Gunnar var iført den Skarlagensklædning, som Kong Harald Gormsen havde givet ham; paa Haanden havde han den Guldring, som Hagen Jarl havde givet ham. De talte længe højt. Tilsidst spurgte han hende om hun var ugift. Hun sagde Ja, og der var ikke mange, som vilde vove paa at bejle til hende. „Holder du ingen for god nok for dig?" sagde han. „Det nok," svarede hun, „men jeg er vanskelig i Mandvalg." „Hvad vil du svare, hvis jeg bejler til dig?" sagde han. „Det har du ikke i Sinde," svarede hun. „Jo" sagde han. „Hvis det er dit Alvor," sagde hun, „saa tal med min Fader!" Derpaa ophørte deres Samtale. Gunnar gik strax til Dalemændenes Bod, fandt en Mand udenfor Boden, og spurgte, om Høskuld var derinde. Den anden svarede Ja. Gunnar gik da ind. Høskuld og Hrut toge vel imod ham; han satte sig ned imellem dem, og det kunde ikke mærkes paa deres Samtale, at der før havde været Uenighed imellem dem. Gunnar bragte det da paa Tale, hvad Brødrene vilde svare ham, hvis han bejlede til Halgerde. „Godt," sagde Høskuld," hvis det er dit ramme Alvor." „Det er det," sagde Gunnar, „men sidst skiltes

vi ad saaledes, at mange vilde finde det lidet rimeligt, at der finder Forbindelse Sted imellem os." „Hvad tykkes dig, Hrut Frænde?" sagde Hoskuld. Hrut svarede: „Mig tykkes Partiet ikke at være lige." „Hvorfor ikke?" sagde Gunnar. Hrut svarede: „Jeg vil svare dig herpaa som sandt er: du er en rask og ypperlig Mand, men hun har fine onde, som fine gode Sider, og jeg vil ikke svige dig i noget." „Det er ærlig gjort af dig," sagde Gunnar, „men jeg vil dog holde det for en Levning af eders gamle Fjendskab, hvis I ikke vil lade mig høre eders Betingelser." „Det er ikke saa," sagde Hrut, „men snarere seer jeg, at du ikke kan staa imod; men skjøndt vi ingen Handel slutte, ville vi dog være dine Venner." „Jeg har talt med hende," sagde Gunnar, „og hun har ikke noget derimod." Hrut sagde: „Jeg veed det, at I begge have megen Lyst til dette Giftermaal; og naar alt kommer til alt, saa er det ogsaa eder, som løbe meest Fare derved." Hrut forklarede derpaa uspurgt Gunnar Halgerdes hele Tænkemaade, og Gunnar tyktes rigtignok i Begyndelsen, at adskilligt ikke var, som det skulde være, men omsider sluttede de dog Handelen. Der blev da sendt Bud efter Halgerde, og talt om Giftermaalet i hendes Nærværelse, og de lode det nu gaa til, som forrige Gang, at hun skulde selv fæste sig. Gildet skulde være paa Hlidarende, og fra først af skulde det holdes hemmeligt, men endelig fik alle det at vide.

Gunnar red hjem fra Tinget, kom til Bergthorshvol, og fortalte Njal om sit Giftermaal. Han blev meget betænkelig derved. Gunnar spurgte ham, hvorfor han fandt det saa uraadeligt? „Thi hun," sagde Njal, „vil afstedkomme alt Ondt, naar hun kommer herhid." „Aldrig skal hun dog forstyrre vort Venskab," sagde Gunnar. „Det vil dog ikke blive langt derfra," sagde Njal, „men du vil bestandig komme

til at bøde for hende." Gunnar bød Njal til Gilde og alle dem derfra, som han vilde tage med. Njal lovede at komme. Derpaa red Gunnar omkring i Herredet, forat byde Mænd til Gildet.

34. Om Thraen Sigfussen.

Thraen Sigfussen var en Sønnesøn af Sighvat den Røde; han boede paa Gaarden Grytaa i Fljotshlid. Han var Gunnars Frænde og en meget anseet Mand. Han var gift med Thorhilde Skjaldkone, der var meget mundkaad og foer gjerne med Spot. Thraen holdt heller ikke meget af hende. Han blev buden til Gilde tilligemed hans Kone, der var Skafferske saavel som Njals Kone Bergthora Skarphedinsdatter.

En anden af Sigfuses Sønner hed Ketil; han boede i Mørk østenfor Markarfljot, og var gift med Thorgerde Njalsdatter. Den tredie Sigfussøn hed Thorkel, den fjerde Mørd, den femte Lambe, den sjette Sigmund, den syvende Sigurd. Alle disse vare Gunnars Frænder og dygtige Stridsmænd; dem alle bød Gunnar til Gilde. Ligeledes havde Gunnar indbudet Valgard den Graa og Ulf Orgode og deres Sønner, Runolf og Mørd.

Høskuld og Hrut kom til Gildet med et stort Følge, blandt andre vare der Høskulds Sønner Thorleik og Olaf. Med dem fulgte Bruden og hendes Datter Thorgerde, der var meget smuk, og den Gang fjorten Aar gammel. Adskillige andre Kvinder vare med hende. Der var ogsaa Asgrim Ellidagrimsens Datter Thorkatla og Njals tvende Døtre, Thorgerde og Helga. Gunnar havde allerede mange Gildesmænd samlede, og han bragte sine Mænd til Sæde saaledes: Han selv sad midt paa Bænken; indad sad Thraen Sigfussen, saa Ulf Orgode, saa Valgard den Graa, saa

Mørd og Runolf, saa Sigfussønnerne, af hvilke Lambe sad yderst. Næst Gunnar udad sad Njal, saa Skarphedin, saa Helge, saa Grim, saa Høskuld, saa Haf den Spage, saa Ingild fra Kelde, saa Thorers Sønner østen fra Holt. Thorer vilde sidde yderst blandt de anseelige Mænd; thi hver var fornøjet hvor han sad. Høskuld sad midt paa den anden Bænk, og indad fra ham hans Sønner; udad fra Høskuld sad Hrut; men hvorledes de andre vare ordnede til Sæde, er ej fortalt. Bruden sad midt paa Tværbænken; paa den ene Side af hende hendes Datter Thorgerde, paa den anden Asgrim Ellidagrimsens Datter Thorkatla. Thorhilde var Skafferske, og hun og Bergthora bare Maden paa Bordet. Thraen Sigfussen sad og stirrede paa Thorgerde Glumsdatter; dette saae hans Kone Thorhilde; hun blev vred, og gjorde en Kvædling til ham:

„Godt er det ej at gabe,
Gjæk er dig i Øje,

Thraen!“ sagde hun. Men han sprang strax op fra Bordet, og erklærede sig skilt fra hende. „Jeg vil ikke taale hendes Spot eller spydige Ord,“ sagde han, og saa fast stod han derpaa, at han ikke vilde blive ved Gildet, med mindre hun blev jaget bort. Enden blev da, at hun tog bort, og nu sad hver Mand paa sin Plads, og de drukke og vare glade. Da tog Thraen til Orde: „Jeg vil ikke tale hemmelig om mit Hjertens Ønske. Jeg vil spørge dig, Høskuld Dalakolsøn, om du vil give mig din Frænke Thorgerde til Kone?“ „Det veed jeg ikke,“ sagde Høskuld,“ mig tykkes du blev ilde skilt ved den du havde før. Hvordan en Mand er han vel, Gunnar?“ Gunnar svarede: „Jeg vil ikke sige noget om Manden, thi han er mig beslægtet. Tal du, Njal,“ sagde Gunnar, „thi alle vil tro hvad du siger.“ Njal sagde: „Det er

om Manden at sige, at det er en Mand, der har vel til Bedste, og er en dygtig Mand og meget anseet, saa for den Sags Skyld kunne I tilstaa ham Giftermaalet." Da sagde Høskuld: „Hvad synes dig raadeligt, Hrut Frænde?" „Du kan gjerne give dit Samtykke, thi Partiet er lige," sagde han. De talede da om Vilkaarene, og bleve enige om alt. Da stode Gunnar og Thraen op, og gik hen til Tværbænken, og Gunnar spurgte Moder og Datter, om de vilde samtykke i denne Handel? De svarede, at de vare vel fornøjede dermed, og Halgerde fæstede Thraen sin Datter. Da skiftede Kvinderne anden Gang Sæde; Thorhalla kom nu til at sidde imellem begge Brudene. Gildet led nu vel frem, og da det var tilende, red Høskuld med sine Ledsagere vesterpaa, men Rangaaboerne til deres Hjem. Gunnar gav mange Mænd Gaver, hvilket man satte tilbørlig Pris paa. Halgerde overtog Husets Bestyrelse, og var ferm i sit Hus og myndig. Thorgerde overtog ligeledes Husets Bestyrelse paa Grytaa, og var en god Husfrue.

35. Gjæstebud paa Bergthorshvol.

Det var Sædvane hos Gunnar og Njal, at de gjorde hver sin Vinter Gjæstebud for hinanden for Venskabs Skyld. Nu skulde Gunnar tage til Gilde hos Njal, og Gunnar og Halgerde droge til Bergthorshvol. Da vare Helge og hans Kone ikke hjemme. Njal tog vel imod Gunnar og hans Husfrue, og da de havde været der nogen Tid, kom Helge hjem med sin Kone Thorhalla. Da gik Bergthora tilligemed Thorhalla hen til Tværbænken, og hun sagde til Halgerde: „Du maa give Plads for denne Kone." „Jeg giver ikke Plads," svarede hun, „og vil ikke lade mig skyde hen i Krogen." „Jeg maa raade her," sagde Bergthora, hvorpaa Thorhalla satte sig ned. Bergthora gik siden hen til Bordet

med Vand til Haandtvæt. Halgerde greb hendes Haand, og sagde: „I passe dog godt til hinanden, du og Njal; du har en knortet Negl paa hver Finger, og han har ingen Skjæg." „Det er sandt nok," sagde Bergthora, „men vi lade ikke hinanden noget høre derfor; Skjæg havde imidlertid din Husbonde Thorvald, og alligevel raadte du ham Bane." Da sagde Halgerde: „Lidet nytter det mig, at eje den raskeste Mand paa Island, hvis du ikke hævner dette, Gunnar!" Han sprang op, gik bort fra Bordet, og sagde: „Hjem vil jeg fare, og bedst var det, du trættedes med dine egne Hjemmemænd og ikke i anden Mands Hus; desuden har jeg Njal mangen Hæder at lønne og vil ikke være din Kastekjep." Derpaa toge de hjem. „Husk dog paa, Bergthora," sagde Halgerde, „at vi ikke dermed ere skilte;" hvortil Bergthora svarede, at det skulde vorde hende til liden Baade. Gunnar blandede sig ikke videre deri, og tog hjem til Hlidarende, og var hjemme hele Vinteren. Sommeren led nu til Altingstiden.

36. Kol vog Svart.

Gunnar red til Tings; men forend han red hjemmefra, sagde han til Halgerde: „Vær nu rolig imedens jeg er borte, og viis ingen Uartighed mod mine Venner, naar du har med dem at gjøre." „Troldene tage dine Venner!" sagde Halgerde. Gunnar red til Tings, og mærkede nok, at det var ikke godt at skifte Ord med hende. Njal red ligeledes til Tings med alle sine Sønner. Nu er at fortælle hvad der imidlertid forefaldt hjemme. Njal og Gunnar ejede en Skov sammen i Rødeskride; de havde ikke skiftet Skoven imellem sig, men hver plejede at hugge hvad han behøvede, og ingen af dem talte den anden til for det. Kol var Halgerdes Værkstyrer eller Opsynsmand; han havde været længe hos hende,

og var en stor Ildgjerningsmand. Svart hed en af Njals og Bergthoras Huskarle, som de godt kunde lide. Bergthora befalede ham, at han skulde tage hen til Rødeskride, og hugge Ved, hun vilde faa Folk til at føre det hjem. Han svarede, at han skulde forrette hvad hun paalagde ham, foer op til Rødeskride, og skulde være der en Uge. Nogle Tiggere kom fra Markarfljot til Hlidarende, og fortalte, at Svart havde været i Rødeskride, og hugget Ved, og det i svær Mængde. „Saa har nok Bergthora i Sinde at stille mig ved en hel Del," sagde Halgerde, „men jeg skal nok sørge for, at han ikke hugger oftere." Gunnars Moder Ranveig hørte det, og sagde: „Husfruer have dog før været gode, skjøndt de ikke gave sig af med Mænds Drab." Natten led, og om Morgenen gav Halgerde sig i Tale med Kol, og sagde: „Jeg har tiltænkt dig et Værk," hvorpaa hun gav ham Vaaben, og vedblev: „Far hen til Rødeskride! Der vil du finde Svart." „Hvad skal jeg ham?" sagde han. „Spørger du om det, saadan en Drabsmand som du er?" sagde hun; „slaa ham ihjel skal du." „Det kan jeg nok," svarede han, „men det vil nok gjælde mit Liv." „Er du bange?" sagde hun, „sætter du dig op imod mig, skjøndt jeg ved alle Lejligheder har beskyttet dig. Jeg skal faa en anden Mand til at gjøre det, hvis du ikke tør." Han tog Øxen, og var meget vred, og tog en af Gunnars Heste, og red til han kom øster til Markarfljot. Her steg han af Hesten, og bandt den i Skoven, til de havde ført Vedet ned, og Svart var alene tilbage. Da løb Kol imod ham, og sagde: „Der er flere, der kan hugge dygtig, end du," og satte ham Øxen i Hovedet, og gav ham Banehug. Derpaa red han hjem, og berettede Halgerde Drabet. Hun sagde: „Jeg skal beskytte dig saaledes, at ingen skal gjøre dig noget." „Det kan være," sagde han, „men

anderledes kom det mig dog for førend jeg udførte Drabet." De andre Folk kom nu op i Skoven, fandt Svart dræbt, og førte ham hjem.

Halgerde sendte en Mand til Gunnar paa Tinget, for at berette ham Drabet. Gunnar dadlede ikke i Begyndelsen Halgerde, saalænge Sendebudet var tilstede, saa man i Førstningen ikke vidste, om han syntes godt eller ilde derom. Kort efter stod han op, og bad sine Mænd gaa med sig. De gjorde saa, og toge hen til Njals Bod. Gunnar sendte en Mand ind til Njal, og bad ham komme ud. Njal kom strax ud, og han og Gunnar gik hen at tale sammen. Gunnar sagde: „Jeg har et Drab at berette dig; voldet det har min Kone og min Værkstyrer Kol, men den, som er bleven, er din Huskarl Svart." Njal tav, imedens han fortalte ham det Hele, og sagde derpaa: „Du kommer dog til at holde noget tilraade med hende." Gunnar sagde: „Du skal have Selvdømme." Njal svarede: „Det skal falde dig vanskeligt at give Bøder for alle Halgerdes Uteerligheder, og andensteds vil det give mere Bryderi, end her, hvor vi to have med hinanden at gjøre. Dog er det langt fra, at det her staar vel til, og vi behøve vistnok at mindes, at vi ere gode Venner. Jeg haaber, at du vil tee dig vel, men du vil dog tilsidst saa nok deraf." Njal modtog Selvdømmet af Gunnar, og sagde: „Jeg vil ikke drive denne Sag til det Yderste; du skal betale tolv Øre Sølv, men paa det Vilkaar, at hvis der indtræffer noget fra vor Gaard, som du kommer til at kjende i, saa skal du ikke stille Kjendelsen højere." Gunnar udredte Pengene, og red derpaa hjem.

Njal og hans Sønner kom hjem fra Tinget. Bergthora saae Pengene, og sagde: „Dette er blevet vel bilagt, men ligesaa mange Penge skal der gives for Kol inden ret længe."

Gunnar kom hjem fra Tinget og talte Halgerde til; hun svarede, at der mangensteds laa bedre Mænd uden Bøder. Gunnar sagde, at hun maatte raade for hvad hun tog sig for, men hans Sag var det, at sørge for, hvorledes Sagerne skulde endes. Halgerde gjorde sig bestandig til af Svarts Drab, men dette nagede Bergthora.

Njal og hans Sønner toge op til Thorolfsfjeld, for at see til Husholdningen der. Den samme Dag traf det sig, da Bergthora var ude, at hun saae en Mand, der kom ridende til Gaarden paa en sort Hest. Hun blev staaende, og gik ikke ind; hun kjendte ikke Manden. Han havde et Spyd i Haanden, og var gjordet med et Sax. Hun spurgte ham om hans Navn. „Jeg hedder Atle," sagde han. Hun spurgte, hvorfra han var? „Jeg er fra Østfjordene," sagde han. „Hvor skal du hen?" sagde hun. „Jeg har ingen Tjeneste," sagde han, og havde i Sinde at træffe Njal og Skarphedin, for at faa at vide, om de ville tage imod mig." „Hvad Arbejde kan Du udføre?" sagde hun. „Jeg er Agerdyrker, og kan godt paatage mig flere Slags Arbejde," svarede han, „men jeg vil ikke lægge Skjul paa, at jeg er noget haard tilsinds, og det er kommen mangen en dyrt at staa." „Jeg dadler dig ikke," sagde hun, „fordi du ej er fejg." Atle sagde: „Har du noget at sige her?" „Jeg er Njals Kone," svarede hun, „og raader for Tyendet ligesaa vel som han." „Vil du antage mig?" sagde han. „Paa det Vilkaar," sagde hun, „at du skal udføre hvad jeg befaler dig, selv om jeg vilde sende dig til Manddrab." „Du er saa vel forsynet med Mænd," svarede han, „at du ikke behøver mig til sligt." „Det bliver min Sag at dømme derom," sagde hun. „Saa lad os da slutte Handelen saaledes," sagde han. Derpaa tog hun ham i sin Tjeneste. Njal kom hjem med sine Sønner, og han

spurgte Bergthora, hvad det var for en Mand? „Det er din Huskarl,“ sagde hun, „jeg har antaget ham,“ og hun tilføjede, at det var en rask Mand til sin Gjerning. „Storvirkende er han vel,“ sagde Njal, „men hvor godvirkende han er, veed jeg ikke.“ Skarphedin kunde godt lide Atle.

Njal red til Tings om Sommeren saavel som hans Sønner. Gunnar var paa Tinget. Njal tog engang sin Pengepung op, og Skarphedin spurgte: „Hvad er det for Penge, Fader?“ „Det er de Penge,“ sagde Njal, „som Gunnar betalte mig for vor Hjemmemand forrige Sommer.“ „Dem kan du faa Brug for,“ sagde Skarphedin, og lo ved sig selv derad.

37. Atle dræbte Kol.

Nu komme vi til det, at Atle spurgte Bergthora, hvad han skulde bestille den Dag? „Jeg har betænkt dig et Værk,“ sagde hun. „Du skal fare hen at lede efter Kol til du finder ham, thi du skal dræbe ham i Dag, hvis du vil opfylde min Villie.“ „Det passer ret godt,“ sagde Atle, „thi vi ere begge to Drabsmænd, men jeg skal nok tage ham saaledes, at en af os skal dø.“ „Det var ret,“ sagde hun, „du skal heller ikke gjøre det for intet.“ Han tog sine Vaaben, satte sig til Hest, og red op til Fljotshlid, hvor han mødte nogle Mænd, som kom fra Hlidarende, men de havde hjemme øster i Mørk. De spurgte, hvor Atle vilde hen? Han svarede, at han skulde lede efter et Øg. De mente, det var et ringe Ærende for saadan en Værkmand, men det var da bedst at spørge sig for hos dem, som havde været paafærde hele Natten. „Ja hvem har det?“ sagde han. Halgerdes Huskarl Vigakol[1],“ sagde de, „tog nylig fra Sæteren, og har vaaget den hele Nat.“ „Jeg veed ikke, om jeg tør give mig af med

[1]) Drabskol.

ham," sagde Atle, „han er ond, og det var maaskee bedst, jeg blev klog af anden Mands Skade." „Da seer du just ikke ud til at være ræd af dig," sagde de andre, og viste ham hvor Kol var. Han gav da sin Hest af Sporerne, og red stærkt til, og da han traf Kol, sagde han til ham: „Gaar det godt med eders Arbejde?" sagde Atle. „Det kommer ikke dig ved, din Usling," sagde Kol, „eller nogen der, hvor du er fra." Atle sagde: „Det Sværeste har du endnu tilbage, og det er at dø." Derpaa stak Atle med sit Spyd efter ham, og traf ham midt paa Livet. Kol svang sin Øxe imod ham, men fejlede ham, og faldt ned af Hesten, og døde strax. Atle red videre, til han traf Halgerdes Værkmænd og sagde til dem: „Farer op til Hesten og passer paa Kol, thi han er falden af og er død." „Har du dræbt ham?" sagde de. „Det vil forekomme Halgerde," svarede han, „at han ikke er selvdød." Atle red derpaa hjem, og forkyndte Bergthora det; hun takkede ham for denne Gjerning, saavel som for de Ord, han havde brugt. „Jeg veed ikke," sagde Atle, „hvorledes Njal vil synes derom." „Han vil nok være tilfreds dermed," svarede hun, „og til Beviis derpaa vil jeg sige dig een Ting, at han nemlig har taget de Penge, vi fik for Trællen forrige Sommer, med sig til Tinget, og disse ville nu blive givne for Kol; men skjøndt der bliver sluttet Forlig, skal du dog tage dig i Agt, thi Halgerde vil intet Forlig holde." „Vil du ikke sende en Mand til Njal, for at lade ham vide Drabet?" sagde Atle. „Nej," svarede hun, „thi jeg saae helst, at der ingen Bøder gives for Kol." Dermed endte de deres Samtale. Man fortalte Halgerde Kols Drab og de Udtryk, Atle havde brugt. Hun svarede, at hun skulde lønne Atle det. Hun sendte en Mand til Tinget at sige Gunnar Kols Drab; han svarede lidet derpaa, og sendte

en Mand hen at sige det til Njal; han svarede intet. Skarphedin sagde: „Trællene blive nu anderledes Storværksmænd, end de før have været; da fløj de paa hinanden, og ingen brød sig derom, men nu vil de slaa hinanden ihjel;“ og lo ved sig selv ad det. Njal tog Pengepungen ned, som var oppe i Boden, og gik ud. Hans Sønner gik med ham hen til Gunnars Bod. Skarphedin sagde til en Mand, som stod i Boddøren: „Siig til Gunnar, at min Fader vil tale med ham.“ Han gjorde det. Gunnar kom strax ud, og hilste Njal, hvorpaa de gik hen at tale sammen. „Ilde er det gaaet til,“ sagde Njal, „at min Hustru skal have brudt Freden og ladet din Huskarl dræbe.“ „Ingen Bebrejdelse skal hun høre derfor,“ sagde Gunnar. „Døm du nu selv i Sagen,“ sagde Njal. „Saa vil jeg,“ svarede Gunnar, „og jeg lader da Svart og Kol være lige dyre; du skal betale mig tolv Øre Sølv.“ Njal tog Pungen, og gav Gunnar den. Denne kjendte Pengene, at det var de samme, han havde betalt. Njal gik tilbage til sin Bod, og der herskede samme gode Forstaaelse imellem dem, som før. Da Njal kom hjem, bebrejdede han Bergthora det Forefaldne, men hun svarede, at hun aldrig vilde give efter for Halgerde. Halgerde bebrejdede Gunnar meget, at han havde forliget sig om Drabet; men han svarede, at han aldrig skulde forandre sit Forhold mod Njal og hans Sønner. Hun gav meget Ondt af sig, men Gunnar brød sig ikke derom. De passede nu paa den Vinter, at der ikke kom noget i Vejen.

38. Atle Træls Drab.

Om Foraaret sagde Njal til Atle: „Jeg saae gjerne at du tog tilbage til Østfjordene, at Halgerde ikke skal staa dig efter Livet.“ „Det er jeg ikke bange for,“ sagde Atle, „og vil jeg gjerne blive her, hvis det staar til mig.“ „Det er

dog ikke ret raadeligt," sagde Njal. „Jeg vil dog heller," svarede Atle, „dø i dit Hus, end skifte Husbonde, men een Ting vil jeg bede dig om, at hvis jeg bliver dræbt, der da ikke maa gives Trællebøder for mig." „Der skal gives Bøder for dig, som for en fri Mand," sagde Njal, „men Bergthora vil love dig det, som hun nok vil sørge for, at der kommer Mandhævn for dig." Han forblev da i sin Tjeneste.

Om Halgerde er nu at fortælle, at hun sendte Bud til Bjørnsfjord efter sin Frænde, Brynjolf Roste, en Slegfredsøn af Svan, og en stor Udaadsmand. Gunnar vidste ikke noget deraf, men Halgerde sagde, at hun fandt ham vel skikket til Værkstyrer. Brynjolf kom, og Gunnar spurgte ham, hvad han skulde? Han svarede, han skulde være der. „Du vil ikke bringe vort Hus nogen Lykke," sagde Gunnar, „efter hvad jeg har hørt om dig; men jeg vil ikke vise Halgerdes Frænder bort, som hun vil have hos sig." Gunnar gav sig ej meget af med ham, men behandlede ham dog ikke ilde. Tiden led nu saaledes frem til der skulde være Ting. Gunnar og Kolskeg rede til Tings, og da de kom der, fandt de Njal, som ogsaa var der med sine Sønner, og de omgikkes venskabelig med hverandre. Bergthora sagde til Atle: „Far op til Thorolfsfjeld, og arbejd der en Uge!" Han foer strax derhen, og var der i Løn, og brændte Kul i Skoven. Halgerde sagde til Brynjolf: „Man har sagt mig, at Atle ikke er hjemme; han maa være oppe at arbejde paa Thorolfsfjeld." „Hvad mener du, han tager sig for?" sagde han. „Et eller andet i Skoven," sagde hun. „Hvad skal jeg ham?" sagde han. „Dræbe ham skal du," sagde hun. Han blev noget betænkelig derved. Halgerde sagde: „Hvis Thjostolf var i Live, han vilde mindre tage i Betænkning at dræbe Atle." „Du skal heller ikke have meget nødig at egge

mig dertil," sagde han, tog sine Vaaben og sin Hest, satte sig op paa den, og red til Thorolfsfjeld. Han saae en stærk Kulrøg østen for Gaarden, red derhen, stod af Hesten, og bandt den, og gik derpaa hen, hvor den stærkeste Røg var. Han saae da, hvor Kulgraven var, og at der var en Mand ved den, og bemærkede, at han havde sat sit Spyd i Jorden hos sig. Brynjolf gik langs med Røgen lige hen til ham, men den anden var ivrig i sit Arbejde, og saae ham ikke. Brynjolf hug ham i Hovedet med sin Øxe, men han gav et saadant Spring, at Brynjolf slap Øxen, og Atle greb sit Spyd og skjød det efter ham. Brynjolf kastede sig ned paa Jorden, saa at Spydet fløj over ham. „Det var nu din Lykke," sagde Atle, „at jeg ikke var belavet derpaa, og Halgerde vil glæde sig, thi du vil forkynde hende min Død; dog er det en Trøst, at du vil snart tage en lige saadan Ende. Tag nu din Øxe, som har gjort hvad den skulde." Den anden svarede ham ikke, og tog heller ikke Øxen, førend han var død. Derpaa red han hen til Thorolfsfjeld, og forkyndte Drabet, red saa hjem, og sagde Halgerde det. Hun sendte nogle Mænd til Bergthorshvol, og lod sige Bergthora, at nu var Kols Drab lønnet.

Derpaa sendte Halgerde Bud til Tinget, og lod Gunnar vide Atles Drab. Gunnar stod op, ligesaa Kolskeg. Denne sagde: „Til liden Tarv ville Halgerdes Frænder vorde dig." De gik hen til Njal, og Gunnar sagde: „Jeg maa forkynde dig Atles Drab," hvorpaa han fortalte ham, hvem der havde dræbt ham, samt at han nu vilde byde ham Bod derfor, og at han selv skulde bestemme den. Njal svarede: „Det ere vi enige om, at vi ej ville lade vort Venskab blive forstyrret, men jeg vil dog ikke vurdere ham som en Træl." Gunnar erklærede sig fornøjet dermed, og rakte sin Haand

frem ti! Forlig. Njal tog Vidner derpaa, og de sluttede Forlig paa dette Vilkaar. Skarphedin sagde: „Halgerde lader ikke vore Huskarle dø af Alderdom.“ Gunnar svarede: „Din Moder vil ogsaa sørge for, at Hug skiftes om i Gaarde.“ „Det seer det kun alt for meget ud til,“ sagde Njal. Derpaa bestemte Njal Boden til Hundrede i Sølv, og Gunnar betalte strax. Mange af de Mænd, der stode hos, mente, at det var højt anslaaet, men Gunnar blev vred, og sagde, at der var før givet fulde Bøder for dem, som ikke vare raskere Mænd, end Atle. Derpaa rede de hjem fra Tinget.

Bergthora sagde til Njal, da hun saae Pengene: „Nu har du faaet dit Løfte opfyldt, men mit Løfte staar endnu tilbage.“ „Det gjøres ikke nødigt, at du opfylder det,“ sagde Njal. „Før tænkte du anderledes,“ sagde hun, „og saa skal det være.“ Halgerde sagde til Gunnar: „Har du betalt Hundrede i Sølv for Atles Drab, og gjort ham til fri Mand?“ „Fri var han allerede,“ sagde Gunnar, „desuden skal jeg ikke gjøre Njals Hjemmemænd til Ubodsmænd.“ „I ligne hinanden,“ sagde hun, „da I begge ere fejge.“ „Det vil vise sig,“ svarede han. Gunnar var da i lang Tid tilbageholdende imod hende, indtil hun igjen nærmede sig ham. Om Vinteren var det roligt, og Njal forøgede ikke sit Tyende. Folk rede nu til Tings om Sommeren.

30. Brynjolf Rostes Drab.

En Mand hed Thord og kaldtes den Frigivnes Søn. Hans Fader Sigtryg havde været Asgerdes Frigivne, og druknede i Markarfljot; Thord var derfor siden hos Njal. Han var en stor og stærk Mand, og havde fostret alle Njals Sønner. Han havde sat sin Hu til Njals Frænke Gudfinna Thorolfsdatter, som var Husholderske der hjemme, og hun var den Gang med Barn. Bergthora gav sig i Tale med

Thord, den Frigivnes Søn, og sagde: „Du skal fare hen at dræbe Halgerdes Frænde Brynjolf.“ „Jeg er ingen Drabsmand,“ sagde han, „men vil dog gjøre hvad du befaler.“ „Jeg befaler det,“ sagde hun. Derpaa tog han op til Hlidarende, og lod Halgerde kalde ud, og spurgte hende, hvor Brynjolf var? „Hvad vil du ham?“ sagde hun. „Han skal sige mig, hvor han har begravet Atles Lig; man har sagt mig, at han har begravet det slet.“ Hun anviste ham da, hvor han var, og sagde, han var paa nedre Agretunge. „Vogt dig, „sagde Thord, „at det ikke gaar ham som Atle.“ „Du er ingen Drabsmand,“ svarede hun, „og der vil ingen Fare være paafærde, hvor I to træffes.“ „Jeg har aldrig seet Mandeblod,“ sagde Thord, „og veed ikke hvad Indtryk det vil gjøre paa mig.“ Derpaa sprængte han ud af Tunet og ned til Agretunge. Gunnars Moder Ranveig havde hørt paa deres Samtale, og sagde: „Du egger meget hans Mod, Halgerde, men jeg holder ham for en uforfærdet Mand, og det vil din Frænde faa at finde.“ De mødtes paa den befarne Vej, Brynjolf og Thord. Thord sagde: „Værg dig, Brynjolf, thi jeg vil ikke begaa Nidingsværk paa dig.“ Brynjolf red imod Thord, og hug efter ham; men han slog igjen, svang sin Øxe, og hug Skaftet isønder foran Brynjolfs Haand; og strax derpaa hug han anden Gang til ham, og traf ham paa Brystet. Saaret gik ham ind i Livet, saa han faldt af Hesten, og var strax død. Thord traf Halgerdes Faarehyrde, og tillyste, at han var Drabsmanden, og sagde, hvor Liget laa, og bad ham sige det til Halgerde. Derpaa red han til Bergthorshvol, og forkyndte Bergthora og andre Drabet. „Tak for din tapre Daad,“ sagde hun. Faarehyrden fortalte Halgerde Drabet; hun blev meget forbitret, og sagde, at heraf skulde komme meget Ondt, hvis hun maatte raade.

40. Njals og Gunnars Forlig om Brynjolfs Drab.

Tidenden kom nu til Tinget, og Njal lod sig det sige tre Gange, og sagde derpaa: „Flere blive nu til Drabsmænd, end jeg tænkte." Skarphedin sagde: „Denne Mand maa dog have været nem til at dø, som har ladet Livet for vor Fosterfaders Haand, han, der aldrig har seet Mandeblod, og mange ville vel mene, at vi Brødre snarere have gjort dette, efter det Sindelag vi have." Njal sagde: „Heller ikke vil det vare længe, førend sligt dig hændes, men Nøden vil da drive dig dertil." De gik derpaa hen for at træffe Gunnar, og forkyndte ham Drabet. Gunnar svarede og sagde, at det var en ringe Mandskade, men han var dog en fri Mand. Njal tilbød ham strax Forlig. Gunnar samtykkede, og skulde selv dømme. Han dømte da strax, og satte Bøderne til Hundrede i Sølv. Njal betalte strax, og de vare derefter forligte.

41. Sigmund kommer til Island.

Sigmund var en Søn af Lambe, Sighvat den Rødes Søn. Han var en god Sømand, dannet og smuk, stor og stærk, en stolt Mand og en god Skjald, samt dygtig i de fleste Idrætter, men ogsaa ustyrlig, spodsk og trættekjær. Han kom ud til Landet øster i Hornafjord. Hans Selskabsbroder hed Skjold; han var en Svensker, og slem at omgaas. De fik sig Heste, og rede fra Hornafjord, og standsede ikke deres Rejse, førend de kom til Fljotshlid til Hlidarende. Gunnar tog vel imod dem, thi der var nært Frændskab imellem dem, og han tilbød Sigmund at blive der om Vinteren. Sigmund svarede, at han vilde modtage dette Tilbud, hvis hans Kamerad Skjold ogsaa maatte blive der. „Efter hvad jeg har hørt om ham," sagde Gunnar, „saa forbedrer han

næppe dit Sind, og det er dog det, som du just trænger til; Opholdet her er ogsaa vanskeligt, og jeg vil give dig, saavel som andre mine Frænder, det gode Raad, at I ikke strax fare til, naar min Kone Halgerde egger eder, thi hun tager sig mangen Gang det for, som er langt fra min Villie." „Den volder ej, som varer," sagde Sigmund. „Saa maa du ogsaa følge mit Raad;" sagde Gunnar, „meget vil du blive fristet, hold dig derfor altid til mig og hør efter mine Raad." Derefter vare de i Følge med Gunnar. Halgerde viste sig venlig mod Sigmund, og tilsidst gik det saa vidt med denne Tilbøjelighed, at hun overvældede ham med Penge, og tjenede ham ligesaa fuldt som sin Husbonde, saa dette gav Anledning til megen Omtale, og Folk vidste ikke hvad der stak under. Halgerde sagde engang til Gunnar: „Det er ikke godt at finde sig i det Hundrede i Sølv, som du tog for min Frænde Brynjolfs Drab. Jeg skal dog see at hævne ham, hvis jeg kan," sagde hun. Gunnar svarede, at han vilde ikke skifte Ord med hende, og gik bort. Han opsøgte Kolskeg, og sagde til ham: „Far hen til Njal, og siig ham, at Thord skal tage sig i Agt, endskjøndt der er sluttet Forlig, thi jeg tror ikke Freden." Han red, og sagde det til Njal, og Njal sagde det til Thord. Kolskeg red hjem igjen, og Njal takkede dem for deres Troskab.

Engang hændte det sig, at Njal og Thord vare ude. Der var en Buk, som plejede at gaa i Tunet, og ingen maatte jage den bort. Thord sagde: „Underlig bæres mig nu for." „Hvad seer du da, som forekommer dig saa underligt?" sagde Njal. „Mig tykkes," svarede Thord, „at Bukken ligger her i Slaget, og er ganske blodig." Njal sagde, at der var hverken Buk eller noget andet. „Hvad er det da?" sagde Thord. „Du maa være Døden nær, og maa have seet

din Fylgie," sagde Njal, „tag dig derfor i Agt." „Det vil kun lidet nytte mig," sagde Thord, „hvis Døden er mig bestemt."

Halgerde gav sig i Tale med Thraen Sigfussen, og sagde: „Jeg vilde holde dig for en god Maag[1], hvis du dræber Thord, den Frigivnes Søn." „Det vil jeg ikke gjøre," svarede han, „thi da vil jeg faa min Frænde Gunnars Vrede; desuden vil det være en farlig Sag, thi dette Drab vil brat blive hævnet." „Hvem vil hævne det?" sagde hun; „mener du hin skjægløse Karl?" „Nej," svarede han, „hans Sønner vil hævne det." Derpaa talte de længe hemmelig sammen, og ingen vidste, hvilke Planer de lagde. Engang hændte det sig, at Gunnar ikke var hjemme, men Sigmund og hans Medfølger vare hjemme, og Thraen var kommen fra Grytaa. Da sade de ude med Halgerde, og talte sammen. Og Halgerde sagde: „I have lovet mig, I to Kamerader, Sigmund og Skjold, at dræbe Thord, den Frigivnes Søn; men du, Thraen, har lovet mig at være med." De tilstode alle, at de havde lovet hende det. „Saa vil jeg nu sige eder, hvorledes I skulle iværksætte det," sagde hun. „I skulle ride øster til Hornafjord efter eders Gods, og komme hjem, naar Tinget har begyndt, thi hvis I ere hjemme, saa vil Gunnar have, at I skal ride til Tings med ham. Njal vil da være paa Tinget tilligemed hans Sønner og Gunnar, men I skulle da dræbe Thord." De lovede, at de vilde udføre denne Plan. Derpaa gjorde de sig rede til at ride øster til Fjordene. Gunnar lagde ikke Mærke til deres List, og red til Tings. Njal sendte Thord, den Frigivnes Søn, øster under Øfjeldene, og befalede ham at blive der Natten over; han tog afsted, men kunde ikke komme tilbage igjen,

[1]) Svigersøn; ellers betyder det ogsaa Svigerfader og Svoger.

thi Floden var voren saa meget, at man i en lang Strækning ikke kunde ride over den. Njal biede en Dag efter ham, thi han tænkte, han skulde have redet med ham; og sagde derpaa til Bergthora, at hun skulde sende Thord til Tinget, saasnart han kom hjem. To Dage efter kom Thord. Bergthora sagde ham, at han skulde til Tings, „men nu," sagde hun, „skal du ride op til Thorolfsfjeld, og see til Husholdningen der, men ikke blive der længer end een Dag eller to."

42. Thord den Frigivnes Søns Drab.

Sigmund og hans Kamerad kom hjem. Halgerde sagde dem, at Thord var hjemme, men han skulde ride til Tings om nogle faa Dage; der var nu god Lejlighed til at anfalde ham, men hvis den gik forbi, saa vilde de ikke faa fat paa ham. Der kom nogle Mænd fra Thorolfsfjeld til Hlidarende, og fortalte Halgerde, at Thord var der. Hun gik hen til Thraen Sigfussen og de andre, og sagde til ham: „Nu er Thord paa Thorolfsfjeld, saa nu kunne I dræbe ham, naar han tager hjem." „Det ville vi," sagde Sigmund. De gik da ud, toge deres Vaaben og Heste, og rede hen paa Vejen hvor han skulde komme. Sigmund sagde til Thraen: „Du skal ikke anfalde ham med, thi vi alle behøves ikke." Thraen samtykkede. Kort efter kom Thord ridende imod dem. Sigmund sagde til ham: „Giv dig, thi nu skal du dø." „Nej," sagde Thord, „kom du i Enekamp med mig!" „Der bliver intet af," sagde Sigmund, „vi maa have godt af, at vi ere flere; det er ellers ikke saa underligt, at Skarphedin er saa tapper en Kjæmpe, thi det hedder, at Fjerdeparten af Fostersfaders Gaver gaar over paa hans Fostersøn." „Det vil du saa at føle," sagde Thord, „thi Skarphedin vil hævne mig." Derpaa anfaldt de ham, og han brød et Spyd for hver af dem, saa vel værgede han sig. Da hug Skjold den ene

Haand af ham, og han værgede sig da en Stund med den anden, indtil Sigmund gjennemborede ham; da faldt han død til Jorden. De dækkede ham til med Græstørv og Sten. Thraen sagde: „Vi have øvet en ond Gjerning, og Njals Sønner ville harmes over dette Drab, naar de spørge det.“ De rede hjem, og sagde Halgerde det; hun ytrede sin Tilfredshed med Drabet. Gunnars Moder Rannveig sagde: „Det er et gammelt Ord, at kort Stund glæder Haand sig ved Hug; saa vil det ogsaa gaa her; men Gunnar vil dog løse dig ud af denne Sag. Men hvis Halgerde endnu engang sætter dig Fluer i Hovedet, saa vil det vorde din Bane.“ Halgerde sendte et Bud til Bergthorshvol, for at forkynde Drabet, og et andet til Tinget, for at lade Gunnar det vide. Bergthora sagde, at hun ikke vilde skjelde Halgerde for slig Daad; det vilde kun være en ringe Hævn for saa vigtig en Sag.

43. Njals og Gunnars Forlig om Thords Drab.

Da Sendebudet kom til Tinget, for at sige Gunnar Drabet, sagde denne: „Dette er ilde gaaet til, og værre Tidende kom mig aldrig for Øren. Imidlertid maa vi dog tage hen til Njal, og jeg haaber, han vil finde sig deri, hvor megen Grund han end har til Vrede.“ De gik da hen til Njal, og kaldte ham til Samtale med sig. Han kom strax ud til Gunnar. De talte sammen, og i Begyndelsen vare der ikke flere tilstede, end Kolskeg. „Det er en haard Tidende jeg har at bringe dig,“ sagde Gunnar, „Thord den Frigivnes Søns Drab, og jeg vil tilbyde dig Selvdømme for Drabet.“ Njal tav i nogen Tid, og sagde derpaa: „Det er et godt Tilbud, og jeg vil modtage det, men uden Tvivl vil jeg høre ilde derfor af min Kone eller mine Sønner, thi de ville være meget misfornøjede dermed; ikke desmindre vil

jeg vove det paa det samme, thi jeg veed, jeg har med en brav Mand at gjøre, og jeg vil ikke, at der fra min Side skal komme noget Brudd paa vort Venskab." „Vil du lade nogen af dine Sønner være tilstede derved?" sagde Gunnar. „Nej," svarede Njal, „thi de ville ikke bryde det Forlig, jeg indgaar; men ere de tilstede derved, saa ville de ikke give deres Samtykke." „Deri har du vel Ret," sagde Gunnar, „saa afsiig du alene Kjendelsen!" Derpaa gave de hinanden Haanden, og forligtes vel og snart. Derpaa sagde Njal: „To Hundrede i Sølv er min Kjendelse; det vil tykkes dig meget." „Ikke for meget," sagde Gunnar, og gik hjem til sin Bod. Njals Sønner kom hjem, og Skarphedin spurgte, hvor de mange Penge vare komne fra, som hans Fader havde i Haanden. Njal svarede: „Jeg forkynder eder eders Fosterfader Thords Drab, og jeg og Gunnar have nu sluttet Forlig i den Sag, og han har bødet for ham med dobbelte Mandebøder." „Hvem har dræbt ham?" sagde Skarphedin. „Sigmund og Skjold, men Thraen var hos," sagde Njal. „Det var mange mod een," sagde Skarphedin, og kvad:

De, som Øgers[1] Heste
styre kan med Djærvhed,
fandt, at her var mange
Mandekræfter nødig.
Naar skal vi, som Haanden
nu i Skjødet lægge,
(Mænd jo før har stredet)
vore Sværde hæve?

„Men hvorvidt skal det da gaa" sagde han, „førend vi skulle hæve vore Hænder?" „Det vil ikke vare længe," svarede Njal, „og da skal du ej blive holdt derfra[2]; dog ligger der mig

[1]) Øger (Æger), Havets Gud. [2]) ell. og da vil du ikke være sen dertil.

megen Magt paa, at dette Forlig ikke bliver brudt." „Saa ville vi da gjøre," sagde Skarphedin, „men kommer der mere imellem dem og os, da ville vi mindes det gamle Fiendskab." „Da vil jeg ikke hindre eder," sagde Njal.

44. Sigmund nidede Njal og hans Sønner.

Nu rede Folk hjem fra Thinget, og da Gunnar kom hjem, sagde han til Sigmund: „Du er en større Ulykkesmand, end jeg tænkte, og bruger slet dine gode Gaver; imidlertid har jeg nu forliget dig med Njal og hans Sønner, men vogt dig for, igjen at begynde paa saadanne Optøjer. Dit Sind er ikke som mit; du farer frem med Haan og Spot, men det er ikke mit Sind. Derfor kommer du vel ud af det med Halgerde, fordi eders Sind stemmer bedre overens." Gunnar talte ham i lang Tid til; men han svarede eftergivende, og lovede, for Fremtiden at rette sig mere efter hans Raad, end hidtil, og Gunnar sagde, det vilde være hans eget Bedste. Imellem Gunnar og Njal varede Venskabet ved, skjøndt det gik koldere til imellem deres øvrige Omgivelser.

Det hændte sig, at nogle omløbende Kvinder kom fra Bergthorshvol til Hlidarende; de vare sladderagtige, og fore med megen ond Snak. Halgerde havde en Kvindestue, og sad der gjerne. Der var hendes Datter Thorgerde, der var ogsaa Thraen og Sigmund og en stor Mængde Kvinder; men hverken Gunnar var der eller Kolskeg. Hine Omløbersker gik ind i Kvindestuen. Halgerde hilste dem, lod gjøre Plads for dem, og spurgte dem om Nyt; men de svarede, at de havde intet. Halgerde spurgte dem, hvor de havde været om Natten? De svarede: paa Bergthorshvol. „Hvad tog Njal sig for?" sagde hun. „Han strittede[1] det bedste han

[1]) stritte, d. e. slide og slæbe, anstrænge sig med.

kunde med at sidde stille," svarede de. „Hvad gjorde Njals Sønner?" sagde hun, „de holde sig nu selv for dygtige Mænd." „Store af Vært ere de," svarede Kvinderne, „men aldeles uforsøgte. Skarphedin skjærpede en Øxe, Grim skjæftede et Spyd, Helge fæstede Hjalte paa et Sværd, Høskuld satte Haandfang paa et Skjold." „Saa maa de have noget Storværk for," sagde Halgerde. „Det veed vi ikke," svarede Kvinderne. „Hvad gjorde Njals Huskarle?" sagde hun. „Hvad de andre gjorde, veed vi ikke," svarede de, „een af dem og[1] Skarn paa Marken." „Hvad skulde det nytte til?" sagde hun. „Jo" svarede de, „han[2] sagde, at efter Gjødningen vorte det bedre der, end andensteds." „Njal er dog ret enfoldig," sagde Halgerde, „han, som dog ellers veed Raad for alt." „Hvorledes det?" sagde Kvinderne. „O," svarede hun, „det er jo soleklart, hvorfor lod han ikke Gjødningen age i sin Skjæg, at den kunde vore som andre Karlfolks; lader os derfor kalde ham den skjægløse Karl[3] og hans Sønner Møgskjæglingerne! Kvæd os engang noget derom, Sigmund, og lad os have Godt af, at du er Skjald." „Det er jeg strax rede til," svarede han, og kvad følgende Viser:

Hvi, Høgsædets Hilde[4]!
skulde Hank i Skjoldet
mod- og magtesløse
Møgskjæglinger nagle?
Uslinger dog aldrig
undgaa ville kunne
Hadingsord, som højt, o
Guldbirk[5]! her vi kvæde.

---

[1]) agede. [2]) Huskarlen eller Njal. [3]) Gubbe. [4]) Haandens Gudinde, en Kvinde. [5]) Kvinde.

Gubben vore onde
Ord vil faa at høre,
udenad dem lære
vil den Skjæggeløse.
Guldets Yder[1] gjerne
Øgenavn vil vælge
(meget lidt jeg tror dem)
Møgskjæglinger værdigt.

Fred jeg gjerne holder,
men herefter skulle
de, som Men kun pønse,
Møgskjæglinger hedde;
og den gamle Karlen,
kort jeg vil det fatte,
skal i Folkemunde
skjægløs stedse kaldes.

„Hvad du dog er for en kostelig Mand“ sagde Halgerde, „saa føjelig som du er imod mig.“ Da kom Gunnar til i det samme; han havde staaet udenfor Kvindestuen, og hørt hele deres Samtale. De bleve meget forskrækkede, da de saae ham komme ind; alle tav, men før havde der været en stor Latter. Gunnar var meget vred, og sagde til Sigmund: „En Daare er du og foragter alle gode Raad; du bagvasker Njals Sønner og ham selv med, som endnu er det værste, og det efter hvad du allerede har øvet imod dem; dette vil blive din Bane. Men dersom nogen udbreder disse Ord eller disse Viser, da skal han jages bort herfra og derhos have min Vrede.“ Og saa stor Frygt bare de alle for ham, at ingen vovede at fortælle disse Ord videre. Derpaa

[1]) Manden, Sigmund.

gik han bort. Omløberskerne talte med hinanden om, at de vilde faa det godt betalt af Bergthora, hvis de sagde hende dette. De droge saa derud, og sagde Bergthora det i Løn, uden at hun spurgte derom. Da nu Mændene sade til Bords, sagde Bergthora: „Gaver ere givne eder, Fader og Sønner, og I vise lidet Mod og Mandddom, hvis I ikke lønne dem." „Hvad for Gaver?" sagde Skarphedin. „I, mine Sønner, have alle faaet een Gave i Fællesskab; I ere kaldte Møgskjæglinger, men min Husbonde hin skjægløse Karl." „Vi have ikke Kvindesind," sagde Skarphedin, „at vi skulde vredes over alt." „Gunnar blev dog vred paa eders Vegne," sagde hun, „og han holdes jo for en god Mand. Hvis I ikke hævne denne Fornærmelse, saa ville I ingen Skam hævne." „Kjerringen, vor Moder, har sin Glæde af at egge os," sagde Skarphedin, og smaalo derad, men Sveden sprak ham dog ud paa Panden, og der kom røde Pletter paa hans Kinder, hvilket ellers ikke var Tilfældet. Grim var tavs, og bed sig i Læben. Helge blev uforandret, og sagde heller ikke noget. Høskuld gik henimod Døren med Bergthora, hun kom atter tilbage, og var fnysende vred. Njal sagde: „Den kommer ogsaa med, der sent farer, Husfrue, og det gaar saa med mange Ting, som Folk have Ærgrelse af, at det gjerne bliver ulige bedømt, skjøndt det hævnes."

Men om Aftenen, da Njal var kommen i Seng, hørte han, at en Øxe rørte ved Tiliet, og klang højt; men der var en anden lukket Seng, hvor der hang Skjolde, og han saae, at de vare borte. Han sagde: „Hvem har taget vore Skjolde ned?" „Dine Sønner gik ud med dem," svarede Bergthora. Njal stak sine Fødder i Skoene, gik strax ud, om paa den anden Side af Husene, og saae, at de stævnede op ad Skrænten, hvorved Gaarden laa. Han sagde: „Hvorhen,

Skarphedin?“ „At lede efter dine Faar,“ sagde han. Njal sagde: „I vilde ikke være bevæbnede, hvis I havde det i Sinde; det maa være et andet Ærende.“ Skarphedin kvad et Vers, og sagde derpaa: „Vi skulle fange Lax, Fader!“ „Hvis saa er,“ sagde Njal, „saa gid Fangsten ikke maa slaa eder fejl.“ De droge deres Vej, men Njal gik i sin Seng. Han sagde til Bergthora: „Dine Sønner vare ude, alle bevæbnede, og du maa nu have egget dem til noget.“ „Meget skal jeg takke dem,“ sagde Bergthora, „hvis de forkynde mig Sigmunds Drab.“

45. Sigmunds og Skjolds Drab.

Njalsønnerne droge nu op til Fljotshlid, og vare om Natten under Lien, men da det begyndte at morgne, toge de nær hen til Hlidarende. Denne samme Morgen stode Sigmund og Skjold op, for at see efter nogle Stodheste; de havde Bidsler med sig, toge nogle Heste i Tunet, og rede bort. De fandt Hestene imellem to Bække. Skarphedin saae dem, thi Sigmund var i farvede Klæder. Skarphedin sagde: „Kan I nu see Rødalfen, Svende?“ De saae efter, og svarede Ja, at de saae ham. Skarphedin vedblev: „Du, Høskuld, skal ikke gjøre Anfald med, thi du bliver ofte sendt ene hjemmefra uvarligen[1]; men jeg agter at tage Sigmund paa mig, det tykkes mig mandigt, og Grim og Helge skulle stride mod Skjold.“ Høskuld satte sig ned, og de andre gik, til de kom hen til Sigmund og Skjold. Skarphedin sagde til Sigmund: „Tag dine Vaaben, og værg dig; det gjøres nu mere nødigt, end at kvæde Spot om os Brødre.“ Sigmund tog sine Vaaben, og Skarphedin biede saalænge. Skjold vendte sig imod Helge og Grim, og de strede heftig. Sigmund havde

[1]) hvorved han, mere end Brødrene, der altid fore samlede, var udsat for Overfald.

Hjelm paa Hovedet, Skjold ved Siden, var gjordet med Sværd, og havde et Spyd i Haanden. Han vendte sig nu imod Skarphedin, stak strax efter ham med Spydet, og traf hans Skjold. Skarphedin hug Spydskaftet over, løftede Øxen, og hug til Sigmund, og kløvede Skjoldet paa den ene Side af Haandfanget. Sigmund traf sit Sværd, og hug til Skarphedin, og det traf i Skjoldet, saa at det sad fast. Skarphedin drejede Skjoldet saa fast, at Sigmund slap Sværdet. Skarphedin hug til Sigmund med sin Øxe Rimmegyge[1]. Sigmund havde Panser paa, Øxen traf ham paa Skulderen. Han kløvede Skulderbladet, og rykkede Øxen til sig. Sigmund faldt paa begge Knæ, men sprang strax op. „Nu sank du i Knæ for mig," sagde Skarphedin, „men falde skal du i Moderæt[2], førend vi skilles ad." „Ilde er det," sagde Sigmund. Skarphedin hug ham paa Hjelmen, og gav ham derpaa Banehug. Grim hug Foden af Skjold i Bristleddet, men Helge gjennemborede ham med sit Sværd, og han fik strax Bane. Skarphedin saae Halgerdes Faarehyrde; han havde hugget Hovedet af Sigmund, gav Faarehyrden det, og befalede ham at bringe det til Halgerde, og sagde, hun skulde see efter, om det var dette Hoved, der havde digtet Nid om dem, og kvad:

Hoved dette skal du
til Halgerde bringe,
og forkynde hende,
som har Kiven yppet:
Kvinden, tror jeg, nok vil
kjende grant og skjønne,

---

[1]) Egennavn paa hans Øxe, egentlig den hvinende Jættekvinde.
[2]) falde i Moderæt, dø.

om det er det samme,
som har Nidet digtet.

Faarehyrden kastede Hovedet strax da han var kommen bort fra dem, thi han torde ikke, saalænge de saae ham. Brødrene droge deres Vej, indtil de fandt nogle Mænd nede ved Markarfljot, og sagde dem hvad der var forefaldet. Skarphedin lyste til, at han var Gjerningsmand til Sigmunds Drab, men Grim og Helge til Skjolds. Derpaa toge de hjem, og forkyndte Njal hvad der var skeet. Han svarede: „Gid I have Held af eders Mandighed! Her skal ej tilstaas Selvdømme, som Sagerne nu staa.“

Nu er at fortælle, at Faarehyrden kom hjem til Hlidarende; han sagde Halgerde hvad der var forefaldet. „Skarphedin gav mig Sigmunds Hoved, og befalede mig at bringe dig det, men det torde jeg ikke gjøre,“ sagde han, „thi jeg vidste ikke, hvad du vilde synes derom.“ „Det er Skade, du ikke gjorde det,“ svarede hun, „jeg skulde have bragt det til Gunnar, og han maatte da hævne sin Frænde eller udsætte sig for hver Mands Dadel.“ Derpaa gik hun til Gunnar, og sagde: „Jeg forkynder dig din Frænde Sigmunds Drab; Skarphedin har dræbt ham, og vilde lade mig bringe hans Hoved.“ „Sligt var at vente,“ sagde Gunnar, „thi ilde lykkes onde Raad, og ofte have I begge tirret hinanden.“ Gunnar gik derpaa bort. Han lod ingen Anstalter gjøre til at anlægge Sag for Drabet, og foretog intet i den Henseende. Halgerde bragte det ofte paa Bane, og sagde, at der for Sigmund endnu ej var givet Bøder, men Gunnar brød sig ikke derom. Der hengik saaledes tre Ting, paa hvilke man ventede, at han vilde anlægge Sagen; da kom Gunnar i en Forlegenhed, som han ikke vidste at rede sig ud af; han red da hen til Njal. Denne tog vel imod ham. Gunnar sagde:

„Jeg er kommen for at bede dig om et godt Raad i en vanskelig Sag." „Det kan du vente dig af mig," sagde Njal, og raadte ham, hvorledes han skulde bære sig ad. Gunnar stod da op, og takkede ham. Njal sagde da, og bød ham Haanden: „Længe nok har din Frænde Sigmund været bodløs." „For længe siden gaves der Bøder for ham," sagde Gunnar, „dog vil jeg ikke vise min Hæder fra mig." Gunnar havde aldrig bebrejdet Njalsønnerne Drabet. Njal vilde ikke have det anderledes, end at Gunnar skulde afsige Kjendelsen. Han bestemte da to Hundrede i Sølv, men lod Skjold være uden Bøder. De betalte strax hele Summen. Gunnar erklærede offentlig deres Forlig paa Tingskaaleting, da det var allerfuldtalligst, tilkjendegav, hvor velsindede de havde viist sig imod ham, og anførte de Ukvemsord, som havde været Aarsag til Sigmunds Død; men ingen skulde bringe disse Ord videre eller kvæde Viserne, og hvis nogen gjorde det, skulde der ej gives Bøder for hans Død. Baade Gunnar og Njal erklærede, at der ingen Ting skulde komme dem imellem, som de jo selv skulde bringe til sømmelig Fred. Dette opfyldtes ogsaa derefter, og de bleve bestandig hinandens Venner.

46. Om Gissur Hvide og Geir Gode.

Gissur Hvide var en Søn af Teit, Ketilbjørn den Gamles Søn fra Mosfjeld. Gissur's Moder hed Oløf, hun var en Datter af Bødvar Herse Vikingekaares Søn. Hans Søn var Biskop Isleif. Teits Moder hed Helga, og var en Datter af Thord Skegge, en Søn af Hrap, en Søn af Bjørn Buna, en Søn af Grim Herse fra Sogn. Gissur Hvide boede paa Mosfjeld, og var en stor Høvding.

En anden Mand, som forekommer i denne Fortælling, hed Geir Gode. Hans Moder Thorkatla var en Datter af

Ketilbjørn den Gamle fra Mosfjeld. Geir boede paa Gaarden Hlid. Han og Gissur stode hinanden bi i alle Sager.

Paa denne Tid boede Mørd Valgardsen paa Gaarden Hof i Rangaavolde; han var snu og ildesindet. Hans Fader Valgard var den Gang udenlands; men hans Moder var død. Han bar megen Avind til Gunnar fra Hlidarende; han var en velhavende Mand paa Gods; men lidet vennesæl.

47. Om Otkel i Kirkeby.

Otkel var en Søn af Skarf, en Søn af Halkel, som stred med Grim paa Grimsnæs, og fældte ham i Holmgang. Halkel og Ketilbjørn den Gamle vare Brødre. Otkel boede paa Gaarden Kirkeby. Hans Kone hed Thorgerde, og var en Datter af Maar, en Søn af Runolf, en Søn af Naddad den Færøske. Otkel var en velhavende Mand. Hans Søn hed Thorgeir, han var endnu i sin Opvært, men tegnede til at blive en dygtig Mand. En Mand, der hed Skamkel, boede paa den anden Gaard Hof; han havde godt til Bedste, men var ond, løgnagtig, trættekjær og vanskelig at have med at gjøre. Han var Otkels Ven. Otkels Broder hed Halkel, en stor og stærk Mand; han var hos sin Broder. Endnu en Broder til dem hed Halbjørn den Hvide; han førte en Træl ud til Landet, som hed Melkolf, irsk af Æt og meget uvennesæl. Halbjørn tog sit Ophold hos Otkel tilligemed Trællen, og denne sagde bestandig, at han vilde ansee det for en Lykke, hvis Otkel var hans Herre. Otkel kunde godt lide ham, og gav ham Kniv og Bælte og en hel Klædning; men Trællen forrettede alt hvad han vilde have. Otkel vilde kjøbe Trællen af sin Broder, men denne svarede, at han vilde give ham Trællen, men tilføjede dog, at det var en slettere Kostbarhed, end han tænkte. Og strax da Otkel var kommen til at eje Trællen, forrettede denne alting værre. Otkel beklagede sig tit

for sin Broder, at han syntes Trællen bestilte saa lidet; han svarede Otkel, at andet og værre var ham givet.

Paa denne Tid kom der meget Uaar, saa at Folk lede Mangel baade paa Hø og Mad, og dette gik over alle Landstrækninger. Gunnar forsynede mange baade med Hø og Mad, og alle, som kom did, fik noget, saa at Gunnar tilsidst kom til selv at lide Mangel. Da sagde Gunnar til Kolskeg, Thraen Sigfussen og Lambe Sigurdsen, at de skulde tage med ham. De toge hen til Kirkeby, og kaldte Otkel ud. Han hilste dem. Gunnar sagde: „Omstændighederne ere nu saa, at jeg kommer, for at kjøbe Hø og Mad hos dig, hvis du har det.“ Otkel svarede: „Begge Dele har jeg, men ingen af Delene vil jeg sælge dig.“ „Vil du da give mig det,“ sagde Gunnar, „og lade det komme an paa, hvorledes jeg lønner dig det?„ „Nej,“ sagde Otkel, og Skamkel raadte ligeledes derfra. Thraen Sigfussen sagde: „Det var værdt, at vi toge baade Hø og Mad, og lagde Værdien deraf isteden.“ Skamkel svarede: „Saa maa Mosfjeldingerne være uddøde, hvis I Sigfussønner skulle rane fra dem.“ „Ran vil jeg ikke give mig af med,“ sagde Gunnar. „Vil du kjøbe en Træl af mig?“ sagde Otkel. „Det sparer jeg ikke,“ sagde Gunnar. Derpaa kjøbte Gunnar Trællen, og drog saa bort.

Dette spurgte Njal, og sagde: „Det er ilde gjort, at nægte Gunnar en Handel; andre have intet Godt at vente, hvor saadanne Mænd ikke faa noget.“ „Hvad vil du tale meget om det?“ sagde Bergthora; „det er langt gjævere, at du giver ham baade Mad og Hø, da der ikke skorter dig derpaa.“ Njal sagde: „Det er indlysende, og jeg skal vísselig hjælpe ham med noget.“ Han tog derpaa op til Thorolfsfjeld med sine Sønner; der læssede de Hø paa femten Heste, og paa fem Heste havde de Mad. Njal kom til Hlidarende,

og kaldte Gunnar ud. Han modtog dem vel. Njal sagde: „Her er Hø og Mad, som jeg vil give dig, og jeg beder dig aldrig at ty til andre, end mig, naar du behøver noget.“ „Gode ere dine Gaver,“ sagde Gunnar, „men endnu større Pris sætter jeg paa dit og dine Sønners Venskab.“ Njal drog derpaa hjem. Nu led Vaaren.

48. Hvorledes Halgerde lod stjæle i Kirkeby.

Gunnar red til Tings, men en stor Del Mænd fra Sida[1] gjæstede ham, og han bad dem, at de skulde tage ind hos ham, naar de rede fra Tinget. De lovede det. De rede nu til Tings. Njal var der og hans Sønner. Tinget gik roligt af.

Nu er at fortælle, at Halgerde gav sig i Tale med Trællen Melkolf. „Jeg har tiltænkt dig en Sendelse,“ sagde hun, „du skal fare hen til Kirkeby.“ „Og hvad skal jeg der?“ sagde han. „Du skal stjæle Mad der paa to Heste,“ sagde hun, „og tage Smør og Ost, men du skal sætte Ild paa Udeburet, alle ville da tro, at det er kommet af Uforsigtighed, og ingen tænke, at der har været stjaalet.“ Trællen sagde: „Ond har jeg været, men aldrig har jeg endnu været Tyv.“ „Nej, hør mig engang!“ sagde Halgerde, „du stiller dig uskyldig an, du som baade har været Tyv og Morder; men jeg skal nok lære dig at fare afsted, jeg skal ellers lade dig dræbe.“ Han troede, at hun virkelig vilde gjøre det, hvis han ej tog afsted. Han tog da om Natten to Heste, lagde Dækkener paa dem, og foer til Kirkeby. Hunden gjøede ikke, da den kjendte ham, og løb imod ham. Derpaa tog han hen til Udeburet, og læssede Mad paa, saa meget der kunde være paa to Heste, satte Ild paa Udeburet, og dræbte Hunden. Han drog op langsmed Rangaa; hans Skotvinge gik istykker,

[1]) Landstrækningen af dette Navn i Skaftefjeldssyssel.

hvorfor han tog sin Kniv, og gjorde Skoene ved, men glemte Kniven og sit Bælte. Han drog nu videre, til han kom til Hlidarende; der savnede han Kniven, men torde ikke vende tilbage. Han bragte nu Halgerde Maden, og hun ytrede sin Tilfredshed dermed. Om Morgenen, da Folk i Kirkeby kom ud i Gaarden, saae de den Skade, der var anrettet, og der blev sendt en Mand til Tinget, for at sige Otkel det. Han tog sig Skaden let, og sagde, at det maatte være kommet af at Ildhuset laa for nær ved Udeburet; det samme mente ogsaa alle andre, at det maatte være Grunden. Folk rede nu hjem fra Tinget, og mange toge til Hlidarende. Halgerde bar Mad paa Bordet, deriblandt Ost og Smør. Gunnar, som vidste, at den Slags Mad ikke var at vente der, spurgte Halgerde, hvor det kom fra? „Fra det Sted," svarede hun, „at du gjerne kan spise det, men det er ellers ikke Mænds Sag at give sig af med Madlavning." Gunnar blev vred, og sagde: „Ilde er det, hvis jeg skulde være Tyvshæler," og gav hende en Kindhest. Hun svarede, at det Slag skulde hun mindes og lønne det, hvis hun kunde. Hun gik derpaa fra Bordet, han ligesaa; alt blev baaret af Bordet, og Kjød baaret ind; og alle mente, at det var fordi man var kommen dertil paa en bedre Maade. Tingmændene toge nu bort.

49. Om Skamkel.

Om Skamkel er nu at fortælle, at han red efter Faar langsmed Rangaa, og saae, at der var noget der skinnede paa Vejen. Han fandt der Kniv og Bælte, syntes han skulde kjende dem, og tog dem hjem med til Kirkeby. Otkel var ude, da Skamkel kom; denne sagde til ham: „Kjender du noget til disse Sager?" „Ja vist kjender jeg dem," sagde

Otkel. „Hvis er det?" sagde Skamkel. „Trællen Melkolfs," svarede Otkel. „Saa skal flere kjende dem," sagde Skamkel, „end vi to, thi jeg skal trolig see paa dit Bedste." De viste mange Sagerne, og alle kjendte dem. Da sagde Skamkel: „Hvad vil du nu gjøre?" Otkel svarede: „Vi skal tage hen til Mørd Valgardsen, og spørge ham til Raads." Derpaa toge de hen til Hof, og viste Mørd Sagerne, og spurgte, om han kjendte dem?" Han sagde: „Ja, men hvorfor? Mener I maaskee, at I har noget af Jeres at søge paa Hlidarende?" „Det vilde nok komme os dyrt at staa," sagde Skamkel, „da slige overmægtige Mænd have Del deri." „Vistnok," sagde Mørd, „men det kan dog være, jeg kjender de Ting til Gunnars Hus, som I ikke veed noget af." „Vi vil give dig Penge til," sagde de, „hvis du vil tage dig af denne Sag." Mørd svarede: „De Penge kan blive mig dyre kjøbt, men maaskee jeg dog seer hvad jeg kan gjøre." De gave ham tre Mark Sølv, for at han skulde yde dem Hjælp. Han gav dem det Raad, at nogle Kvinder skulde fare om med Smaavarer, og give Husfruerne dem, og see, hvad de fik derfor; thi alle have det Sind, at de give først det bort, som er stjaalet, hvis det er i deres Eje; „saaledes," sagde han, „vil det ogsaa gaa her, hvis Ilden virkelig har været paasat. Kvinderne skulle da vise mig, hvad de have faaet paa hvert Sted, og jeg vil da være løs fra denne Sag, hvis det kommer for Dagen." Dette lovede de, og toge hjem.

Mørd sendte da Kvinder omkring i Herredet, og de vare borte en halv Maaned; de kom tilbage, og havde faaet store Dragter. Mørd spurgte, hvor de havde faaet mest? De sagde, at det var paa Hlidarende, og Halgerde havde været bedst ved dem. Han spurgte, hvad de da havde faaet der? „Ost," svarede de. Han bad dem lade ham see den, de viste ham

den, og det var mange Skiver[1]. Han tog dem, og forvarede dem. Kort efter tog han hen til Otkel, og bad ham tage Thorgerdes Ostekar; det skete. Han lagde Skiverne deri, og de passede nøjagtig i Ostekarret, saa de saae, at det var en hel Lev[2], de havde faaet. Da sagde Mørd: „Nu kunne I see, at Halgerde maa have stjaalet Osten.“ Og da dette var klart af alle Omstændigheder, saa erklærede Mørd, at han nu ikke havde mere med den Sag at gjøre. Dermed skiltes de ad.

Kolskeg gav sig i Tale med Gunnar, og sagde: „Det er ilde at tale derom, men overalt gaar det Ord, at Halgerde skal have stjaalet, og at hun skal have voldet den store Skade, der skete paa Kirkeby.“ Gunnar svarede, at han troede, det forholdt sig saa, men hvad var derved at gjøre? Kolskeg svarede: „Du er den nærmeste til at bøde for din Kone, og mig tykkes derfor det er bedst, at du tager hen til Otkel, og tilbyder ham en god Bod.“ „Dette er vel betænkt,“ sagde Gunnar, „og saa vil jeg gjøre.“ Noget efter sendte Gunnar Bud efter Thraen Sigfussen og Lambe Sigurdsen, og de kom strax; han sagde dem hvor han vilde hen, og de vare vel fornøjede dermed. Gunnar red selvtolvte til Kirkeby, og kaldte Otkel ud. Skamkel var tilstede, og sagde: „Jeg skal gaa ud med dig, her er det bedst at bruge al sin Kløgt, og jeg vil see at staa dig næst, naar du mest behøver det, thi her vil det knibe; jeg tror, det er bedst du stiller dig modig an.“ Derpaa gik de ud, Otkel og Skamkel, Halkel og Halbjørn. De hilste Gunnar, han besvarede høflig deres Hilsen. Otkel spurgte, hvor han agtede sig hen? „Ikke længer end herhid“ sagde Gunnar, „og mit Ærende er at tale med dig

[1]) ell. Snitter, afskaarne Stykker. [2]) Her bruges dette Ord om en hel Ost, i gl. Dansk sædvanlig om et Brød.

om den Skade, som min Kone har voldet, og den Træl, som jeg kjøbte af dig." „Det kunde man vente," sagde Halbjørn. Gunnar blev ved: „Herfor vil jeg byde dig gode Vilkaar, og tilbyde dig, at de bedste Mænd i Herredet skulle mægle i den Sag." Skamkel sagde: „Det Tilbud er uantageligt og ubilligt; du har mange Venner blandt Bønderne, men Otkel ikke." „Saa vil jeg tilbyde mig" sagde Gunnar, „at afsige Kjendelse, gjøre den op strax og føje mit Venskab til, og betale alle Pengene nu, og jeg vil bøde dig dobbelte Bøder." Skamkel sagde: „Dette Vilkaar skal du ikke antage. Det er en Skam for dig at overgive ham Selvdømme, som tilkommer dig selv." Otkel sagde: „Jeg vil ikke overgive dig Selvdømme, Gunnar." Gunnar sagde: „Jeg seer nok, hvo der her giver gode Raad, hvorledes jeg saa faar det lønnet. Saa døm nu da selv!" Otkel saae paa Skamkel, og sagde: „Hvad skal jeg nu svare?" „Dette," svarede han, „skal du kalde et godt Tilbud, men indskyde din Sag under Gissur Hvide og Geir Gode. Da vil mange sige, at du ligner din Farfader Halkel, som var en stor Kjæmpe." Otkel sagde: „Dette er et godt Tilbud, Gunnar, men du maa give mig Tid til at tale med Gissur Hvide." Gunnar sagde: „Vær dig nu ad, som du selv synes, men det vil mangen sige, at du ikke indseer din egen Hæder, da du ikke vil modtage de Vilkaar, jeg tilbyder dig."

Gunnar red hjem, og da han var borte, sagde Halbjørn: „Her seer jeg en stor Forskjel paa Mænd. Gunnar gjorde dig gode Tilbud, men du vilde intet af dem antage; har du da i Sinde at trættes med Gunnar med det Onde, skjøndt ingen er hans Jævning. Imidlertid er han en saa veltænkende Mand, at han vil staa ved disse sine Tilbud, skjøndt du først siden modtager dem. Det er nok bedst, at du

nu strax tager hen til Gissur Hvide og Geir Gode." Otkel lod tage sin Hest, og gjorde sig færdig. Otkel var ikke skarpsynet. Skamkel fulgte ham paa Vej, og sagde til ham: „Det tykkes mig underligt, at din Broder ikke vilde paatage sig denne Forretning for dig. Jeg vil tilbyde mig at drage derhen i dit Sted, da jeg veed, du holder ikke af Rejser." „Det vil jeg tage imod," sagde Otkel, „men hold dig til Sandheden!" „Det skal jeg nok," sagde Skamkel, og tog imod hans Hest og Rejseklæder; men Otkel gik hjem. Halbjørn var ude, og sagde til Otkel: „Ilde er det, at have Træl til Hjertensven, og du vil komme til stedse at fortryde, at du har vendt tilbage. Det er det uforstandigste Indfald du kunde faa, at sende den løgnagtigste Mand i dette Ærende, der er saa vigtigt, at det kan gjælde Mænds Liv." „Ræd vilde du blive," svarede Otkel, „hvis Gunnar svang sit Langspyd i Luften, da du er saaledes nu." „Jeg veed ikke, hvem der da bliver ræddest," sagde Halbjørn, „men det vil du komme til at bekjende, at Gunnar vil ikke sigte længe med sit Langspyd, naar han er vred." Otkel sagde: „I ere alle nogle fejge Uslinger, undtagen Skamkel." Og begge vare de da vrede.

50. Om Skamkel.

Skamkel kom til Mosfjeld, og berettede alle Tilbudene for Gissur. „Mig synes," sagde Gissur, „at det var meget gode Tilbud; hvorfor tog han da ikke imod dem?" „Det kom især deraf," sagde han, „at alle ville vise dig Hæder, derfor vilde han oppebie din Bestemmelse; og derved befinde ogsaa alle sig bedst." Skamkel var der om Natten. Gissur sendte Bud efter Geir Gode, og han kom der om Morgenen tidlig. Gissur fortalte ham da Sagen, og sagde: „Hvorledes skulle vi nu bære os ad dermed?" „Saaledes," svarede

Geir Gode, „som du allerede har betænkt, at mægle Sagen paa bedste Maade. Nu vil vi lade Skamkel fortælle os Sagen endnu en Gang, og see, hvorledes han beretter den.“ De gjorde saa. Gissur sagde: „Du har uden Tvivl berettet Sagen, som den er, men jeg har dog altid fundet en ondskabsfuld Mand i dig, og man skal ikke skue Hund paa Haaret, hvis du virkelig er en brav Mand.“

Skamkel tog hjem, og red først til Kirkeby, og kaldte Otkel ud. Denne tog vel imod ham. Skamkel bragte ham Gissurs og Geirs Hilsen; „men om Behandlingen af denne Sag,“ sagde han, „behøve vi ikke at tale i Enrum, det er Geirs og Gissurs Mening, at der ikke bør sluttes Forlig; han gav det Raad, at der skulde holdes Stævnefærd, saa at Gunnar blev stævnet for Brugen af de stjaalne Koster, men Halgerde for Tyveri.“ Otkel sagde, at der i alle Henseender skulde fares frem, som de havde raadet. „De fornøjede sig ogsaa meget over,“ vedblev Skamkel, „at du opførte dig saa stolteslig, men jeg skildrede dig ogsaa som en Mand, der i hele denne Sag havde viist sig drabelig.“ Otkel fortalte nu sine Brødre det. Halbjørn sagde: „Det maa være den største Løgn.“ Tiden led nu indtil de sidste Stævnedage til Altinget vare forhaanden. Da bad Otkel sine Brødre og Skamkel at ride med til Hlidarende i Stævnefærd. Halbjørn lovede at følge med, men sagde dog, at denne Reise med Tiden vilde fortryde dem. De rede nu tolv sammen til Hlidarende, og da de kom i Tunet, var Gunnar ude, og lagde først Mærke til dem, da de vare komne lige til Gaarden. Han gik da ikke ind. Otkel lod strax Stævningen dundre, og da de havde fremsagt den, sagde Skamkel: „Var det rigtigt, Bonde?“ „Det vide I nok selv,“ sagde Gunnar, „men jeg skal nok engang huske dig denne Færd, Skamkel, og dine gode

Raad.“ „Det skader os ikke,“ sagde Skamkel, „saalænge Langspydet ikke er i Luften.“ Gunnar var overmaade vred, og gik ind, og fortalte Kolskeg det. Denne sagde: „Skade var det, at vi ikke vare ude; de skulde have haft den største Skam af deres Rejse, hvis vi havde været hos.“ Gunnar sagde: „Alting har sin Tid, og denne Rejse vil ikke blive dem til Hæder.“ Kort efter tog Gunnar hen til Njal, og fortalte ham det. Njal sagde: „Lad det ikke gaa dig nær, thi det vil blive dig til megen Ære, førend dette Ting er tilende. Vi skulle ogsaa alle staa dig bi med Raad og Daad.“ Gunnar takkede ham, og red hjem. Otkel red til Tings og hans Brodre og Skamkel.

51. Om Gunnar.

Gunnar og alle Sigfussønnerne rede til Tings; ligesaa Njal og hans Sønner; de ginge alle med Gunnar, og det hed sig, at man aldrig havde seet saa drabelig en Flok. En Dag gik Gunnar til Dalemændenes Bod. Hrut og Høskuld vare ved Boden, og modtoge ham vel. Gunnar fortalte dem nu Sagen og hele dens Stilling. „Hvad Raad giver Njal?“ sagde Hrut. „Han bad mig tage hen til eder Brødre,“ svarede Gunnar, „og sagde, at han vilde være aldeles enig i det, som I fandt raadeligt.“ „Saa er det hans Mening,“ sagde Hrut, „at jeg skal bestemme det for Slægtskabs Skyld; og saa skal det være. Du skal æske Gissur Hvide til Holmgang, hvis de ikke tilbyde dig Selvdømme, men Kolskeg Geir Gode. Vi skulle nok faa Mænd til at gaa imod Otkel og hans, og vi have nu alle tilsammen saa stor Styrke, at du kan sætte igjennem hvad du vil.“ Gunnar gik hjem til sin Bod, og sagde det til Njal. „Det ventede jeg,“ sagde Njal.

Ulf Ørgode fik Underretning om denne Raadslagning,

og sagde Gissur det. Gissur sagde til Otkel: „Hvem gav dig det Raad, at du skulde stævne Gunnar?" „Skamkel," svarede han, „sagde mig, at det var din og Geir Godes Mening." „Hvor er da den Usling henne," sagde Gissur, „som har løjet dette?" „Han ligger syg hjemme i Boden," sagde Otkel. „Saa gid han aldrig staa op!" sagde Gissur. „Lad os nu alle gaa hen at finde Gunnar, og tilbyde ham Selvdømme, skjøndt jeg veed ikke, om han nu vil tage derimod." Mange Mænd talte ilde om Skamkel, og han laa syg hele Tinget over.

Gissur gik med de andre til Gunnars Bod. Man saae dem komme, og sagde det til Gunnar ind i Boden. Alle gik ud, og stillede sig i Flok. Gissur Hvide gik først frem, og sagde derpaa: „Det er vort Tilbud," sagde han, „at du, Gunnar, dømmer i denne Sag." „Saa var det langtfra ikke dit Raad, at jeg blev stævnet?" sagde Gunnar. „Det raadte jeg ikke til," sagde Gissur, „hverken jeg eller Geir." „Saa maa du fralægge dig det paa behørig Maade," sagde Gunnar. „Hvad forlanger du?" sagde Gissur. „At du aflægger Ed," sagde Gunnar. „Dertil er jeg villig," sagde Gissur, „naar du vil modtage Selvdømmet." „Det tilbød jeg for nogen Tid siden," sagde Gunnar, „men nu tykkes mig, der er vigtigere Ting at dømme om." Njal sagde: „Selvdømmet bør ikke afslaas. Er Sagen vigtigere, saa er Hæderen saa meget større." Gunnar sagde: „Jeg vil da føje mig efter mine Venner, og dømme i Sagen, men det raader jeg Otkel, at han siden lader mig i Fred." Da blev der sendt Bud efter Høskuld og Hrut, og de kom did. Gissur og Geir Gode aflagde da Ed, men Gunnar afsagde Kjendelsen, uden at raadføre sig med nogen derom. Derpaa fremsagde han Kjendelsen. „Det er min Dom," sagde han, „at det

tilkommer mig at udrede Værdien af Huset og den Mad, som var derinde; men for Trællen vil jeg ingen Bøder give dig, da du skjulte mig hans Feil, men jeg tildømmer ham dig, thi Ørerne klæde bedst der, hvor de vorte. Dernæst erklærer jeg eders Stævning imod mig for skeet af Haan, og som Erstatning derfor tildømmer jeg mig den fulde Værdi af Huset og det, som der indebrændte. Men tykkes det eder bedre, at vi intet Forlig slutte, saa skal det staa til eder selv; men da har jeg for mig taget endnu en Beslutning, som saa skal have sin Gang." Gissur svarede: „Vi ere tilfredse med, at du ikke betaler Otkel noget, men derimod bede vi dig, at du vil være Otkels Ven." „Det vil aldrig skee," sagde Gunnar, „saalænge jeg lever; lad ham have Skamkels Venskab, som han saalænge har heget." Gissur svarede: „Vi ville nu dog slutte Sagen, endskjøndt du raader ene for Afgjørelsen." Derpaa gave de hinanden Haandslag paa hele dette Forlig. Gunnar sagde til Otkel: „Det er raadeligst for dig, at tage hen til dine Frænder, men vil du blive her paa Egnen, saa lad mig være i Fred." Gissur sagde: „Dette er et gavnligt Raad, og saa skal han gjøre." Gunnar havde den største Ære af Sagen. Folk rede derpaa hjem fra Tinget. Gunnar sad nu paa sin Gaard, og det var roligt i nogen Tid.

25. Om Ulf Ørgodes Søn Runolf.

Runolf, Ulf Ørgodes Søn, boede paa Gaarden i Dal østenfor Markarfljot. Han gjæstede Otkel, da han red fra Tinget, og denne gav ham en kulsort Oxe ni Aar gammel; Runolf takkede ham for Gaven, og bød ham hjem til sig, naar han selv havde Lyst. Imidlertid gik dette Gilde dog i Langdrag, saa han kom ikke. Runolf skikkede ofte Bud til ham, og mindede ham derom, og han lovede da altid at

komme. Otkel havde to blakkede Heste, de bedste Rideheste der i Herredet, og som holdt saa meget af hinanden, at den ene rendte efter den anden. Der var en Østmand, ved Navn Ødulf, i Kost hos Otkel, en stor og stærk Mand; han havde et godt Øje til Otkels Datter Signy.

53. Hvorledes Otkel red paa Gunnar.

Det var om Vaaren, at Otkel sagde, de skulde ride til Dal til Gilde, og alle vare fornøjede derover. Skamkel tog med Otkel, samt dennes to Brødre, Ødulf og tre andre Mænd. Otkel red paa den ene af de blakkede Heste, og den anden løb løs ved Siden. De stævnede øster til Markarfljot. Otkel sprængte foran de andre; begge Hestene bleve galne, og drejede af fra Vejen op til Fljotshlid; Otkel kom nu stærkere afsted, end han vilde. Gunnar var ganske ene taget hjemme fra sin Gaard, og havde i den ene Haand en Kornsæk, i den anden en Haandøxe; han gik paa sin Sædemark, og saaede; han havde lagt sin Gudvævs Kappe og Øxen ved Siden af sig, og saaede nu en Stund. Om Otkel er nu at fortælle, at han red stærkere, end han vilde; han havde Sporer paa Fødderne, og sprængte op over Kornmarken; de saae ikke hinanden, men i det Gunnar rejste sig op, rider Otkel paa ham, farer med Sporen paa Gunnars Øre, og rister ham en stor Rift, saa det strax blødte meget. Otkels Ledsagere kom ridende. „Alle kunne I her see," sagde Gunnar, „hvorledes du har saaret mig til Blods, og sligt er usømmelig Færd. Først stævnede du mig, men nu træder du mig under Fødder og rider paa mig." Skamkel sagde: „Ulykken er ikke saa stor, Bonde! men ingenlunde var du mindre vred paa Tinget, da du modtog Selvdømmet, og du holdt paa Langspydet." Gunnar sagde: „Naar vi næste Gang mødes, skal du see Langspydet." Derpaa skiltes de ad. Skam-

kel raabte højt, og sagde: „Hardt ride I, Svende!“ Gunnar gik hjem, og talte ikke derom til nogen, og det faldt ingen ind, at det Saar, han havde faaet, var tilføjet ham af nogen. Engang fortalte han det dog til sin Broder Kolskeg, og denne svarede: „Dette maa du sige til flere, at det ikke skal hedde, du giver død Mand Sag; thi der kan gjøres stærk Indsigelse derimod, dersom ikke Vidner vide forud, hvad der er forefaldet imellem eder.“ Gunnar sagde det da til sine Naboer, men der var i Begyndelsen kun liden Tale derom.

Otkel kom øster til Dal, og blev der vel modtaget, og de bleve der en Uge. Skamkel fortalte Runolf alt hvad der var forefaldet imellem dem og Gunnar. En Mand faldt det da ind at spørge, hvorledes Gunnar teede sig derved, og Skamkel sagde: „Hvis det havde været en simpel Almuesmand, saa vilde man have sagt, at han græd.“ „Det er ond Tale,“ sagde Runolf, „og det vil du komme til at bekjende næste Gang naar I mødes, at Graad og Klynken er ikke hans Sag, og vel er det, hvis ikke bedre Mænd komme til at undgjælde for din Ondskab. Nu holder jeg det for bedst, naar I vil tage hjem, at jeg tager med eder, thi Gunnar vil ikke gjøre mig Men.“ Dette afslog Otkel, og sagde, at han vilde ride længer nede over Floden. Runolf gav Otkel gode Gaver, og sagde, at de vilde ikke oftere sees. Otkel bad ham da tage sig af hans Søn, hvis saa skulde være.

54. Striden ved Rangaa.

Nu er at fortælle, at Gunnar var ude ved Hlidarende, og saae sin Faarehyrde sprænge hen imod Gaarden, og han red ind i Tunet. Gunnar sagde: „Hvi rider du saa fast?“ „Jeg vilde som en tro Svend vare dig ad,“ sagde Hyrden; „jeg saae nogle Mænd ride ned langsmed Markarfljot, otte i Følge, og fire af dem vare i farvede Klæder.“ Gunnar

sagde: „Det maa være Otkel." Hyrden vedblev: „Jeg har ofte hørt mange ærgerlige Ord af Skamkel; øster paa Dal sagde han, at du græd den Gang da de rede paa dig; og jeg siger dig det, thi slig Tale af slette Folk tykkes mig ilde." „Vi skulle ikke være ordsyge," sagde Gunnar, „men herefter skal du ikke forrette andet Arbejde, end hvad du selv finder for godt." „Skal jeg sige noget derom til din Broder Kolskeg?" sagde Faarehyrden. „Gak du hen og sov!" svarede Gunnar, „jeg skal nok selv sige det til Kolskeg." Svenden lagde sig ned, og faldt strax i Søvn. Gunnar tog Hyrdens Hest, og lagde sin Sadel paa den, tog sit Skjold, og gjordede sig med Sværdet Ølversgave, satte sin Hjelm paa Hovedet, og tog sit Langspyd, og det klang højt i det. Det hørte hans Moder Ranveig; hun gik henimod Døren, og sagde: „Vred er du nu min Søn, og aldrig saae jeg dig saaledes før." Gunnar gik ud, stødte Spydet mod Jorden, svang sig i Sadelen, og red bort. Hans Moder Ranveig gik hen til Stuen; der var højrøstet Tale. „Højt tale I," sagde hun, „men højere klang det i Spydet, da Gunnar gik ud." Kolskeg hørte det, og sagde: „Det vil være Varsel for Tidende[1]." „Det er godt," sagde Halgerde, „nu ville de komme til at erfare, om han gaar grædende fra dem." Kolskeg tog sine Vaaben, fik sig en Hest, og red efter alt hvad han kunde.

Gunar red nu tværs over Agretunge, saa til Geilastofne, og derfra til Rangaa, og ned til Vadet ved Hof. Der vare nogle Kvinder paa Malkepladsen[2]. Gunnar sprang af sin Hest, og bandt den. Da kom de andre ridende derhen. Der laa adskillige med Ler bedækkede flade Sten paa Vejen ved Vadet. Gunnar raabte til dem: „Nu maa I værge eder;

[1]) Det spaar os Nyt. [2]) Et Sted paa Marken, hvor Køerne bleve drevne sammen, naar de skulde malkes.

her er Langspydet, og I skulle nu erfare, om jeg har grædt for eder." De sprang da alle af Hestene, og søgte mod Gunnar. Halbjørn var den forreste. „Anfald du mig ikke!" sagde Gunnar, „dig vilde jeg sidst gjøre noget Ondt, men jeg kan dog ingen skaane, naar jeg maa forsvare mit Liv." „Det gjør jeg ikke," sagde Halbjørn, „du har dog i Sinde at dræbe min Broder, og det vilde være en Skam, hvis jeg sad og saae derpaa;" hvorpaa han med begge Hænder drev et stort Spyd imod Gunnar. Gunnar skjød Skjoldet for, men Halbjørn gjennemborede Skjoldet. Gunnar skjød Skjoldet saa fast ned, at det blev siddende i Jorden, men greb Sværdet saa hurtig, at ingen kunde følge det med Øjnene, hug til, og traf Halbjørn paa Armen ovenfor Haandleddet, og hug Haanden af ham. Skamkel løb bag paa Gunnar, og hug efter ham med en stor Øxe, men Gunnar vendte sig hurtig imod ham, svang Spydet imod, og traf under Hagen[1] paa Øxen, saa den røg af Haanden paa ham ud i Rangaa. Da kvad Gunnar:

Før du fejge Usling,
da I fra min Bolig
løb, med Haan mig spurgte,
om ej ret var stævnet?
Nu da Blod af Spydet
drypper, nu jeg hævner,
Niding du, som Striden
yppet har, din Ondskab.

Anden Gang lagde Gunnar til med sit Spyd, og stak det igjennem Skamkel, og svang ham op, og kastede ham paa Hovedet i Lerælten. Østmanden Ødulf løftede sit Spyd, og skjød det mod Gunnar; denne greb det i Luften, og skjød det

---

[1]) Krogen, det Sted hvor Øxen danner en Vinkel med Skaftet.

strax tilbage, saa det fløi igjennem Skjoldet og Østmanden, og ned i Jorden. Otkel hug med sit Sværd til Gunnar, og sigtede efter Foden nedenfor Knæet; men Gunnar sprang høit op i Luften, saa Hugget rammede ham ei. Derpaa stak han med Spydet efter ham, og gjennemborede ham. Da kom Kolskeg til, og løb strax imod Halkel, og hug ham Banehug med sit Sax, og de dræbte da otte Mænd.

En Kvinde, som saae derpaa, løb hjem, og sagde det til Mørd, og bad ham skille dem ad. „Det er lutter Mænd," sagde han, „som jeg aldrig bryder mig om, at de dræbe hinanden." „Det skulde du ikke sige," svarede hun, „det er Gunnar din Frænde og Otkel din Ven." „Du bjeffer altid, din usle Kvind!" sagde han, og blev rolig hjemme, medens de stredes. Gunnar og Kolskeg rede hjem efter dette Værk, og de rede hardt op ad Øren, saa Gunnar sprang af Hesten, og kom staaende ned. Kolskeg sagde: „Hardt rider du nu, Frænde!" „Slig Heftighed bebreidede Skamkel mig," sagde Gunnar, „den Gang de rede paa mig." „Det har du nu hævnet," sagde Kolskeg. „Jeg veed dog ikke," sagde Gunnar, „om jeg maa holdes for en mindre djærv Mand end andre, fordi det er mig mere end andre imod at dræbe Mænd."

55. Njal gav Gunnar gode Raad.

Nu spurgtes Tidenden herom vide, og mange mente, at det ikke var skeet førend man kunde vente det. Gunnar red til Bergthorshvol, og fortalte Njal dette Værk. Njal sagde: „Meget har du øvet, men du har ogsaa været meget fristet dertil." „Hvorledes vil det nu gaa siden?" sagde Gunnar. „Vil du, at jeg skal sige dig det," sagde Njal, „som endnu ikke er skeet? Du vil ride til Tings, og skal have godt af mine Raad, og vil faa megen Hæder af denne Sag. Dette

er Begyndelsen til de Drab, du vil øve." „Giv mig Held-raad," sagde Gunnar. „Det skal jeg," sagde Njal; „dræb aldrig mere end een Gang i den samme Slægt, og bryd aldrig noget Forlig, som gode Mænd slutte imellem dig og andre, og det mindst i denne Sag." Gunnar sagde: „Jeg tænkte dog, at andre skulde være mere udsatte for at gjøre sligt, end jeg." „Maaskee," sagde Njal, „men det skal du dog betænke, hvis det hænder sig saa, at da vil du have en kort Tid tilbage, men i andet Fald vil du blive en gammel Mand." Gunnar sagde: „Veed du, hvad der vil blive dig selv til Bane?" „Jeg veed det," sagde Njal. „Hvad da?" sagde Gunnar. „Det, som alle mindst monne tro," sagde Njal. Derpaa red Gunnar hjem.

Der blev sendt en Mand til Gissur Hvide og Geir Gode; thi de havde Eftermaalet efter Otkel. De kom da sammen, og overlagde, hvorledes de skulde bære sig ad, og bleve enige om, at Sagen skulde forfølges efter Loven. Men da man saae sig om efter, hvem der vel vilde paatage sig det, fandtes der ingen. „Saa synes mig," sagde Gissur, „at der nu ere to Kaar forhaanden, at een af os faar at være Sagsøger, og vi komme da til at kaste Lod derom; i andet Fald vil Manden ikke blive bødet. Begge kunne vi vel ogsaa tænke, at det vil falde tungt at sætte denne Sag i Gang, da Gunnar har mange Frænder og Venner; men den af os, som Lodden ikke træffer, skal hjælpe til med, og ikke trække sig tilbage, førend Sagen kommer til Ende." Derpaa kastede de Lod, og Lodden traf Geir Gode, at han skulde paatage sig Sagen. Kort efter rede de over Aaerne og hen til det Sted, hvor Striden havde staaet ved Rangaa, og opgrove Ligene, og toge Vidner paa Saarene. Derpaa tillyste de Sagen, og udnævnte ni Nævnsmænd. Der blev sagt dem,

at Gunnar var hjemme med omtrent tredive Mand. Geir Gode spurgte da Gissur, om han vilde ride derhen med hundrede Mand; men han svarede Nej, hvor stor Forskjel der end var paa Mandstyrken. De rede da atter hjem. Forberedelserne til denne Sags Anlæg spurgtes over alle Herreder, og Ordet gik, at dette Ting vilde blive stormfuldt.

56. Gunnars og Geir Godes Tingtrætte.

En Mand hed Skafte Thorodsen; Thorods Moder var Thorvør, en Datter af Thormod Skaftesen, som nedstammede fra Ølver Barnakarl. Fader og Søn vare store Høvdinger og dygtige Lovmænd; Thorod holdtes for at være noget underfundig og listig. De stode i alle Sager Gissur Hvide bi. Beboerne af Hlid og af Rangaavolde droge i store Skarer til Tings, og Gunnar var saa vennesæl, at alle overlagde med hinanden at følge ham. De kom nu alle til Tinget, og teltede deres Boder. I Sambaand med Gissur Hvide vare disse Høvdinger: Skafte Thorodsen, Asgrim Ellidagrimsen, Odde fra Kidjabjerg, Haldor Ørnolfsen.

En Dag gik Folk til Lovbjerget. Da stod Geir Gode op, og tillyste Drabssag mod Gunnar for Otkels Drab, endnu en Drabssag tillyste han mod Gunnar for Halbjørn den Hvides Drab, saa for Ødulfs Drab, saa for Skamkels Drab. Derpaa tillyste han Drabssag mod Kolskeg for Halkels Drab; og da han havde tillyst alle Drabssagerne, sagde man, at han havde talt vel. Han spurgte efter Tinglav og rette Hjemstavn. Derpaa gik Folk fra Lovbjerget. Tinget led nu hen til Retten skulde sættes. Da kom de meget mandstærke fra begge Sider med deres Følge. Geir Gode og Gissur Hvide stode søndenfor Rangaaboernes Ret, Gunnar og Njal stode nordenfor den. Geir Gode bød Gunnar at høre paa hans Ed; derpaa aflagde han Ed. Saa fremsatte han Sagen.

Derpaa førte han Tillysningsvidner, saa bød han Nævnsmændene at tage Sæde; dernæst indbød han Modparten til at gjøre Indsigelse mod Nævnsmændene; saa til at høre deres Vidnesbyrd. De Nævnsmænd, som vare udnævnte, gik derpaa hen til Retten, krævede Vidner, og erklærede, at de intet Udsagn kunde fremføre i Oddulfs Sag, da den rette Eftermaalsmand var i Norge, og det ikke tilkom dem at dømme i Sagen. Derimod afgave de deres Udsagn i Otkels Sag, og erklærede Gunnar skyldig i hans Drab. Derefter indbød Geir Gode Gunnar til Sagens Forsvar, og tog Vidne paa alle de Beviser, som vare fremførte. Gunnar bød da paa sin Side Geir Gode at høre paa hans Ed, og de Indsigelser, han vilde fremføre i Sagen; derpaa aflagde han Ed. Dernæst sagde han: „Det Værn fører jeg for denne Sag, at jeg krævede Vidner og erklærede Otkel uhellig for Naboerne formedelst det blodige Saar, han tilføjede mig med sin Spore; men jeg nedlægger Forbud mod dig, Geir Gode, Gode-Forbud mod at søge denne Sag, og ligesaa mod Dommerne at dømme deri, og gjør dermed hele din Indledning af Sagen ugyldig; jeg nedlægger Forbud, lovligt Forbud, fuldt og fast Forbud, saaledes som jeg vil forsvare efter Altings rette Gang og almindelig Landslov. Jeg vil ogsaa sige dig en anden Medfart, som jeg vil bruge," sagde Gunnar. „Vil du da æske mig til Holmgang, som du plejer?" sagde Geir, „og ikke underkaste dig Loven?" „Nej," sagde Gunnar, „men jeg skal stævne dig paa Lovbjerget, fordi du udnævnte Nævnsmænd, som ikke havde Sag at skifte angaaende Oddulfs Drab, og derved erklære dig skyldig til Straf af den mindre Fredløshed." Njal sagde: „Dette maa ikke gaa saaledes til, thi denne Trætte vil nu blive dreven med stor Heftighed. Paa begge Sider have de her, som mig synes, meget imod sig: Der ere nogle

af disse Drab, som du ej kan forsvare, men for hvilke d
maa blive skyldig, Gunnar; derimod har du mod Geir A
lægget af en Sag, i hvilken ogsaa han maa blive skyldi
Og skal du vide, Geir Gode, at endnu er ikke den Sko
gangssag, som hviler paa dig, bleven anlagt, men den sk
ikke blive lagt til Side, hvis du ikke vil gjøre efter mine Ord.
Thorod Gode sagde: „Os synes, at det vilde være fredelig
at Sagen blev forliget; men hvorfor tager du dig saa lid
deraf, Gissur Hvide?" „Mig synes," sagde Gissur, „at
behøve stærke Støtter til vor Sag; det er ogsaa tydeligt,
Gunnars Venner staa nær; og det Bedste, vi kunne gjøre v
Sagen, er, at gode Mænd kjende deri, hvis Gunnar vil sa
tykke det." „Forligelig har jeg altid været," sagde Gunnar
„unægtelig have I meget at paatale, men jeg tykkes dog o
saa at have været meget nødt til hvad jeg har gjort." D
blev da Enden paa Sagen efter de forstandigste Mænds Raa
at den hele Sag blev overgivet til andre Mænds Kjendels
og skulde sex Mænd kjende i den. Denne Kjendelse blev d
strax afsagt paa Tinget, saaledes, at Skamkel skulde væ
ubødet, den samme Mandebod blev bestemt for Otkels Do
og for Sporehugget, og for de andre Drab blev der be
stemt passende Bøder. Gunnars Frænder gave Penge t
Hjælp, saa at der for alle Drabene blev givet Bøder pa
Tinget. Derpaa gik Geir Gode og Gissur Hvide hen, o
tilsikrede Gunnar Fred og Tryghed. Gunnar red hjem fr
Tinget, takkede dem, som havde ydet ham Bistand, og ga
mange af dem Gaver, og fik den største Hæder deraf. Ha
sad nu hjemme i sin Hæder.

57. Om Starkad og hans Sønner.

Starkad var en Søn af Bork Blaatandskeg, en Søn a
Thorkel Bundenfod, der tog Land omkring ved Trehyrning

han var gift og hans Kone hed Halbera; hun var en Datter af Hroald den Røde og Thorsten Titlings Datter Hildigunne. Hildigunnes Moder var Øde, en Datter af Eivind Karfe, og Søster til Modolf den Spage fra Mosfjeld, fra hvem Modylfingerne nedstamme. Starkads og Halberas Sønner vare Thorgeir og Børk og Thorkel. Hildegunne Lægekvinden var deres Søster. Det var overmodige Mænd, haarde og trættekjære, og de tilegnede sig gjerne andres Gods.

58. Om Egil og hans Sønner.

Egil Kolsen var en Sønnesøn af Ottar Bold, som tog Land imellem Storlæk og Reidarvatn. Egils Broder var Ønund i Troldeskoven, Fader til Halle den Stærke, som med Ketil den Sletmaales Sønner var med ved Holtathorers Drab. Egil boede paa Sandgil. Hans Sønner var Kol og Ottar og Hauk. Deres Moder hed Stenvør, og var en Søster til Starkad. Egils Sønner vare store af Vært, trættekjære og de største Voldsmænd. De og Starkads Sønner holdt altid sammen. Deres Søster var Gudrun Natsol, en meget tækkelig Kvinde. Egil havde taget imod to Østmænd, af hvilke den ene hed Thorer, den anden Thorgrim, det var første Gang, de havde været her paa Landet; de vare vennesæle og rige, kampdygtige og frækne.

Starkad havde en god rød Hest, og man mente, at ingen Hest kunde staa sig mod den i Kamp. Engang hændte det sig, at Brødrene fra Sandgil vare til Besøg paa Gaarden under Trehyrning. De talte da meget med hverandre om Bønderne i Fljotshlid, og blandt andet kom det paa Tale, om der vel var nogen, som vilde vove Hestekamp med dem; men de Mænd, som vare tilstede, sagde, for at hædre og smigre dem, at der hverken var nogen, som torde vove Hestekamp med dem, ikke heller nogen, der ejede en saadan Hest. Da

svarede Hildigunne: „Jeg veed dog den Mand, som tør vove Hestekamp med eder.“ „Nævn ham da!“ sagde de. „Gunnar,“ sagde hun, „har en brun Hest, og han tør vove sig i Hestekamp mod eder og mod alle andre.“ „Saa tykkes eder Kvinder,“ sagde de, „at ingen er hans Lige; men skjøndt Geir Gode eller Gissur Hvide uhæderlig maatte vige for ham, saa følger dog ikke deraf, at det maa gaa os ligesaa.“ „Eder vil det gaa allerværst,“ sagde hun, og heraf kom der en stor Trætte imellem dem. Starkad sagde: „Gunnar skal I sidst give eder af med, thi det vil falde eder besværligt at staa imod hans Lykke.“ „Men du vil dog tillade os,“ sagde de, „at vi tilbyde ham en Hestekamp.“ „Ja, jeg vil tillade eder det,“ svarede Starkad, „naar I paa ingen Maade drille eller skuffe ham;“ og det lovede de. De rede nu til Hlidarende. Gunnar var hjemme, og gik ud; Kolskeg og Hjort gik ud med ham, og de modtoge de andre vel, og spurgte, hvor de agtede sig hen? „Ikke længer, end hertil,“ sagde de; „man har sagt os, at du ejer en god Hest, og vi ville tilbyde dig en Hestekamp.“ „Der er kun lidet at sige om min Hest,“ svarede han, „den er ung og uforsøgt.“ „Men du vil dog ikke afslaa os Kampen?“ sagde de; „det mente ogsaa Hildigunne, at du strax vilde være villig til at vove din Hest.“ „Hvor kom I til at tale om det?“ sagde Gunnar. „Der vare nogle Mænd,“ svarede de, „som mente, at ingen torde vove Kamp mod vor Hest.“ „Vove det tør jeg,“ sagde Gunnar, „men underfundig tykkes mig dog den Tale.“ „Skulle vi da gjøre et Forsøg?“ sagde de. „I ville vel,“ svarede han,“ være bedst fornøjede, naar I faa eders Villie; men det vil jeg dog bede eder om, at vi indrette Kampen saaledes, at vi paa begge Sider have Glæde deraf og ingen Ulempe, og at I ingen Skam tilføje mig; men

hvis I behandle mig som andre, saa maa I vente at jeg gjengjælder eder det saaledes, at det vil svide til eder; jeg vil da gjøre efter saaledes som I gjøre for." De rede da hjem. Starkad spurgte, hvorledes det var gaaet dem? De sagde, at Gunnar havde ikke ladet dem reise forgjæves, men lovet dem at kjæmpe med sin Hest, og at de havde aftalt, naar Hestekampen skulde være. „Overhovedet," sagde de, „kunde det mærkes paa alt, at han frygtede for, han ej kunde staa sig imod os, og vilde gjerne have været fri." „Det vil ofte findes," sagde Hildigunne, „at Gunnar er sen til at indlade sig i en vanskelig Sag, men udholdende, naar han ei kan undgaa det."

Gunnar red hen til Njal, og fortalte ham Hestekampen og hvorledes Ordene vare faldne imellem dem; „og hvorledes mener du, det vil gaa med Hestekampen?" sagde han. „Du vil blive deres Overmand," sagde Njal, „men alligevel vil det blive Aarsag til mangen Mands Bane." „Mener du da ogsaa, at min Bane vil følge deraf?" sagde Gunnar. „Nej, ikke heraf," sagde Njal, „men de ville dog mindes gammelt Fjendskab og føje nyt dertil, dine Modstandere, og tilsidst maa du dog bukke under." Gunnar red derpaa hjem.

59. Om Gunnars Hestekamp.

Da spurgte Gunnar sin Maag Høskulds Død. Faa Dage efter kom Thraens Kone Thorgerde paa Grytaa ned, og fødte et Drengebarn. Hun sendte da en Mand til sin Moder, og bad hende vælge hvad Barnet skulde hedde, Glum efter hendes Fader eller Høskuld efter hendes Morfader? Hun bad, at det maatte hedde Høskuld, og dette Navn blev da givet Drengen.

Gunnar og Halgerde havde to Sønner; den ene hed

Hogne, den anden Grane. Hogne var en dygtig Svend, stille, sagtmodig og oprigtig.

Man red nu til Hestekampen, og der havde samlet sig en stor Mængde. Der var Gunnar og hans Brødre og Sigfussønnerne; Njal og alle hans Sønner; ligesaa Starkad og hans Sønner, og Egil og hans Sønner; og de sagde til Gunnar, om de nu skulde lede Hestene sammen. Gunnar svarede, at det kunde de. Skarphedin sagde: „Vil du, at jeg skal egge din Hest, Gunnar Frænde?" „Nej," sagde Gunnar. „Det passede sig dog bedst," sagde Skarphedin, „vi ere paa begge Sider hidsige paa det." „I ville kun tale eller gjøre lidet," sagde Gunnar, „førend I ville være i Haarene paa hinanden, men saa hurtig skal det dog ikke gaa, skjøndt Enden vil blive den samme." Derpaa bleve Hestene ledte sammen. Gunnar gjorde sig færdig til at egge sin, men Skarphedin ledte den frem. Gunnar havde en rød Kjortel paa, et bredt Bælte om sig, og en stor Hestestav i Haanden. Hestene løb imod hinanden, og bedes længe, saa at ingen torde komme dem nær, og det var en stor Gammen. Da overlagde Thorgeir og Kol med hinanden, at de vilde drive deres Hest frem, naar Hestene løb imod hinanden, og see, om Gunnar vilde falde derved. Hestene løb nu mod hinanden, og Thorgeir og Kol løb deres Hest paa Lænden; Gunnar drev sin Hest imod, og de stødte saa hurtig sammen, at Thorgeir og Kol faldt bag over, og Hesten ovenpaa dem. Da sprang de op, og løb imod Gunnar; men denne sprang tilbage, greb derpaa fat i Kol, og kastede ham til Jorden, saa han blev liggende sandsesløs. Thorgeir Starkadsen slog til Gunnars Hest, saa at dens ene Øje gik ud. Gunnar slog igjen til Thorgeir med sin Stav, saa han ligeledes faldt sandsesløs om; men Gunnar gik til sin Hest, og sagde til Kolskeg: „Hug du Hesten,

thi lemlæstet skal den ikke leve." Kolskeg hug Hovedet af Hesten. Da kom Thorgeir paa Benene, og tog sine Vaaben, og vilde mod Gunnar; men det blev forhindret, og der blev en stor Trængsel. Skarphedin sagde: „Jeg ledes ved denne Tummel, og det er langt mandigere, at Mænd strides med Vaaben;" og kvad:

Her bliver trangt paa Tinge,
den Tummel varer længe;
mig ledes ved den Klammer,
som aldrig tager Ende;
langt bedre Mænd det sømmer,
at farve Vaaben røde,
og ungen Ulv jeg heller
vil graadig Hunger tæmme.

Gunnar var saa rolig, at een Mand holdt ham, og han sagde ikke et ondt Ord. Njal søgte at stifte Forlig eller Fred. Thorgeir sagde, at han hverken vilde give eller tage imod Fred, og sagde, at han vilde see Gunnar død for det Hug, han havde givet ham. Kolskeg sagde: „Fastere har Gunnar staaet, end at han skulde falde for blotte Ord, og saa vil han endnu." Alle rede nu fra Hestetinget, hver til sit; og de foretoge intet Anfald imod Gunnar. Saa led Vinteren hen.

Paa Tinget om Sommeren traf Gunnar sin Maag Olaf Paa, som bød ham hjem til sig[1], men bad ham dog tage sig vare, „thi de ville gjøre os alt det Onde, som de kan," sagde han, „saa du maa altid reise med et talrigt Følge." Han gav ham mange gode Raad, og de indgik det nøjeste Venskab med hinanden.

60. Om Asgrim og Ulf Uggesen.

Asgrim Ellidagrimsen havde en Sag at søge paa Tin-

[1] At dette maa være Meningen, sees af det Følgende.

get imod Ulf Uggesen. Det var en Arvesag. For Asgrim traf det sig, som ellers sjelden var Tilfældet, at der var Værn i hans Sag; og det bestod deri, at han havde udnævnt fem Nævnsmænd, istedenfor han skulde have udnævnt ni, og det havde nu hans Modpart til Værn. Gunnar sagde: „Jeg vil æske dig til Holmgang, Ulf Uggesen, hvis man ej skal have Lov til at see en retfærdig Sag fremmet; og saavel Njal som min Ven Helge ville mene, at jeg i deres Fraværelse, Asgrim, vil tage din Sag i Forsvar.“ „I denne Sag har jeg ikke noget at gjøre med dig,“ sagde Ulf. „Men saa faar det nu dog være,“ sagde Gunnar, og Enden blev, at Ulf kom til at udrede alt Godset. Da sagde Asgrim til Gunnar: „Jeg vil byde dig hjem til mig i Sommer, og skal stedse staa dig bi i alle Sager, og aldrig være dig imod.“ Gunnar red hjem fra Tinget.

Kort efter kom han og Njal sammen. Njal bad Gunnar tage sig vare, og sagde, man havde fortalt ham, at de fra Trehyrning agtede at anfalde ham, og bad ham derfor aldrig at fare med faa Folk, og bestandig at have sine Vaaben med. Gunnar lovede det. Han sagde, at Asgrim havde budet ham hjem til sig, og at han agtede at tage derhen nu til Høsten. „Lad da ingen vide,“ sagde Njal, „førend du tager hjemmefra, hvor længe du bliver borte. Men jeg vil alligevel tilbyde dig, at mine Sønner skulle ride med dig. Da vil ingen anfalde dig.“ De aftalte det. Nu led Sommeren til otte Uger vare forløbne; da sagde Gunnar til Kolskeg: „Gjør dig færdig, thi vi skulle ride til Gjæstebud paa Tunge.“ „Skal jeg da ikke sende Bud derom til Njalssønnerne?“ sagde Kolskeg. „Nej,“ svarede Gunnar, „de skal ikke komme i nogen Ulempe for min Skyld.“

61. Der overlægges et Anfald mod Gunnar.

De rede tre tilsammen, Gunnar og hans Brødre. Gunnar havde sit Langspyd og Sværdet Ølversgave, men Kolskeg havde sit Sax. Hjort var ogsaa fuldvæbnet. De rede nu til Tunge. Asgrim tog vel imod dem, og de vare der nogen Tid; da tilkjendegave de, at de agtede at tage hjem. Asgrim gav dem gode Gaver, og tilbød, at ride med dem; men Gunnar svarede, at det behøvedes ikke, saa han tog ikke med.

En Mand, ved Navn Sigurd Svinhoved, kom til Trehyrning; han boede ved Thjorsaa, og havde lovet at bringe Efterretning om Gunnars Reise. Han sagde dem nu, hvorledes det havde sig med hans Reise, og tilføjede, at der aldrig kunde gives en skjønnere Leilighed, da han kun var tre Mand stærk. „Hvor mange behøve vi vel," sagde Starkad, „til at ligge i Baghold?" „Smaafolk ville ikke kunne staa sig imod ham," sagde han, „og det er ikke raadeligt, at have færre, end tredive Mand." „Hvor skal vi lægge os i Bagbold?" sagde Starkad. „Ved Knafahole," sagde den anden, „der kan ingen see eder, førend de ere komne lige dertil." „Saa far du hen til Sandgil," sagde Starkad, „og siig til Egil, at de skal komme derfra femten Mand stærk, saa ville andre femten komme herfra til Knafahole." Thorgeir sagde til Hildigunne: „Denne Haand skal vise dig Gunnar død i Aften." „Men jeg holder for," svarede hun, „at du vil hænge med Hovedet efter eders Møde." De toge afsted, Faderen med sine tre Sønner fra Trehyrning, og elleve andre Mænd, fore hen til Knafahole, og lagde sig der i Bagbold. Sigurd Svinhoved kom til Sandgil, og sagde: „Jeg er sendt hid af Starkad og hans Sønner, for at sige dig, Egil, at du og dine Sønner skulle tage hen til Knafahole, for at oppasse Gunnar." „Hvor mange skal vi være?" sagde

Egil. „Femten med mig," sagde den anden. Kol sagde: „Nu agter jeg at prøve Kræfter med Kolskeg." „Det er et høit Mod," sagde Sigurd. Egil bad sine Østmænd at tage med, men de svarede, at de havde ikke noget udestaaende med Gunnar; „og desuden," sagde Thorer, „maa her meget til, naar en hel Flok skal fare mod tre Mænd." Egil gik da bort, og var vred. Da sagde Husfruen til Østmanden: „Ilde har min Datter Gudrun brudt Odden af sin Stolthed og sovet hos dig, siden du ikke tør følge med din Maag; du maa være en feig Mand," sagde hun. „Jeg vil fare med din Husbonde," sagde han, „og ingen af os vil komme tilbage." Derpaa gik han hen til sin Kamerad Thorgrim, og sagde: „Tag nu du mod mine Kistenøgler, thi jeg vil ikke komme til at bruge dem oftere. Tag af vort Gods hvad du selv vil, men far bort herfra Landet, og tænk ikke paa at hævne mig, hvis du bliver her, thi da vorder det din Bane." Østmanden gav sig derpaa i Flok med de andre.

62. Gunnars Drøm.

Nu er at fortælle, at Gunnar red øster over Thjorsaa, men da han var et kort Stykke fra Aaen, blev han meget søvnig, og bad dem at bede der. De gjorde saa. Han faldt i en dyb Søvn, og lod ilde i Søvne. Kolskeg sagde: „Nu drømmer Gunnar." „Skal vi ikke vække ham?" sagde Hjort. „Nei," svarede Kolskeg, „lad ham nyde sin Drøm!" Gunnar laa en meget lang Stund, kastede Kappen af sig, og havde det meget varmt. Kolskeg sagde: „Hvad har du drømt, Frænde?" „Jeg har drømt det," sagde Gunnar, „at jeg vilde ikke med et saa ringe Følge have redet fra Tunge, hvis jeg havde drømt det før." „Siig os din Drøm!" sagde Kolskeg. Gunnar kvad:

Vistnok, djærve Kriger,
drog jeg med for ringe
Magt fra Tunge (Ravnens
Hunger før jeg stilled);
thi mig drømte ilde,
ej vil jeg det dølge;
vilde Falk fra Ulven
æder Marvebraden.

„Jeg drømte, at jeg red forbi Knafahole. Der tyktes mig jeg saae en hel Flok Ulve, der alle søgte imod mig, men jeg vendte om og hen mod Rangaa, men da tyktes mig, at de anfaldt mig fra alle Sider; jeg værgede mig, og skjød alle dem, som vare forrest, indtil de kom mig saa nær, at jeg ikke kunde bruge min Bue. Jeg tog da Sværdet, og vog med den ene Haand, men stak med Langspydet med den anden; jeg dækkede mig da ikke, og vidste ikke selv hvad der beskjermede mig. Jeg dræbte da mange Ulve, og du ligeledes, Kolskeg, tilligemed mig; men Hjort tyktes mig de fik Bugt med, og de sønderslede hans Bryst, og en af dem havde hans Hjerte i Munden; men da tyktes mig, jeg blev saa vred, at jeg hug Ulven isønder bagved Boven, og derefter tyktes mig at Ulvene toge Flugten. Nu er det mit Raad, Hjort Frænde, at du rider tilbage til Tunge." „Det vil jeg ikke," sagde Hjort, „om jeg end seer den visse Død for mig, vil jeg dog følge dig." De rede derpaa, og kom hen imod Knafahole. Kolskeg sagde: „Seer du, Frænde? Der stikke mange Spyd op ved Holene[1], og Mænd med Vaaben?" „Det kommer mig ikke uventende," sagde Gunnar, „at min Drøm sandes." „Hvad skal vi nu gjøre?" sagde Kolskeg, „jeg tænker, du vil ikke fly for dem." „Det skulle de ikke

[1]) Højene.

have at spotte med," sagde Gunnar, „men vi ville ride hen ved Rangaa ud paa Næsset; der er et Slags Forsvarssted." De rede nu hen paa Næsset, og rustede sig til Forsvar. Kol sagde, da de rede forbi: „Hvor skal du nu løbe hen, Gunnar?" Kolskeg svarede: „Det kan du fortælle, naar Dagen er ude."

63. Hjorts og fjorten andre Mænds Drab.

Derpaa opmuntrede Starkad sine Mænd, og de gik da frem paa Næsset imod dem. Sigurd Svinhoved gik forrest, og havde et rødt Skjold, og i den anden Haand en Dolk. Gunnar saae ham, og skjød efter ham med sin Bue; han løftede Skjoldet højt op, da han saae Pilen flyve højt, og den gik igjennem Skjoldet, og ind i hans Øje, og kom ud i Nakken; det var det første Drab. En anden Pil skjød Gunnar mod Ulfhedin, Starkads Hjemmemand; den traf ham midt paa Livet, og han faldt foran Fødderne af en Bonde, og Bonden over ham. Kolskeg kastede en Sten, og traf Bonden i Hovedet, og det blev hans Bane. Da sagde Starkad: „Det er ikke godt for os, at han kan bruge sin Bue, lader os gaa rask og djærvelig frem!" Derpaa opmuntrede de hverandre. Gunnar værgede sig med Bue og Pile, saalænge han kunde; derpaa kastede han dem ned, tog saa Langspydet og Sværdet, og vog med begge Hænder. Striden var længe meget haard, men baade Gunnar og Kolskeg voge drabelig Mænd. Da sagde Thorgeir Starkadsen: „Jeg lovede, at bringe Hildigunne dit Hoved, Gunnar!" „Det vil hun ikke sætte ret stor Pris paa," sagde Gunnar, „men i saa Fald maa du dog komme mig nærmere." Thorgeir sagde til sine Brødre: „Lad os alle løbe frem imod ham paa een Gang! Han har intet Skjold, og vi ville have hans Liv i vor Haand." Børk og Thorkel løb frem, og vare hurtigere, end Thorgeir.

Børk hug til Gunnar, men denne slog saa stærkt til med sit Spyd, at Sværdet røg ud af Haanden paa Børk. Da saae han Thorkel staa paa den anden Side af sig, færdig til at hugge. Gunnar stod noget skraa, han svang sit Sværd, traf Thorkel paa Halsen, og af søg Hovedet. Kol Egilsen sagde: „Lad mig komme frem mod Kolskeg; det har jeg altid sagt, at vi to vare lige dygtige til Kamp." „Det ville vi nu erfare," sagde Kolskeg. Kol stak efter ham med sit Spyd; Kolskeg havde da dræbt en Mand, og var i fuldt Arbejde, saa han fik sig ikke dækket med Skjoldet, og Stikket traf ham udvendig i Laaret, og gik igjennem. Kolskeg vendte sig hurtig om, og foer paa ham, og hug ham med Saxet i Laaret, hug Foden af ham, og sagde: „Traf det dig eller ikke?" „Det maatte jeg nu undgjælde," sagde Kol, „at jeg var barskjoldet," og stod nogen Tid paa den anden Fod, og saae paa Stumpen. Kolskeg sagde: „Du behøver ikke at see saa nøje til, du seer ikke fejl; af er Foden." Kol faldt da død ned. Men da Egil saae dette, løb han imod Gunnar, og hug efter ham. Gunnar stak imod med Spydet, traf ham midt paa, svang ham op med Spydet, og kastede ham ud i Rangaa. Da sagde Starkad: „En Usling er du, Thorer Østmand, som sidder stille nu, da Egil, din Husbonde og Maag, er dræbt." Da sprang Østmanden op, og var meget vred. Hjort havde fældet to Mænd; Østmanden løb imod ham, og gav ham et Hug foran paa Brystet, saa Hjort faldt strax død ned. Gunnar saae det, og var ikke sen med at hugge til Østmanden, og skar ham isønder i Midie. Strax efter skjød Gunnar sit Langspyd imod Børk, det traf ham midtpaa, gik igjennem ham og ned i Jorden. Da hug Kolskeg Hovedet af Hauk Egilsen, men Gunnar hug Armen af Otar i Albueleddet. Da sagde Starkad: „Lad os nu fly,

det er ikke Mennesker, vi have med at gjøre." Gunnar sagde: „Det vil dog tykkes eder en Skam, hvis det skal hedde, at man ikke kan see paa eder, I have været i Strid;" hvorpaa han løb mod Starkad og hans Søn, og saarede dem. Derefter skiltes de ad. Gunnar og hans Broder havde da saaret mange, som flygtede bort fra Mødet. Fjorten Mand vare døde, og Hjort var den femtende. Gunnar lod Hjort bringe hjem paa sit Skjold, og han blev der høilagt. Mange sørgede over hans Død; thi han var vennesæl. Starkad kom ogsaa hjem, og Hildigunne lægede hans og Thorgeirs Saar, og sagde: „I maatte have givet meget til, at I aldrig havde viist Fjendskab mod Gunnar." „Vistnok," sagde Starkad.

64. Njal giver Gunnar Raad.

Stenvør paa Sandgil bad Thorgrim Østmand forestaa hendes Ejendom, og ikke tage bort fra Landet, og saaledes mindes sin Kamerads og Frændes Død. Han svarede: „Det spaaede min Kamerad Thorer mig, at jeg vilde falde for Gunnar, hvis jeg blev her i Landet, og han maatte vide det forud, siden han vidste sin egen Død." „Jeg vil give dig min Datter Gudrun og alt Godset derfor," sagde hun. „Jeg vidste ikke," sagde han, „at du vilde kjøbe det saa dyrt." Derpaa kjøbsloge de saaledes, at han skulde have Datteren, og dette Gilde stod om Sommeren.

Gunnar red til Bergthorshvol tilligemed Kolskeg. Njal og hans Sønner vare ude, gik Gunnar imøde, og modtoge ham med Glæde. Derpaa gik de til Samtale. Gunnar sagde: „Jeg er kommen hid for at søge godt Raad hos dig og Hjælp." Njal sagde: „Det fortjener du." „Jeg er kommen i en stor Ulempe," sagde Gunnar, „og har dræbt mange Mænd, og vil nu vide, hvad du mener derom?" „Mange

ville sige," svarede Njal, „at du har været høilig nødsaget dertil, men nu skal du give mig Stunder til Overlæg." Njal gik derpaa ene bort, og betænkte hvad der var at gjøre, kom saa tilbage, og sagde: „Nu har jeg tænkt noget over Sagen, og mig synes at dette maa tages med Alvor og Kraft. Thorgeir har besvangret min Frænke Thorfinna, og denne Lejermaalssag vil jeg overdrage dig; en anden Skovgangssag vil jeg overdrage dig imod Starkad, fordi han har hugget i min Skov paa Trehyrningshals, og begge disse Sager skal du søge. Du skal ogsaa fare hen til det Sted, hvor I stredes, grave de Døde op, tage Vidner paa Saarene, og erklære alle de Døde for uhellige, fordi de fore til Mødet med det Forsæt, at volde dig og dine Brødre Saar og brad Bane. Men hvis dette undersøges paa Tinge, og derimod indvendes, at du har først slaaet Thorgeir, og kan hverken søge din Sag eller andres, saa vil jeg svare derpaa, og sige, at jeg helligede dig paa Tingskaaleting, at du baade maatte søge din egen Sag og andres, og da tør uden Tvivl dette Svar staa ved Magt. Du skal ogsaa tage hen til Tyrfing i Bersanæs, og han skal overdrage dig en Sag imod Ønund i Troldeskov, der har Eftermaalet efter sin Broder Egil." Gunnar red da først hjem; men nogle Dage efter rede Njalsønnerne og Gunnar hen til Ligene, og grove alle dem op, som vare jordede; Gunnar stævnede dem derpaa alle til at være uhellige, formedelst Overfald og Anslag mod hans Liv. Derpaa red han hjem.

65. Om Valgard og Mord.

Denne samme Høst kom Valgard hin Graa ud til Landet, og tog hjem til Hof. Thorgeir tog hen at besøge Valgard og Mord, og sagde, hvorledes det nu vilde gaa, hvis Gunnar skulde have erklæret alle dem uhellige, som han havde

dræbt. Valgard sagde, at det maatte være Njals Raad, og dog vare vel ikke alle de Raad komne for Dagen, som han havde givet ham. Thorgeir bad dem begge om Hjælp og Bistand, men de undsloge sig længe, og fordrede tilsidst mange Penge derfor. Der blev overlagt, at Mørd skulde beile til Gissur Hvides Datter Thorkatla, og Thorgeir skulde strax ride over Aaen med Valgard og Mørd. Næste Dag rede de tolv sammen, og kom til Mosfjeld. De bleve vel modtagne, og dreiede da Talen med Gissur hen paa Frieriet. Det endtes med, at Giftermaalet skulde finde Sted, og Gildet skulde staa paa Mosfjeld efter en halv Maaneds Frist. De rede hjem. Siden rede de til Gildet, hvor der vare mange Gildesmænd samlede, og det løb vel af. Thorkatla tog hjem med Mørd, og forestod Husets Bestyrelse, men Valgard drog udenlands om Sommeren.

Mørd eggede Thorgeir, at han skulde forberede Sags Anlæg mod Gunnar. Thorgeir tog hen til Onund, og bad ham forberede Drabssagen efter hans Broder Egil og dennes Sønner; „jeg," sagde han, „vil forberede Drabssagen efter mine Brødre og Sagen angaaende mine egne og min Faders Saar." Den anden erklærede sig villig dertil. De droge da hen, og tillyste Drabene, og tilkaldte ni af Naboerne som Naboer til Drabsstedet eller Nævnsmænd. Denne Forberedelse til Sags Anlæg spurgtes til Hlidarende. Gunnar red da hen til Njal, og sagde ham det, og spurgte ham, hvad han nu vilde raade dem til. „Nu skal du," svarede Njal, „stævne dine Drabssteds-Vidner og Naboer sammen, og i deres Nærværelse kræve Vidner, og vælge Kol til Ophavsmand for din Broder Hjorts Drab, thi saa er det ret; derpaa skal du tillyse Drabet mod Kol, endskjøndt han er død. Saa skal du kræve Vidner og opfordre Nævnsmændene til at indfinde sig paa

Altinget, og vidne, om ikke Kol og hans vare tilstede og vare med at angribe, da Hjort blev dræbt. Du skal ogsaa stævne Thorgeir for Lesermaalssagen, ligesaa Onund for Tyrfings Sag, og Starkad for Skovhugsten." Gunnar bar sig nu ad med alting saaledes som Njal havde raadet ham. Dette holdt Folk for en underlig og usædvanlig Forberedelse til Sags Anlæg. Disse Sager gik nu til Tings. Gunnar red til Tings, og Njals Sønner og Sigfussønnerne. Gunnar havde sendt Bud til sine Svogre, at de skulde ride til Tings, og være mandstærke, og lod dem sige, at denne Sag vilde blive dreven med Heftighed. De kom meget mandstærke vestenfra. Mørd red til Tings, og Runolf fra Dal, og de paa Trehyrning og Onund fra Troldeskov.

66. Om Mandebøder og Forlig.

Da de kom til Tinget, forenede de sig med Gissur Hvide og Geir Gode; men Gunnar og Sigfussønnerne og Njalsønnerne gik alle i een Flok, og de ginge saa drabelig frem, at alle, som kom i Vejen for dem, maatte tage sig i Agt, at de ikke skulde støde dem omkuld; og der var intet paa hele Tinget, som der blev saa meget talt om, som om denne vigtige Sag og dens Førelse. Gunnar gik til Møde med sine Svogre, og Olaf og de andre modtoge ham vel. De spurgte ham om Striden, men han fortalte dem det alt omstændelig og nøjagtig, og sagde dem, hvorledes han siden havde baaret sig ad. Olaf sagde: „Det er en kostelig Ting, saa trofast som Njal er dig i al Raadslagning." Gunnar svarede, at han aldrig vilde kunne lønne ham derfor; han bad dem om deres Bistand, og de sagde, at den vare de ham skyldig. Begges Sager kom nu for Retten. Hver førte sin Sag. Mørd spurgte, hvorledes den Mand kunde have Sag frem, der tilforn ved sit Forhold mod Thorgeir var bleven

uhellig, hvilket var Tilfældet med Gunnar? Njal svarede, „Var du paa Tingskaaleting i Høsten?" „Vist var jeg det," sagde Mørd. „Saa hørte du," sagde Njal, „at Gunnar tilbød ham fuldt Forlig, og da," sagde Njal, „erklærede jeg Gunnar fredhellig til alle lovlige Søgsmaal." „Ret er dette," sagde Mørd; „men hvad skulde det til, at Gunnar tillyste Hjorts Drab mod Kol, da det dog var Østmanden, som vog ham." „Ret var det," sagde Njal, „naar han valgte ham til Drabs Ophavsmand med Vidner." „Ret er dette vistnok," sagde Mørd; „men hvorfor stævnede Gunnar dem alle til at være uhellige?" „Det behøver du ikke at spørge om," sagde Njal, „da de toge hen med Forsæt at volde Saar og Manddrab." „Men det blev ikke Tilfældet med Gunnar," sagde Mørd. Njal svarede: „Gunnars Brødre vare Kolskeg og Hjort, og den ene af dem fik Bane, den anden havde Saar paa sig." „Loven have I for eder," sagde Mørd, „skjøndt det er haardt at finde sig deri." Da gik Hjalte Skeggesen fra Thjorsaadal frem, og sagde: „Jeg har ikke blandet mig i eders Sagførelse, men ønsker nu at vide, hvad du vil gjøre, Gunnar, for mine Ord og mit Venskab." „Hvad forlanger du?" sagde Gunnar. „Det," sagde han, „at I henskyde alle disse Sager til en Jævningsdom, saa at gode Mænd dømme deri." Gunnar sagde: „Men saa skal du aldrig være mig imod, med hvem jeg end har Sag." „Det vil jeg love," sagde Hjalte. Derefter handlede han ligeledes med Gunnars Modstandere, og det kom saa vidt, at de alle forligedes, og tilsikrede hinanden Tryghed. For Thorgeirs Saar kom Lejermaalssagen, men Skovhugsten for Starkads Saar; for Thorgeirs Brødre blev givet halve Bøder, da den anden Halvdel faldt bort formedelst deres Overfald paa Gunnar; Egils Drab og Tyrfings Sag gik op imod hinanden,

for Hjorts Drab skulde komme Kols og Østmandens, for de andre blev der givet halve Bøder. Njal afsagde denne Kjendelse tilligemed Asgrim Ellidagrimsen og Hjalte Skeggesen. Njal havde mange Penge staaende hos Starkad og paa Sandgil, og alle dem gav han Gunnar til at udrede disse Bøder; og saa mange Venner havde Gunnar paa Tinget, at han strax udbetalte Bøderne for alle Drab, men mange Høvdinger, som havde staaet ham bi, gav han Gaver, og havde den største Hæder af Sagen; alle vare enige om, at der ikke fandtes hans Jævning i Sønderfjerdingen. Gunnar red hjem fra Tinget, og levede nu i Fred, men dog bare hans Modstandere megen Avind til ham over hans Hæder.

67. Om Thorgeir Otkelsen.

Nu er om Thorgeir Otkelsen at sige, at han blev en stor og stærk Mand, trofast og oprigtig, men noget vel let til at føje sig efter andres Ord; han var afholdt af de bedste Mænd, og elsket af sine Frænder.

Engang var Thorgeir Starkadsen taget hen til sin Frænde Mørd. „Jeg er meget misfornøjet,“ sagde han, „med Udfaldet af den Sag imellem os og Gunnar; men jeg har tilkjøbt mig din Bistand, saalænge vi begge ere ved Magt; du skal derfor see at finde paa et Anslag og det et, som stikker dybt. Dette taler jeg saa ligefrem, fordi jeg veed, at du er en stor Fjende af Gunnar, og han af dig; jeg skal ogsaa fremme din Hæder, dersom du gjør dit Bedste.“ „Altid skal det lade,“ sagde Mørd, „som jeg er en Ven af Penge, saaledes ogsaa her, og det kan falde vanskeligt at forebygge, at du hverken bryder Fred eller Tro og Love, men dog faar din Sag frem. Man har imidlertid sagt mig, at Kolskeg agter at anlægge en Sag for at faa en Fjerding af Moeidarhvol tilbage, der blev betalt din Fader i Sønnebøder; det er

en Sag, han har overtaget fra sin Moder; Gunnars Raad er ogsaa at betale Penge, men ikke at give Slip paa Jorden. Det er derfor bedst at bie, til dette kommer i Gang, og da beskylde ham for, at han har brudt Forliget med eder. Han har ogsaa taget Sædeland fra Thorgeir Otkelsen, og saaledes brudt Forliget med ham. Du skal derfor tage hen til Thorgeir Otkelsen, og see at faa ham i Ledtog med dig, og fare mod Gunnar; men om dette skulde slaa fejl, saa I ikke vinde Bugt med ham, saa skulle I alligevel fare oftere imod ham. Jeg vil nemlig sige dig, at Njal har spaaet ham, og forudsagt om hans Liv, at hvis han mere end een Gang begik Drab i samme Slægt, og det saa skulde hænde sig, at han brød det Forlig, der engang var sluttet, saa vilde det blive Aarsag til hans Død. Du skal derfor see at bringe Thorgeir ind med i Sagen, thi han har allerede dræbt hans Fader; og naar I da begge møde ham paa een Gang, saa skal du holde dig tilbage, men han vil gaa rask frem, og Gunnar vil dræbe ham; da har han dræbt to Gange i samme Slægt. Derpaa skal du fly fra Striden, og er det nu saa, at dette skal blive hans Død, saa vil han bryde Forliget: det maa vi da oppebie." Derpaa drog Thorgeir hjem, og sagde sin Fader dette i Løn, og de overlagde med hinanden, at dette Anslag skulde de fare hemmeligen med.

68. Om Thorgeir Starkadsen.

Noget efter tog Thorgeir Starkadsen hen til Kirkeby for at besøge sin Navne. De gik hen til Enetale, og talte den hele Dag hemmelig sammen, og til Slutning gav Thorgeir Starkadsen sin Navne et guldbeslaaet Spyd, og red derpaa hjem. De indgik nøje Venskab med hinanden. Paa Tingskaaleting om Høsten sagsøgte Kolskeg angaaende Jorden som hørte til Moeidarhvol, men Gunnar krævede Vidner, og

bød dem paa Trehyrning Penge eller anden Jord efter lovlig Vurdering. Thorgeir krævede da Vidner paa, at Gunnar brød Forliget med dem. Derefter endtes Tinget. Vinteren gik; begge Navnerne kom tit sammen, og der herskede den største Fortrolighed imellem dem. Kolskeg sagde til Gunnar: „Man har sagt mig, at der er stort Venskab imellem de to Navner, og det er manges Mening, at de ere ej at tro, jeg vilde derfor ønske, at du tog dig i Agt.“ „Døden,“ svarede Gunnar, „vil komme til mig, hvor jeg end er stædt, hvis det er mig saa tilskikket.“ Dermed endte de deres Samtale. Gunnar befalede om Høsten, at de skulde arbejde en Uge derhjemme, men den anden nede paa Øerne, og saaledes ende deres Høværk. Han befalede, at alle skulde tage bort fra Gaarden, undtagen han og Kvinderne.

Thorgeir fra Trehyrning tog hen til sin Navne, og da de fandtes, talede de sammen som sædvanlig. Thorgeir Starkadsen sagde: „Jeg mener, vi skulde tage Mod til os, og anfalde Gunnar.“ „Alle Møder, man har holdt med Gunnar,“ sagde Thorgeir Otkelsen, „endte sjelden med Sejer, og desuden tykkes det mig ilde at kaldes Fredsbryder.“ „De have brudt Forliget, og ikke vi,“ sagde Thorgeir Starkadsen; „Gunnar tog dit Sædeland fra dig, og Moeidarhvol fra mig og min Fader.“ Og de bleve da med hinanden enige om, at overfalde Gunnar. Thorgeir Starkadsen sagde da, at Gunnar om nogle faa Dage vilde være ene hjemme, den anden skulde da møde ham selvtolvte, og han vilde have ligesaa mange. Derpaa red han hjem.

69. Om Njal og de to Navner.

Da nu Huskarlene og Kolskeg havde været tre Dage paa Øerne, fik Thorgeir Starkadsen Nys derom, og sendte Bud til sin Navne, at han skulde møde ham paa Trehyr-

ningshals. Derpaa gjorde Thorgeir fra Trehyrning sig færdig selvtolvte, red op paa Halsen, og biede der efter sin Navne. Gunnar var nu ene hjemme paa Gaarden. Navnerne rede hen til noget Krat, og der paakom dem en saadan Søvntynge, at de ikke kunde modstaa den. De fæstede deres Skjolde i Grenene, bandt deres Heste, satte deres Vaaben hos sig, og faldt i Søvn. Den samme Nat var Njal oppe paa Thorolfsfjeld, og kunde ikke sove, men gik ud og ind. Thorhilde spurgte ham, hvorfor han ikke kunde sove? „Der bæres mig allehaande Ting for," svarede han; „jeg seer mange grumme Fylgier, Gunnars Uvenner, og det kommer mig underlig for, de lade til at være ganske rasende og fare dog raadvilde frem". Kort efter kom en Mand ridende til Døren, steg af, og gik ind. Det var Thorhildes Faarehyrde. Hun sagde: „Nu, fandt du Faarene?" „Jeg fandt det, som vigtigere er," svarede han. „Hvad var det?" sagde Njal. „Jeg fandt fire og tyve Mænd oppe i Skoven; de havde bundet deres Heste, men sov selv; deres Skjolde havde de fæstet i Grenene;" og saa nøje havde han lagt Mærke til deres Rustning og Klæder, at han kunde beskrive det altsammen. Njal vidste da nøje, hvo hver af dem var, og sagde til ham: „Det er godt Tyendevalg, hvis saadanne vare mange, dette skal ogsaa altid blive til dit Bedste, men jeg vil dog nu sende dig i et Ærende." Han lovede at fare. „Du skal fare hen til Hlidarende," sagde Njal, „og sige til Gunnar, at han maa tage hen til Grytaa og sende Bud efter Mænd; men jeg vil tage op at træffe dem i Skoven, og kyse dem bort. Dette er truffet saa vel, at de ingen Gavn ville have af denne Færd, men tabe meget." Faarehyrden drog afsted, og underrettede Gunnar nøjagtig om alt. Gunnar tog da hen til Grytaa, og stævnede Mænd til

sig. Hvad Njal angaar, da red han op for at træffe Ravnerne. „Uvarlig ligge I her," sagde han, „i hvilken Hensigt have I denne Færd for? Gunnar er ingen Mand at spøge med, og sandt at sige, saa er jo dette at staa ham stærkt efter Livet. Men I skulle vide, at han er i Færd med at samle Folk, og han vil strax være her og dræbe eder, med mindre I ride bort og skynde eder hjem." De fore strax op, bleve meget forskrækkede, toge deres Vaaben, og stege til Hest, og joge hjem til Trehyrning. Njal drog hen at møde Gunnar, og bad ham ikke at lade Folkene gaa fra hinanden; „men jeg," sagde han, „vil fare hen og søge at stifte Forlig; de maa nu være dygtig bange. Men for dette Anslag mod dit Liv skal der ikke gives ringere Boder af alle dem, som have dermed at gjøre, end for hver af disse Ravners Drab, hvis det skulde finde Sted. Disse Penge skal jeg gjemme, og sørge for, at du kan have dem paa rede Haand, naar du behøver dem."

70. Olaf Paa giver Gunnar Gaver.

Gunnar takkede Njal for sin Bistand. Njal red til Trehyrning, og sagde til Ravnerne, at Gunnar vilde ikke lade sine Mænd gaa fra hinanden, førend Sagen var kommen til Ende med dem. De gjorde alleslags Tilbud, vare meget bange, og bade Njal paatage sig at stifte Forlig. Han svarede, at han kun vilde gjøre det under den Betingelse, at der ikke var Svig under. De bade ham være med i Kjendelsen, og lovede at holde hvad han bestemte. Han svarede, at han vilde ingen Kjendelse afsige uden paa Tinget, saa at de bedste Mænd vare med. De samtykkede det. Njal var da Mellemmand, saa at de haandsælede hinanden Fred og Forlig. Njal skulde kjende i Sagen, og udnævne dertil hvem han vilde. Kort efter toge de hen til Mørd Valgardsen. Han bebrejdede

dem meget, at de havde skudt Sagen ind under Njal, da han var en stor Ven af Gunnar, og sagde, at det vilde bekomme dem ilde.

Folk rede nu til Altinget som sædvanlig. Begge Parter vare der. Njal krævede Lyd, og spurgte alle de bedste Mænd, som vare komne der, hvorledes de mente, at Gunnars Sag var beskaffen imod Navnerne for Anslaget mod hans Liv. De svarede, at dem tyktes slig Mand at have megen Ret paa sin Side. Njal spurgte, om han havde det mod alle dem, der havde været med, eller om Formændene skulde svare for det Hele? De svarede, at den meste Skyld maatte komme paa Formændene, men dog megen paa dem alle. „Det ville mange sige," sagde Mørd, „at det var ikke Sagløshed, den Gang Gunnar brød Forliget mod Navnerne." „Det er ikke Fredsbrud," sagde Njal, „at hver bruger Lov og Ret mod den anden; thi med Lov skal man vort Land bygge, men med Ulov øder man det." Njal sagde dem da, at Gunnar havde budt Jord eller andet Gods for Moeidarhvol. Da tyktes Navnerne, at de vare blevne bedragede af Mørd, og bebrejdede ham det meget, og sagde, at de kunde takke ham for dette Tab. Njal udnævnte tolv Mænds Ret i Sagen; og da betalte hver, som havde været med, Hundrede i Sølv, men hver af Navnerne to Hundrede. Njal tog imod disse Penge, og gjemte dem, og begge Parterne tilsikrede hinanden Tryghed og Fred efter Njals Formæle[1].

Gunnar red fra Tinget vester til Dalene til Hjardarholt, hvor Olaf Paa tog vel imod ham, og han blev der en halv Maaned. Han red vide om i Dalene, og alle toge imod ham med Glæde. Men ved Affkeden sagde Olaf: „Jeg vil give dig tre Kostbarheder: En Guldring og Kappe, som

[1]) efter den Formular, han foresagde dem.

har tilhørt Irekongen Myrkjartan, og en Hund, som jeg fik til Foræring paa Irland; den er stor, og saa god en Følgesvend, som en rask Mand; dertil kommer, at den har Menneskevid. Han vil gjø ad hver Mand, som han veed er din Uven, men aldrig ad dine Venner; han seer ogsaa paa hver Mand, om han vil dig vel eller ilde, og vil vove sit Liv for at være dig tro. Denne Hund hedder Sam.“ Derpaa sagde han til Hunden: „Nu skal du følge Gunnar, og være ham saa gavnlig, du kan.“ Hunden gik strax hen til Gunnar, og lagde sig ned for hans Fødder. Olaf bad Gunnar tage sig vel i Agt, og sagde, at han havde mange Avindsmænd, nu da han over hele Landet holdtes for en berømmelig Mand. Gunnar takkede ham for Gaverne og hans gode Raad, og red hjem. Nu sad han hjemme i nogen Tid, og alt var roligt.

71. Mørds Raadslagning.

Kort efter kom Navnerne og Mørd sammen. De kunde ikke blive enige. De mente, de havde mistet mange Penge for Mørds Skyld, og havde intet faaet derfor, og bad ham at finde paa et andet Anslag, der kunde være Gunnar til Men. Mørd svarede, at det vilde han. „Det er nu mit Raad,“ sagde han, „at Thorgeir Otkelsen skal bedaare Gunnars Frænke Ormhilde; derved vil Gunnar fatte endnu mere Uvillie imod dig; saa skal jeg bringe de Ord i Omløb, at sligt vil Gunnar ikke taale af dig. Noget efter skulle I da gjøre Anfald mod Gunnar, men I skal ikke hjemsøge ham, thi det kan ikke nytte at tænke derpaa, saalænge Hunden lever.“ De bleve nu enige med hinanden om dette Anslag, at det skulde iværksættes. Nu led Sommeren. Thorgeir havde ofte sin Gang til Ormhilde; det syntes Gunnar ikke om, og der kom megen Uvillie imellem dem. Saa

stod det Vinteren over. Nu kom Sommeren, og da holdt de endnu ofte Sammenkomster i Løn. Thorgeir fra Trehyrning og Mørd kom tit sammen, og overlagde Anfald mod Gunnar, naar han red til Øerne at see til sine Huskarles Gjerning. Engang lagde Mørd Mærke til, at Gunnar red ned til Øerne, og sendte Bud til Trehyrning, for at sige Thorgeir, at nu var der den skjønneste Lejlighed til at anfalde Gunnar. De gjorde sig strax i Stand, og droge afsted tolv sammen; men da de kom til Kirkeby, vare der tretten Mand samlede. De besluttede da, at tage ned til Rangaa, og der at lægge sig i Baghold for Gunnar. Men da denne red op fra Øerne, red Kolskeg med ham; Gunnar havde sin Bue og Pile og Langspydet; Kolskeg havde sit Sax og var fuldvæbnet.

72. Thorgeir Otkelsens Drab.

Det tildrog sig, da Gunnar og hans Broder rede op ved Rangaa, at der kom meget Blod paa Langspydet. Kolskeg spurgte, hvad det monne betyde? Gunnar svarede, at naar slige Hændelser traf, saa kaldte man det i andre Lande Saarregn, og Ølver Bonde paa Hisingen havde sagt ham, at det var Varsel for Stormøder. Derpaa rede de, indtil de saae Mændene sidde ved Aaen, hvor de havde bundet deres Heste. Gunnar sagde: „Her er Baghold.“ „Længe have de haft Ondt i Sinde,“ svarede Kolskeg; „men hvad skulle vi nu beslutte os til?“ „Vi ville sprænge op forbi dem,“ sagde Gunnar, „til Vadet, og der berede os til Kamp.“ De andre saae det, og vendte sig strax imod dem. Gunnar spændte sin Bue, tog Pilene, og satte dem ned for sig, og skjød strax, da de kom ham i Skuds Afstand. Saaledes saarede han en stor Del, og dræbte nogle. Da sagde Thorgeir Otkelsen: „Dette er ikke godt for os, lad os gaa drabelig ind paa

ham!“ De gjorde saa. Først gik Onund den Fagre, Thorgeirs Frænde. Gunnar skjød efter ham med Langspydet, og traf i Skjoldet, som det kløvede i to Dele, og derpaa gik det igjennem Onund. Ogmund Floke løb bagpaa Gunnar. Kolskeg saae det, og hug strax begge Fødder fra Ogmund, og styrtede ham ud i Rangaa, hvor han strax druknede. Der blev da en haard Strid. Gunnar hug med den ene Haand, og stak med den anden. Kolskeg vog drabelig, og saarede mange. Thorgeir Starkadsen sagde til sin Navne: „Det er lidet at kjende, at du har din Fader at hævne.“ Han svarede: „Vistnok kunde jeg have gaaet bedre frem, dog har du ikke fulgt mine Fjed, men jeg skal ikke taale dine Bebrejdelser.“ Hvorpaa han med megen Vrede løb imod Gunnar, og gjennemborede hans Skjold og Haand. Gunnar drejede Skjoldet saa fast, at Spydet blev brudt i Falen. Gunnar saae en anden Mand ifærd med at hugge til ham, og ham gav han Banehug. Derpaa greb han Langspydet med begge Hænder, men da var Thorgeir Otkelsen kommen til ham med løftet Sværd. Gunnar vendte sig imod ham med megen Vrede, og stak Spydet igjennem ham, svang ham op i Luften, og kastede ham ud i Rangaa. Han drev ned til Vadet, og blev hængende der paa en Sten. Det Sted hedder siden den Tid Thorgeirs Vad. Thorgeir Starkadsen sagde: „Lad os nu fly! thi nu er der intet Haab om Sejer;“ hvorpaa de alle gave sig paa Flugt. „Lad os nu sætte efter dem!“ sagde Kolskeg, „tag du din Bue og dine Pile, du vil nok komme Thorgeir Starkadsen paa Skud.“ Gunnar sagde: „Vore Pengepunge ville tømmes, førend der bliver givet Bøder for alle dem, som her nu ligge døde.“ „Du vil aldrig have Mangel paa Penge,“ sagde Kolskeg; „men Thorgeir vil ikke aflade, førend han har raadet dig Bane.“ Gunnar kvad:

„Der maa staa flere hans Lige paa min Vej, førend jeg rædes for dem.“ Derpaa rede de hjem, og forkyndte hvad der var skeet. Halgerde glædede sig derover, og roste denne Daad meget. Ranveig sagde: „Maaskee Daaden kan være god, men værre bæres det mig for, til at jeg kan tro, deraf vil komme noget Godt.“

73. Om Søgsmaal paa Tinget.

Disse Tidender spurgtes vide, og mange sørgede over Thorgeirs Død. Gissur Hvide og de andre rede hen, og tillyste Drabene, og stævnede Nævnsmænd til Tinge. Derpaa rede de atter hjem. Njal og Gunnar kom sammen, og talede om Slaget. Da sagde Njal til Gunnar: „Tag dig nu i Agt! Nu har du begaaet Drab to Gange i samme Slægt; betænk nu din Stilling, at det gjælder dit Liv, dersom du ikke holder det Forlig, som sluttes.“ „Jeg agter ikke paa nogen Maade at bryde det,“ sagde Gunnar, „men jeg vil dog behøve eders Bistand paa Tinget.“ Njal svarede: „Jeg vil holde mit trofaste Venskab imod dig indtil min Dødsdag.“ Gunnar red derpaa hjem. Det led nu hen til Tinget, og fra begge Sider kom de med et stort Følge. Paa Tinget blev der overalt talt meget om, hvorledes denne Sag vilde endes. Gissur og Geir Gode talede med hinanden om, hvem af dem der skulde tillyse Drabssagen efter Thorgeir; tilsidst paatog Gissur sig Sagen, og tillyste den paa Lovbjerget, og tog saa til Orde: „at jeg lyser,“ sagde han, „Lovens Hævn over Gunnar Hamundsen, fordi han gjorde lovbestemt Anfald mod Thorgeir Otkelsen, og tilføjede ham Underlivssaar, som dødeligt var, og Thorgeir fik Bane af. Jeg erklærer ham derfor skyldig at vorde Skovgangsmand, ubjærgende, ufærgende og uhjælpende i alle Maader[1]. Gjør jeg Fordring for mig

[1]) som ingen maa give Spise eller føre over Vand eller paa nogen Maade give Livs-Ophold.

paa Halvdelen af hans forbrudte Gods, og Halvdelen for de Fjerdingsmænd, som det tilkommer forbrudt Gods at tage efter Loven. Denne Sag lyser jeg til den Fjerdingsret, under hvilken Sagen hører efter Loven. Lovlig Tillysning tillyser jeg i alles Paahør paa Lovbjerget, og tillyser nu Søgsmaal og Lovens fulde Straf over Gunnar Hamundsen." Anden Gang nævnte Gissur sig Vidner, og tillyste Sag imod Gunnar Hamundsen, fordi han saarede Thorgeir Otkelsen med Underlivssaar, som dødeligt var, og som Thorgeir fik Bane af paa det Drabssted, hvor Gunnar forhen havde anfaldt Thorgeir med lovbestemt Anfald. Derpaa udførte han denne Tillysning som den forrige. Saa spurgte han efter Tinglav og rette Hjemstavn. Derefter gik Folk fra Lovbjerget, og alle sagde, at han havde talt vel. Gunnar holdt sig rolig, og talte lidet derom. Tinget led nu frem, til Retterne skulde sættes. Gunnar stod med sine Mænd nordenfor Rangaaboernes Ret; Gissur stod mod Sønden, krævede Vidner, og bød Gunnar at høre paa hans Ed og Sagens Fremsættelse og alle de Søgsmaals Beviser, som han agtede at fremføre. Derefter aflagde han Ed; saa satte han den saaledes beskafne Sag i Rette, som han havde tillyst den; derpaa lod han føre Tillysningsvidner, bød Nævnsmændene tage Sæde, og indbød til deres Undersøgelse.

74. Om Forlig.

Da sagde Njal: „Nu kunne vi ikke længer sidde stille; lad os nu gaa did hvor Nævnsmændene sidde." De ginge did, og forskjøde fire Mænd af Nævnsmændstoget, og opfordrede de fem Bjærgnævnsmænd, som endnu vare tilbage, at erklære, om hine Navner havde taget til Mødet med det Forsæt at overfalde Gunnar, hvis de kunde, men alle gave strax det Vidnesbyrd, at saa havde været[1]. Dette erklærede Njal

[1]) ell. at saa havde Rygtet gaaet.

for lovligt Værn for Sagen, og sagde, at han vilde fremføre Værnet, med mindre de androge paa Forlig. Da forenede mange Høvdinger sig om at forlange Forlig, og det blev bestemt, at tolv Mænd skulde kjende i Sagen. Begge Parter gik da hen, og haandsælede hinanden dette Forlig. Derpaa blev der kjendt i Sagen, og bestemt Pengebøder, der alle skulde udredes strax der paa Tinget, men Gunnar og Kolskeg skulde fare udenlands og være borte i tre Aar; men hvis Gunnar ikke drog udenlands og kunde træffes, da skulde den Dræbtes Frænder have Lov til at dræbe ham. Gunnar lod sig ikke mærke med, at dette Forlig mishagede ham. Han spurgte Njal efter de Penge, han havde givet ham i Forvaring. Njal havde gjort Pengene frugtbringende, og udbetalte ham dem alle, og det udgjorde netop saa meget, som det Gunnar skulde betale for sig.

De rede nu hjem. Njal og Gunnar fulgtes ad fra Tinget. Da sagde Njal til Gunnar: „Lad mig nu see, min Ven, at du holder dette Forlig, og tænk paa hvad vi have talt sammen, og ligesom din forrige Udenlandsreise var dig til megen Hæder, saa vil denne blive dig til endnu langt større; du vil komme tilbage æret og anseet, og blive en gammel Mand, og ingen Mand her paa Landet vil da vove at træde dig paa Foden; men hvis du ikke tager udenlands og bryder dette Forlig, da vil du blive dræbt her paa Landet, og det er ilde at vide for dem, som ere dine Venner.“ Gunnar svarede, at han agtede ikke at bryde Forliget. Han red hjem, og fortalte Forliget, som var sluttet. Ranveig sagde, at det var godt han tog udenlands, saa at hans Fiender imidlertid kunde trætte med anden Mand.

75. Kolskegs Udenlandsreise.

Thraen Sigfussen sagde til sin Kone, at han agtede at

fare udenlands den Sommer; hun svarede, at det var godt. Han fik sig da Skibslejlighed med Hogne den Hvide. Gunnar og Kolskeg tingede sig med Arnfinn fra Vigen. Njalsønnerne Grim og Helge bade deres Fader om Lov til at fare udenlands. Njal svarede: „Besværlig nok vil Udenlandsreisen blive eder, saa det vil blive tvivlsomt, om I komme derfra med Livet, imidlertid ville I dog vinde Hæder og Anseelse; men uden Tvivl vil der ogsaa siden komme en Del Ulejlighed deraf.“ De bleve dog ved at bede ham, saa han endelig tillod dem at reise, hvis de vilde. De skaffede sig da Skibslejlighed med Baard den Svarte og Olaf Ketilsen fra Elda; og der var nu megen Tale om, at de bedste Mænd der fra Egnen sejlede bort. Gunnars Sønner Hogne og Grane vare nu i Opvært; de vare meget ulige af Sind. Grane havde meget af sin Moders Sindelag, men Hogne var god ad sig. Gunnar lod sit og sin Broders Gods bringe til Skibet, og da alle hans Sager vare komne og Skibet var nærved at være sejlfærdigt, red Gunnar til Bergthorshvol og til andre Gaarde for at tage Afsked, og takkede alle dem, der havde staaet ham bi, for deres Hjælp. Næste Dag tidlig gjorde han sig færdig at tage til Skibet, og sagde da til alle Folk, at han vilde ride bort med alle, hvilket gik dem meget nær, skjøndt de nok haabede, at han senere hen vilde komme tilbage. Gunnar tog Afsked med hver især, da han var færdig, og alle fulgte ham ud. Han stak sit Langspyd ned, svang sig i Sadlen, og red bort med Kolskeg. De rede langsmed Markarfljot. Da snublede Gunnars Hest, og han sprang af Ryggen paa den; da kom han til at see op paa Lien og Gaarden paa Hlidarende[1], og sagde: „Fager er Lien, saa den aldrig har syntes mig saa skjøn, Markerne gule og

[1]) ved Liens Ende.

Tunet slaget; jeg vil atter ride hjem og ingensteds fare." „Gjør ikke dine Uvenner den Glæde," sagde Kolskeg, „at du bryder Forliget; thi ingen Mand vil tiltro dig det, og du maa betænke, at da vil alt gaa som Njal har sagt." „Jeg vil ingensteds fare, og jeg vilde ønske, at du gjorde ligesaa," sagde Gunnar. „Nej," svarede Kolskeg, „hverken skal jeg i dette Tilfælde bryde mit Ord eller i noget andet, hvor Folk har Lid til mig; og der er da intet andet for, end at vi maa skilles ad, men hils mine Frænder og min Moder, at jeg tænker ikke mere at see Island, thi jeg vil spørge din Død, min Frænde, og da har jeg ingen Lyst til at komme tilbage." De skiltes da ad. Gunnar red hjem til Hlidarende, men Kolskeg red ned til Skibet, og tog udenlands. Halgerde tog med Glæde mod Gunnar, da han kom hjem, men hans Moder var ikke fornøjet dermed. Gunnar blev nu hjemme dette Efteraar og om Vinteren, og havde ikke mange Mænd hos sig. Vinteren led nu af Gaarde. Olaf Paa tilbød Gunnar at være hos sig med Halgerde, hvorimod han kunde overgive Bestyrelsen af sin Gaard til sin Moder og sin Søn Hogne; Gunnar ytrede ogsaa i Førstningen Lyst dertil, og lovede det; men da det kom dertil, vilde han ikke.

Men paa Tinget om Sommeren tillyste Gissur hans Landflygtighed paa Lovbjerget, og endnu før Tinget blev opløst, stævnede Gissur alle Gunnars Uvenner til et Møde i Almannagjaa[1], Starkad fra Trehyrning og hans Søn Thorgeir, Mørd og Valgard den Graa, Geir Gode og Hjalte Skeggesen, Thorbrand og Asbrand, Thorleifs Sønner, Ejlif og hans Søn Ønund, Ønund fra Troldeskov og Thorgrim Østmand fra Sandgil. Gissur sagde: „Jeg vil foreslaa eder, at vi skulle drage mod Gunnar i Sommer og dræbe ham."

[1]) Et Sted ved Altinget.

Hjalte sagde: „Det har jeg lovet Gunnar her paa Tinget, da han især gav efter for mine Ord, at jeg ikke skulde være med i noget Anfald mod ham, og det vil jeg holde." Derpaa gik Hjalte bort. Men de, som bleve tilbage, besluttede at overfalde Gunnar, gave hinanden Haand derpaa, og satte Straf paa, hvis nogen faldt fra. Mørd skulde holde Øje med, naar der gaves bedst Lejlighed til at anfalde ham. De vare fyrretyve Mænd i dette Sambaand, og de troede, at det nu ikke vilde falde vanskeligt at faa Bugt med Gunnar, da Kolskeg og Thraen vare borte, saavel som mange andre af Gunnars Venner. Folk rede hjem fra Tinget.

Njal tog hen til Gunnar, og sagde ham, hvorledes han var erklæret fredløs og det Overfald, der var besluttet paa ham. „Jeg takker dig," sagde Gunnar, „at du varer mig ad." „Nu," sagde Njal, „vil jeg lade Skarphedin og min Søn Hoskuld tage hen til dig, og de ville vove sit Liv for dit." „Nej," svarede Gunnar, „dine Sønner skulle ikke dræbes for min Skyld, det har du ikke fortjent af mig." „Det siger intet," sagde Njal, „naar du er død, saa vil al Uroen dog vende sig did, hvor mine Sønner ere." „Det er ikke usandsynligt," sagde Gunnar, „men jeg saae nødig, at jeg skulde have nogen Skyld deri. Derimod vil jeg bede dig at see til med min Søn Hogne; om Grane taler jeg ikke, thi han retter sig ikke meget efter mit Sind." Njal lovede det, og red hjem. Man fortæller, at Gunnar red til alle Mandemøder og Lovting, og hans Uvenner torde ikke anfalde ham; der hengik nu nogen Tid at Gunnar drog om som en sagløs Mand.

76. Toget mod Hlidarende.

Om Høsten sendte Mørd Valgardsen Bud, at Gunnar

vilde være ene hjemme, og alle hans Folk nede paa Øerne at ende Høværket. Strax da de hørte dette, rede Gissur Hvide og Geir Gode øster over Aaen, og over Sandene til Hof. Saa sendte de Bud til Starkad paa Trehyrning; og alle de, som skulde drage mod Gunnar, samledes, og overlagde, hvorledes det skulde skee. Mørd sagde, at de kunde ikke overraske Gunnar, med mindre de toge Bonden fra næste Gaard, som hed Thorkel, og tvang ham til at tage med dem, og lode ham fare ene hen til Gaarden, for at gribe Hunden Sam. Derpaa droge de øster til Hlidarende, men sendte Bud efter Thorkel, grebe ham, og forelagde ham to Kaar, at de vilde dræbe ham, hvis han ikke greb Hunden; men han foretrak at fri sit Liv, og tog med dem. Der vare Traader[1] ovenfor Gjærdet ved Hlidarende, og der standsede de med Flokken. Bonden Thorkel gik hen til Gaarden; Rakken laa oppe ved Husene, han lokkede den bort med sig ned til en Hulvej, men i det samme saae Hunden, at der vare Mænd tilstede, sprang op paa Thorkel, og greb ham i Underlivet. Ønund fra Troldeskov hug med sin Øxe Hunden i Hovedet, saa den gik ned i Hjernen, og Hunden gav et saa høit Hyl af sig, at de forfærdedes derover, og faldt død ned.

77. Gunnars Drab.

Gunnar vaagnede i sit Hus, og sagde: „Haardt er du medhandlet, Sam min Fostre, og saa er vel bestemt, at der vil være kort imellem os to.“ Gunnars Hus var bygget

[1]) Traad (en Traad, den tiltraadte Vej, af at træde) kaldtes, efter Vedel-Simonsen, den indhegnede eller indgrøftede Vej ved vor Middelalders Borge, som førte fra Gaardens Enemærker op til Gaarden. Dette svarer uden Tvivl til Islændernes Traad. Her omgav et Gjærde ligeledes Gaarden med dens tilliggende Huse, og een eller flere saadanne Veje førte fra Gjærdet op til det egentlige Vaaningshus.

blot af Ved og udenpaa tækket med Bræder, og Glugger anbragte ved Brynaasene med Spjeld til at dreje for. Han sov i et Loftkammer i Huset tilligemed Halgerde, samt hans Moder. Da de kom derhen, vidste de ikke, om Gunnar var hjemme, og sagde, at een skulde gaa hen og see ad, men de andre satte sig ned paa Jorden. Thorgrim Østmand krøb op ad Huset. Gunnar saae, at der kom en rød Kjortel frem ved Gluggen, og stak sit Langspyd ud midt paa Livet af ham. Fødderne glede fra Thorgrim, og Skjoldet blev løst, saa han styrtede ned af Væggen. Han gik derpaa hen til Gissur og de andre, der sade paa Marken. Gissur saae paa ham, og spurgte, om Gunnar var hjemme? Thorgrim svarede: „Det maa I selv vide, men at hans Spyd er hjemme, det har jeg faaet at vide;“ derpaa faldt han død om. Derefter søgte de hen mod Husene. Gunnar skjød ud med Pile efter dem, og værgede sig saa vel, at de ikke kunde udrette noget. Da løb nogle op paa Husene, og tænkte at anfalde derfra, men Gunnar naaede dem ogsaa der med sine Pile, saa de intet fik udrettet, og saa gik det en Stund. De toge sig Hvile, og gjorde anden Gang Anfald. Gunnar skjød endnu ud, saa de fik intet udrettet, og vege anden Gang tilbage. Da sagde Gissur Hvide: „Lad os anfalde raskere, vi udrette intet.“ Derpaa gjorde de det tredie Anfald, og bleve ved længe, men vege atter. Gunnar sagde: „Der ligger en Pil ude paa Væggen, det er en af deres, den vil jeg skyde til dem, og de vil have Skam deraf, hvis de saares med deres egne Vaaben.“ Hans Moder sagde: „Gjør ikke det, min Søn, og egg dem ikke, da de allerede have draget sig tilbage.“ Men Gunnar greb Pilen, og skjød den efter dem, og traf Eilif Ønundsen, der fik et stort Saar deraf. Han havde staaet alene, saa de andre vidste ikke af, at han var saaret. „Der

kom en Haand ud," sagde Gissur, „med en Guldring paa, og tog en Pil, der laa paa Væggen; der vilde vist ikke blive søgt udenfor, hvis der var nok inde, lad os derfor paa ny angribe." Mørd sagde: „Lad os brænde ham inde." „Nej," sagde Gissur, „det skal aldrig skee, selv om jeg vidste, det gjaldt mit Liv. Det var bedre, du gav et Raad, som duede noget, saa snu en Mand du gjælder for." Der laa nogle Tov paa Marken, som bleve brugte til at fæste Hus med i Stormvejr. Mørd sagde: „Lad os tage disse Strikker, og slaa dem om Enderne af Aasen[1], fæste de andre Ender om Stene, og saaledes med Vinder løfte Taget af Huset." De toge Strikkerne, og gjorde hele denne Anstalt i Stand, og Gunnar mærkede det ikke, førend de havde vundet hele Taget af Huset. Da skjød Gunnar med sin Bue, saa de aldrig kunde komme ham nær. Da sagde Mørd anden Gang, at de skulde brænde ham inde. Gissur sagde: „Jeg veed ikke, hvor du vil tale om det, som ingen anden vil, og det skal aldrig skee." I det samme sprang Thorbrand Thorleiksen op paa Væggen, og hug Gunnars Buestreng over. Gunnar greb Spydet med begge Hænder, vendte sig rask imod ham, gjennemborede ham, og kastede ham paa Marken. Da sprang hans Broder Asbrand op. Gunnar stak efter ham med Spydet, men han dækkede sig med Skjoldet, Spydet gik igjennem Skjoldet, men begge hans Arme bleve brudte, og han faldt ned af Væggen. Før havde Gunnar saaret otte Mænd, men nu dræbt to; da fik han selv to Saar, og alle sagde, at han brød sig hverken om Saar eller Bane. Han sagde til Halgerde: „Giv mig to Lokker af dit Haar, og sno I mig dem, Moder min, til en Buestreng!" „Gjælder det dig no-

[1]) Den Bjælke, som gik langs igjennem Taget, og paa hvilken hele Spærreværket var befæstet.

get?" sagde Halgerde. „Mit Liv gjælder det," sagde han, „thi de skulle aldrig faa Magt med mig, saalænge jeg kan bruge min Bue." „Da skal jeg nu," sagde hun, „huske dig den Kindhest, du gav mig, og jeg bryder mig ikke om, enten du værger dig længer eller kortere." „Hver har noget, hvormed han gjør sig navnkundig," sagde Gunnar, „og jeg skal ikke længe bede dig derom." Ranveig sagde: „Ilde skikker du dig, og din Skam vil længe mindes." Gunnar vedblev at værge sig drabelig, og saarede nu andre otte Mænd med saa svære Saar, at mange fik Bane deraf. Han værgede sig, indtil han faldt af Mødighed; de bibragte ham mange svære Saar, men dog kom han bort fra dem, og værgede sig endnu længe; endelig dræbte de ham. Om hans tapre Forsvar digtede Thorkel Elfaraskjald og Thormod Olassen.

Gissur sagde: „En stor Kjæmpe have vi nu fældet, og det har kostet os Møje nok, og hans Forsvar vil mindes, saalænge Landet er bebygget." Derpaa begav han sig hen til Ranveig, og sagde: „Vil du unde vore to Mænd Jord, som her ere faldne, saa at de her blive høilagte?" „Sagtens to, da jeg gjerne vilde unde eder alle den," svarede hun. „Du er undskyldt," sagde han, „at du taler saa, thi du har mistet meget;" og han befalede, at man der intet skulde rane og ødelægge. Derpaa droge de bort. Da sagde Thorgeir Starkadsen: „Vi kunne ikke blive hjemme paa vore Gaarde for Sigfussønnerne, med mindre du, Gissur, eller Geir Gode bliver her sønderpaa i nogen Tid." „Det mon saa være," sagde Gissur, og de kastede Lod; og Lodden traf Geir, at han skulde blive. Derpaa drog han til Odde, og blev der. Han havde en Slegfredsøn Hroald, hvis Moder hed Bjartey, og var Søster til Thorvald hin Veile, der blev dræbt ved Hest-

læk paa Grimsnæs; han roste sig af, at han havde givet Gunnar Banesaar. Hroald var paa Odde med sin Fader. Thorgeir Starkadsen roste sig af et andet Saar, som han havde givet Gunnar. Gissur var hjemme paa Mosfjeld. Gunnars Drab spurgtes og dadledes igjennem alle Bygder, og mangen Mand sørgede over hans Død.

78. Den døde Gunnar kvad en Vise.

Njal saavel som Sigfussønnerne kunde ikke finde sig i Gunnars Død, og de spurgte Njal, om han mente, det kunde gaa an at tillyse Gunnars Drabssag eller forberede Sagen? men han svarede Nej, da Manden var bleven fredløs, og sagde, at man heller maatte see at gjøre noget Skaar i deres Hæder ved at dræbe nogle Mænd til Hævn efter ham. De kastede Høj efter Gunnar, og lode ham sidde op i Højen. Ranveig vilde ikke have, at Langspydet skulde lægges i Højen, og sagde, at kun den skulde røre det, der vilde hævne Gunnar; derfor rørte ingen det. Hun var saa haard imod Halgerde, at hun nær vilde have dræbt hende, og sagde, at hun havde voldet hendes Søns Død. Da flygtede Halgerde til Grytaa med hendes Søn Grane; der holdtes da Skifte imellem dem. Hogne skulde have Jorden paa Hlidarende med Gaarden, men Grane skulde have Lejejorden.

Den Tildragelse skete paa Hlidarende, at en Faarehyrde og en Tjenestekvinde dreve Kvæg forbi Gunnars Høj; dem tyktes han var munter og sang i Højen; hvorpaa de fore hjem, og sagde Gunnars Moder Ranveig denne Tildragelse, men hun bad dem sige Njal det. De fore da til Bergthorshvol, og sagde det til Njal, men han lod sig det sige tre Gange. Derefter talte han længe hemmelig med Skarphedin, og denne tog sine Vaaben, og fulgte med dem til Hlidarende. Hogne og Ranveig toge meget vel imod ham, og bleve meget

glade over hans Komme. Ranveig bad ham blive der længe, hvilket han lovede; han og Hogne vare bestandig sammen, baade inde og ude. Hogne var en rask Mand, af en god Natur, men vantro; derfor torde de ikke sige ham Varselet. En Aften vare Skarphedin og Hogne ude ved Gunnars Høj paa den søndre Side. Det var klart Maaneskin, men stundum drog en Sky for. Det forekom dem, at Højen var aaben, og Gunnar havde vendt sig i Højen, og saae imod Maanen. Dem tyktes de saae fire Lys brænde i Højen, og ingensteds var der Skygge. De saae, at Gunnar var munter og Glæden spillede paa hans Aasyn. Han kvad en Vise, og det saa højt, at de tydelig kunde høre det, skjøndt de stode langt fra:

Ofte daadfuld Kjæmpe stod
dryppende af Valens Blod,
Hognes Fader uforfærdet
svang mod Fjender Sværdet;
heller, kvad han hjelmbedækt,
naar han mod den hadske Slægt
hug og stak tillige,
heller dø end vige,
ja, heller dø end vige.

Derpaa lukkede Højen sig igjen. „Vilde du tro paa dette Varsel, hvis Njal eller jeg sagde dig det?“ spurgte Skarphedin. „Jeg vilde tro det, hvis Njal sagde det,“ svarede Hogne, „thi det hedder sig, at han lyver aldrig.“ „Slige Varsler have meget at betyde,“ sagde Skarphedin, „da han selv har aabenbaret sig for os, og vilde heller dø, end give efter for sine Uvenner. Og det Raad gav han ligeledes os.“ „Jeg kommer ikke nogen Vej,“ sagde Hogne, „uden du vil staa mig bi.“ „Nu skal jeg komme ihu,“ sagde Skarphedin, „hvor-

ledes Gunnar handlede efter vor Frænde Sigmunds Drab, og yde eder al den Bistand, jeg kan; det har min Fader lovet Gunnar i alt hvad der angik dig eller hans Moder." Derpaa gik de hjem til Hlidarende.

79. Gunnar fra Hlidarende hævnes.

„Vi skulle nu tage afsted strax i Nat," sagde Skarphedin, „thi hvis de sporge, at jeg er her, ville de tage sig mere i Agt." „Dit Raad vil jeg rette mig efter," sagde Hogne. Derpaa toge de deres Vaaben, da alle Folk vare gaaede til Sengs. Hogne tog Langspydet ned, og det klang højt i det. Ranveig sprang op ganske rasende, og raabte: „Hvo rører Spydet, som jeg har forbudet alle at komme til." „Jeg tænker," sagde Hogne, „at bringe min Fader det, at han kan have det med til Valhal, og bære det der paa Vaabenting." Hun svarede: „Først maa du nu bære det og hævne din Fader, thi Spydet forkyndte een Mands Bane eller fleres." Derpaa gik Hogne ud, og sagde Skarphedin, hvilke Ord der vare faldne imellem ham og hans Bedstemoder. Derpaa fore de til Odde. To Ravne fløj med dem hele Vejen. De kom om Natten til Odde, og dreve Kvæget hjem til Husene. Da løb Hroald og Tjørve ud, og dreve Kvæget op i Hulvejene, og havde Vaaben med sig. Skarphedin sprang op, og sagde: „Du behøver ikke at tvivle paa, at det forholder sig som du tænker; her ere Mænd tilstede." Derpaa gav Skarphedin Tjørve Banehug. Hroald havde et Spyd i Haanden, imod ham løb Hogne. Hroald stak efter ham, men Hogne slog Spydskaftet isønder med Langspydet, og gjennemborede ham med dette. Derpaa gik de bort fra de Døde, og skyndte sig op til Trehyrning. Skarphedin sprang op paa Huset, og gav sig til at rykke Græs op, saa de, som vare inde, troede det var Kvæg. Starkad og Thorgeir toge deres Vaaben og Klæ-

der, og fore ud og op ved Gjærdet. Men da Starkad saae Skarphedin, blev han bange, og vilde vende om. Skarphedin hug ham ned oppe ved Gjærdet. Da kom Hogne imod Thorgeir, og vog ham med Langspydet. Derfra fore de til Hof. Mørd var ude paa Marken, og bad om Fred, og tilbød fuld Erstatning. Skarphedin sagde Mørd de fires Drab, og kvad:

Vi fire have fældet,
som Pilen styre kunde,
og dem du Pengepuger
i Døden snart skal følge;
ildraadig Skjoldeskjæmmer,
vi snart dig kue skulle,
hvis ej du Gunnars Ætling
Selvdømme overdrager.

„Og samme Vej skal du fare," sagde Skarphedin, „eller overgive Hogne Selvdømme, hvis han vil tage derimod." Hogne svarede, „at han havde besluttet, ikke at forlige sig med sin Faders Banemand;" men omsider tog han dog imod Selvdømme.

80. Forlig med Hogne om Gunnars Drab.

Njal underhandlede med dem, der havde Eftermaalet efter Starkad og Thorgeir, at de skulde tage mod Forlig. Der blev bestemt et Herredsmøde, og Mænd valgtes til at afsige Kjendelsen, og alle Dele bleve tagne under Forhandling. Anfaldet mod Gunnar blev regnet med, endskjøndt han var fredløs. De Pengebøder, som bleve bestemte, betalte Mørd alle; thi de foretoge ikke Kjendelsen mod ham, førend der først var kjendt i hin Sag, og de lode da det ene gaa op mod det andet. De vare da fuldkommen forligte; men paa Tinget var der megen Tale derom. Tilsidst sluttede

ogsaa Geir Gode og Hogne Forlig, og dette blev siden holdt imellem dem. Geir Gode boede paa Hlid til sin Død, og forekommer ikke mere i denne Fortælling.

Njal bejlede for Hogne til Alfheide, en Datter af Veturlide-Skjald, og han fik hende. Deres Søn var Are, som sejlede til Hjaltland, og giftede sig der. Fra ham nedstammer Einar Hjaltlænding, en meget rask Mand. Hogne holdt Venskab med Njal, og han forekommer heller ikke mere i denne Fortælling.

81. Hvorledes Kolskeg blev døbt.

Nu er at fortælle om Kolskeg, at han kom til Norge, og var øster i Vigen om Vinteren; men om Sommeren efter tog han til Danmark, og gik Danekongen Svend Tveskjæg tilhaande, og stod der i megen Anseelse. En Nat drømte han, at der kom en Mand til ham, han var lys af Udseende, og det tyktes ham, at Manden vækkede ham. Han sagde til ham: „Stat op og følg mig!“ „Hvad vil du mig?“ sagde han. „Jeg skal skaffe dig Giftermaal,“ sagde Manden, „og du skal være min Ridder.“ Ham tyktes, at han samtykkede det, og derefter vaagnede han. Derpaa drog han hen til en Viismand, og sagde ham Drømmen, men han udlagde den saa, at han vilde fare til Sønderlandene, og blive Guds Ridder. Kolskeg lod sig døbe i Danmark, men havde dog ikke Lyst til at blive der; han drog over til Garderige, og blev der en Vinter; saa foer han derfra ud til Miklegaard, og gik der i Sold. Det sidste, man spurgte, var, at han havde giftet sig der, og var Høvding for Væringerne. Han blev der til sin Død, og forekommer ikke mere i denne Fortælling.

82. Om Thraen, hvorledes han dræbte Kol.

Nu er det at fortælle, at Thraen Sigfussen kom til

Norge. De kom nordpaa ved Helgeland, og styrede derfra til Throndhjem, og saa til Hlade. Men saasnart Hagen Jarl spurgte det, sendte han Mænd til dem, og vilde vide hvad for Mænd der vare ombord. De kom tilbage, og sagde ham, hvem det var. Jarlen sendte da Bud efter Thraen Sigfussen, og denne begav sig til ham. Jarlen spurgte, af hvilken Æt han var? Han svarede, at han var nær beslægtet med Gunnar paa Hlidarende. Jarlen sagde: „Det skal komme dig tilgode; thi jeg har seet mange islandske Mænd, men ingen hans Lige.“ Thraen sagde: „Herre, vil I, at jeg skal være hos eder i Vinter?“ Jarlen tog imod ham. Thraen var der om Vinteren, og blev vel anseet. Der var en Mand, ved Navn Kol, en stor Viking; han var en Søn af Asmund Eskisside fra Smaalandene. Han laa øster i Gøtelven, og havde fem Skibe og mange Folk; derfra styrede Kol ud af Elven til Norge, gik op paa Folden, og overfaldt uforvarende Halvard Sote. De fandt ham i et Loftkammer, fra hvilket han værgede sig vel, indtil de satte Ild paa, da overgav han sig, men de dræbte ham, og bemægtigede sig meget Gods, og styrede derfra til Ljodhus[1]. Denne Tidende spurgte Hagen Jarl, og lod Kol dømme landflygtig over hele sit Rige, og satte en Pris paa hans Hoved. Engang tog Jarlen saaledes til Orde: „Nu er Gunnar paa Hlidarende for langt fra os; han vilde dræbe min Uslægsmand, hvis han var her; men nu ville Islændingerne tage ham af Dage, og det er ilde, han ikke er taget over til os.“ Thraen Sigfussen svarede: „Jeg er ikke Gunnar, men jeg er dog i Slægt med ham, og vil paatage mig denne Færd.“ Jarlen sagde: „Det seer jeg gjerne, og jeg skal ogsaa udruste dig vel til Toget.“ Derpaa tog hans Søn Erik til Orde: „Mange give dig gode

---

[1]) Lødese.

Løfter, men naar det gjælder om at holde dem, saa kniber det. Dette er en særdeles vovelig Reise, thi denne Viking er haard og ond at have med at gjøre, og du maa til dette Tog have udsøgte Mænd og Skibe." Thraen svarede: „Jeg vil dog fare, skjøndt denne Færd er farlig." Derpaa forsynede Jarlen ham med fem Skibe, alle vel bemandede. Med Thraen var Gunnar Lambesen og Lambe Sigurdsen. Gunnar var Thraens Brodersøn, og var kommen til ham som ung, og begge holdt meget af hinanden. Jarlsønnen Erik gik med dem, og lagde Mærke til deres Mænd og Vaabenstyrke, og indrettede alt saaledes, som ham tyktes det var dem tjenligst. Da de vare færdige, gav han dem Lodser. De sejlede da sønderpaa langsmed Landet, og hvor de lagde til, havde Jarlen hjemlet dem alt hvad de behøvede. De styrede øster til Ljodhus. Da spurgte de, at Kol var taget til Danmark, hvorfor de styrede did sønderpaa. Men da de kom til Helsingborg, traf de nogle Mænd paa en Baad, som sagde dem, at Kol laa der, og vilde dvæle der nogen Tid. En Dag, da det var godt Vejr, saae Kol Skibene, som kom sejlende, og sagde, at han havde drømt om Hagen Jarl om Natten, sagde, at det maatte være hans Mænd, og befalede alle sine Mænd at tage deres Vaaben. Derpaa gjorde de sig færdige til Kampen, og der begyndte et Slag. De strede længe, uden at Sejren vilde hælde sig til nogen Side. Derpaa løb Kol op paa Thraens Skib, og gjorde meget ryddelig paa det, og dræbte mangen Mand; han havde en forgyldt Hjelm. Nu saae Thraen, at det ikke kunde gaa an saaledes, og opmuntrede sine Mænd til at følge sig; selv gik han først, og mødte Kol. Kol hug efter ham, og traf i Thraens Skjold, og kløvede det igjennem; da fik Kol et Slag af en Sten paa Haanden, saa han tabte Sværdet. Thraen hug til Kol, og

rammede ham paa Foden, saa den gik af. Derefter dræbte de ham. Thraen hug Hovedet af ham, og styrtede Kroppen over Bord, men gjemte hans Hoved. De bemægtigede sig der meget Gods. Saa styrede de til Throndhjem, og begave sig til Jarlen, der tog vel imod Thraen; han viste Jarlen Kols Hoved, men Jarlen takkede ham for denne Daad. Erik sagde, at den var mere værd end blotte Ord. Jarlen bifaldt det, og bad dem følge med sig. De gik hen til et Sted, hvor Jarlen havde ladet bygge et godt Skib, der ikke var gjort som et Langskib. Der var Hovedet af en Gam[1] derpaa, og det var meget smukt udstyret. Jarlen sagde: „Du er en stor Pragtmand, Thraen, og saa have begge I Frænder været, du og Gunnar. Jeg vil nu give dig dette Skib; det hedder Gammen, og dermed skal følge mit Venskab. Du skal nu blive hos mig, saalænge du vil." Thraen takkede ham for sin Godhed, og sagde, at han under de Omstændigheder ikke længtes efter Island. Jarlen havde en Reise for øster til Landegrændsen, for at holde Møde med den svenske Konge. Thraen foer med ham om Sommeren, og var Skibsfører og styrede Gammen. Han seilede saa stærkt, at faa kunde følge ham; og han fik mange Avindsmænd, men det mærkedes stedse paa Jarlen, at han gjorde meget af Thraen, thi han revsede haardelig alle dem, som vilde gjøre Thraen noget. Thraen var hos Jarlen hele den Vinter, men om Foraaret spurgte Jarlen ham, om han vilde blive der eller fare til Island; men han svarede, at han endnu ikke havde fattet nogen Beslutning, men vilde først oppebie Tidender fra Island. Jarlen svarede, at det skulde være saaledes som det passede ham selv bedst. Thraen blev da hos Jarlen. Da spurgtes der Tidende fra Island, som vakte megen Opmærksomhed, nem-

[1]) Grib.

lig Gunnar fra Hlidarendes Død. Da vilde Jarlen ikke have, at Thraen skulde fare derud, saa han blev tilbage hos ham.

83. Njalsønnernes Udenlandsreise.

Nu er at fortælle, at Njals Sønner Grim og Helge toge fra Island den samme Sommer, som Thraen, og vare paa Skib med Olaf Ketilsen fra Elda og Baard den Hvide. De fik et saa haardt Nordenvejr, at de bleve drevne sønderpaa, og der faldt et saadant Mørke paa, at de vidste ikke hvor de vare. Efter en lang Sejlads kom de endelig til et Sted, hvor der var stærk Grundsø, hvoraf de sluttede, at det maatte være i Nærheden af Land. Njalsønnerne spurgte Baard, om han vidste nogen Besked om, hvilke Lande de vare nærmest? „Det kan være mange," svarede han, „efter de Vejrfald vi have haft, Ørkenøerne eller Skotland eller Irland." To Dage efter saae de Land paa begge Bord, men en stærk Brænding, som brød sig paa Skjærene, gik ind paa Fjorden. De kastede Anker udenfor den. Da begyndte Vejret at lægge sig, og om Morgenen var det Lugn. Da saae de tretten Skibe komme ud imod sig, og Baard sagde: „Hvad skulle vi nu gribe til, thi disse Mænd ville anfalde os." Derpaa overlagde de, om de skulde værge eller give sig, men førend de havde fattet nogen Beslutning, kom Vikingerne til. De spurgte da hverandre efter Navn, hvad Formændene hed? Kjøbmændenes Formænd navngave sig, og spurgte derimod, hvem der befalede over deres Flaade? Den ene navngav sig Grjotgard, den anden Snekolf, Sønner af Moldan fra Dungalsby i Skotland, og Frænder til Skottekongen Melkolf. „Og der ere to Kaar, som vi forelægge Eder," sagde Grjotgard, „enten at I gaar op paa Land og vi ville bemægtige os eders Gods, eller at vi ville anfalde eder og dræbe hver Mand, vi kunne træffe." Helge svarede: „Kjøbmændene have

besluttet at værge sig." Da sagde Kjøbmændene: „Hvilke ulykfalige Ord! Hvorledes skulle vi kunne forsvare os? Gods gaar forud for Livet." Grim gav sig da til at raabe til Vikingerne, for at de ikke skulde høre Kjøbmændenes jammerlige Knur. Baard og Olaf sagde: „Tænker I ikke paa, at Islænderne ville drive Spot med eder, saa ynkelig som I teer eder; tager heller eders Vaaben, og værger eder!" De grebe da alle til Vaaben, og besluttede fast med hinanden, at de aldrig skulde give sig, saalænge de kunde værge sig."

84. Om Kaare Sølmundsen.

Vikingerne skjøde paa dem, og der begyndte et Slag, og Kjøbmændene værgede sig vel. Snekolf løb mod Olaf, og gjennemborede ham med sit Spyd; Grim stak med sit Spyd til Snekolf, og det saa fast, at han faldt overbord. Helge forenede sig da med Grim, og de dreve alle Vikingerne ned, og bestandig vare Njalsønnerne der, hvor det gjordes mest fornødent. Vikingerne raabte til Kjøbmændene, at de skulde overgive sig, men de svarede, at de vilde aldrig give sig. I det samme saae de ud paa Havet, og de saae Skibe komme sejlende fra Sønden forbi Næsset, ikke færre end ti; de roede stærkt til og stævnede did; der var Skjold ved Skjold, men paa det Skib, som foer forrest, stod en Mand ved Masten, iført en Silketrøje og med en gylden Hjelm, og hans Haar var baade stort og fagert; i Haanden havde han et guldbeslaaet Spyd. Han raabte: „Hvo er det, som stride her i en saa ulige Kamp?" Hogne gav sig tilkjende, og sagde, at imod dem vare Grjotgard og Snekolf. „Men hvem ere Skibsførerne?" sagde han. Helge svarede: „Baard den Hvide, som er i Live, men den anden, som hed Olaf, er død." „Ere I islandske Mænd?" sagde han. „Ja vist," sagde Helge. Han spurgte, hvis Sønner de vare. De sagde

det. Da kjendte han dem, og sagde: „Navnkundige ere eders Fader og I.“ „Hvem er du?“ sagde Hogne. „Kaare hedder jeg, og er Sølmunds Søn,“ svarede han. „Hvorfra kommer du?“ sagde Helge. „Fra Syderøerne,“ svarede han. „Da er du kommen i en god Tid,“ sagde Hogne, „hvis du vil yde os nogen Bistand.“ „Al den I behøver,“ sagde Kaare; „hvad forlanger I?“ „At du angriber dem,“ sagde Helge. „Ja,“ sagde Kaare, og derpaa lagde de imod dem, og Slaget begyndte anden Gang; og da de havde kjæmpet en Stund, sprang Kaare op paa Skibet til Snekolf. Denne vendte sig imod ham, og hug efter ham, men Kaare sprang over en Bjælke, der laa tværs over Skibet, avet om, og Snekolf hug i Bjælken, saa at begge Sværdets Egge bleve skjulte deri. Kaare hug efter ham, og traf ham paa Arlen, og Hugget var saa stærkt, at han kløvede Armen ned igjennem, og Snekolf fik strax Bane. Grjotgard kastede sit Spyd efter Kaare; denne saae det, og sprang op i Luften, men Spydet feilede ham. I det samme havde Helge og Grim forenet sig med Kaare; Helge løb da mod Grjotgard, og gjennemborede ham med sit Sværd, og det blev hans Bane. De gik da langsmed begge Bordene. Folkene bade om Fred, og de gave dem alle Fred, men bemægtigede sig Godset. Derefter lagde de alle Skibene ud under Øerne.

85. Om Sigurd Jarl.

Sigurd hed Jarlen, som herskede over Orkenøerne. Han var en Søn af Hlodver, en Søn af Thorfinn Hjerneklover, der atter var en Søn af Torfeinar, en Søn af Rognvald Jarl af Møre, Eisten Glumras Søn. Kaare var Sigurd Jarls Hirdmand, og havde hævet Skatter af Øerne hos Gille Jarl. Kaare bad dem nu at tage med til Rossø, og sagde, at Jarlen vilde tage vel imod dem; de modtoge Tilbudet, fore med

Kaare, og kom til Rosfø. Kaare fulgte dem hen til Jarlen, og sagde hvem de vare. „Hvorledes ere de komne til dig?" sagde Jarlen. „Jeg fandt dem," sagde Kaare, „i Skotlandsfjordene, hvor de strede med Moldan Jarls Sønner, og de værgede sig saa vel, at de kastede sig overalt imellem Skibenes stærkeste Værn, og vare altid der, hvor Faren var størst. Jeg vil nu bede om Ophold for dem ved din Hird." „Det skal du raade for," sagde Jarlen, „siden du allerede har taget dig saa meget af dem." De bleve da hos Jarlen om Vinteren, og vare vel ansete. Henimod Enden af Vinteren blev Helge stille; Jarlen kunde ikke indsee Grunden dertil, og spurgte, hvi han var saa tavs? og hvad han tænkte paa, eller om han ikke syntes godt om det der? „Jo, godt synes jeg om det her," svarede Helge. „Hvad grubler du da paa?" sagde Jarlen. „Har du noget Rige under dit Værn i Skotland?" sagde Helge. „Ja, det skulde jeg tro," svarede Jarlen, „men hvad kommer det dig ved?" Helge sagde: „Skotterne have uden Tvivl taget eders Sysselmand af Dage, og opfanget alle Budskaber, saa at ingen kan komme over Petlandsfjord[1]." Jarlen sagde: „Er du en forkyndig Mand?" Helge svarede: „Lidet er det forsøgt." „Jeg skal lønne dig med Hæder," sagde Jarlen, „hvis det forholder sig saa, men i andet Fald vil det blive din Skade." „Han er ikke Mand for at lyve," sagde Kaare, „det er vist Sandhed han siger; thi hans Fader er forkyndig." Derpaa sendte Jarlen Bud til Strømø til sin Sysselmand Arnljot, og denne sendte igjen Mænd over Petlandsfjord, for at indhente Efterretninger, og de erfarede da, at Hunde Jarl og Melsnate Jarl havde taget Sigurd Jarls Maag, Havard i Thradsvig[2], af Dage. Arnljot sendte der-

[1]) Fjorden imellem Skotland og Orkenøerne. [2]) Rimeligvis nuværende Freshwick i Nordskotland.

paa Bud til Sigurd Jarl, at han skulde komme med en stor Hær, for at jage disse Jarler fra Riget. Saasnart Jarlen spurgte dette, drog han en stor Hær sammen fra alle Øerne.

86. Slag med Jarlerne.

Jarlen foer til Skotland med Hæren; Kaare saavel som Njalsønnerne vare med paa Toget. De kom til Katanæs. Jarlen havde følgende Riger i Skotland: Ros og Myræve[1], Syderlandene[2] og Dalene. Der kom nogle Mænd fra disse Riger dem imøde, og sagde, at Jarlerne vare kort derfra med en stor Hær. Da lod Jarlen Hæren rykke didhen, og det Sted, ovenfor hvilket Mødet fandt Sted, hedder Dungalsgnibe[3], og her kom det til et stort Slag imellem dem. Skotterne havde ladet en Del af deres Folk fare løst, og disse faldt Jarlens Mænd i Ryggen, saa der blev et stort Mandefald, indtil Njalsønnerne vendte sig imod dem, strede med dem, og joge dem paa Flugt. Slaget tog en haard Vending. Helge og hans Broder begave sig hen ved Jarlens Mærke, og strede vel. Nu vendte Kaare sig imod Melsnate Jarl. Denne kastede et Spyd efter Kaare, men Kaare greb det, kastede Spydet tilbage, og igjennem Jarlen. Da flyede Hunde Jarl; men de forfulgte de Flygtende, indtil de fik Efterretning om Melkolf Jarl, at han samlede en Hær i Dungalsby[4]. Da holdt Jarlen Raad med sine Mænd, og alle fandt det raadeligst at vende tilbage, og ikke at indlade sig i Slag med en saa stor Landhær. De vendte tilbage. Da Jarlen kom til Strømø, skiftede de Byttet; derpaa foer han nordpaa til Rosø. Njalsønnerne og Kaare fulgte med ham. Jarlen gjorde da et stort Gjæstebud, og medens dette holdtes, gav han Kaare et godt Sværd og et guldbelagt Spyd, men

[1]) Murray. [2]) Sutherland. [3]) I Nærheden af Dungsby.
[4]) Dungsby.

Helge en Guldring og Kappe, og Grim et Skjold og et Sværd. Derefter gjorde han Grim og Helge til sine Hirdmænd, og takkede dem for god Fremgang. De vare hos Jarlen den Vinter og om Sommeren, indtil Kaare foer paa Hærtog, da fore de med ham. De hærgede vide om Sommeren, og vandt overalt Seier. De strede med Kong Gudrød fra Man, og overvandt ham; vendte saa tilbage, og havde erhværvet meget Gods. De vare fremdeles hos Jarlen om Vinteren; men om Foraaret bade Njalsønnerne om Orlov at fare til Norge. Jarlen sagde, at de maatte fare, som de selv lystede, og skaffede dem et godt Skib og raske Mænd. Kaare sagde, at han i denne Sommer vilde komme til Norge med Hagen Jarls Skatter, og da kunde de træffes, og dette aftalte de med hverandre. Derpaa stak Njalsønnerne i Søen, og seilede til Norge, og kom til Land i Throndhjem.

87. Hrapps Udenlandsreise.

Kolben Arnljotsen var en throndsk Mand, der seilede ud til Island den Sommer, da Kolskeg og Njalsønnerne droge udenlands. Han var den Vinter øster i Breiddal, men om Foraaret efter gjorde han sit Skib færdigt til Udseiling i Gautavig. Da de vare saa godt som færdige, roede en Mand til dem paa en Baad, fæstede Baaden ved Skibet, og gik derpaa op paa Skibet, for at tale med Kolben. Denne spurgte Manden om hans Navn. „Jeg hedder Hrapp," sagde han. „Hvad vil du mig?" sagde Kolben. „Jeg vil bede dig om at tage mig med over Islands Hav," sagde han. „Hvis Søn er du?" spurgte Kolben.. „Jeg er en Søn af Ørgumleide, Geirolf Gerpers Søn," sagde han. „Hvorfor behøver du at tage bort?" spurgte Kolben. „Jeg har begaaet et Drab," svarede Hrapp. „Hvad for et Drab," sagde Kolben, „og hvem have Eftermaalet?" „Vopnfjordingerne," sagde

Hrapp, „og den, jeg vog, var Ørlyg Ørlygsen, en Sønnesøn af Hrodgeir den Hvide.“ „Saa tænker jeg, at det gaaer den ilde, der tager dig med,“ sagde Kolben. Hrapp sagde: „Jeg er en Ven af mine Venner, og lønner dem ilde, som tilføje mig Ondt, men i øvrigt har jeg Penge til at betale for Overfarten.“ Derpaa tog Kolben imod Hrapp, og kort efter fik de Bør, og sejlede ud. Da de vare komne ud paa Havet, slap Levnetsmidlerne for Hrapp; han satte sig da hen til dem, der vare ham nærmest, men de sprang op, og skjældte ham ud, og tilsidst røge de paa hinanden, og Hrapp fik strax to af dem under sig. Dette blev sagt til Kolben, der tilbød Hrapp at spise hos sig, hvilket han modtog. De kom til Land, og lagde til ved Agdanæs. Da spurgte Kolben, hvor de Penge var, han havde lovet at give i Leje for sig[1]? Hrapp svarede, at de vare ude paa Island. „Du vil nok narre flere end mig,“ sagde Kolben, „men nu vil jeg dog eftergive dig Lejen.“ Hrapp takkede ham derfor, og sagde: „Men hvad gode Raad vil du nu give mig?“ „For det første det,“ svarede han, „at du skynder dig bort fra Skibet, thi alle Østmænd[2] ville give dig et slet Lov; og for det andet vil jeg give dig det gode Raad, at du aldrig sviger den Herre, der lønner dig.“ Derpaa gik Hrapp op paa Land med sine Vaaben, og havde i Haanden en stor Øxe med snoet Skaft. Han drog videre frem, indtil han kom til Gudbrand i Dalene[3], der var en god Ven af Hagen Jarl. De havde begge et Gudehus tilfælles, hvilket aldrig blev lukket op, uden naar Jarlen kom did. Dette var det ene af de største Gudehuse i Norge, det andet var paa Hlade. Gudbrands Søn hed Thrond, hans Datter Gudrun. Hrapp gik

[1]) nemlig for Overfarten. [2]) Nordmænd, som vare ombord.
[3]) Gudbrandsdalene.

hen til Gudbrand, og hilste ham. Han spurgte, hvad han var for en Mand? Hrapp gav sig tilkjende, at han var ude fra Island. Derpaa bad han Gudbrand, at han maatte blive der. Gudbrand sagde: „Du seer mig just ikke ud til at bringe Lykke med dig." „Meget tykkes mig ogsaa løjet om dig," sagde Hrapp, „da det hed sig, at du tog imod alle, som bade dig derom, og at ingen var saa berømmelig som du; dette vil jeg benægte, hvis du ikke tager imod mig." Gudbrand sagde: „Du faar da blive her." „Hvor viser du mig til Sæde?" sagde Hrapp. „Paa den lavere Bænk lige over for mit Højsæde," svarede Gudbrand. Hrapp indtog sin Plads. Han kunde fortælle om mange Ting, og i Begyndelsen havde Gudbrand og mange andre Gammen deraf, men tilsidst syntes dog mange, at han blev alt for kaad, og endelig gav han sig i Tale med Gudrun, saa at mange talte om, at han vilde forføre hende. Men da Gudbrand mærkede det, irettesatte han hende, at hun holdt Samtale med Hrapp, og bad hende vogte sig for at tale noget med ham, som ikke alle hørte paa, og hun lovede godt i Førstningen; men deres Samtaler bleve dog snart fortsatte som sædvanlig. Da satte Gudbrand sin Værkstyrer Asvard til at gaa med hende ud og ind, og hvor hun gik. Engang bad hun om, at hun maatte gaa ud i Nøddeskoven at fornøje sig. Asvard fulgte hende. Hrapp ledte efter dem, og fandt dem, tog hende ved Haanden, og førte hende afsides med sig. Saa gik Asvard hen at lede efter hende, og fandt dem begge liggende sammen i en Busk. Han løb til med opløftet Øxe, og hug efter Hrapps Fod, men denne traf sig rask tilbage, saa han traf ham ikke. Hrapp sprang i en Fart op, og greb sin Øxe; nu vilde Asvard trække sig tilbage, men Hrapp hug Ryggen paa ham isønder. Da sagde Gudrun: „Nu har du

begaaet en Gjerning, saa du kan ikke længer blive hos min Fader; men en anden Ting vil tykkes ham endnu værre, thi jeg er med Barn." Hrapp sagde: „Dette skal han ikke spørge af andre, men jeg skal fare hjem og sige ham begge Dele." „Det vil du ikke komme fra med Livet," sagde hun. „Jeg vil dog vove derpaa;" svarede han. Derpaa fulgte han hende hen til de andre Kvinder, men gik selv hjem. Gudbrand sad i Højsædet, og der vare kun faa Mænd i Stuen. Hrapp gik hen for ham, og løftede Øxen i Vejret. Gudbrand spurgte: „Hvi er din Øxe blodig?" „Jeg har givet din Værkstyrer Asvard paa Rygstykkerne," sagde Hrapp. „Det har ikke været for Spøg," sagde Gudbrand, „du har nok dræbt ham." „Ja," sagde Hrapp. „Hvad Grund havde du dertil?" sagde Gudbrand. „Den vil tykkes eder ubetydelig," sagde Hrapp, „han vilde hugge Foden af mig." „Hvad havde du da før gjort?" sagde Gudbrand. „Noget, der ikke kom ham ved," sagde Hrapp. „Men siig dog hvad det var," sagde Gudbrand. Hrapp svarede: „Naar du vil vide det, saa laa jeg hos din Datter, og det tyktes ham ilde." Gudbrand sagde: „Staar op, Mænd, og griber ham, og vi skal dræbe ham." „Lidet tager du Hensyn til vort Svogerskab," sagde Hrapp, „men du har heller ikke saa udvalgte Folk, at dette saa let lader sig gjøre." De stode op, men han slap fra dem; de løb efter ham, men han undkom til Skoven, og de fik ham ikke. Gudbrand samlede Folk, og lod Skoven gjennemsøge, men de fandt ham ikke, thi Skoven var stor og tyk. Hrapp gik igjennem Skoven, indtil han kom til et aabent Sted, der fandt han nogle Huse, og en Mand stod ude og kløvede Brænde. Han spurgte Manden om hans Navn, han navngav sig Tove. Tove spurgte efter hans Navn, og han kaldte sig Hrapp, som han hed. Hrapp spurg-

te, hvorfor Bonden boede saa langt fra andre Folk? „Fordi," svarede han, „jeg her tykkes at have mindst Bryderi med andre." „Vi har nok baaret os underlig ud, vi to," sagde Hrapp, „og jeg vil først sige dig, hvem jeg er. Jeg har været hos Gudbrand i Dalene, og flygtede derfra, fordi jeg dræbte hans Værkstyrer; men jeg veed, at vi ere begge Ildgjerningsmænd, thi du vilde ikke være kommen her saa langt bort fra andre, dersom du ikke var nogens fredløse Mand, og jeg vil nu forelægge dig to Kaar: enten angiver jeg dig, eller vi skulle begge være lige gode om hvad her er." Bonden sagde: „Det forholder sig som du siger; jeg har bortført den Kone, som er her hos mig, og mangen Mand har ledt efter mig." Derpaa førte han Hrapp ind med sig; der vare smaa men vel byggede Huse. Bonden sagde til sin Husfrue, at han havde taget Hrapp til sig. „De Fleste," svarede hun, „ville kun lide Ondt af denne Mand, men du vil sagtens raade." Derefter var Hrapp der; han foer meget omkring, og var aldrig hjemme. Det lykkedes ham jævnlig at komme sammen med Gudrun; Thrond og Gudbrand passede ham op, men kunde aldrig saa fat paa ham; og saaledes gik det dette Halvaar. Gudbrand lod Hagen Jarl sige, hvilken Ulempe han havde af Hrapp; Jarlen lod ham dømme fredløs, og satte en Pris paa hans Hoved; han lovede desuden at fare selv hen at lede efter ham, men der blev dog intet af, og Jarlen mente, at de kunde nok selv gribe ham, da han saa lidet tog sig i Agt.

88. Thraen tog mod Hrapp.

Denne samme Sommer sejlede Njalsønnerne fra Orkenøerne til Norge, som før er skrevet, og de vare der i Kjøbstævne om Sommeren. Thraen Sigfussen gjorde da sit Skib færdigt, for at sejle til Island, og var da næsten færdig.

Da tog Hagen Jarl til Gjæstebud hos Gudbrand. Om Natten gik Vigahrapp hen til Jarlens og Gudbrands Gudehus. Han gik ind i Huset; han saae Thorgerde Høldabrud[1] sidde der, saa stor som en voxen Mand; hun havde en stor Guldring paa Haanden, og Kvindefold paa Hovedet; han rev Folden af hende, og tog Guldringen. Saa saae han Thors Kærre, og tog den anden Guldring af ham; den tredie tog han fra Irpa. Dem alle slæbte han ud, og tog alle Klæderne af dem, lagde saa Ild i Gudehuset, og det brændte op. Derpaa gik han bort. Da begyndte det at morgne. Han gik over noget Agerland; der sprang sex bevæbnede Mænd op, og søgte strax imod ham, men han værgede sig vel. Enden blev, at han vog tre Mænd, saarede Thrond dødelig, og jog de to til Skoven, saa at de ingen Efterretning kunde bringe Jarlen. Han gik derpaa hen til Thrond, og sagde: „Det staaer nu i min Magt at dræbe dig, hvis jeg vil, men det vil jeg nu ikke. Jeg tager mere Hensyn til vort Svogerskab, end I gjorde ved mig.“ Hrapp vilde nu vende tilbage til Skoven, men saae, at der vare komne Mænd imellem Skoven og ham; da vovede han ikke, at ty derhen, men lagde sig ned i nogle Buske, og laa der en Stund. Hagen Jarl og Gudbrand gik denne Morgen tidlig til Gudehuset, og fandt det opbrændt, men Gudebillederne udenfor, og berøvede al deres Prydelse. Da tog Gudbrand til Orde: „Megen Magt er given vore Guder, da de selv ere gaaede ud af Ilden.“ „Guderne have ikke gjort det,“ sagde Jarlen, „der maa en Mand have brændt Gudehuset, og baaret Guderne ud. Men Guderne hævne ikke alting strax; den Mand, som har gjort dette, vil blive dreven ud af Valhal og aldrig komme der.“ I det samme kom fire af Jarlens Mænd lø-

---

[1]) eller Hørgabrud, som Hagen Jarl dyrkede.

bende, og bragte dem ond Tidende. De sagde, at de havde fundet tre Mænd dræbte paa Ageren, men Thrond dødelig saaret. „Hvem mon har gjort det?“ sagde Jarlen. „Viga-hrapp,“ svarede de. „Saa maa han have opbrændt Gude-huset,“ sagde Jarlen. De mente, at det kunde nok ligne ham. „Hvor mon han nu være?“ sagde Jarlen. De svarede, at Thrond havde sagt, at han lagde sig ned i nogle Buske. Jarlen tog derhen for at lede, men da var Hrapp rent borte. Jarlen satte da nogle til at lede efter ham, men de fandt ham ikke. Jarlen var selv med at søge efter ham, og befalede dem at hvile sig noget. Derpaa gik Jarlen ene bort fra de andre, befalede ingen at følge med sig, og blev en Stund borte. Han faldt paa begge Knæ, og holdt for sine Øjne; derpaa gik han tilbage til dem. „Følg med mig!“ sagde han til dem, og de fulgte med ham. Han drejede tværs af fra den Vej, de havde taget før, og de kom til en lille Dal. Da sprang Hrapp op for dem, thi han havde forhen skjult sig der. Jarlen eggede sine Folk til at sætte efter ham, men Hrapp var saa rask til Fods, at de ingensteds kunde komme ham nær. Hrapp stævnede til Hlade. Der laae de og vare sejlfærdige, baade Thraen Sigfussen og Njalsønnerne. Hrapp løb hen til Njalsønnerne, og sagde: „Frelser mig, brave Mænd, thi Jarlen vil dræbe mig.“ Helge saae paa ham, og sagde: „En Ulykkesmand er du, og den har det nok bedst, som ikke tager imod dig.“ „Jeg vilde ønske,“ sagde Hrapp, „at der maatte times eder det værste Onde af mig.“ „Jeg er Mand for,“ sagde Helge, „at hævne dette paa dig inden rum Tid.“ Hrapp begav sig da hen til Thraen Sigfussen, og bad ham hjælpe sig. „Hvad har du forbrudt?“ sagde Thraen. „Jeg har brændt Gudehuset for Jarlen,“ svarede han, „og dræbt nogle Mænd, og han vil

komme her strax, thi han er selv med at lede efter mig." „Næppe sømmer mig det," sagde Thraen, „efter al den Godhed Jarlen har beviist mig." Derpaa viste han Thraen de Kostbarheder, han havde baaret ud af Gudehuset, og lovede at give ham dem. Thraen svarede, at han vilde ikke have dem, uden at betale dem. Hrapp sagde: „Her vil jeg blive staaende, og man skal dræbe mig her for dine Øjne, og da kan du vente dig hver Mands Dadel derfor." Da saae de Jarlen og hans Mænd komme, og Thraen tog mod Hrapp, og lod en Baad sætte ud, for at føre ham ud paa Skibet. Thraen sagde: „Nu er dette det bedste Skjulested, at vi bryde Bunden paa to Tønder, og der skal du krybe ind." Det skete saa, at han krøb ind i Tønderne, der bleve bundne sammen og skudte overbord. Da kom Jarlen med sine Folk til Njals Sønner, og spurgte, om Hrapp var kommen der? De svarede Ja. Jarlen spurgte, hvor han foer hen derfra? De svarede, at de ikke havde lagt Mærke dertil. Jarlen sagde: „Med megen Hæder vil jeg lønne den, der siger mig, hvor Hrapp er." Grim sagde hemmelig til Helge: „Hvorfor skulle vi ikke sige det? Jeg tror ikke, at Thraen alligevel vil lønne os godt derfor." „Alligevel skulle vi ikke sige det," sagde Helge, „da det gjælder hans Liv." Grim sagde: „Maaskee Jarlen vender sin Hævn imod os, thi han er saa vred, at nogen maa komme til at undgjælde derfor." „Det skulle vi ikke bryde os om," sagde Helge, „men vi ville dog lægge bort med Skibet, og stikke i Søen, naar vi faa Vind." De lagde ud under en Ø, og biede der efter Bør. Jarlen gik til alle Skibsfolkene, og spurgte hos dem, men alle svarede, at de vidste ikke det mindste til Hrapp. Da sagde Jarlen: „Lad os nu tage hen til min gode Ven Thraen, og han vil udlevere Hrapp, hvis han veed noget til ham." Derpaa

toge de et Langskib, og sejlede ud til Kjøbmandsskibet. Thraen saae, at Jarlen kom, og stod op og hilste ham venlig. Jarlen besvarede hans Hilsen, og sagde saa: „Vi lede efter en Mand, der hedder Hrapp, og er en Islænder. Han har tilføjet os al Slags Ondt, og vi ville nu bede eder, at udlevere ham eller give os Efterretning om ham.“ Thraen svarede: „I veed, Herre, at jeg dræbte eders Udslægsmand, og satte derved mit Liv i Vove, og erholdt derfor stor Hæder og Ære af eder.“ „Større Hæder skal du nu have,“ sagde Jarlen. Thraen overlagde nu ved sig selv, og vidste ikke ret, hvad Jarlen vilde ansee for mest, men endelig nægtede han, at Hrapp var der, og bad Jarlen søge. Han søgte kun en kort Tid, før han gik ene paa Land fra de andre, og var da meget vred, saa at ingen torde tale til ham. Jarlen sagde: „Viser mig hen til Njals Sønner, jeg skal nøde dem til at sige mig Sandheden.“ Man forkyndte ham da, at de havde lagt ud. „Saa nytter det ikke,“ sagde Jarlen; „men der vare to Vandkar ved Thraens Skib, deri kunde en Mand nok skjules; og hvis Thraen har skjult ham, saa maa det have været der. Lad os nu nok en Gang fare hen til Thraen.“ Thraen lagde Mærke til, at Jarlen atter agtede sig ud, og sagde: „Saa vred som Jarlen var nylig, saa vil han nu blive en halv Gang saa vred, og det gjælder nu alle Mænds Liv, som ere paa Skibet.“ De lovede alle at tie, thi alle vare meget bange for sig selv. De toge nu Sække ud af Skibsbunken, lode Hrapp krybe ind isteden, og lagde nogle Sække over ham af dem, som vare lette. Jarlen kom nu, da de havde faaet lavet til om Hrapp. Thraen hilste Jarlen, og denne besvarede hans Hilsen, men noget sent. De saae, at han var meget vred. Jarlen sagde til Thraen: „Udleveer os Hrapp, thi jeg veed vist, at du har skjult ham.“ „Hvor skulde jeg

da have skjult ham, Herre?" sagde Thraen. „Det maa du vide," sagde Jarlen, „men naar jeg skal sige min Mening, saa tænker jeg du har forrige Gang skjult ham i Vandtønderne." „Nødig vilde jeg, at I skulde beskylde mig for Løgn, heller saae jeg at I søgte Skibet igjennem," sagde Thraen. Da gik Jarlen op paa Skibet, og ledte, men fandt ham ikke. „Frikjender du mig nu?" sagde Thraen. „Langtfra," sagde Jarlen; „men jeg veed ikke, hvorfor vi ikke kan finde ham; mig tykkes dog, jeg seer alt tydelig, naar jeg kommer i Land, men naar jeg kommer her, seer jeg intet." Han lod sig da ro i Land, og var saa vred, at man ikke kunde tale med ham. Hans Søn Svend var med ham; han sagde: „Det er en sær Tænkemaade, at lade uskyldige Mænd undgjælde sin Vrede." Jarlen gik da ene bort fra de andre, kom strar igjen tilbage, og sagde: „Lad os ro endnu en Gang ud til dem!" De gjorde saa. „Hvor mon han har været skjult?" sagde Svend. „Det gjør nu intet til Sagen," sagde Jarlen, „thi der er han ikke mere. Der laa to Sække ved Skibsbunken, og paa deres Plads maa Hrapp have ligget i Bunken." Thraen tog til Orde: „De sejle atter ud, og agte sig endnu en Gang ud til os. Nu skal vi tage ham ud af Skibsbunken, og lægge noget andet isteden, men lade de løse Sække blive liggende." De gjorde saa. Thraen vedblev: „Lad os nu skjule Hrapp i Sejlet." Det var rebet oppe ved Raaen. De gjorde saa. Jarlen kom da til Thraen, var ganske vred, og sagde: „Vil du nu udlevere os Manden, Thraen? Værre staar det nu til, end for." Thraen svarede: „For længe siden havde jeg udleveret ham, hvis han havde været i mit Værge. Hvor skulde han vel have været?" „I Skibsbunken," sagde Jarlen. „Hvi søgte I da ikke efter ham der?" sagde Thraen. „Det faldt os ikke ind," svarede Jarlen.

Derpaa ledte de overalt paa Skibet, men fandt ham ikke. „Ville I nu have mig frikjendt?" sagde Thraen. „Vist ikke," sagde Jarlen, „thi jeg veed, at du har skjult Manden, skjøndt jeg ikke finder ham; men jeg vil heller, at du øver Nid mod mig, end jeg paa dig." Han foer da i Land. „Nu tykkes mig jeg seer," sagde Jarlen, „at Thraen har skjult Hrapp i Sejlet." Da rejste sig en Bør, og Thraen stak i Søen med sine Folk. Han sagde da det, som længe har været mindet siden: „Lad Gammen stryge afsted, Thraen ej vil vige." Men da Jarlen spurgte Thraens Ord, sagde han: „Dette kom ikke af min Uforstand, men af det Sambaand imellem dem, som vil volde dem begge Bane." Thraen var en kort Tid paa Søen, kom til Island, og tog hjem til sin Gaard. Hrapp tog med Thraen, og var hos ham om Vinteren, men Foraaret efter skaffede Thraen ham Bolig paa Hrappstad, og han boede der, men opholdt sig dog mest paa Grytaa. Der lod det som han fordærvede alt, og somme sagde, at der var Venskab imellem ham og Halgerde, og at han bedaarede hende, men andre modsagde det. Thraen gav sin Frænde Mørd Urækja Skibet Gammen. Denne Mørd dræbte Od Haldorsen øster i Gautavig i Berufjord. Alle Thraens Frænder antoge ham til Høvding.

89. Hagen Jarls Strid med Njalsønnerne.

Nu er at fortælle, at da Hagen Jarl gik Glip af Thraen, sagde han til sin Søn Svend: „Lad os tage fire Langskibe, fare mod Njalsønnerne og dræbe dem, thi de maa have været Thraens Medvidere." „Det er ingen god Beslutning," sagde Svend, „at vælte Skylden paa sagløse Mænd, og lade den Skyldige gaa fri." „Det er mig, som raader derfor," sagde Jarlen. De styrede nu efter Njalsønnerne, ledte efter dem, og fandt dem under en Ø. Grim saae først Jarlens

Skib, og sagde til Helge: „Her komme Hærskibe, og jeg kan kjende, at det er Jarlen, og han kommer ikke i fredelig Hensigt.“ „Det hedder,“ sagde Helge, „at raske Mænd værge sig mod hvem det end er. Vi ville ogsaa værge os.“ Alle bade ham sørge derfor, og grebe deres Vaaben. Jarlen kom nu derhen, og raabte til dem, og befalede dem at give sig. Helge svarede, at de vilde værge sig saa længe de kunde. Jarlen tilbød alle dem Fred, der ej vilde værge sig selv eller Helge, men denne var saa vennesæl, at alle vilde dø med ham. Jarlen og hans Mænd gjorde Anfald, men de værgede sig vel, og Njalsønnerne vare altid der, hvor Faren var størst. Jarlen tilbød dem ofte Fred, men de svarede som før, og sagde, at de aldrig vilde overgive sig. Da gjorde Aslak fra Langø et haardt Anfald imod dem, og kom tre Gange op paa Skibet. Grim sagde: „Du gjør djærvt Anfald, det var godt, om det kunde nytte dig noget;“ løftede derpaa sit Spyd, og skjød ham under Struben, saa at Aslak strax døde. Kort efter vog Helge Jarlens Mærkesmand Egil. Da gjorde Svend Hagensen Anfald, og lod dem indeklemme mellem Skjolde, saa at de bleve fangne. Jarlen vilde strax lade dem dræbe, men Svend satte sig derimod, og sagde, at det var Nat. Da sagde Jarlen: „Dræber dem da i Morgen, men binder dem fast i Nat.“ „Det skal skee,“ sagde Svend, „men jeg har aldrig fundet raskere Mænd, end disse, og det er den største Mandeskade at tage dem af Live.“ Jarlen sagde: „De have dræbt to af vore raskeste Mænd, og derfor skal de dø.“ „De vare selv des raskere,“ sagde Svend, „men det faar dog blive, som du vil have det.“ De bleve bundne og fjeddrede. Derefter gik Jarlen til Sengs, og da alle vare faldne i Søvn, sagde Grim til Helge: „Jeg vilde gjerne flygte bort, hvis jeg saae nogen Udvej dertil.“ „Lad

os da see at finde paa noget," sagde Helge. Grim saae, at der laa en Øxe, hvis Egg vendte i Vejret. Grim skred derhen, og fik Buestrengen, hvormed han var bunden, skaaren over med Øxen, men fik dog et stort Saar i Haanden. Saa løste han Helge; og derpaa listede de sig fra Borde, og kom i Land, uden at Hagens Mænd mærkede det. De brøde Fjeddrene af sig, og gik til den anden Side af Øen; da begyndte det at morgne. De fandt der et Skib, og saae, at det var Kaare Sølmundsen der var kommen. De begave sig strax til ham, fortalte ham den slette Medfart, de havde liidt, viste ham deres Saar, og sagde, at Jarlen laa endnu og sov. Kaare sagde: „Ilde er det gaaet, at I skulle lide en saadan Mishandling for onde Mænds Skyld, men hvad have I nu mest Lyst til at gjøre?" „Fare hen til Jarlen, og dræbe ham," sagde de. „Det vil ikke lykkes," sagde Kaare, „skjøndt Mod mangler eder ikke; men lad os dog først see efter, om han er der endnu." Derpaa fore de did, men da var Jarlen borte. Kaare drog nu ind til Hlade til Jarlen, og bragte ham Skatten. Jarlen sagde: „Har du taget Njalsønnerne til dig?" „Ja, det har jeg," sagde Kaare. „Vil du udlevere mig dem?" sagde Jarlen. „Det vil jeg ikke," svarede Kaare. „Vil du sværge mig, at du aldrig vil anfalde mig med Njalsønnerne?" sagde Jarlen. Derpaa tog Erik Ordet, og sagde: „Herom bør ikke være Tale. Kaare har altid været vor Ven, og det skulde ikke have gaaet saaledes, hvis jeg havde været nærværende. Njalsønnerne vilde da ingen Men have liidt, men de skulde været revsede, som havde fortjent det. Det tykkes mig nu sømmeligere, at give Njalsønnerne gode Gaver for den slette Medfart, de have liidt, og de Saar, de have faaet." „Vistnok," sagde Jarlen, „men jeg veed ikke, om de vil tage imod Forlig," og befalede der-

paa, at Kaare skulde underhandle med dem derom. Siden talte Kaare med Helge, og spurgte ham, om han vilde tage mod Hædersbevisninger af Jarlen eller ikke. Helge sagde: „Af hans Søn vil jeg modtage dem, men Jarlen vil jeg ikke have med at gjøre.“ Kaare fortalte Erik deres Svar. „Saa skal det være,“ sagde Erik, „at han skal tage Hædersbevisningen af mig, hvis det tykkes ham bedre, og siig dem det, at jeg byder dem til mig, og min Fader skal ingen Men gjøre dem.“ Dette toge de imod, fore hen til Erik, og vare hos ham, indtil Kaare var færdig at seile til Vesterhavet til Sigurd Jarl. Da gjorde Erik Gjæstebud for Kaare, og gav ham og Njalsønnerne Gaver. Derpaa drog Kaare til Vesterhavet til Sigurd Jarl. Denne tog meget vel imod dem, og de vare hos Jarlen om Vinteren. Men om Foraaret bad Kaare Njals Sønner, at de skulde fare med ham paa Hærtog; Grim sagde, han vilde gjøre det, hvis Kaare vilde fare med ham ud til Island. Kaare lovede det. De toge da med ham paa Hærtog. De hærgede paa Angelsøer[1] og alle Sydersøerne. Saa styrede de til Saltiri[2], gik der op, og strede med Indbyggerne, og fik der meget Bytte, og fore ombord. Derfra toge de til Bretland[3], og hærgede der. Saa styrede de til Man. Der mødte de Kong Gudrød fra Man, strede med ham, vandt Seier, og dræbte Kongens Søn Dungal. Der bemægtigede de sig meget Bytte. Derfra styrede de til Koll[4], og besøgte Gille Jarl, der tog vel imod dem, og de tøvede nogen Tid hos ham. Jarlen tog med dem til Orkenøerne til Sigurd Jarl, og om Foraaret gav Sigurd Jarl Gille Jarl sin Søster Nereid tilægte. Han tog saa tilbage til Sydersøerne.

---

[1]) ell. Angelsø, Anglesea. [2]) Halvøen Kantyre i Skotland. [3]) Wales.
[4]) Koll, en af Sydersøerne, med en Gaard af samme Navn.

90. Njalsønnernes og Kaares Hjemkomst.

Den Sommer gjorde Kaare og Njalsønnerne sig færdige at seile til Island, og da de vare seilfærdige, begave de sig til Jarlen. Jarlen gav dem gode Gaver, og de skiltes ad med meget Venskab. De stak nu i Søen, og havde en kort Overfart, fik god Bør, og landede ved Eyre. De skaffede sig Heste, og rede fra Skibet til Bergthorshvol. Da de kom hjem, bleve alle glade ved dem. De førte deres Gods hjem, og satte Skibet op. Kaare blev om Vinteren hos Njal. Men om Foraaret beilede han til Njals Datter Helga, og Grim og Helge talede hans Sag, og det endte med, at hun blev ham fæstet, og Bryllupsstævne blev bestemt; Gildet stod en halv Maaned før Midsommer, og han blev den Vinter med sin Kone hos Njal. Saa kjøbte Kaare Jord paa Dyrholmene øster i Mydal, og satte Bo der; men de Nygifte satte en Forvalter og Husholderske til at forestaa det, og bleve selv bestandig hos Njal.

91. Trætte imellem Njals Sønner og Thraen Sigfussen.

Hrapp havde Bolig paa Hrappstad, men var bestandig paa Grytaa, og der lod det til, at han forstyrrede alt. Thraen kunde nok lide ham. Engang traf det sig, at Ketil fra Mørk var paa Bergthorshvol. Da talte Njalsønnerne om den Mishandling, de havde liidt i Norge, og sagde, at de havde megen Tiltale mod Thraen Sigfussen, hvis de vilde gjøre Fordring derpaa. Njal sagde, at det var bedst, Ketil talte med sin Broder derom; han lovede det. De lode Ketil have Stunder til at tale med Thraen. Kort efter spurgte de Ketil, hvorledes det var gaaet, men han svarede, at han vilde ikke gjerne fortælle deres Ord igjen; „thi det var tydeligt," sagde han, „at Thraen mente, jeg tog for meget Hensyn til

Svogerskabet med eder." Derpaa endte de Samtalen, og Njals Sønner tyktes, at Sagen tog en vanskelig Vending, og spurgte deres Fader til Raads, hvorledes de skulde bære sig ad, thi de syntes ikke om, at lade det blive derved. Njal sagde: „Sligt er ikke saa usædvanligt; det maatte ansees for sagløs Gjerning, hvis de bleve dræbte. Og er det mit Raad, at sætte saa mange, som muligt, ud paa at tale med dem, for at saa mange, som muligt, kunne selv have hørt derpaa, hvis de svare ilde dertil. Lad nu Kaare tale derom, han er just en klygtig Mand dertil; da vil Spændingen imellem eder vore, thi de vil dynge Skjeldsord paa Skjeldsord, naar flere Mænd have dermed at gjore; de ere nogle Daarer. Det kan ogsaa være, det hedder, at mine Sønner ere sene til Daad, og det skulle I finde eder i for en Tid, thi alt virker Tvemæle[1], som gjort er. Men kun saa fremt skulle I lade eder forlyde med noget, som det er eders Hensigt, naar I fornærmes, ikke at lade det gaa hen. Havde I imidlertid strax i Begyndelsen spurgt mig til Raads derom, saa vilde Tingen aldrig være kommen paa Tale, og I vilde heller ingen Skam have haft deraf. Nu derimod have I selv bragt eder i Forlegenhed, og eders Skam vil bestandig blive større og større, saa der tilsidst ikke er andet for, end I maa styrte eder i Fare, og maa slaa til med Vaaben, og da er det vanskeligt at sige, hvad deraf vil følge." Hermed endte deres Samtale. Dette gav Anledning til megen Omtale.

Engang talte Brødrene til Kaare, at han skulde tage hen til Grytaa. Han svarede, at anden Færd tyktes ham rigtig nok bedre, men han vilde dog tage derhen, hvis det var Njals Raad. Han tog da hen til Thraen, og de talte om Sagen, men trak hver til sin Side. Kaare kom hjem,

[1]) dobbelt Omtale, ond og god.

og Njals Sønner spurgte ham, hvorledes det var gaaet til imellem ham og Thraen. Han svarede, at han vilde ikke anføre den andens Ord, og det var bedre, sligt blev sagt i deres eget Paahør.

Thraen havde femten kampdygtige Svende paa sin Gaard, og otte rede med ham, hvor han end foer. Han var en Elsker af Pragt, og red gjerne i en blaa Kappe og med forgyldt Hjelm, med Spydet Jarlsgave i Haanden, med fagert Skjold, og var gjordet med Sværd. Med ham fulgte sædvanlig Gunnar Lambesen og Lambe Sigurdsen og Gunnar fra Hlidarendes Søn Grane. Vigahrapp var ham dog næsten altid nærmest. Hans Hjemmemand Lodin, og dennes Broder Tjørve, fulgte ligeledes med ham. Hrapp og Grane var det især, der satte Ondt for Njals Sønner, og voldte, at intet Forlig blev tilbudet dem.

Njals Sønner talte ofte til Kaare om, at han skulde fare med dem, og det skete omsider; thi det var godt, sagde han, at de selv hørte Thraens Svar. De gjorde sig da færdige, de fire Njals Sønner, og Kaare som den femte, og fore til Grytaa. Her var en Forstue saa bred, at mange Mænd kunde staa ved Siden af hinanden. En Kvinde, som var ude, saae dem komme, og sagde det til Thraen. Han befalede sine Mænd at gaa ud i Forstuen, og tage deres Vaaben. De gjorde saa. Thraen stod midt i Døren, hver paa sin Side af ham Vigahrapp og Grane Gunnarsen; dernæst Gunnar Lambesen, saa Lodin og Tjørve og Lambe Sigurdsen; saa de andre ved Siden af dem, thi alle Karlfolkene vare hjemme. Skarphedin og hans Følge gik op mod Huset, og gik han først, saa Kaare, saa Hoskuld, saa Grim, saa Helge. Og da de vare komne op til Huset, var der ingen af de andre, som værdigede dem nogen Hilsen. Skarphedin

sagde: „Alle være vi velkomne!“ Halgerde stod i Forstuen, og havde hvisket til Hrapp; hun sagde: „Ingen, som her ere, ville sige, at I ere velkomne.“ Skarphedin kvad en Vise, og sagde: „Intet mægte dine Ord, thi du er enten en Krogkjerling[1] eller en Skjøge.“ „Disse Ord skulle blive dig gjengjældte,“ svarede hun, „førend du farer hjem.“ Helge sagde: „Jeg er kommen hid til dig, Thraen, for at erfare, om du vil yde mig nogen Erstatning for den Mishandling, jeg led i Norge for din Skyld.“ Thraen svarede: „Det har jeg aldrig vidst, at I Brødre ansloge eders Mandemod i Penge; men hvor længe skal dog dette Pengekrav vare?“ „Mange ville sige,“ svarede Helge, „at du burde tilbyde os Forlig, da det gjældte dit Liv.“ Da sagde Hrapp: „Det var nu Lykken der raadte, at den fik Slaget, der skulde have det; I fik det, og vi gik fri.“ „Liden Lykke var det,“ sagde Helge, „at bryde Tro og Love mod Jarlen, og faa dig isteden.“ „Synes du ikke,“ vedblev Hrapp, „at det er mig, der skal give dig Erstatning? jeg vil bøde dig, som jeg tror du er værd.“ „Have vi noget at skifte,“ svarede Helge, „da vil det ikke blive dig til Baade.“ Skarphedin sagde: „Skift ikke Ord med Helge, men giv ham rød Bælg for graa.“ Hrapp svarede: „Ti du, Skarphedin, ej skal jeg spare, at sætte dig min Øxe i Hovedet.“ „Sligt er endnu at friste,“ svarede Skarphedin, „hvo af os der lader Sten paa den andens Hoved.“ „Tager hjem, I Møgskjæglinger!“ raabte Halgerde, „og saa ville vi stedse kalde eder herefter, men eders Fader hin skjægløse Karl.“ De fore ikke hjem, førend alle de, der vare tilstede, havde gjort sig skyldige i disse Ord, undtagen Thraen; han forbød de andre at gjentage dem.

Njals Sønner droge bort, og kom hjem; de sagde deres

[1]) en Kjerling, som foragtelig skydes hen i Krogen i Kvindesamfund.

Fader det. „Toge I Vidner paa Ordene?" sagde Njal. „Ingen," svarede Skarphedin, „vi agte ikke at søge denne Sag uden paa Vaabenting." „Det vil ingen nu tro," sagde Bergthora, „at I tør løfte Vaaben." „Lad du kun være, Husfrue," sagde Kaare, „at egge dine Sønner; de tør være djærve nok endda." Derefter talte de længe hemmelig sammen, Fader og Sønner og deres Svoger Kaare Sølmundsen.

92. Thraen Sigfussens Drab.

Der var nu megen Omtale om deres Trætte, og alle mente, at det var kommet altfor vidt, til at den kunde dysses ned. Ulf Orgodes Søn Runolf øster i Dal var en god Ven af Thraen, og havde budet ham til sig, og det var en Aftale, at han skulde komme did tre Uger efter Vinterens Begyndelse. Til at følge sig paa denne Reise, valgte han Hrapp og Grane, Gunnar Lambesen og Lambe Sigurdsen, Lodin og Tjørve; de vare otte. Ogsaa Thorgerde og Halgerde skulde tage med. Han gav ligeledes tilkjende, at han agtede at tage ind paa Mørk til sin Broder Ketil, og bestemte, hvor mange Dage han havde i Sinde at være hjemmefra. Alle vare de fuldvæbnede.

De rede øster over Markarfljot, og traf der paa nogle Tiggerkvinder, som bade dem hjælpe sig over til den anden Side. Det gjorde de. Saa rede de til Dal, og nøde en god Velkomst; der var Ketil fra Mørk. De bleve der i to Dage. Runolf og Ketil bade Thraen, at han skulde forlige sig med Njals Sønner; men han sagde, at han aldrig vilde betale dem Penge, og svarede vredt, og føjede til, at han kunde nok tage mod Njals Sønner, hvor de end mødtes. „Det kan saa være," sagde Runolf, „men i mine Tanker findes ikke deres Lige, siden Gunnar paa Hlidarende er død; og rimeligt er det, at det vil blive nogens Bane paa een af

Siderne." Det var han ikke ræd for, svarede Thraen. Han tog saa op til Mørk, og var der i to Dage; derpaa red han igjen ned til Dal, og fik paa begge Steder sømmelige Gaver til Afsked.

Thraen sagde, at han agtede at ride hjem om Aftenen; men Runolf fraraadte det, og mente, det var forsigtigere ikke at tage afsted paa den Tid, han havde bestemt. Thraen svarede: „Det er Fejghed, og det vil jeg ikke."

Tiggerkvinderne, som de havde hjulpet over Floden, kom til Bergthorshvol, og Bergthora spurgte dem, hvor de vare fra? De svarede, at de havde hjemme østerpaa under Øfjeldene. „Hvem hjalp eder over Markarfljot?" sagde Bergthora. „Nogle stoltladne Mænd," svarede de. „Hvem var det?" sagde Bergthora. „Thraen Sigfussen," svarede de, „og hans Følgesvende, men det harmede os især, at de brugte saa mange og onde Ord om din Husbonde her og hans Sønner." Bergthora sagde: „Mange vælge ikke selv deres Ny." Derpaa toge Kvinderne bort, og Bergthora gav dem Gaver, og spurgte, hvor naar Thraen vilde komme hjem? De sagde, at han vilde være fire eller fem Dage hjemmefra. Derpaa fortalte Bergthora sine Sønner og sin Maag Kaare det, og de talte længe lønlig sammen, hun og Mændene.

Den samme Morgen, da Thraen drog hjemad, vaagnede Njal tidlig, og hørte, at Skarphedins Øxe rørte ved Brædevæggen. Njal stod da op, og gik ud, og saae, at alle hans Sønner vare der med deres Vaaben, samt Kaare hans Maag. Skarphedin var fremmest; han havde en blaa Kjortel paa, førte Skjold med sig, og bar sin Øxe paa Skulderen. Næst ham gik Helge i rød Kjortel, med Hjelm paa Hovedet og et rødt Skjold, hvis Mærke var en Hjort. Næst ham gik

Kaare i Silketrøje, med Hjelm og forgyldt Skjold, hvori var malet en Løve. Alle vare de i farvede Klæder. Njal raabte til Skarphedin: „Hvorhen, min Søn?“ „At søge efter Faar,“ svarede han. „Saa hed det sig engang før,“ sagde Njal, „men da bedede I Mænd.“ Skarphedin lo, og sagde: „Hører I hvad han siger, Karlen[1]? han har Mistanke.“ „Hvor naar har du sagt det før?“ spurgte Kaare. „Den Gang,“ svarede Skarphedin, „da jeg vog Gunnars Frænde Sigmund den Hvide.“ „Hvorfor?“ sagde Kaare. „Han havde dræbt min Fosterfader Thord, den Frigivnes Søn,“ svarede Skarphedin.

Njal gik hjem, men de fore op til et Sted, der hed Rødeskrider, og biede der; derfra kunde de see, naar de andre kom ridende østen fra Dal. Det var den Dag Solskin og klart Vejr. Thraen og hans Følge rede nu ned fra Dal over Øren. Lambe Sigurdsen sagde: „Der blinke Skjolde ved Rødeskrider, som Solen skinner paa, og der maa være nogle Mænd i Baghold.“ „Saa lad os vende ned og følge Floden,“ sagde Thraen, „og de ville da komme os imøde, hvis de vil os noget.“ De vendte sig da ned, og fulgte Flodbræddén. Skarphedin sagde: „Nu have de seet os, thi de have drejet af fra deres Vej, og nu er der intet andet at gjøre, end at løbe ned for at møde dem.“ Kaare sagde: „Mange lægge sig i Baghold, der ikke have saa ulige Styrke, som vi. De ere otte, men vi fem.“ Markarfljot var islagt, i Midten var aabent Vande, ved Siderne Hovedis, og hist og her vare Spanger[2]. De drejede nu ned, og gik langsmed Floden, og saae over en Spang længer nede, og agtede der at gaa over. Thraen og hans Folk stillede sig ovenfor

---

[1]) Gubben. Der ligger, som man let skjønner, en Hentydning til Nidordet, som var brugt om Njal. [2]) Broer over Floden, dannede af Isen.

Spangen paa Isen. Thraen sagde: „Hvad mon disse Mænd have i Sinde? de ere fem, men vi ere otte.“ Lambe Sigurdsen sagde: „Da tror jeg, de ville vove et Anfald, om der end stode flere i Veien for dem.“ Thraen kastede sin Kappe, og tog sin Hjelm af. Det traf sig for Skarphedin, da de løb ned langsmed Floden, at hans Skotvinge brast, saa han blev tilbage. „Hvad nøler du efter, Skarphedin?“ sagde Grim. „Jeg binder min Sko,“ svarede han. „Lad os kun gaa til,“ sagde Kaare, „jeg tænker han vil ikke være senere, end vi.“ De dreiede da ned mod Spangen, og gik rask til. Skarphedin sprang op, strax da han var færdig, holdt sin Øxe Rimmegyge i Veiret, og løb frem mod Floden. Men Floden var saa dyb, at det langt omkring var umuligt at komme over den. Paa den anden Side af den laa Is, saa glat som Glas, og her midt paa Isen stode de andre. Skarphedin sprang op i Luften, og sætter over Floddybet imellem Hovedisene, og standser ikke, men render fremad med tætsluttede Fødder. Isen var meget glat, og han foer saa fast, som Fugl kan flyve. Thraen vilde just sætte sin Hjelm paa. Skarphedin kom nu til dem, og hugger til Thraen med Øxen Rimmegyge, og traf ham i Hovedet, og kløvede ham ned til Kindtænderne, saa de faldt ned paa Isen. Dette skete i en saadan Haandevending, at ingen fik Hug paa ham. Han rendte strax videre i flyvende Fart. Tjørve skjød et Skjold for ham; han sprang over det, stod alligevel, og rendte til Enden af Isen. Der kom Kaare og hans Brødre til ham. „Det var Mandedaad,“ sagde Kaare. „Nu er Raden til eder,“ sagde Skarphedin, og kvad:

Senere kom jeg
ikke til Stævnet,
flyvende foer jeg,

og fældte Manden;
gantet han havde
Grim og Helge,
visselig, Brødre,
sligt maa I hævne.

Brat svang jeg Øxen
over hans Hoved,
Blod maatte rinde
for Nidingsnavnet;
fælder nu Hrapp I
paa Isens Flade;
klunget det har
i min Rimmegyge.

„Ja det er nu det bedste," sagde Helge, hvorpaa de vendte sig imod de andre. Grim og Helge saae, hvor Hrapp var, og vendte sig strax imod ham. Hrapp hug til Grim med sin Øxe, men Helge saae det, og hug Hrapp over Haanden, saa den gik af, og Øxen faldt. Hrapp sagde: „Der har du øvet et gavnligt Værk, thi denne Haand har voldet mangen Men og Bane." „Dermed skal det nu have Ende," sagde Grim, og stak Spydet igjennem ham. Hrapp faldt død ned. Tjørve vendte sig mod Kaare, og kastede sit Spyd efter ham, men Kaare sprang op i Luften, saa at Spydet fløj under hans Fødder. Derpaa løb han imod ham, og hug ham med Sværdet i Brystet og ind i Livet, saa han strax fik Bane.

Skarphedin greb derpaa baade Gunnar Lambesen og Grane Gunnarsen, og sagde: „Fanget har jeg to Hvalpe, hvad skal jeg gjøre med dem?" „Det staar til dig," sagde Helge, „at dræbe dem begge, hvis du vil deres Død." „Jeg nænner dog ikke," svarede Skarphedin, „paa een Gang at

gjøre Hogne godt, og at dræbe hans Broder." „Men komme kan den Tid," sagde Helge, „at du vilde ønske, du havde dræbt ham, thi aldrig vil han blive dig tro, og ingen af dem, som her ere." Skarphedin svarede: „Ei ræddes jeg for dem." Derpaa gave de Grane Gunnarsen og Gunnar Lambesen og Lambe Sigurdsen Fred.

Derefter vendte de hjem. Njal spurgte dem om Tidende, og de fortalte ham alt, som det var skeet. „Det er store Tidender," sagde Njal, „og uden Tvivl vil dette føre til en af mine Sønners Død, om ej til endnu mere." Gunnar Lambesen førte Thraens Lig med sig til Grytaa, hvor det blev højlagt.

93. Forligsmøde efter Thraens Drab.

Ketil fra Mørk var gift med Njals Datter Thorgerde, men var Broder til Thraen, og altsaa hans Eftermaalsmand. Han vidste nu ikke hvad han skulde gjøre, og red hen til Njal, og spurgte ham, om han vilde give nogen Bod for Thraens Drab. Njal svarede, at han vilde bøde saa enhver kunde være fornøjet dermed, og bad ham formaa sine Brødre, som havde Bøder at kræve, til at indgaa Forlig. Ketil sagde, at det vilde han gjerne. Først red han hjem, siden stævnede han alle sine Brødre sammen paa Hlidarende, underhandlede med dem, og Hogne tog Del med ham i den hele Underhandling. Det kom da saa vidt, at Mænd bleve valgte til at afsige Kjendelsen, og et Møde blev fastsat. Der blev da betalt Mandebod for Thraens Drab, og alle de toge mod Bøder, som havde lovlig Adkomst dertil. Derpaa blev Fred tilsagt, og al Tryghed lovet og stadfæstet. Njal udredte Pengene vel og rundelig, og det var nu roligt en Tid.

Engang red Njal op til Mørk, og talte med Ketil den hele Dag. Om Aftenen red han hjem igjen, men ikke et

Menneske vidste, hvad de havde overlagt. Kort efter tog Ketil hen til Grytaa; han sagde til Thraens Enke Thorgerde: „Jeg har altid holdt meget af min Broder Thraen; det vil jeg nu vise i Gjerningen, thi jeg vil tilbyde hans Søn Høskuld at være min Fostersøn.“ „Det tager jeg imod,“ svarede hun, „paa det Vilkaar, at du skal gjøre Drengen alt det Gode du kan, naar han bliver voxen, hævne ham, hvis han fældes med Vaaben, og skyde Penge til, naar han skal giftes, og alt det skal du sværge mig til.“ Alt det lovede han. Høskuld tog nu hjem med Ketil, og var hos ham i nogen Tid.

94. Njal tog Høskuld til sig.

Engang red Njal op til Mørk, og blev vel modtaget. Han blev der om Natten. Om Aftenen kaldte han paa Drengen Høskuld, og denne gik strar hen til ham. Njal havde en Guldring paa sin Haand, og viste Drengen den; han tog imod den, saae paa den, og satte den paa sin Finger. „Vil du tage den som Gave af mig?“ sagde Njal. „Ja,“ svarede Drengen. „Veed du,“ spurgte Njal, „hvad der blev din Fader til Bane?“ „Jeg veed,“ svarede Drengen, „at Skarphedin vog ham, men det tør vi nu ikke ved at mindes, da Forlig er sluttet, og fulde Bøder ere givne.“ „Bedre er det svaret,“ sagde Njal, „end jeg spurgte, og du vil blive en brav Mand.“ „God tykkes mig din Spaadom,“ sagde Høskuld, „thi jeg veed, du er fremsynet og farer ej med Tant.“ Njal sagde: „Jeg vil nu tilbyde dig Opfostring, om du vil modtage det.“ Baade denne Hæder, svarede Drengen, og al anden, som han vilde byde ham, vilde han modtage. Det blev da Enden derpaa, at Høskuld tog hjem med Njal til Opfostring. Han lod ikke Drengen komme noget til, og holdt meget af ham. Njals Sønner førte ham an, og viste ham

al den Hæder de kunde. Nu led Tiden frem til Høskuld var voren til; han var baade stor og stærk, meget smuk, med fagert Haar, blid i Tale, gavmild, sagtmodig, særdeles vaabendygtig; han talte vel til alle, og var elsket af alle. Imellem Njals Sønner og ham var der aldrig Strid, hverken i Ord eller Gjerning.

95. Om Flose Thordsen.

Der var en Mand ved Navn Flose, en Søn af Thord Frejsgode, som nedstammede fra Bjørn Buna, en Søn af Hersen Grim fra Sogn i Norge. Floses Moder Ingun nedstammede fra Hjørleif den Kvindekjære, og hendes Farmoder var en Datter af Helge den Magre, der nedsatte sig i Øfjord. Flose var gift med Stenvør, en Datter af Hall fra Sida, men et Slegfredbarn. Flose boede paa Svinefjeld, og var en stor Høvding; han var høj af Vært, en stærk Mand, og meget nidkjær. En Halvbroder af ham hed Starkad; hans andre Brødre vare Thorgeir, Sten, Kolben og Egil.

Hildigunne hed en Datter af Floses Broder Starkad, en mandig Kvinde og særdeles smuk; hun var saa kunstfærdig, at faa Kvinder vare hendes Lige; men hun var særdeles grum og haardsindet, dog ogsaa god af sig, naar saa skulde være.

96. Om Hall fra Sida.

Hall, sædvanlig kaldet Sidu-Hall eller Hall paa Sida[1], var en Søn af Thorsten Bødvarsen. Hans Moder Thordis nedstammede fra Rognvald Jarl af Møre. Hall var gift med Joreide, en Datter af Thidrande hin Spage, der nedstammede fra Thidrande fra Veradal. Joreides Søster Hallkatla var Moder til Thorkel Geitersen og Thidrande. Halls Broder hed Thorsten, kaldet Bredmave, og hans Søn var Kol,

[1]) en Landstrækning paa Østerlandet.

som Kaare siden dræbte i Bretland. Hall paa Sidas Sønner vare Thorsten og Egil, Thorvald og Ljot, og Thidrande, om hvem det fortælles, at Diserne voge ham.

Thorer hed en Mand, kaldet Holta-Thorer, hans Sønner vare Thorgeir Skorargeir og Thorlef Kraak, fra hvem Skogverjerne nedstamme, saavelsom Thorgrim den Store.

97. Høskuld Hvidenæsgodes Giftermaal og Femterrettens Indstiftelse.

Nu er at fortælle, at Njal gav sig i Tale med sin Fosterson Høskuld, og sagde, at han vilde udsøge ham et Giftermaal. Høskuld bad ham sørge derfor, og spurgte, hvilket han da mente var bedst? Njal svarede: „Der er en Kvinde, som hedder Hildigunne, en Datter af Thord Freisgodes Søn Starkad. Det veed jeg er det bedste Parti." Høskuld sagde: „Sørg du derfor, Fosterfader! Det Valg, du gjør for mig, er jeg fornøjet med." „Saa ville vi fri her," sagde Njal.

Kort efter valgte han Mænd til at følge med sig; det var Sigfussønnerne og Njalsønnerne og Kaare Sølmundsen. De rede øster til Svinefjeld. De fik der god Velkomst. Dagen efter gik Njal og Flose til Enetale, og Njal kom da endelig frem med Ordet, og sagde: „Det er mit Ærende hid, at vi have et Frieri for, og det er at bejle til din Frænke Hildigunne." „For hvem?" sagde Flose. „For min Fosterson Høskuld," sagde Njal. „Det lader sig høre," sagde Flose, „skjøndt der er meget at tage i Betænkning paa begge Sider. Hvad siger du mig om Høskuld?" „Om ham kan jeg ikke sige andet, end Godt," svarede Njal, „og jeg skal lægge saa mange Penge til, at det vil tykkes eder sømmeligt." „Lad os kalde paa hende," sagde Flose, „og høre, hvad hun synes om Manden." Der blev da kaldt paa Hildigunne, og hun kom did. Flose sagde hende Bejleriet. Hun svarede, at hun

havde et stolt Sind, og vidste ikke, hvor vidt hun kunde skikke sig mellem de Mænd, som her var Tale om. „Men der er dog endnu en anden Hindring," sagde hun, „at denne Mand har intet Mande-Forraad[1], og du har dog sagt mig, at du ikke vilde gifte mig med en Mand, der intet Godord havde." „Det er mere end Grund nok," sagde Flose, „naar du ikke vil gifte dig med Høskuld, saa vil jeg heller ikke videre indlade mig paa Partiet." „Det siger jeg ikke," svarede hun, „at jeg ikke vil gifte mig med Høskuld, naar de skaffe ham Mande-Forraad, men paa andet Vilkaar vil jeg ikke have ham." Njal sagde: „Saa vil jeg, at I vente i tre Aar paa hvad jeg kan gjøre i denne Sag." Det samtykkede Flose. „Et Vilkaar føjer jeg endnu til," sagde Hildigunne, „at hvis dette Giftermaal gaar for sig, saa skulle vi Nygifte blive her østerpaa." „Det vil jeg overlade til Høskuld," sagde Njal, men Høskuld svarede, at han troede mange vel, dog ingen saa vel som sin Fosterfader. De rede nu hjem.

Njal søgte at faa Mande-Forraad til Høskuld, men ingen vilde overlade sit Godord. Saa led Sommeren til Altingstiden. Denne Sommer vare der store Tingtrætter. Adskillige tyede da, som de plejede, hen til Njal, men han gav imod Formodning lutter saadanne Raad, at hverken Søgsmaal eller Værn kunde have Fremgang; og heraf kom megen Uenighed, da Sagerne ikke kunde endes, og Folk maatte ride hjem fra Tinget uforligte.

Tiden led nu frem til det næste Ting. Njal red til Tings. Og i Begyndelsen var alting roligt, indtil Njal gjorde Mændene opmærksomme paa, at det nu var Tid at tillyse deres Sager. Mange sagde, at det kunde kun lidet nytte, da ingen kunde faa sin Sag frem, skjøndt den var

[1]) Høvdingskab.

stævnet til Altinget; de vilde derfor heller, sagde de, kræve deres Ret med Od og Egg. „Saa bør ikke være," sagde Njal, „og det er aldrig godt, ikke at have Lov i Landet. Imidlertid kunne I have Grund til eders Tale; og det tilkommer da os, som kjende Lovene og dem skulle styre, at forlige Mændene og stifte Fred. Det tykkes mig derfor bedst, at vi kalde alle Høvdingerne sammen, og tale derom."

De gik da til Lovretten. Njal talte: „Jeg andrager for dig, Skafte Thorodsen[1] og andre Høvdinger, at det forekommer mig som vor Rettergang bliver hel forvirret og unyttig, hvis vi skulle søge vore Sager alene i Fjerdingsretterne, hvor de blive saa forviklede, at de ikke kunne sluttes eller have Fremgang. Det synes mig derfor raadeligere, at vi indsætte en Femterret, og søge for den alle de Sager, som ikke kunne endes i Fjerdingsretten." „Hvorfra," sagde Skafte, „vil du faa Mænd til denne Femterret, da der allerede for de gamle Godord er udnævnt en Fjerdingsret, tre Tylfter i hver Fjerding?[2]" „Derfor veed jeg det Raad," sagde Njal, „at vi lade Mænd, som ere bedst skikkede dertil i hver Fjerding, optage ny Godord, og lade dem, som have Lyst dertil, erklære sig for deres Tingmænd." „Det Forslag ville vi antage," sagde Skafte, „men hvilke Slags Sager skulle komme for denne Ret?" „Alle de Sager," svarede Njal, „som angaa ulovlig Omgang paa Tinge, alle falske Vidnesbyrd og falske Nævnsmændstog; ligeledes alle Sager, hvor der i Fjer-

[1]) Lovmanden. [2]) Ordene ere her temmelig uklare. Der var til Fjerdingsretterne ikke udtaget tre Tylfter af hver Fjerding, men tre Tylfter af det hele Land eller af alle Fjerdinger tilsammentagne. Meningen af de sidste Ord kan ogsaa være: hvorfra skulle vi til Femterretten faa tre Tylfter? Men da er Fremstillingen heller ikke nøjagtig; thi Njal havde jo endnu ikke talt om, hvor mange Dommere der skulde være i denne Ret.

dingsretten afsiges stridige Domme, og dem skal man stævne for Femterretten; saa og om nogen byder eller tager Penge for at bøje Retten, eller om nogen indeholder andens Trælle eller Tyende. Desuden skal i denne Ret være de stærkeste Eder, og hver Ed skal understøttes af to Mænd, som paa Ære og gode Navn bekræfte hvad hine sværge. Saa skal og være, hvis den ene bærer sig ret ad med Sagens Irettesættelse, men den anden vrangt, da skal Dommen falde til dens Fordel, som bærer sig ret ad med sit Søgsmaal. Iøvrigt skal hver Sag søges ligesom i Fjerdingsretten, kun med den Forskjel, at naar fire Tylfter ere udnævnte til Femterretten, da skal Sagsøgeren udskyde sex Mænd af dem til at træde ud af Retten, og Værnsmanden andre sex; men hvis han ikke vil, da skal Sagsøgeren udskyde dem ligesom de andre sex, og udskyder Sagsøgeren dem ikke, saa er Sagen tabt, thi kun trende Tylfter skulle afsige Dom. Vi skulle ogsaa træffe den Indretning ved Lavretten, at den rette lovgivende Magt skal være hos dem, som sidde paa de midterste Bænke, og dertil skal vælges de viseste og dygtigste Mænd. Der skal ogsaa Femterretten holdes. Men dersom de, der sidde i Lavretten, ikke kunne blive enige om, hvilke Bevilgninger og Love de ville give, da skal Lavretten opløses saaledes, at alle de, som stemme sammen, forene sig, og den Mening, som da har de fleste Stemmer, skal have Overhaand. Men er der nogen udenfor Lavretten, som ikke kan komme derind, og han finder sig forurettet ved nogen Sag, da skal han gjøre Forbud i hele Lavrettens Paahør, og alle de Bevilgninger og Lovbestemmelser, som de have givet, og som han gjorde Forbud imod, har han derved gjort ugyldige for dem."

Derefter anordnede Skafte, at saavel Femterretten, som alt det andet, der var foreslaaet, blev lovtaget. Derpaa gik

man til Lovbjerget, og indrettede de ny Godord. Paa Nordlandet bleve disse ny Godord: Melmanna-Godordet i Midfiord og Løsæsinge-Godordet i Øfiord. Da bad Njal sig Lyd, og sagde: „Det er mange Mænd vitterligt, hvorledes det gik med mine Sønner og Mændene paa Grytaa, da de dræbte Thraen Sigfussen; imidlertid bleve vi forligte om Sagen, og jeg har nu taget Høskuld til mig, og sørget for et Giftermaal for ham, hvis han kan faa et Godord, men der er ingen, som vil overlade sit. Jeg vil derfor bede om eders Tilladelse til, at jeg maa oprette et nyt Godord paa Hvidenæs for Høskuld." Det tilstode alle ham. Derpaa indrettede han et nyt Godord for Høskuld, der herefter blev kaldt Høskuld Hvidenæsgode. Derefter red man hjem fra Tinget.

Njal var kun en kort Tid hjemme, før han red til Svinefjeld tilligemed sine Sønner og Høskuld, og talte atter til Flose om Frieriet. Flose svarede, at han vilde holde alt hvad der var aftalt. Hildigunne blev da fæstet til Høskuld, og Bryllupsstævne blev bestemt, saa nu var alt klart med dem. De rede da hjem, og saa atter til Bryllup. Flose udredte alle hendes Penge efter Gildet, og det gik vel fra Haanden. De unge Folk toge til Bergthorshvol, og bleve der Vinteren over. Hildigunne og Bergthora kom godt ud af det sammen. Men næste Foraar kjøbte Njal Land i Vorsabø, og overdrog det til Høskuld, der nu flyttede sin Husholdning did. Njal skaffede ham alle hans Husfolk, og der herskede en saadan Fortrolighed imellem dem, at ingen Sag tyktes dem ret raadet, med mindre de havde raadført sig med hinanden. Høskuld boede længe paa Vorsabø, og bestandig ydede de hinanden al Hjælp og Hæder. Njals Sønner vare ligeledes stedse i Færd med ham, og de vare saa gode Ven-

ner, at de bøde hinanden hjem til sig hver Høst, og gave gjensidige Storgaver. Saa varede det længe.

98. Høskuld Njalsens Drab.

En Mand ved Navn Lyting boede paa Samstad. Hans Kone Stenvør var en Datter af Sigfus og Søster til Thraen. Lyting var en høj Mand af Vært, stærk, velhavende, men ond at komme tilrette med. Engang havde Lyting et Gilde inde paa Samstad. Dertil havde han budet Høskuld og Sigfussønnerne, og de kom alle. Der var ogsaa Grane Gunnarsen og Gunnar Lambesen og Lambe Sigurdsen.

Høskuld Njalsen og hans Moder havde Bolig i Holt, og naar han, som han gjerne gjorde, red hjem fra Bergthorshvol, saa faldt hans Vej forbi Gjærdet ved Samstad. Høskuld havde en Søn, der hed Amunde, han var blindfødt, dog stor af Vært og meget stærk.

Lyting havde to Brødre, den ene hed Halkel, den anden Halgrim, meget ustyrlige Mænd. De vare altid hos deres Broder, thi andre kunde ikke komme tilrette med dem.

Lyting var om Dagen udenfor, men gik stundum ind. Han var just gaaet hen til sit Sæde, da en Kvinde, der havde været ude, kom ind og sagde: „Det er Skade, I var saa langt borte, ellers kunde I have seet Storpraleren ride forbi vor Gaard.“ „Hvad for en Storpraler er det du taler om?“ sagde Lyting. „Høskuld Njalsen,“ sagde hun, „han red nu her forbi.“ „Det gjør han saa ofte,“ sagde Lyting, „og det har tit nok ærgret mig. Jeg tilbyder mig derfor, Høskuld, at tage med dig, hvis du vil hævne din Fader, og dræbe Høskuld Njalsen.“ „Det vil jeg ikke,“ svarede Høskuld, „da vilde jeg kun slet lønne min Fosterfader Njal. Og Skam faa du for din Indbydelse!“ Derpaa sprang han op fra Bordet, lod sine Heste komme, og red hjem.

Lyting sagde da til Grane Gunnarsen: „Du var hos, da Thraen blev dræbt, det har du vel ikke glemt; ligesaa du, Gunnar Lambesen og Lambe Sigurdsen. Lader os nu ride efter ham i Aften og dræbe ham!“ „Nej,“ svarede Grane, „jeg vil ikke anfalde Njals Sønner eller bryde det Forlig, som gode Mænd have sluttet.“ Det samme sagde begge de andre, saavel som Sigfussønnerne; og de besluttede at ride bort.

Da de vare borte, sagde Lyting: „Det vide alle, at jeg ingen Bøder har taget imod efter min Maag Thraen, og aldrig skal jeg finde mig i, at der ingen Blodhævn kommer for ham.“ Han kaldte derpaa paa sine to Brødre og tre Huskarle, at de skulde fare med ham. De fore da hen paa Høskulds Vej, og lagde sig i Baghold for ham nordenfor Gjærdet i en Grav, og biede der til det var Midaften. Da kom Høskuld ridende hen imod dem; de sprang strax alle op med deres Vaaben, og anfaldt ham. Høskuld værgede sig saa vel, at de længe ikke kunde komme ham nær; omsider saarede han Lyting i Haanden, men dræbte to af hans Hjemmemænd, og faldt endelig selv. De gave ham seksten Saar, men hug ikke Hovedet af ham. De fore saa hen i Skoven østenfor Rangaa, og skjulte sig der.

Den samme Aften fandt Hrodnys Faarehyrde Høskulds Lig, og foer hjem, og forkyndte Hrodny hendes Søns Drab. Hun svarede: „Mon han er død? Var hans Hoved af?“ „Nej,“ sagde han. „Da vil jeg dog selv see ad,“ sagde hun, „tag mig min Hest og Kjøretøj!“ Han lavede alting til, og de fore did, hvor Høskuld laa. Hun betragtede Saarene, og sagde: „Det er, som jeg tænkte, han er ikke ganske død, og Njal kan nok læge større Saar.“ Derpaa toge de Liget, og lagde det i Vognen, og oge det til Bergthorshvol,

hvor de bare ham ind i et Faarehus, og lode ham sidde op til Væggen. Derpaa gik de begge hen til Huset, og bankede paa; en Huskarl lukkede op. Hun smuttede strax ind forbi ham, og blev ved at gaa til hun kom til Njals Seng. Hun spurgte, om Njal var vaagen? Han svarede, at han havde sovet til nu, men var vaagen. „Men hvad vil du her saa tidlig?" sagde han. Hrodny svarede: „Stat du op af Lejet fra min Medbejlerske[1], og gak ud, og hun med og dine Sønner, for at see din Søn Høskuld." De stode op, og gik ud. Skarphedin sagde: „Lad os tage vore Vaaben med os!" Njal sagde intet derimod, saa de løb ind, og kom bevæbnede ud. Hun gik foran dem, til de kom til Faarehuset; der gik hun ind, og bad dem følge sig. Hun løftede Lygten op, og sagde: „Her er din Søn Høskuld, Njal! Han har mange Saar paa sig, og trænger nu til Lægehjælp." Njal svarede: „Dødsmærke seer jeg paa ham, men intet Livsmærke. Hvorfor har du ikke ydet ham Lighjælp? Hans Næsebor staa jo aabne." „Det tænkte jeg, Skarphedin skulde gjøre," sagde hun. Skarphedin gik hen, og ydede ham Lighjælp. Derpaa sagde han til sin Fader: „Hvem mener du har dræbt ham?" Njal svarede: „Jeg tænker, Lyting fra Samstad og hans Brødre have gjort det." Hrodny vedblev: „Dig overdrager jeg, Skarphedin, at hævne din Broder, og jeg haaber du vil tee dig som en brav Mand, skjøndt han ikke er ægtefødt, og du vil mest lægge Vind derpaa." Bergthora sagde: „Det staar underlig til med eder. I begaa Drab for en ringe Ting, men slig en Udaad tænke og ponse[2] I paa, og der bliver dog intet af. Rygtet derom vil snart komme til Høskuld Hvidenæsgode, og han vil bede eder om Forlig, og det

[1]) Bergthora. [2]) Ordret: mælte og syde I, og der bliver dog intet af. At mælte d. e. gjøre blød, sætte i Blød; hvoraf Malt.

vil I tilstaa ham. I kan jo nu strax faa det afgjort, om I have Lyst." Skarphedin sagde: „Vor Moder egger os nu med skjellig Grund," og kvad et Vers, hvori han opmuntrede sine Brødre til Hævn. Derpaa skyndte de sig ud alle. Hrodny fulgte ind med Njal, og blev der om Natten.

99. Lytings Brødre fældes.

Nu er om Skarphedin og hans Brødre at fortælle, at de stævnede op til Rangaa. Skarphedin sagde: „Lad os staa her og lytte, og fare hemmelig afsted, thi jeg hører Mænds Røst oppe ved Aaen. Men hvorledes vil nu I, Grim og Helge? vil I tage Lyting ene paa eder eller begge hans Brødre?" De svarede, at de vilde helst stride med Lyting ene. „Han er dog den vigtigste Fangst," sagde Skarphedin, „og det var ilde, skulde han undslippe; jeg tror mig selv bedst skikket til at forhindre hans Flugt." „Vi skulle nok," sagde Helge, „hvis vi komme ifærd med ham, gaa ham saaledes paa Livet, at han ej skal komme bort."

De gik derpaa derhen, hvor de hørte Røsten komme fra, og saae Lyting og de andre staa ved en Bæk. Skarphedin sprang strax over Bækken, og hen til en Sandbanke paa den anden Side. Der oppe stod Halgrim og hans Broder. Skarphedin hug Halgrim i Laaret, saa at Foden strax gik af, og greb Halkel med den anden Haand. Lyting stak efter Skarphedin, men Helge kom i det samme til, satte sit Skjold for, og deri kom Stikket. Lyting tog en Sten op, og kastede den paa Skarphedin; derved slap Halkel løs, og vilde løbe op paa Sandbanken, men kunde ikke komme afsted dermed uden ved at krybe paa Knæerne. Skarphedin svang sin Øxe Rimmegyge imod ham, og kløvede hans Ryg. Nu tog Lyting Flugten; Grim og Helge satte efter ham, og gave ham

hver et Saar, men han kom fra dem over Aaen, og saa til Hest, og foer afsted til Vorsabø.

Høskuld var hjemme. Lyting søgte ham strar op, og fortalte hvad der var skeet. „Sligt maatte du vente,“ sagde Høskuld, „du har baaret dig rasende ad, og her maa Ordsproget sandes, at kort Stund glædes Haand ved Hug, og jeg tænker du kan nu selv indsee, hvor uvist det er, om du kan frelse dit Liv eller ej.“ „Vist nok,“ sagde Lyting, „kom jeg med Nød og næppe derfra, men jeg saae nu gjerne, at du skaffede mig Forlig med Njal og hans Sønner, saaledes at jeg kunde beholde min Gaard.“ „Det skal jeg gjøre,“ sagde Høskuld.

Derpaa lod Høskuld sin Hest sadle, og red til Bergthorshvol selvsjette. Da vare Njals Sønner komne hjem, og havde lagt sig til at sove. Høskuld søgte strar Njal op, og de gik hen at tale sammen. Høskuld sagde til Njal: „Jeg er kommen hid, for at bede for min Maag Lyting; han har forbrudt sig svarlig imod eder, han brød Forlig, og dræbte din Søn.“ Njal sagde: „Lyting vil vel finde, at han allerede har liidt derfor ved at miste sine Brødre. Men hvis jeg indlader mig paa noget Vilkaar, saa gjør jeg det kun for din Skyld; og det vil jeg sige dig før Forliget, at Lytings Brødre skulle ligge paa deres Daad uhellige; heller ikke skal Lyting have noget for sine Saar, men han skal give fulde Bøder for Høskuld.“ Høskuld sagde: „Jeg vil, at du skal dømme.“ „Det vil jeg da,“ sagde Njal, „som du ønsker det.“ „Hvad mener du,“ sagde Høskuld, „skulle ikke dine Sønner være tilstede?“ „Da komme vi ikke nærmere til Forlig,“ sagde Njal, „men det Forlig jeg slutter, ville de holde.“ „Lad os da ende Sagen,“ sagde Høskuld, „og lov du ham Tryghed for dine Sønner.“ „Det skal jeg,“ sagde Njal,

og vedblev: „Saa vil jeg, at han skal betale to Hundrede i Sølv for Høskulds Drab, men han maa blive boende paa Samstad. Dog tykkes det mig raadeligere, at han sælger sin Jord, og flytter bort. Ikke fordi hverken jeg eller mine Sønner ville bryde den Tryghed, vi have tilsagt ham, men det kunde vel være, at nogen opstod her i Egnen, som kunde blive ham farlig. At det imidlertid ikke skal lade, som jeg gjør ham herredsflygtig, saa tillader jeg ham at blive her i Egnen, dog paa hans eget Ansvar." Derpaa tog Høskuld hjem.

Njals Sønner vaagnede, og spurgte deres Fader, hvem der havde været? Han sagde dem det, det var hans Fostersøn Høskuld. „Saa har han bedet for Lyting," sagde Skarphedin. „Ja," svarede Njal. „Det var ilde," sagde Grim. „Ikke vilde Høskuld," sagde Njal, „have dækket ham med sit Skjold, hvis du havde dræbt ham den Gang, da det var dig overladt." „Lad os ikke dadle vor Fader," sagde Skarphedin. Vi maa her ikke glemme at sige, at dette Forlig blev holdt imellem dem siden.

100. Om Trosforandring og Thangbrands Ankomst til Landet.

Der var skeet Høvdingeskifte i Norge. Hagen Jarl havde endt sine Dage, og Olaf Tryggvesen var kommen isteden. Det blev Hagen Jarls Endeligt, at Trællen Kark skar hans Hals over paa Rimul i Guledal. Derhos spurgtes det, at der var skeet Trosforandring i Norge; de havde aflagt den gamle Skik, og Kong Olaf havde kristnet Vesterlandene, Hjaltland, Orkenøerne og Færøerne. Da sagde mange, saa at Njal hørte derpaa, at det var dog en styg Ting saaledes at forkaste sin gamle Tro. Njal sagde da: „Saa forekommer det mig, at den ny Tro maa være meget bedre, og

at den maa være lykkelig, som faar den for den anden; og komme de Mænd her ud til Landet, som forkynde denne Skik, da skal jeg fremme den." Han gik ofte afsides fra de andre ganske ene, og talte med sig selv.

Denne samme Høst landede der et Skib i Østfjordene, paa det Sted, som hedder Gautavig i Berufjord. Thangbrand hed Skibsføreren. Han var en Søn af Grev Vilbald fra Sarland, og var sendt her ud til Landet af Kong Olaf Tryggvesen, for at forkynde Troen. Med ham fulgte en Islænder, som hed Gudleif, en Søn af Are Maarsen, som nedstammede fra Hordelands Konge Hjørleif den Kvindekjære. Gudleif var en stor Drabsmand, meget rysk og haardfør i alt.

Paa Berunæs boede to Brødre, Thorleif og Ketil. De holdt et Møde, og forbøde al Handel og Samkvem med de Ankomne. Dette spurgte Hall fra Sida, som den Gang boede ved Thvætaa i Alftafjord. Han red hen til Skibet med tredive Mand, begav sig strax til Thangbrand, og sagde til ham: „Gaar det ikke godt med eders Handel?" „Nej," svarede den anden. „Nu vil jeg sige mit Ærende," vedblev Hall, „det er, at jeg vil byde eder alle hjem til mig, og saa vil jeg see, om jeg ikke tør handle for eder." Thangbrand takkede ham, og tog hen til Thvætaa om Høsten.

En Morgen var Thangbrand ude tidlig paa Dagen, og lod rejse et Landtelt, og sang Messe deri med megen Pragt; thi det var en stor Højtid. Hall sagde til Thangbrand: „Til hvis Minde højtideligholder du denne Dag?" Thangbrand svarede: „Til Hovedengelen Michaels Minde." „Hvad er der ved den Engel at gjøre?" sagde Hall. „Meget Godt," svarede Thangbrand, „han skal tage i Betragtning alt det Gode du gjør, og er saa miskundelig, at han anslaar det

Gode, der behager ham, langt højere end det er." Hall sagde, „Ham gad jeg nok have til min Ven." „Det staar til dig selv," sagde Thangbrand, „giv dig da hen til ham i Dag med Gud!" „Ja, men dog paa det Vilkaar," sagde Hall, „at du lover mig for, at han saa vil være min Følgeengel." „Det lover jeg dig," sagde Thangbrand. Derpaa blev Hall døbt med hele sit Hus.

101. Om Thangbrands Rejser.

Om Foraaret efter drog Thangbrand bort, for at forkynde Kristendommen, og Hall fulgte med ham. Men da de kom vester over Lonshede til Stafafjeld, hvor Thorkel boede, saa talte han imod Troen, og æskede Thangbrand til Holmgang. Da bar Thangbrand Korsets Tegn[1] for Skjoldet, og deres Kamp endte saaledes, at Thangbrand sejrede, og dræbte Thorkel. Derfra fore de til Hornafjord, og gjæstede i Borgarhavn vestenfor Heinabergssand, hvor Hilder den Gamle boede. Hans Søn var Glum, som foer til Brandstiftelsen med Flose. Der antog Hilder Troen og hele hans Hus. Derfra fore de til Fellshverve, og gjæstede paa Kalvefjeld. Der boede Halls Frænde Kol Thorstensen, og han antog Troen og hele hans Hus. Derfra fore de til Svinefjeld, hvor Flose lod sig primsigne, og lovede at staa dem bi paa Tinge. Derfra fore de vester til Skovehverve, og gjæstede i Kirkeby, hvor Svart Asbjørnsen boede, hvis Forfædre alle havde været Kristne. Saa fore de fra Skovehverve og til Høfdabrekka. Da var deres Rejse rygtedes rundtom, og en Mand, som hed Galdrehedin og boede i Kerlingedal, kjøbte Hedningerne til, at han skulde døde Thangbrand og hans Ledsagere. Han foer da op paa Arnarstakshede, og anstillede der et stort Blot, da Thangbrand red østenfra. Som Følge

[1]) Krucifixet.

deraf brast Jorden under hans Hest, men han sprang af Hesten, og kom lykkelig op paa Bræbben af Svælget. Hesten derimod med hele dens Opsadling blev slugt af Jorden, og de saae den aldrig mere. Da lovede Thangbrand Gud.

102. Om Thangbrand og Gudleif.

Gudleif ledte nu efter Galdrehedin, og fandt ham paa Heden, og drev ham ned mod Kerlingedal. Da han nu kom ham paa Skudvidde nær, skjød han sit Spyd efter ham og igjennem ham.

Derfra fore de til Dyrholmene, og holdt Møde der, og forkyndte Troen. Der blev Ingild Thorkelsen kristnet. Derfra fore de til Fljotshlid, og forkyndte der Troen; der talte især Veturlide Skjald og hans Søn Are imod dem. Derfor dræbte de Veturlide.

Derfra foer Thangbrand til Bergthorshvol, og Njal antog Troen tilligemed hele hans Hus. Men Mord og Valgard satte sig meget imod den. Saa fore de ud over Aaen, og til Haukadal, hvor de døbte Hall, der den Gang kun var tre Aar gammel. Derfra foer Thangbrand til Grimsnæs. Der rejste Thorvald hin Veile en Flok imod ham, og sendte Bud til Ulf Uggesen, at han skulde drage imod Thangbrand, og dræbe ham. Han opfordrede ham dertil i en Vise: „Jeg sender dig,“ kvad han, „Yggs Brystværn[1] og krigersk Bud, og beder dig fordrive Gudvargen[2] den Arge, der haaner vore Guder.“ Men Ulf svarede ham i en anden Vise, at han ænsede ikke hans Gave, og lod sig ej sætte Fluer i Hovedet. „Siig til ham,“ sagde han til Budet, „at jeg lader mig ikke gjække af hans lokkende Ord, og lad ham vogte sig for, at ikke hans Tunge vorder en Løkke om hans egen Hals!“ Derpaa foer Sendebudet tilbage, og forkyndte Thorvald hin

---

[1]) en Brynie. [2]) Gudsbespotteren.

Veile Ulfs Ord. Men Thorvald havde samlet en stor Hob, og gav tilkjende, at han vilde overfalde de andre paa Blaaskovshede. Da nu Thangbrand og Gudleif rede bort fra Haukadal, mødte de en Mand, der kom ridende imod dem, og spurgte efter Gudleif; og da han kom til denne, sagde han: „For din Broder Thorgils paa Reykeholes Skyld vil jeg give dig Efterretning om, at de have mange Baghold for, og Thorvald hin Veile er med sin Flok ved Hestelæk paa Grimsnæs.“ „Alligevel,“ sagde Gudleif, „skulle vi ride imod ham.“ De vendte sig da ned til Hestelæk, hvor Thorvald var kommen over Bækken. Gudleif sagde til Thangbrand: „Her have vi nu Thorvald for os; lad os nu anfalde ham!“ Thangbrand stiød sit Spyd igjennem Thorvald, men Gudleif hug ham i Axlen, og afhug hans Arm, og det blev hans Bane.

Derefter rede de til Tinget, og her var det nær ved, at Thorvalds Frænder vilde anfalde Thangbrand, men Njal og de fra Østfjordene stode ham bi. Hjalte Skeggesen kvad da denne Kvædling paa Lovbjerget:

Guderne sparer ej min Mund,
Freja tykkes mig kun en Hund;
een af dem er det, ja eja!
Odin er en Hund eller Freja.

Hjalte og Gissur Hvide droge udenlands om Sommeren; men Thangbrands Skib Visund[1] strandede ved Bulandsnæs.

Thangbrand og hans Følge droge helt vester om igjennem Herrederne. Skjald-Refs Moder Stenvør kom imod ham, og hun forkyndte ham Hedendom, og talte længe for ham; men medens hun talede, tav Thangbrand. Og da hun var

[1]) Oxen, Bison.

færdig, holdt ogsaa han en lang Tale, og gjendrev alt hvad hun havde sagt. „Har du hørt," sagde hun, „hvorlunde Thor æskede Krist til Holmgang, og han torde ikke slaas med Thor." „Hørt har jeg," svarede Thangbrand, „at Thor var ikke andet end Muld og Aske, hvis Gud ikke vilde tillade ham at leve." „Veed du," sagde hun, „hvo der har brudt dit Skib?" „Hvem mener du har gjort det?" sagde han. „Det skal jeg sige dig," svarede hun, og kvad to Viser, at Thor havde banket Visunds Bord, og slynget det mod Stranden, saa det røg op i Spaane. Derpaa skiltes Thangbrand og Stenvør; og de droge videre frem mod Vesten til Bardestrand.

103. Om Gest Odleifssen.

Gest Odleifssen boede paa Hage paa Bardestrand. Han var saa kyndig, at han forudsaae Menneskenes Skjæbne. Han gjorde Gilde for Thangbrand og hans Følge, og de toge til Hage, fyrretyve Mand stærke. Der fortælles, at der allerede vare to hundrede Hedninger, og man ventede en Berserk did, som hed Otryg, og som alle vare rædde for. Om ham havde man mange Fortællinger, at han hverken skyede Egg eller Ild, og Hedningerne vare meget bange. Da spurgte Thangbrand, om de vilde antage Troen, men alle talte derimod. „Jeg vil foreslaa eder," sagde Thangbrand, „at gjøre et Forsøg, hvilken Tro der er bedst. Vi skulle vie to Ilde, I Hedninger den ene, og jeg den anden; men en tredie skal vi lade være uviet. Hvis Berserken ræddes den Ild, som jeg har viet, men farer igjennem de to andre, saa skulle I antage Troen." „Det er et godt Forslag," sagde Gest, „og jeg vil samtykke det for mig og mine Hjemmemænd;" og da Gest havde sagt dette, samtykkede flere. Da hedder det sig nu, at Berserken kom farende til Gaarden,

Ildene vare da færdige og brændte; Mændene toge deres Vaaben, og sprang op paa Bænkene, og oppebiede hvad der vilde skee. Berserken løb ind med sine Vaaben, kommer ind i Stuen, og farer strax igjennem den Ild, som Hedningerne havde viet, og kommer saa til den, som Thangbrand havde viet, og tør ikke gaa igjennem den, og kvad, at den brændte ham fordærvet. Han hug med sit Sværd op paa Bænken, men traf i Tværtræet, da han svang det højt i Vejret. Thangbrand slog ham med Korsets Tegn paa Haanden, og der skete det store Jærtegn, at Sværdet faldt ud af Haanden paa Berserken. Da satte Thangbrand sit Sværd i Brystet paa ham, og Gudleif hug Haanden af ham; mange gik da til, og dræbte Berserken. Derefter spurgte Thangbrand, om de vilde antage Troen? Gest svarede, at han ikke havde lovet andet, end hvad han agtede at holde; hvorpaa Thangbrand døbte Gest og alle hans Husfolk og mange andre.

Thangbrand spurgte derpaa Gest, om han ikke skulde fare videre vesterpaa i Fjordene; men Gest fraraadte det, og sagde, at Mænd der vare haarde og ustyrlige; „men hvis det er saa bestemt," sagde han, „at denne Tro skal have Fremgang, saa vil den blive lovtaget paa Altinget, og der ville alle Høvdinger fra Herrederne være tilstede." „Der har jeg allerede forkyndet den," sagde Thangbrand, „men fandt megen Modstand." „Du har dog virket mest," sagde Gest, „skjøndt det bliver andre beskikket at faa den lovtaget, og det gaar her, som det hedder, at Træet falder ikke for det første Hug."

Derpaa gav Gest Thangbrand gode Gaver, og denne vendte sig atter mod Sønden, foer først til Sønderlandet, og saa til Østfjordene. Han gjæstede paa Bergthorshvol, og Njal gav ham gode Gaver. Derfra red han østerpaa til

Alftafjord, for at træffe Hall fra Sida. Han lod sit Skib sætte istand, hvilket Hedningerne kaldte Jernmeis[1]. Paa dette Skib sejlede han tilligemed Gudleif til Norge.

104. Om Gissur Hvide og Hjalte.

Denne samme Sommer blev Hjalte Skeggesen dømt fredløs paa Tinget for Gudsbespottelse. Thangbrand berettede Kong Olaf de Fornærmelser, Islænderne havde tilføjet ham, og sagde, at de vare saa tryllekyndige, at Jorden brast under hans Hest og opslugte Hesten. Da blev Kong Olaf saa vred, at han lod alle Islænderne gribe, som vare hos ham, og satte dem i Fængsel, og agtede at lade dem dræbe. Men Gissur Hvide og Hjalte gik til ham, tilbøde sig, at gaa i Borgen for disse Mænd, og med deres egen Livsfare at drage til Island, for at forkynde Troen. Derved fandt Kongen sig tilfredsstillet, saa de fik dem alle fri.

Gissur og Hjalte gjorde da deres Skib istand, for at sejle til Island, og bleve tidlig færdige. De landede ved Vestmannaøerne[2], da ti Uger vare ledne af Sommeren. De fik sig strax Heste, og Mænd til at losse Skibet, rede tredive Mand stærke til Tinget, og sendte Bud til alle de Kristne, at de skulde holde sig færdige. Hjalte blev tilbage paa Reidarmule, thi han havde spurgt, at han var erklæret fredløs for Gudsbespottelse. Men da de andre vare komne til Vellankatla nedenfor Gjaabakke, kom Hjalte efter dem, og sagde, at han vilde vise Hedningerne, at han ikke var bange for dem. Mange Kristne forenede sig da med dem, og de rede i fylket Hob til Tinget. Hedningerne havde ligeledes fylket, og det var nær ved, at hele Tingmængden havde leveret hinanden et Slag. Saa vidt kom det dog ikke.

---

1) Jernkurven. 2) eller ved Eyre.

105. Om Thorgeir paa Ljosavatn.

En Mand ved Navn Thorgeir boede paa Gaarden Ljosavatn[1]. Hans Moder hed Thorun. Hans Kone Gudride var en Datter af Thorkel hin Svarte fra Hleidrargaard. De vare af en anseelig Slægt.

De Kristne tjeldede deres Boder, og Gissur og Hjalte vare i Mosfjeldingernes Bod. Dagen efter gik begge Partier til Lovbjerget, krævede hver paa sin Side Vidner, de Kristne saavel som Hedningerne, og erklærede sig skilte ad, saa de herefter hver vilde følge sin Lov. Da blev der en saadan Ulyd paa Lovbjerget, at ingen hørte den andens Tale. Derpaa skiltes man fra hinanden, og mange tyktes, at dette vilde blive en hel Forstyrrelse.

De Kristne toge Hall fra Sida til at være deres Lavmand; men han begav sig hen til den rette Lavmand Thorgeir Gode fra Ljosavatn, og gav ham tre Mark Sølv, for at han skulde tillyse Loven; men dette var dog en vovelig Sag, da han var Hedning. For at overveje denne Sag, lagde Thorgeir sig hen den hele Dag, og bredte en Kappe over sit Hoved, saa at ingen kunde tale med ham. Men næste Dag gik man atter til Lovbjerget; da krævede Thorgeir Lyd, og talte saaledes: „Mig synes, at det er ude med os, hvis vi ikke have een Lov alle; er Loven søndret, saa er Freden søndret, og da er det ude med Landet. Jeg vil derfor spørge Kristne som Hedninger, om de ville holde den Lov, jeg nu vil forkynde?“ Deri samtykkede de alle; men han sagde, at han vilde have Ed og Forsikring af dem, at de vilde holde det. Ogsaa det samtykkede de alle, og han tog Forsikring af dem. „Det er vor Lovs Ophav,“ sagde han derpaa, „at alle skulle være Kristne her paa Landet, og tro

[1]) i Nordresyssel paa Nordlandet.

paa een Gud, Fader og Søn og den hellig Aand, og aflade fra al Afgudsdyrkelse, ikke udsætte Børn, og ikke spise Hestekjød. Fredløsheds Straf skal sættes derpaa, hvis det bliver beviist, men fares hemmelig dermed, skal det være uden Vide." Men denne Levning af Hedenskabet blev efter faa Aars Frist ogsaa afskaffet, saa at man heller ikke skulde kunne gjøre det mere i Løn, end aabenbar. Dernæst paabød han Helligholdelsen af Drottensdage, Fastedage, Juledage og Paaskedage og alle de største Højtider. Hedningerne tyktes sig svart bedragne, men Troen blev erklæret for Lov, og alle kristnede her paa Landet. Da dette saaledes var tilendebragt, toge de hjem fra Tinget.

106. Om Amunde den Blinde.

Tre Aar senere hændte den Begivenhed paa Tingskaaleting, at Amunde den Blinde, Høskuld Njalsens Søn, var paa Tinget. Han lod sig lede om imellem Boderne, og kom til den Bod, hvor Lyting fra Samstad var inde. Han lod sig lede ind i Boden, og hen til det Sted, hvor Lyting sad. Han sagde: „Er Lyting fra Samstad her?" „Hvad vil du?" sagde Lyting. „Jeg vil vide," sagde Amunde, „hvilken Bod du vil give mig for min Fader; jeg er lønbaaren, og har ikke faaet nogen Bod." Lyting sagde: „Jeg har bødet for din Faders Drab med fulde Bøder, og dem tog din Farfader og dine Farbrødre, men mine Brødre bleve ugilde[1], saa at hvis jeg har haardt forbrudt mig, saa blev jeg ogsaa haardt taget med." „Det spørger jeg ikke om," sagde Amunde, „at du har bødet til dem; jeg veed, at I ere forligte, men jeg spørger efter, hvilken Bod du vil give mig?" „Aldeles ingen," sagde Lyting. „Jeg indseer ikke," sagde Amunde, „at det kan være ret for Gud, saa nær Hjertet som du har hugget mig; men det kan jeg sige dig, at hvis

[1]) uden Bøder.

jeg var karsk paa begge mine Øjne, da skulde jeg enten have Pengebøder for min Fader eller Blodhævn. Nu skifte Gud os imellem!" Derefter gik han ud; men da han var kommen hen i Døren, vendte han sig atter om indad Boden til, og da bleve hans Øjne opladte. Da sagde han: „Lovet være Herren! jeg seer nu hvad han vil." Derpaa løb han atter igjennem Boden, indtil han kom hen foran Lyting, og hug ham med sin Øxe i Hovedet, saa den gik i til Hammeren, og trak den atter til sig. Lyting faldt forover, og var strax død. Amunde gik ud i Døren, og da han kom til det samme Sted, hvor hans Øjne vare blevne opladte, da lukkedes de atter, og han var blind hele sin Levetid siden.

Derefter lod han sig følge hen til Njal og hans Sønner, og forkyndte dem Lytings Drab. „Man kan ikke regne dig dette til Onde," sagde Njal, „thi sligt er forud tilskikket; og naar slige Hændelser skee, saa er det os en Paamindelse om, ikke at forskyde dem, der staa os saa nær." Derpaa tilbød Njal Lytings Frænder Forlig; og Høskuld Hvidenæsgode underhandlede med dem, at de skulde tage imod Bøder. Sagen blev da afgjort ved en Kjendelse, og de halve Bøder bleve eftergivne for den Fordring, han med Rette tyktes at have til Lyting. Derefter gik man hen, for at tilsikre hinanden Tryghed, og Lytings Frænder tilsikrede Amunde den. Folk rede hjem fra Tinget, og det var nu roligt længe.

107. Om Valgard hin Graa.

Valgard hin Graa kom denne Sommer tilbage til Landet. Han var da endnu Hedning. Han tog hen til Hof til sin Søn Mørd, og var der om Vinteren. Han talte saaledes til Mørd: „Jeg har redet her vide igjennem Bygden, og kan ikke kjende mere, at det er den samme. Jeg kom til Hvidenæs, og saae der mange Vogtomter og en stor Fær-

sel; jeg kom ogsaa til Tingskaaleting, og der fandt jeg alle vore Boder nedbrudte. Hvad skal alle disse underlige Ting betyde?" Mørd svarede: „Her ere oprettede ny Godord og Femterretslov, og Folk have sagt sig fra Tingsamfund med mig, og givet sig under Høskulds Ting." Valgard sagde: „Ilde har du lønnet mig for det Godord, jeg overgav dig, siden du foer saa umandig dermed. Nu skal du lønne dem det saaledes, at det kan blive dem alle til Bane; og det kan du ved at bagvaske og sætte dem sammen, saa at Njals Sønner dræbe Høskuld. Mange ere Eftermaalsmænd efter ham, og formedelst de Sager, som da opstaa, ville Njals Sønner blive dræbte." „Det vil jeg ikke kunne faa iværksat," sagde Mørd. „Jeg skal sige dig, hvorledes du skal bære dig ad," sagde Valgard, „du skal byde Njals Sønner hjem til dig, og give dem Gaver til Afsked. Men Bagvaskelsen skal du ikke komme frem med, førend der er stiftet nøje Venskab imellem eder, saa at de tro dig ligesaa godt som sig selv. Saa kan du hævne dig paa Skarphedin for Pengene, han tvang dig til at give efter Gunnars Død. Og først naar alle disse ere døde, kan du vente at faa Høvdingskab." Denne Plan tilsvore de hinanden, at den skulde udføres.

Mørd sagde: „Jeg vilde ønske, Fader, at du vilde antage Troen; du er en gammel Mand." „Det vil jeg ikke," sagde Valgard, „heller saae jeg, at du forkastede Troen, og lad os see, hvorledes det saa gaar." Men Mørd erklærede, at det vilde han ikke. Valgard brød alle Kors itu for ham og alle Helligdomme. Kort efter faldt han i en Sygdom, og døde, og blev højlagt ved Hof.

108. Om Mørd og Njals Sønner.

Nogen Tid efter red Mørd til Bergthorshvol, og besøgte Skarphedin og hans Brødre. Han lagde an paa at ind-

smigre sig hos dem, og talede hele Dagen med dem, og sagde, at han gjerne vilde have fortrolig Omgang med dem. Skarphedin optog det altsammen vel, men sagde, at det havde han hidtil ikke lagt an paa. Tilsidst kom det saa vidt, at han indyndede sig hos dem, saa ingen af dem holdt noget Foretagende for fuldraadet, med mindre den anden havde været paa Raad med. Njal tyktes det altid ilde, at han kom did, og det gik altid saa, at han var ham til Besvær.

Engang kom Mord til Bergthorshvol, og sagde til Njals Sønner: „Jeg har nu bestemt at holde et Gilde, og agter at drikke Arveøl efter min Fader. Til dette Gilde vil jeg indbyde eder Njalsønner og Kaare, og lover, at I ikke skulle tage derfra uden Gaver.“ De lovede at komme. Han tog nu hjem, og lavede til Gilde, bød mange Bønder dertil, og der kom mange Gildesmænd. Njals Sønner og Kaare kom did. Mord gav Skarphedin en stor Guldsølle[1], men Kaare et Sølvbælte, og Grim og Helge andre gode Gaver. De kom hjem, roste disse Gaver, og viste Njal dem. Han sagde, at de havde nok kjøbt dem dyrt nok, „og seer til,“ sagde han, „at I ikke komme til at betale dem saaledes som han ønsker.“

109. Om Mord Valgardsens Bagvaskelse.

Nogen Tid efter havde Njals Sønner og Høskuld gjensidig Gilde hos sig. De indbøde først Høskuld. Skarphedin havde en brun Hest, fire Aar gammel, baade stor og smuk. Det var en Hingst, men den havde endnu ikke været til Hestekamp. Denne Hest gav Skarphedin Høskuld tilligemed to Hopper; ogsaa de andre gave ham Gaver, og bade om hans Venskab. Siden bød Høskuld dem hjem til sig paa Vorsabø, og indbød mange andre Gildesmænd, saa der var en stor

[1]) Guldhægte.

Samling. Han havde ladet sit Stuehus bryde ned, men han havde tre Udhuse, og der bleve Senge opredte. Alle de Indbudne kom. Gildet løb vel af, og da man skulde tage hjem, forærede Høskuld Gildesmændene gode Gaver, og fulgte Njals Sønner paa Vej. Sigfussønnerne gik med ham, og den hele Forsamling. Og de sagde paa begge Sider, at der skulde aldrig nogen skille dem ad.

Nogen Tid efter kom Mørd til Vorsabø, og bad Høskuld om en Samtale. De gik hen at tale sammen. Mørd sagde: „Der er dog stor Forskjel paa dig og Njalsønnerne: du gav dem gode Gaver, men de Gaver, du fik af dem, vare for at haane dig.“ „Hvormed godtgjør du det?“ sagde Høskuld. „De gave dig en Hest,“ svarede Mørd, „som de selv kaldte et Plag, og det gjorde de for at haane dig, thi de ansee ogsaa dig for en uforsøgt Mand. Desuden kan jeg sige dig, at de bære Avind til dig for Godordet; dette overtog Skarphedin paa Tinget, da du ikke kom til Femterretsstævne, og han har i Sinde at beholde det altid.“ „Det er ikke sandt,“ sagde Høskuld, „jeg tog imod det paa Leidmødet[1] i Høst.“ „Saa maa det have været Njals Skyld,“ sagde Mørd. „Men de brøde ogsaa Forliget mod Lyting,“ vedblev han. „Det agter jeg ikke at regne dem til Onde,“ sagde Høskuld. „Da kan du dog ikke nægte,“ sagde Mørd, „at den Gang du og Skarphedin foer til Markarfljot, faldt en Øxe ned fra hans Bælte, og da havde han i Sinde at dræbe dig.“ „Det var hans Vedøxe,“ sagde Høskuld, „og jeg saae selv, at han stak den i sit Bælte.“ „Og desuden maa jeg kun strax sige dig, Mørd,“ vedblev han, „at hvor meget Ondt du end vil sige om Njals Sønner, saa faar du mig aldrig til at tro det, og om end saa var, om du end har Ret i, at jeg enten maa

[1]) Leidartinget.

dræbe dem eller de mig, saa skal jeg dog langt heller lide Døden af dem, end tilføje dem det mindste Men. Men saa meget slettere Mand er du, som du har sagt dette." Derpaa tog Mørd hjem.

Nogen Tid efter tog Mørd hen for at besøge Njals Sønner, og talte adskilligt med dem og Kaare. „Man har fortalt mig," sagde Mørd, „at Høskuld skal have sagt, at du, Skarphedin, brød Forliget mod Lyting; men det er jeg vis paa, at han tror, du vilde staa ham efter Livet, den Gang I foer sammen til Markarfljot. Dog tykkes mig, at det var ikke noget ringere Anslag mod dit Liv, den Gang han bød dig til Gjæstebud, og anviste dig Plads i det Udhus, der var længst fra Gaarden. Der blev der baaret Ved til hele Natten, og han agtede at brænde eder inde. Men det traf sig just, at Hogne Gunnarsen kom om Natten, og saa blev der ikke noget af deres Overfald, thi de vare bange for ham. Siden fulgte han dig paa Vej med en stor Flok Mænd; da agtede han anden Gang at overfalde dig, og satte Grane Gunnarsen og Gunnar Lambesen til at dræbe dig, men de bleve forsagte, og torde ikke angribe dig." Da han havde talt dette, modsagde de andre det i Førstningen, men tilsidst troede de det dog; og fra den Tid fattede de Uvenskab mod Høskuld, og talte næsten ikke med ham, hvor de traf sammen. Høskuld trak sig paa sin Side ogsaa tilbage, og saaledes stod det hen en Tid.

Høskuld tog om Høsten til Gjæstebud paa Svinefjeld, og Flose modtog ham vel. Hildigunne var der ogsaa. Flose sagde til Høskuld: „Jeg hører af Hildigunne, at der er meget Uvenskab imellem dig og Njals Sønner, og det tykkes mig ilde. Jeg vil derfor tilbyde, at du ikke skal ride mere vesterpaa; jeg vil skaffe dig Bopæl paa Skaftafjeld, og sende min

Broder Thorgeir over at bo paa Vorsabø." „Saa ville somme sige," svarede Høskuld; „at jeg flyer derfra, fordi jeg er bange, og det vil jeg ikke have." „Da er det dog rimeligt," sagde Flose, „at der vil flyde store Ulykker deraf." „Ilde er det," sagde Høskuld, „thi heller vilde jeg være ugild, end at andre skulde vederfares Ondt for min Skyld." Faa Dage efter vilde Høskuld ride hjem, men Flose forærede ham en Skarlagens Kappe, der var besat med Bræmmer ned i Skjødet. Høskuld red hjem til Vorsabø, og det var nu roligt en Stund.

Høskuld var saa vennesæl, at faa vare hans Uvenner, men den samme Spænding imellem dem varede hele Vinteren.

Njal havde taget Kaares Søn Thord til Opfostring hos sig. Ligeledes havde han fostret Asgrim Ellidagrimsens Søn Thorhall, en rask og dygtig Mand; han havde erhværvet sig en saadan Lovkundskab, at han var den tredie af de største Lovmænd paa Island.

Dette Aar vaarede det tidlig, og Folk lagde deres Korn i Jorden.

110. Om Mørd og Njals Sønner.

En Dag kom Mørd til Bergthorshvol, og de gik strax hen at tale sammen, han, Njals Sønner og Kaare. Mørd bagtalte Høskuld efter sin Sædvane, havde endnu mange flere ny Fortællinger, og eggede stærkt Skarphedin og de andre, at de skulde dræbe Høskuld, og forsikrede, at han vilde forekomme dem, hvis de nu ikke strax fore mod ham. „Du skal faa din Villie frem," sagde Skarphedin, „hvis du vil fare med os, og tage Del deri." „Det vil jeg nok," sagde Mørd; hvorpaa de fast besluttede det med gjensidige Forpligtelser, og han skulde komme der om Aftenen.

Bergthora spurgte Njal: „Hvad tale de om derude?" „Jeg er ikke med i deres Raad," svarede Njal, „skjøndt jeg ellers sjelden var udelukt, naar Raadene vare gode."

Skarphedin gik ikke til Sengs om Aftenen, heller ikke hans Brødre eller Kaare. Den samme Nat ud paa Natten kom Mørd Valgardsen, og de toge deres Vaaben, Njals Sønner og Kaare, og rede bort. De fore afsted, til de kom til Vorsabø, og biede der ved et Gjærde. Vejret var godt, og Solen var staaet op.

111. Høskuld Hvidenæsgodes Drab.

Paa denne Tid vaagnede Høskuld Hvidenæsgode; han foer i sine Klæder, og tog den Kappe over sig, som Flose havde givet ham; han tog en Kornkurv i den ene Haand, Sværdet i den anden, gik hen til Gjærdet, og gav sig til at saa. Skarphedin og de andre havde overlagt, at de skulde alle bære Vaaben paa ham. Skarphedin sprang op fra Gjærdet; men da Høskuld saae ham, vilde han flygte. Men Skarphedin løb imod ham, og sagde: „Tænk aldrig paa at fly, Hvidenæsgode!" og hug til ham, og traf ham i Hovedet, saa han sank i Knæ. Høskuld udbrød i det han faldt: „Gud hjælpe mig og tilgive eder!" Da løb de alle mod ham, og bare Vaaben paa ham.

Derefter sagde Mørd: „Der falder mig et godt Raad ind." „Hvad er det?" sagde Skarphedin. „At jeg først skynder mig hjem," vedblev den anden, „og siden tager op til Grytaa, og siger dem hvad der er skeet, og ytrer min Misfornøjelse med Gjerningen. Jeg veed vist, at Thorgerde vil bede mig at tillyse Drabet, og det vil jeg da gjøre. Det maa blive dem til stor Spilde i deres Søgsmaal. Jeg skal ogsaa sende en Mand til Vorsabø, for at høre, hvor snart de der tænke at tage sig noget for; han vil ogsaa der spørge

hvad der er skeet, og saa vil jeg lade, som jeg har det fra dem." „Gjør du kun det!" sagde Skarphedin.

Brødrene og Kaare vendte nu hjem, og da de vare komne hjem, sagde de Njal hvad der var skeet. „Det er sørgelig Tidende," sagde Njal, „og ilde er sligt at høre, thi sandelig gaar det mig nær og volder mig en saadan Sorg, at jeg heller vilde have mistet to af mine Sønner, naar Høskuld var bleven i Live." „Du er at undskylde," sagde Skarphedin, „du er en gammel Mand, og det er let at begribe, at det maa gaa dig nær." „Det er ikke blot for min Alderdoms Skyld," sagde Njal, „men fordi jeg bedre end du veed, hvad derpaa vil følge." „Hvad vil der da følge?" sagde Skarphedin. „Min Død," svarede Njal, „og min Kones og alle mine Sønners." „Hvad Skjæbne spaar du da mig?" sagde Kaare. „Vanskeligt vil det blive dem," svarede Njal, „at gaa imod din Lykke, thi du vil blive dem alle for stærk." Dette var den eneste Ting, der gik Njal saa nær, at han aldrig kunde tale derom uden Graad.

112. Om Hildigunne og Mørd Valgardsen.

Hildigunne vaagnede, og mærkede at Høskuld ikke var i Stuen. „Haarde og ikke gode have mine Drømme været," sagde hun; „søger dog Høskuld op!" De ledte efter ham i Gaarden, men fandt ham ikke. Hun havde imidlertid klædt sig paa, og gik med to Mænd hen til Gjærdet. Der fandt de Høskuld dræbt. Da kom Mørd Valgardsens Faarehyrde, og sagde hende, at Njals Sønner vare dragne op derfra, „og Skarphedin kaldte paa mig," sagde han, „og lyste Drabet sig paa Haand." „Mandig Daad vilde det have været," sagde hun, „hvis een Mand havde øvet det." Hun tog Kappen, tørrede alt Blodet af med den, svøbte det levrede Blod deri, foldede den saa sammen, og lagde den ned i sin Kiste.

Nu sendte hun Bud op til Grytaa, for at forkynde dem hvad der var skeet. Mørd var allerede kommen, og havde sagt dem det. Ogsaa Ketil fra Mørk var kommen did. Thorgerde sagde til Ketil: „Nu er Høskuld død, som vi vide. Mindes nu hvad du lovede mig, da du tog ham til Opfostring!“ „Det kan være,“ sagde Ketil, „at jeg den Gang har lovet mere end jeg kan holde, thi da tænkte jeg ikke, at de Dage skulde komme, som nu ere vordne. Megen Vaande er jeg her kommen i, thi nær er Næsen ved Øiet, eftersom jeg er gift med en Datter af Njal.“ „Vil du da,“ sagde Thorgerde, „at Mørd skal tillyse Drabet?“ „Det veed jeg ikke,“ svarede Ketil, „thi flere, tror jeg, times mere Ondt af ham end Godt.“ Men saasnart Ketil havde talt med Mørd, saa gik det ham, som andre, at han bildte sig ind, at Mørd vilde være ham tro. De bleve da enige om, at Mørd skulde tillyse Drabet, og forberede hele Søgsmaalet til Tinget.

Mørd tog da ned til Vorsabø. Did kom som Nævnsmænd ni Naboer, der boede nærmest ved Drabsstedet. Mørd havde ti Mænd med sig. Han viser Naboerne Høskulds Saar, og kræver dem til Vidner paa Saarene, og nævner Ophavsmand til hvert Saar, undtagen eet; ved det lod han som han ikke vidste, hvem der havde givet det, men det var det, han selv havde givet. Drabet lyste han Skarphedin paa Haand, men Saarene hans Brødre og Kaare. Derpaa stævnede han de ni Naboer, som boede Drabsstedet nærmest, til at møde paa Tinget. Derefter red han hjem. Han besøgte næsten aldrig Njals Sønner, og naar de kom sammen, saa viste de sig fjendske mod hinanden. Det var saaledes overlagt imellem dem.

Høskulds Drab spurgtes over alle Bygder, og blev ilde omtalt. Njals Sønner toge hen til Asgrim Ellidagrimsen,

og bade ham om Hjælp. „Det kunne I med Sandhed vente," sagde han, „at jeg i alle vigtige Sager vil staa eder bi; men dog spaar mit Sind mig ikke godt i denne Sag, thi der ere mange Eftermaalsmænd, og dette Drab bliver meget ilde omtalt i alle Bygder." Njals Sønner fore nu hjem.

113. Om Gudmund den Mægtige.

Gudmund den Mægtige boede paa Gaarden Modruvolde i Øfjord. Han nedstammede fra Grim Kamban, og paa Kvindesiden fra Sæmund den Syderøske. Hans Kone Thorløg stammede fra Regner Lodbrog. Gudmund var en stor Høvding og rig; han havde hundrede Tyende i sit Hus, aldrig færre. Han tilegnede sig en saadan Overmagt over alle Høvdinger der nordpaa, at somme maatte overlade ham deres Bopæle, men somme tog han af Dage, og somme maatte give Slip paa deres Godord. Fra ham nedstamme ogsaa de mest udvalgte Mænd i Landet: Oddaverjerne og Sturlungerne og Hvamverjerne og Fljotamændene og Biskop Ketil og mange andre af de berømmeligste Mænd. Gudmund var en Ven af Asgrim Ellidagrimsen, og derfor tænkte denne at faa Hjælp hos ham.

114. Om Snorre Gode.

Snorre, med Tilnavnet Gode[1], boede paa Helgafjeld[2], førend Gudrun Osvifsdatter kjøbte Jorden der af ham; og hun boede der til sin Alderdom, men Snorre flyttede saa til Hvamsfjord, og boede paa Sælingsdalstunge. Snorres Fader Thorgrim var en Søn af Thorsten Torskebider, Thorolf Mostrarskjægs Søn; hans Farmoder Thora nedstammede fra Ingild Helgesen, hvis Moder var en Datter af Sigurd Orm i Oje (Snogøje), Regner Lodbrogs Søn; hans Moder Thor-

[1]) Hedensk Præst. Ordet udtales Gaade. [2]) Det hellige Fjeld, i Snefjeldsnæssyssel paa Vesterlandet.

dis var en Datter af Sur og Søster til Gisle Surfen. Snorre var en god Ven af Asgrim Ellidagrimsen, og derfor tænkte han ogsaa hos ham at faa Hjælp. Snorre var den viseste Mand paa Island af alle dem, som ikke vare forudseende. Han var god mod sine Venner, grum mod sine Uvenner. Paa denne Tid var der stærkt Tingridt fra alle Fjerdingerne, og man havde mange Sager forberedte til Søgsmaal.

115. Om Flose Thordsen.

Flose spurgte Høskulds Drab, og det vakte i høj Grad hans Bekymring og Vrede, men han bar det dog med Rolighed. Man fortalte ham den Tilberedelse til Sags Anlæg, som var skeet efter Høskulds Drab, men han svarede næsten intet dertil. Han sendte Bud til sin Maag Hall paa Sida og hans Søn Ljot, at de skulde komme meget mandstærke til Tings. Ljot tegnede til at blive en af de bedste Høvdinger der østerpaa; ham var spaaet, at hvis han red tre Somre til Tings, og kom uskadt hjem, saa vilde han blive den største Høvding i sin Æt og den ældste. Han havde da redet een Sommer til Tings, og dette var nu den anden.

Flose sendte ligeledes Bud til Kol Thorstensen og Hilder den Gamles Søn Glum og Modulf Ketilsen. De rede alle hen for at forene sig med ham. Hall lovede ogsaa at komme med et meget stort Følge. Flose red til han kom til Kirkeby til Surt Asbjørnsen; derfra sendte han Bud efter sin Brodersøn Kolben Egilsen, der ogsaa kom did. Derfra red han til Høfdabrekka, hvor Thorgrim Skraute, Thorkel den Fagres Søn, boede. Flose bad ham ride til Altinget med sig; han lovede det, og sagde til Flose: „Oftere, Bonde, har du været gladere, end nu, men der er da ogsaa god Grund til, at det er saa.“ Flose svarede: „Ja, der er nu hændet det, som jeg vilde give alt hvad jeg ejer og har til at

det aldrig var skeet. Ondt Korn er der saaet, og ondt vil komme op deraf."

Derfra red han over Arnarstaksheде, og kom om Aftenen til Solheim, hvor Lodmund Ulfsen boede; han var en god Ven af Flose, og der var han om Natten. Om Morgenen red Lodmund med ham til Dal, hvor Ulf Ørgodes Søn Runolf boede. Flose sagde til Runolf: „Her kan vi faa paalidelig Efterretning om Høskuld Hvidenæsgodes Drab; du er en sanddru Mand, og har det fra første Haand; jeg vil derfor tro alt hvad du siger mig angaaende Striden imellem dem." Runolf svarede: „Det behøver ei med Ord at fejres, at han blev dræbt aldeles sagløs, og alle gaar hans Død nær til Hjertet, men ingen mere, end hans Fosterfader Njal." „Saa vil det falde dem vanskeligt at faa Mænd til Hjælp," sagde Flose. „Uden Tvivl," vedblev Runolf, „hvis der ikke støder andet til." „Hvad er der nu gjort ved Sagen?" sagde Flose. „Nævnsmændene ere udnævnte, og Drabet tillyst," svarede Runolf. „Hvem gjorde det?" sagde Flose. „Mørd Valgardsen," svarede Runolf. „Hvor vidt er det[1] at lide paa?" „Jeg er i Slægt med ham," svarede Runolf, „men naar jeg sandt skal sige, saa times flere Ondt af ham end Godt. Men det vil jeg nu bede dig om, Flose, at du giver din Vrede Ro, og tager den Beslutning, hvoraf der kommer mindst Ulempe; thi Njal vil gjøre gode Tilbud, og mangen anden af de bedste Mænd ligesaa." Flose sagde: „Rid du da til Tings med, Runolf, og dine Ord skulle gjælde meget hos mig, med mindre der støder andre Ting til, værre end der skulde." Derpaa endte de deres Samtale, og Runolf lovede at rejse til Tings.

---

[1]) eller han.

Runolf sendte ogsaa Bud til sin Frænde Haf den Spage, som strax red did. Flose red derfra til Vorsabø.

116. Om Flose og Hildigunne.

Hildigunne var ude, og sagde: „Nu skulle alle mine Hjemmemænd være ude, naar Flose rider i Gaard; men Kvinderne skulle feje Stuerne og tjelde, og lave et Højsæde for Flose.“ Derpaa red Flose ind i Tunet. Hildigunne gik ham imøde, og sagde: „Kom hil og sæl, Frænde! Mit Hjerte vorder glædet ved dit Komme.“ „Her,“ sagde Flose, „skulle vi spise Dagverd, og saa ride videre.“ Deres Heste bleve da bundne.

Flose gik ind i Stuen, og satte sig ned. Højsædet kastede han bort fra sig ned paa Bænken, og sagde: „Hverken er jeg Konge eller Jarl, saa man behøver ikke at lave Højsæde for mig og drive Spot med mig.“ Hildigunne stod nær hos, og sagde: „Det er ilde om det mishager dig, thi vi gjorde det i en god Mening.“ Flose svarede: „Mener du mig det godt, saa vil det, du gjør, rose sig selv, hvis det er godt, og laste sig selv, hvis det er ilde.“ Hildigunne lo med Kulde, og sagde: „Endnu kan det blive til hvad det skal; vi ville faa mere at gjøre med hinanden inden Enden tager.“ Hun satte sig ned hos Flose, og de talede længe sagte sammen.

Derpaa bleve Bordene satte frem. Flose og hans Mænd toge Haandtvæt. Flose betragtede Haandklædet; det var lutter Huller og revet istykker paa den ene Side. Han vilde ikke tørre sig derpaa, og kastede det hen paa Bænken, skar et Stykke af Borddugen, tørrede sig derpaa, og kastede det hen til sine Mænd. Derpaa satte han sig til Bords, og bad dem spise.

Da kom Hildigunne ind i Stuen, gik hen til Flose,

strøg sig Haaret fra Øjnene, og brast i Graad. Flose sagde: „Kummerfuld er du nu, Frænke, siden du græder, men dog er det vel, at du begræder en god Mand.“ „Hvad Eftermaal skal jeg have af dig?“ sagde hun, „eller hvad Bistand vil du yde mig?“ Flose svarede: „Jeg vil forfølge din Sag med Lov og Ret, eller fremme et Forlig efter gode Mænds Skjøn, saa at vi kunne have Hæder deraf i alle Maader.“ Hun sagde: „Hævne vilde Hoskuld dig, hvis han var din Eftermaalsmand.“ Flose svarede: „Ikke skorter dig Grumhed, og jeg seer nok hvad du vil.“ Hildigunne sagde: „Mindre havde Arnor Ørnulfssen fra Forsaaskov forbrudt sig mod din Fader Thord Frejsgode, og dog voge dine Brødre, Kolben og Egil, ham paa Skaftafjeldsting.“ Derpaa gik Hildigunne hen, og lukkede sin Kiste op, tog saa Kappen op, som Flose havde foræret Høskuld, og i hvilken denne var bleven dræbt; hun gik saa frem i Stuen med Kappen, og, uden at sige et Ord, hen til Flose. Da var Flose mæt, og der blev baaret af Bordet[1]. Hildigunne kastede Kappen over Flose, saa at Blodet stod helt omkring ham[2], og sagde: „Denne Kappe, Flose, gav du Høskuld, og jeg vil nu give dig den igjen; i den blev han dræbt. Kalder jeg saa Gud som gode Mænd til Vidne, at jeg besværger dig ved din Kristi Kraft og ved din Manddom og Tapperhed, at du hævner alle de Saar, som han havde paa sig død; hvis ikke, da hedde du hver Mands Niding!“ Flose rev Kappen af sig, kastede den hen i Armene paa hende, og sagde: „Du er en sand Plageaand[3], du saae gjerne, at vi begyndte paa det,

[1]) eller Bordet taget bort. [2]) Ordret: saa at Blodet dundrede ham helt over. Heri udtrykkes tillige den skrattende Lyd af det i Kappen levrede Blod, i det den blev slaaet om ham. Vi have ikke, det jeg veed, noget Ord, som er istand til paa een Gang at udtrykke baade Lyden og Bevægelsen. [3]) En Furie.

som bekommer os alle værst; ja kolde ere Kvinderaad." Han var saa rystet derved, at han i sit Aasyn stundum var rød som Blod, men stundum bleg som Hø[1], og stundum sort som Hel[2].

Flose red bort med sine Mænd, hen til Holtavad, og biede der efter Sigfussønnerne og sine andre Mænd. Ingild boede paa Kelde, en Broder til Hoskuld Njalsens Moder Hrodny; deres Fader var Hoskuld hin Hvide. Ingild var gift med Thrasløg, en Datter af Thord Frejsgodes Søn Egil. Flose sendte Bud til Ingild, at han skulde komme til ham, og Ingild kom strax med fjorten Mand, der alle vare hans Hjemmemænd. Han var stor, stærk og stille af sig, men det mest haandfaste Karlsfolk, og en gavmild Mand mod sine Venner. Flose hilste ham venlig, og sagde: „Stor Ulykke er kommen os Svogre tilhaande, og vanskeligt er det, at finde ud deraf. Jeg beder dig derfor, ikke at forlade min Sag, førend denne Nød er tilende." Ingild svarede: „Stor Forlegenhed er jeg her i formedelst mit Svogerskab med Njal og hans Sønner og andre vigtige Ting, som her komme imellem." Flose sagde: „Da jeg gav dig min Broderdatter, da tænkte jeg du lovede mig, at staa mig bi i enhver Sag." „Det er ogsaa rimeligst," sagde Ingild, „at jeg gjør saa, men dog vil jeg nu først ride hjem, og derfra til Tings."

117. Om Flose og Mørd og Sigfussønnerne.

Sigfussønnerne hørte, at Flose var ved Holtavad, og rede did for at træffe ham. Det var Ketil fra Mørk og hans Broder Lambe, Thorkel og Mørd, alle Sigfuses Sønner, deres Broder Sighvat og Lambe Sigurdsen og Gunnar Lambesen, Grane Gunnarsen og Vebrand Hamundsen. Flose stod op, gik dem imøde, og hilste dem glædelig. De gik langs-

[1]) eller som et Lig. [2]) Døden.

med Aaen. Flose fik af dem sand Efterretning om Drabet, og deres Mening stemmede overens med Runolf fra Dals. Flose sagde til Ketil fra Mørk: „Dig spørger jeg ad, hvor nidkjær er du i denne Sag og de andre Sigfussønner?“ „Jeg saae helst,“ svarede Ketil, „at der kunde blive Forlig; men dog har jeg svoret, ikke at opgive denne Sag, førend den paa den ene eller anden Maade er endt, og at vove mit Liv derpaa.“ Flose sagde: „Du er en brav Mand, og slige Mænd vise ædelt Sind.“ Derimod toge de paa een Gang til Orde, Grane Gunnarsen og Gunnar Làmbesen: „Vi vil have Landflygtighedsstraf og Mandhævn over dem.“ Flose sagde: „Det er ikke afgjort, at vi paa een Gang skulle baade vælge og dele[1].“ Grane sagde: „Det besluttede jeg, da de dræbte Thraen ved Markarfljot, og siden hans Søn Høskuld, at jeg skulde aldrig slutte ærligt Forlig med dem; thi jeg vilde gjerne være med der, hvor de alle bleve dræbte.“ Flose sagde: „Saa nær har du staaet, at du kunde have hævnet dette, hvis du havde haft Mod og Mandshjerte dertil, men nu synes det, som du og mange andre ønske det, som I vilde give Penge til, I aldrig havde været med at gjøre. Det seer jeg grant, at om vi end dræbte Njal eller hans Sønner, saa ere de saa anseelige Mænd og af saa stor Slægt, at Eftermaalet efter dem vil blive saa stort, at vi maa falde mange til Fode og bede dem om Hjælp, førend vi erhværve os Forlig og komme ud af den Vaande. Ogsaa maa I betænke, at mange ville blive fattige, som før ejede meget Gods, og nogle ville lade baade Formue og Liv.“

Mørd Valgardsen red hen til Flose, og lovede, at han vilde ride til Tings med ham med alle sine Folk. Flose tog

[1]) Ligesaa lidet, som den, der ved Arveskifte delte Lodderne, havde Lov til at vælge, hvilken han vilde.

derimod, og foreslog ham et Giftermaal, at han skulde give Starkad paa Stafafjeld, Floses Brodersøn, sin Datter Ranveig. Derved haabede han at forsikre sig hans Troskab og en god Mandestyrke. Mørd svarede, det kunde vel lade sig gjøre, men skjød det hen til Gissur Hvides Afgjørelse, og bad, at man skulde tale derom paa Tinget. Mørd var nemlig gift med Gissur Hvides Datter Thorkatla. Mørd og Flose rede begge sammen til Tinget, og talede hver Dag med hinanden, men ingen vidste hvad de overlagde.

118. Om Njals og Skarphedins Samtale.

Njal sagde til Skarphedin: „Hvorledes have I nu besluttet at bære eder ad, I Brødre og Kaare?“ Skarphedin svarede: „Vi pleje ikke at ruge længe over en Ting, men gaa lige paa den; at jeg skal sige dig det, saa ville vi ride til Tunge til Asgrim Ellidagrimsen, og derfra til Tinget. Men hvad mener du om din Reise, Fader?“ Njal svarede: „Jeg vil ride til Tinget, thi det sømmer mig, ikke at forlade eders Sag, saalænge jeg lever. Jeg haaber, at mange der ville give mig et godt Lov, og min Nærværelse vil altid være til Gavn for eder, aldrig til Skade.“

Njals Fostersøn Thorhall Asgrimsen var der tilstede. Njals Sønner lo ad ham, fordi han havde en rødbrun Kofte paa, og spurgte, hvorlænge han vilde gaa med den? Han svarede: „Jeg skal lægge den, naar jeg tager hen til Eftermaal efter min Fosterfader.“ Njal sagde: „Du vil vise din Bravhed, naar det mest er fornødent.“

De lavede sig alle til at tage bort, og vare næsten tredive Mand; de rede til de kom til Thjorsaa. Der stødte Njals Frænder til dem, Thorleif Kraak og Thorgrim den Store, Holtathorers Sønner; de tilbøde Njals Sønner deres

Hjælp og væbnede Bistand, et Tilbud, som de modtoge. Derpaa rede de alle sammen over Thjorsaa, indtil de kom til Brædden af Laraa, hvor de bedede. Der stødte Hjalte Skeggesen til dem. Njals Sønner toge ham strax hen med sig til Samtale, og de talte længe hemmelig sammen. Hjalte sagde: „Jeg skal altid vise, at jeg har et oprigtigt Sind; Njal har bedet mig om Hjælp, jeg har ogsaa været villig dertil, og lovet ham min Bistand; han har forud lønnet mig, som mange andre, derfor ved sine Heldraad.“ Hjalte gav Njal fuldstændig Underretning om Floses Rejser fra den ene til den anden. De sendte Thorhall forud til Tunge, for at sige Asgrim, at de vilde komme did om Aftenen.

Asgrim gjorde strax Anstalt til deres Modtagelse. Han var ude, da Njal red ind i Toften. Njal var ifort en blaa Kappe, paa Hovedet havde han en Filthat, og i Haanden en liden Øxe. Asgrim hjalp ham selv af Hesten, fulgte ham ind, og anviste ham Sæde. Derpaa gik alle de andre ind, Njals Sønner og Kaare. Asgrim gik derpaa atter ud. Hjalte vilde tage bort, og mente, der vare altfor mange; men Asgrim tog hans Hest i Tømmen, og sagde, at han fik ikke Lov til at ride bort, og lod tage af deres Heste, fulgte Hjalte ind, og anviste ham Sæde ved Siden af Njal. Men Thorleif og Thorgrim med deres Mænd toge Sæde paa den anden Bænk. Asgrim satte sig paa en Stol foran Njal, og spurgte: „Hvad spaar dit Sind os om vor Sag?“ „Ikke godt,“ svarede Njal, „jeg frygter, at de have liden Lykke med sig, de som have Del heri. Men jeg saae gjerne, min Ven, at du vilde samle alle dine Tingmænd, og ride til Tings med mig.“ „Det har jeg foresat mig,“ sagde Asgrim; „og det lover jeg dig derhos, at jeg aldrig skal forlade eders Sag, saalænge jeg kan faa nogen Mænd med mig.“ Alle, som

vare derinde, takkede ham derfor, og sagde, at det var en brav Mands Ord.

De bleve der om Natten. Dagen efter kom alle Asgrims Folk. Derpaa rede de alle sammen, til de kom op til Tinget, hvor de tjeldede deres Boder.

119. Asgrim og Njals Sønner gaa omkring, for at søge Hjælp.

Flose var kommen til Tinget, og havde hele sin Bod fuld af Mænd. Runolf besatte Dalverjernes Bod, men Mørd Rangaaboernes. Længst østenfra var kommen Hall fra Sida, men saa godt som ingen andre derfra. Dog havde Hall fra Sida et meget betydeligt Følge, og han forenede sig strax med Flose, og bad ham at slutte Forlig og Fred. Hall var en forstandig og velvillig Mand. Flose svarede ham vel nok, men vilde dog intet love derom. Hall spurgte ham, hvem der havde lovet ham Hjælp, og han nævnte Mørd Valgardsen, og sagde, at han havde bejlet til hans Datter for hans Frænde Starkad. Hall svarede, at hun var nok værd at have, men Mørd var der ikke noget Godt ved, „og det," sagde han, „vil du erfare, forend dette Ting er ude." Dermed endte de deres Samtale.

En Dag talte Njal og Asgrim længe hemmelig sammen. Derpaa sprang Asgrim op, og sagde til Njals Sønner: „Lad os nu gaa hen og see os om Venner, at vi ikke skal bukke under for Overmagten; thi denne Sag vil blive dreven med Heftighed." Asgrim gik da ud, og næst efter ham Helge Njalsen, saa Kaare Sølmundsen, saa Grim Njalsen, saa Skarphedin, saa Thorhall, saa Thorgrim den Store, saa Thorleif Kraak. De gik først til Gissur Hvides Bod, og ind i Boden. Gissur stod op for at tage imod dem, og bad dem sidde ned og drikke. Asgrim sagde: „Vi have andet

Ærende, end saa, og det skal vi i alles Paahør forkynde. Hvad Hjælp kunne vi vente os af dig, Frænde?" Gissur svarede: „Min Søster Jorund vilde vel tænke, at jeg ikke vil unddrage mig fra at staa dig bi. Saa skal det ogsaa være nu og herefter, at vi skulle dele Lod med hinanden." Asgrim takkede ham, og de gik bort.

Da spurgte Skarphedin: „Hvor skulle vi nu gaa hen?" „Til Ølvusingernes Bod," svarede Asgrim. Derpaa gik de did. Asgrim spurgte, om Skafte Thorodsen var i Boden? Der blev svaret ham Ja. De gik da ind i Boden. Skafte sad paa Bænken, og bød Asgrim velkommen. Han takkede. Skafte bød ham at sidde ned hos sig, men Asgrim svarede, at han havde ikke gode Stunder, men havde dog et Ærende til ham. „Lad høre da," sagde Skafte. „Jeg vil bede dig om din Hjælp, at du vil staa os bi i vore Sager," sagde Asgrim. „Jeg havde ikke tænkt," svarede Skafte, „at eders Fortrædeligheder skulde komme indenfor mine Vægge." Asgrim sagde: „Ilde er sligt svaret, at ville staa Mænd mindst bi, naar det er mest fornødent." „Hvad er det for en Mand," sagde Skafte, „han som fire Mænd gaa foran, den store, blege, uheldbringende Mand, der seer saa barsk ud, og ligner et Trold?" Han svarede: „Skarphedin hedder jeg, og du har tidt seet mig paa Tinge. Men saa meget klogere er jeg end du, at jeg ikke behøver at spørge efter hvad du hedder. Du hedder Skafte Thorodsen; men før kaldte du dig Børstekuld, da du havde dræbt Ketil fra Elda; da gjorde du dig selv kuldet[1], og smurte dit Hoved ind i Tjære; saa kjøbte du nogle Trælle til at de skulde skjære Græstørv op, hvor du

---

[1]) skaldet. I denne Betydning bruges Ordet ogsaa paa Dansk, f. Ex. i „den kullede Greve." Skafte gjorde sig skaldet ved at afrage sit Haar, og saaledes gjøre sig ukjendelig.

krøb ind om Natten; saa foer du til Thorolf Loptsen paa Eyre, og han tog imod dig og bar dig ombord i sine Melsække." Derpaa gik Asgrim ud med ham og de andre.

Skarphedin spurgte: „Hvor skulle vi nu gaa hen?" „Til Snorre Godes Bod," sagde Asgrim. Derpaa gik de til Snorres Bod." Der var en Mand udenfor Boden. Asgrim spurgte, om Snorre var derinde? Den anden svarede Ja. Asgrim gik ind i Boden og alle de andre. Snorre sad paa Bænken. Asgrim gik hen til ham, og hilste paa ham. Snorre tog venlig imod ham, og bad ham sidde ned. Asgrim svarede, at han ikke havde Stunder til at blive, „men til dig er Ærendet," sagde han. Snorre bad ham sige det. Asgrim sagde: „Jeg vilde bede dig tage med mig til Retten, og yde mig Bistand; thi du er en forstandig Mand, som kan sætte noget igjennem." „Det falder vanskeligt for os nu med vore Sager," svarede Snorre, „og en stor Mængde Mænd reise sig imod os; vi ville derfor ikke gjerne tage andres vanskelige Sager over i andre Fjerdinger." „Du kan være undskyldt," sagde Asgrim, „thi du skylder os intet." „Jeg veed, at du er en brav Mand," vedblev Snorre, „og jeg vil derfor love dig, paa ingen Maade at være dig imod, eller yde dine Uvenner nogen Bistand." Asgrim takkede ham. Snorre Gode sagde: „Hvad er det for en Mand, han som fire gaa foran, den blege Mand med de skarpe Træk, og som leer imellem Tænderne, og bærer sin Øxe saa højt paa Skulder?" „Hedin hedder jeg," svarede han, „men somme kalde mig Skarphedin med fuldt Navn; hvad vil du sige mig mere?" Snorre Gode vedblev: „Det, at du seer mig djærv ud, som en, der nok kan tage sin Mand; men dog, spaar jeg, er din meste Lykke forbi, og faa, spaar jeg, blive dine Dage." „Vel er det," svarede Skarphedin, „thi det er en

Gjæld, vi alle skulle betale. Imidlertid gjorde du bedre i at hævne din Fader, end at spaa saaledes om mig." „Mange have sagt det før," sagde Snorre, „og over sligt vil jeg ikke vredes." Derpaa gik de ud, og fik ingen Hjælp der.

Derfra gik de til Skagefjordingernes Bod; den ejede Haf den Rige, Thorkel Erikssens Søn fra Goddalene. Asgrim gik med de andre ind i Boden. Haf sad midt i Boden, og talede med en Mand. Asgrim gik hen til ham, og hilste paa ham; han takkede, og bad ham sidde ned. Asgrim sagde: „Jeg vilde bede dig yde mig og mine Svogre Hjælp." Haf svarede rask, og sagde, at han vilde ikke have at gjøre med deres Fortrædeligheder. „Men jeg vil dog spørge," sagde han, „hvad det er for en Mand, den blege der, som fire Mænd gaa foran, og der seer saa uhyggelig ud, som om han var kommen fra Havets Klipper[1]." Skarphedin sagde: „Bryd du dig ikke om, dit Melkeansigt[2], hvem jeg er. Thi jeg tør gaa frem der, hvor du ligger og lurer paa mig, og ræddes lidet, om slige Svende komme paa min Vej. Du skulde heller lede din Søster Svanløg op, som Ejdis Jernsaxa og Stediekoll førte bort fra dit Hus, uden at du torde røre dig derved." Asgrim sagde: „Lad os gaa, her er ingen Hjælp at vente."

Derpaa gik de til Mødruvoldingernes Bod, og spurgte, om Gudmund den Mægtige var i Boden? Der blev svaret dem Ja. De gik da ind i Boden. Der var et Højsæde midt i Boden, og der sad Gudmund den Mægtige. Asgrim gik hen til ham, og hilste ham. Gudmund tog vel imod ham, og bad ham sidde ned. Asgrim svarede: „Jeg vil ikke sidde, men kommer for at bede dig om Hjælp, thi du er en dristig og stor Høvding." Gudmund sagde: „Jeg skal ikke være dig

[1]) som en Havjætte. [2]) ell. dit Drog, du fejge Karl.

imod, men hvad det angaar at yde dig Hjælp, saa kunne vi tale om det siden;" og han viste sig velvillig nok. Asgrim takkede ham for sit Løfte. Gudmund sagde: „Der er en Mand der henne i eders Flok, som jeg har seet paa en Stund, og som tykkes mig rædbeligere end nogen, jeg før har seet." „Hvem er det?" sagde Asgrim. „Ham, som fire gaa forud," sagde Gudmund, „med det brune Haar, blegt Ansigt, stor af Vært er han og djærv, og saa rask seer han ud til Mandedaad, at jeg heller vilde have ham, end ti Mand, i mit Følge, men dog seer Manden ud til, at have Ulykke med sig." Skarphedin sagde: „Det er mig du mener, og forskjellig Ulykke er os givet: jeg maa lide Dadel for Høskuld Hvidenæsgodes Drab, og det ikke uden Grund, men om dig digtede Thorkel Haak og Thorer Helgesen Nid, og deraf har du den største Ærgrelse." De gik derpaa ud.

Skarphedin sagde da: „Hvor skulle vi nu gaa hen?" „Til Ljosavatningernes Bod," sagde Asgrim. Denne Bod havde Thorkel Haak tjeldet, en Søn af Thorgeir Gode. Han havde været udenlands, og fremmet sig[1] i andre Lande. Han havde dræbt en Ildgjerningsmand[2] i Jæmteskoven; derfra drog han til Sverrig, indgik Samlag med Sørkver Karl, og hærgede med ham i Østerleden. Men østen for Balagardsside[3], da han en Aften skulde søge efter Vand til dem, traf han paa en Finngalkn[4], som han længe værgede sig mod, og endelig fik dræbt. Derfra drog han over til Adalsysel[5], hvor han stred med en Drage. Siden vendte han tilbage til Sverrig, derfra til Norge, og drog ud til Island. Alle disse mandige Gjerninger lod han skjære ud over sin lukkede Seng

[1]) indlagt sig Hæder. [2]) Røver. [3]) Kysten af Finland ved den finske Bugt. [4]) Et fabelagtigt Uhyre, med Menneskehoved og Dyrekrop, en Art Sfinx. [5]) Kyststrækningen af Estland, lige over for Øsel.

og paa Stolen foran sit Højsæde. Han stred ogsaa paa Ljosavatningernes Ledmøde[1] med Gudmund den Mægtige og hans Brødre; og da Ljosavatningerne fik Sejer, gjorde Thorer Helgesen og Thorkel Haak et Ridvers om Gudmund. Thorkel plejede at sige, at der var ingen paa Island, som han jo vilde gaa i Enekamp med, naar det skulde være, eller nogen, for hvem han vilde vende Ryg. Derfor blev han kaldt Thorkel Haak (den Overmodige, Stortaleren), thi han skaanede ingen hverken i Ord eller Gjerning, med hvem han saa end havde at gjøre.

120. Om Skarphedin og Thorkel Haak.

Asgrim og hans Ledsagere gik til Thorkel Haaks Bod. Asgrim sagde da til sine Ledsagere: „Denne Bod tilhører Thorkel Haak, en stor Kjæmpe, og det vilde være os til stort Gavn, hvis vi kunde vinde hans Bistand; vi skulle derfor her bære os forsigtig ad, thi han er egensindig og vanskelig. Jeg vil nu bede dig, Skarphedin, at du vil lade være at blande dig i vor Samtale.“ Skarphedin smilte derad; han var klædt saaledes, at han havde en blaa Kjortel paa, blaastribede Brog, højhælede sorte Sko paa Fødderne, og Sølvbælte om Livet. I Haanden havde han Øxen, hvormed han havde fældet Thraen, og som han kaldte Rimegyge, samt et let Skjold; om Hovedet havde han et Silkesmykke, og Haaret redt tilbage om Ørerne. Han saae særdeles krigersk ud, og faldt derfor alle i Øjnene. Han gik paa samme Plads som før, hverken mere foran eller bagefter. De gik nu helt ind i Boden. Thorkel sad midt paa Bænken, og hans Mænd paa begge Sider ud fra ham. Asgrim hilste ham. Thorkel takkede. Asgrim sagde til ham: „Vi ere komne hid, for at bede dig om Hjælp, at du vil gaa for Retten med os.“

[1]) Leidarting.

Thorkel svarede: „Hvad behøver I min Hjælp, siden I allerede har været hos Gudmund, og han har vel lovet eder Bistand.“ „Hans Hjælp fik vi ikke,“ sagde Asgrim. Thorkel sagde: „Saa fandt Gudmund Sagen uvennesæl, og det er den ogsaa, thi det er den værste Gjerning, der er bedreven. Jeg veed derfor heller ikke, hvor det faldt dig ind at komme hid, og hvor du kunde tro, at jeg skulde lettere lade mig overtale end Gudmund, og vilde understøtte en vrang Sag.“ Asgrim tav da, og tyktes det gik ilde. Thorkel sagde: „Hvem er den store, forfærdelige Mand, som fire gaa foran, med det blege, skarpe Ansigt, der seer saa ulykfalig og ræddelig ud?“ Skarphedin svarede. „Jeg hedder Skarphedin,“ sagde han, „men du skulde lade være at bruge Hadingsord om mig, en sagløs Mand. Aldrig har det hændtes mig, at jeg har kuget min Fader og stredet med ham, som du gjorde med din. Lidet har du ogsaa redet til Altinget eller givet dig af med Tingtrætter, og det skikker sig bedre for dig, at du sidder hjemme paa din Gaard ved Oxaraa og laver din Melk[1] med dine faa Husfolk. Du skulde ogsaa først stange dine Tænder og faa Trævlerne ud af det Hestekjød, som du aad, førend du red til Tings; din Hyrde saae det, og undrede sig over, at du gjorde slig Vederstyggelighed.“ Thorkel sprang da op ganske forbitret, greb sit korte Sværd, og sagde: „Dette Sværd fik jeg i Sverrig, og dræbte den største Kjæmpe, og siden vog jeg mangen Mand dermed; saasnart jeg træffer dig, skal jeg drive det igjennem dig, og det skal du have for dine uterlige Ord.“ Skarphedin stod med opløftet Øxe, og lo ved sig selv, og sagde: „Denne Øxe havde jeg i min Haand, da jeg sprang tolv Alen over Markarfljot, og dræbte Thraen Sigfussen; otte Mænd stode for mig, og ingen traf mig,

[1]) ell. passer dine Køer.

men aldrig har jeg løftet Vaaben mod Mand, uden det har ramt ham." Derpaa skjød han sine Brødre og sin Svoger Kaare tilside, foer frem imod Thorkel, og sagde: „Gjør nu et af to, Thorkel Haak! stik dit Sværd ind og sæt dig ned, eller jeg sætter dig Øxen i Hovedet, og kløver dig ned i dine Hærder." Da satte Thorkel sig ned, og stak sit Sværd ind, og kom ham aldrig for nær hverken nu eller siden. Asgrim gik ud med de andre.

Skarphedin sagde: „Hvor skal vi nu gaa hen?" Asgrim svarede: „Hjem til vor Bod." „Saa gaa vi nu hjem, kjede af at bønfalde," sagde Skarphedin. Asgrim ytrede: „Mange Steder har du været temmelig ordhvas; men her hvor det gjaldt Thorkel, tror jeg du har behandlet ham som han havde fortjent." De gik da hjem til deres Bod, og fortalte Njal alting nøjagtig. Han sagde: „Vi have nu gjort hvad vi kunne, og der maa da komme hvad komme vil."

Gudmund den Mægtige spurgte nu, hvorledes det var gaaet til imellem Skarphedin og Thorkel; og sagde: „I veed, hvorledes det gik med mig og dem fra Ljosavatn, men jeg har aldrig liidt saadan Skam og Forsmædelse af dem, som Thorkel nu led af Skarphedin; og det er truffet meget godt." Han sagde derpaa til sin Broder Einar fra Tværaa: „Du skal fare hen med alle mine Folk, og staa Njals Sønner bi, naar Retten sættes; men behøve de Hjælp næste Sommer, saa skal jeg selv yde dem Bistand." Einar lovede det, og lod Asgrim det vide. Asgrim sagde: „Gudmund overgaar de fleste i Høvdingskab," og fortalte det derpaa til Njal.

121. Om Sagens Anlæg.

Næste Dag samledes Asgrim og Gissur Hvide, Hjalte Skeggesen og Einar fra Tværaa. Mørd Valgardsen var ogsaa tilstede. Han havde da sagt sig Søgsmaalet fra, og

overdraget det til Sigfussønnerne. Da sagde Asgrim: „Dig har jeg først ladet kalde, Gissur Hvide, og ligeledes Hjalte og Einar, fordi jeg vil sige eder, hvorledes det staar med vor Sag. Det er eder bekjendt, at Mørd har Søgsmaalet, men det hænger saaledes sammen, at Mørd har været med ved Høskulds Drab, og har givet ham det Saar, hvortil ingen Ophavsmand blev nævnet. Mig synes derfor, at Sagen maa blive afviist som ulovlig.“ „Saa ville vi strax komme frem med denne Indsigelse,“ sagde Hjalte. Thorhall Asgrimsen sagde: „Det er dog ikke raadeligt andet, end at vi holde det altsammen skjult, indtil Retten sættes.“ „Hvad gjør det til Sagen?“ sagde Hjalte. Thorhall svarede: „Faar de nu strax at vide, at det er gaaet vrangt til med Sagens Anlæg, saa kan de bjærge Sagen ved at sende en Mand hjem fra Tinget, lade ham stævne der paa ny, og udnævne Nævnsmænd til Tinget, og da er Søgsmaalet lovligt.“ „Du er en indsigtsfuld Mand, Thorhall,“ sagde de, „og dit Raad skal vi følge.“ Derefter gik hver til sin Bod.

Sigfussønnerne tillyste Sagen paa Lovbjerget, og spurgte efter Tinglav og Hjemstavn, men Fastedags Nat[1] skulde Retten sættes til at høre Sagen. Tinget var nu roligt indtil da. Mange søgte at bevirke Forlig imellem dem, men Flose gjorde Vanskeligheder, og de andre vare endnu ordrigere[2], saa der var liden Udsigt dertil. Nu kom den Tid, at Retten skulde sættes Fastedags Aften. Da gik hele Tingforsamlingen derhen. Flose stod med sin Hob sønden for Rangaaboernes Ret; med ham var Hall fra Sida, Ulf Ørgodes Søn Runolf fra Dal, og de andre, som havde lovet Flose Hjælp; men norden for Rangaaboernes Ret stode Asgrim Ellidagrimsen og Gissur Hvide, Hjalte Skeggesen og Einar fra Tværaa

[1]) Fredag Aften. [2]) gjorde endnu flere Indvendinger.

med deres Flok. Men Njals Sønner vare hjemme ved deres Bod med Kaare og Thorleif Kraak og Thorgeir Skorargeir og Thorgrim den Store. De sade alle med deres Vaaben, og deres Flok var uangribelig.

Njal havde bedet Dommerne at gaa til Retten. Sigfussønnerne begyndte deres Søgsmaal. De krævede Vidner, og bøde Njals Sønner at høre paa deres Ed; derpaa aflagde de Eden, saa fremsatte de Sagen; saa lode de føre Tillysnings-Vidner; saa bøde de Nævnsmændene tage Sæde, og indbøde til Nævnsmændenes Undersøgelse. Da stod Thorhall Asgrimsen op, og gjorde Forbud mod Nævnsmændstoget, og det fordi den Mand havde tillyst Sagen, der var falden under Lovens Straf og selv var fredløs." „Hvem mener du med det?" sagde Flose. Thorhall svarede: „Mørd Valgardsen foer hen til Høskulds Drab med Njals Sønner, og saarede ham med det Saar, som ingen Ophavsmand blev nævnt til, da Vidner bleve nævnte til Saarene. I kunne ikke nægte, at Sagen er ugyldig."

122. Om Forliget mellem Flose og Njal.

Njal stod da op, og sagde: „Derom beder jeg Hall fra Sida og Flose og Sigfussønnerne og alle vore Mænd, at I ikke ville gaa bort, men blive og høre mine Ord." De gjorde saa. Han sagde da: „Saa synes mig som denne Sag maa falde sammen i sig selv, og det med Rette, thi af ond Rod er den oprunden. Jeg forsikrer eder, at jeg elskede Høskuld mere, end mine Sønner, og da jeg spurgte, at han var dræbt, tyktes mig mine Øjnes sødeste Lys at være slukt, og heller vilde jeg have mistet alle mine Sønner, naar han havde levet. Nu beder jeg dig, Hall fra Sida, og Runolf fra Dal, Hjalte Skeggesen og Einar fra Tværaa og Haf hin Spage, at det maa forundes mig at faa Forlig sluttet for

Høskulds Drab paa mine Sønners Vegne, og ønsker jeg, at de maa kjende heri, som ere dertil bedst skikkede." Gissur og Haf og Einar holdt derpaa hver sin Tale, bade Flose om Forlig, og lovede sit Venskab derfor. Flose svarede godt paa alt, men lovede alligevel intet. Hall fra Sida sagde da til Flose: „Vil du nu holde dit Ord og opfylde det Løfte du gav mig, da jeg skaffede din Frænde Thorgrim Digerketils Søn udenlands, den Gang han havde dræbt Halle den Røde." Flose svarede: „Ja jeg vil, Maag, thi du vil ikke forlange andet, end hvad der kan forøge min Hæder." Hall sagde: „Saa vil jeg, at du strax er villig til Forlig, og lader gode Mænd kjende i Sagen, og derved erhværver dig gode Mænds Venskab." Flose sagde: „Jeg erklærer eder, at jeg vil opfylde min Maag Halls og andre af de bedste Mænds Begjering, at han skal kjende i Sagen tilligemed de bedste Mænd, som lovligen udnævnes dertil fra begge Sider; og jeg finder, at Njal fortjener, at jeg forunder ham dette." Njal og alle de, der vare hos, takkede ham og dem alle, og sagde, at Flose havde handlet som en brav Mand. Flose vedblev: „Nu vil jeg udnævne mine Voldgiftsmænd. Saa udnævner jeg først min Maag Hall, saa Øssur fra Breidaa, Surt Asbjørnsen fra Kirkeby, Modolf Ketilsen, Haf den Spage og Runolf fra Dal; og det ville alle være enige i, at det er de dygtigste af alle mine Mænd." Derpaa bad han Njal udnævne sine Voldgiftsmænd. Njal stod da op, og sagde: „Hertil udnævner jeg først Asgrim Ellidagrimsen, saa Hjalte Skeggesen, Gissur Hvide, Einar fra Tværaa, Snorre Gode og Gudmund den Mægtige." Derpaa gave de hinanden Haand, Njal og Flose og Sigfussønnerne, og Njal haandsælede[1] paa alle sine Sønners og sin Maag Kaares Vegne det, som disse tolv Mænd

[1]) tilsikrede ved Haandslag.

vilde dømme; og det maa man sande, at hele Tingforsamlingen blev glad derover. Derpaa blev der sendt Bud efter Snorre og Gudmund, thi de vare i deres Boder. Der blev da bestemt, at Dommerne skulde sidde i Lavretten, og alle andre gik bort.

123. Om Dommerne[1].

Snorre Gode talte saaledes: „Nu ere vi her tolv Dommere, som denne Sag er voldgivet. Jeg vil nu bede eder alle, at vi ikke lægge nogen Hindring i Vejen i denne Sag, som kunde hemme Forliget.“ Gudmund sagde: „Ville I dømme nogen herredsflygtig eller landlyst?“ „Ingen,“ svarede Snorre, „thi det føder ofte Ondt af sig, og har givet Anledning til manges Drab og Ufred; men jeg vil sætte Pengeboden saa høj, at ingen Mand her paa Landet har været dyrere, end Høskuld.“ Hans Ord fandt Bifald.

Derpaa talede de om Sagen, og kunde ikke blive enige om, hvem der først skulde bestemme Pengebodens Størrelse; endelig kastede de Lod derom og det tilfaldt Snorre at bestemme den. Snorre sagde: „Herpaa vil jeg ikke betænke mig længe; jeg vil nu sige eder, hvad min Bestemmelse er: at jeg vil lade Høskuld bøde med tredobbelt Mandebod og det er sex Hundrede i Sølv. I maa nu forandre det, hvis det tykkes eder for meget eller for lidet.“ De svarede, at det skulde være saaledes. „Hertil skal endnu føjes,“ vedblev han, „at alle Pengene skal betales her paa Tinget.“ Da sagde Gissur Hvide: „Dette tror jeg næppe kan lade sig gjøre, thi de have udentvivl en ringe Del med, til at rede for sig.“ Gudmund den Mægtige sagde: „Jeg veed, hvad Snorre vil. Han vil, at alle vi Voldgiftsmænd skulle skyde til, som vor Dannished er til; og det vil da mangen en

[1]) ell. Voldgiftsmændene.

efterligne." Hall fra Sida takkede ham, og sagde, at han vilde gjerne skyde saa meget til, som nogen anden, der gav mest. Og alle de andre Voldgiftsmænd sagde ligeledes Ja.

Derpaa gik de bort, og aftalte, at Hall skulde forkynde Kjendelsen paa Lovbjerget. Der blev ringet, og alle Mænd gik til Lovbjerget. Hall fra Sida stod op, og sagde: „Den Sag, vi have været Voldgiftsmænd i, ere vi blevne vel enige om. Vi have bestemt sex Hundrede i Sølv. Vi Voldgiftsmænd skulle betale Halvdelen, og det skal betales alt her paa Tinget. Men det er nu min Bøn og Begjæring til hele det samlede Folk, at hver vil give noget til for Guds Skyld." Derpaa svarede alle vel. Hall krævede da Vidner paa Kjendelsen, at ingen skulde kunne bryde den. Njal takkede dem for Kjendelsen. Skarphedin stod hos, og tav, og smilte.

Folk gik saa fra Lovbjerget, og til deres Boder. Men Voldgiftsmændene samlede paa Bøndernes Kirkegaard de Penge, de havde lovet at skyde til. Njals Sønner kom frem med de Penge, de havde, ligesaa Kaare, og det var Hundrede i Sølv. Njal tog de Penge, han havde, og det var det andet Hundrede i Sølv. Derpaa bleve alle disse Penge samlede i Lavretten; og andre gave da saa meget til, at der ikke manglede en Penning i den bestemte Sum. Njal tog derpaa en Silkekappe og et Par Støvler, og lagde dem ovenpaa Bunken.

Derpaa sagde Hall til Njal, at han skulde gaa efter sine Sønner, selv vilde han gaa efter Flose, at de kunde tilsikre hinanden Tryghed. Njal gik da hjem til sin Bod, og sagde til sine Sønner: „Nu staar det sig godt med vor Sag; vi ere forligte Mænd, og alle Pengene ere samlede. Vi skulle fra begge Sider gaa hen, og yde hinanden Fred og Tryghed. Jeg vil nu bede eder, mine Sønner, at I ikke

forstyrre det." Skarphedin strøg sig over Panden, og smilte. De gik alle til Lovbjerget. Hall gik ligeledes hen til Flose, og sagde: „Gak nu til Lavretten; thi nu ere alle Pengene udredte og samlede paa eet Sted." Flose bad da Sigfussønnerne at gaae hen med sig; og de gik alle ud. De gik østenfra, men Njal og hans Sønner kom vestenfra hen til Lavretten. Skarphedin gik hen til Midbænken og stod der.

Nu gik Flose ind i Lavretten, for at tage Pengene i Øjesyn, og sagde: „Det er mange og skjønne Penge, og rundelig udredte, som ventelig var." Derpaa tog han Kappen op, og svang den, og spurgte, hvo der havde givet den til? Ingen svarede ham. Anden Gang svang han Kappen, og spurgte, hvem der havde givet den til? og lo; men ingen svarede ham. Da sagde han: „Hvorledes hænger det sammen? Veed ingen, hvem dette Klædningsstykke har hørt til? eller tør I ikke sige mig det?" Skarphedin sagde: „Hvem mener du har givet den til?" Flose sagde: „Vil du vide det, saa skal jeg sige dig, at jeg tænker, din Fader har givet den til, den skjægløse Karl; mange, som see ham, vide ikke, om han er en Kvinde eller et Karlsfolk." Skarphedin sagde: „Sligt er et skammeligt Ord, at haane en ældgammel Mand, hvad endnu ingen brav Mand har gjort. Ogsaa kan I vide, at han er en Mand, thi han har avlet Sønner med sin Kone, og faa af vore Frænder have ligget ugilde ved vor Gaard, saa at vi ej have hævnet dem." Derpaa tog Skarphedin Kappen til sig, og kastede et Par blaa Brog til Flose, og sagde, at dem trængte han mere til. Flose sagde: „Hvorfor skulde jeg trænge mere til dem?" „Fordi," svarede Skarphedin, „du er Brud til Troldet paa Svinefjeld, med hvem det hedder du har Samkvem hver niende Nat." Da sparkede Flose til Pengene, og sagde, han vilde ikke have

en Penning deraf, og sagde, at enten skulde Høskuld ligge ugild, eller de vilde hævne ham blodig. Flose vilde da ingen Fred give og ingen modtage, og sagde til Sigfussønnerne: „Lad os nu gaa hjem, og alle staa som een Mand!" Derpaa gik de hjem til deres Bod. Hall sagde: „Altfor store Ulykkesmænd have Del heri."

Njal og hans Sønner gik hjem til deres Bod. Njal sagde: „Nu skeer det, som mit Sind længe har spaaet mig, at denne Sag vilde blive os tung." „Nej," sagde Skarphedin, „de kunne aldrig søge os efter Landslov." „Saa vil det skee," svarede Njal, „som vil blive os alle endnu værre."

De Mænd, som havde skudt Penge til, talede om at tage dem tilbage. Men Gudmund den Mægtige sagde: „Den Skam vil jeg aldrig have paa mig, at jeg skulde tage det tilbage, jeg har givet, hverken her eller andensteds." „Det er brav talt," sagde de andre, og ingen vilde da tage noget tilbage. Snorre Gode sagde: „Det er mit Raad, at Gissur Hvide og Hjalte Skeggesen skulle forvare Pengene til næste Alting; mit Sind siger mig, at det vil ikke vare længe, førend vi kunne behøve at tage til dem." Hjalte tog da og forvarede den ene Halvdel af Pengene, men Gissur den anden. Man gik saa hjem til sine Boder.

124. Der overlægges Anfald imod Njal og hans Sønner.

Flose stævnede alle sine Mænd op til Almannagjaa, og gik selv did. Da vare alle hans Mænd komne, og det var fem Snese Mænd. Flose sagde til Sigfussønnerne: „Hvorledes kan jeg yde eder Bistand i denne Sag, saa at I ere fornøjede dermed?" Gunnar Lambesen svarede: „Vi ere ikke tilfredse, førend disse Brødre, alle Njals Sønner, ere dræbte." Flose sagde: „Det vil jeg love eder Sigfussønner, ikke at op-

give denne Sag, førend en af Parterne bukker under for den anden. Saa vil jeg ogsaa vide, om her er nogen, som ikke vil staa os bi i denne Sag." Men alle svarede, at de vilde staa ham bi. Flose sagde: „Saa ganger da alle hen til mig, og sværger mig til, at ingen skal svigte denne Sag." De gik alle hen til ham, og svore ham det til. Han vedblev: „Vi skulle ogsaa alle give hinanden Haand paa, at den skal have forbrudt Gods og Liv, der træder ud af denne Sag, før den er til Ende."

Disse vare Høvdinger[1] med Flose: Thorsten Bredmaves Søn Kol, Hall fra Sidas Søstersøn, Hroald Øssursen fra Breidaa, Øssur, Ønund Tøskubaks Søn, Thorsten den Fagre Gerleifssen, Glum Hildersen, Modolf Ketilsen, Thorer, en Søn af Thord Illugesen fra Møratunge, Floses Frænder Kolben og Egil, Ketil Sigfussen og hans Broder Mørd, Ingild fra Kelde, Thorkel og Lambe, Grane Gunnarsen, Gunnar Lambesen og hans Broder Sigurd, Hroar fra Hromundstad.

Flose sagde til Sigfussønnerne: „Tager nu den til Høvding, som tykkes eder bedst skikket, thi een maa staa for Sagen." Ketil fra Mørk svarede: „Hvis Valget skal staa til os, da ville vi strax vælge dig til at overtage denne vanskelige Sag; og dertil er mange Grunde: du er en ætstor Mand og en stor Høvding, djærv og indsigtsfuld. Ogsaa mene vi, at du for vor Tarvs Skyld vil paatage dig Sagen." Flose sagde: „Det er rimeligst, at jeg giver mit Minde til det, som eders Bøn gaar ud paa. Jeg vil nu ogsaa bestemme, hvilken Adfærd vi skulle bruge, og saa er mit Raad: Hver Mand ride hjem fra Tinget, og sørge for sin Husholdning i Sommer, medens Høsletten staar paa. Jeg vil ogsaa ride

[1]) Opmænd.

hjem, og være hjemme i Sommer. Men den Drottensdag, naar der ere otte Uger til Vinteren, da vil jeg lade synge Messe for mig hjemme, og saa ride vester over Lomagnupssand. Hver af os skal have to Heste. Jeg vil ikke forøge vor Mandstyrke med flere end dem, som her have svoret; thi vi have mer end nok i den, naar den kommer os ret til Hold. Jeg vil ride Drottensdagen og Natten med, men den anden Aften i Ugen[1] skal jeg være paa Trehyrningshals før Midaften. Da skulle I alle være komne, som ere edsvorne til denne Sag; men hvis nogen af dem, som have indgaaet med i denne Sag, ikke ere komne der, saa skal han miste sit Liv, hvis vi maa raade." Ketil sagde: „Hvorledes kan det gaa til, at du rider Drottensdag hjemmefra, og kommer anden Dag i Ugen til Trehyrningshals?" Flose svarede: „Jeg vil ride op fra Skaptaatunge og nordenfor Øfjeldsjøkul og ned i Godaland, og det vil kunne naas, naar jeg rider skarpt til. Jeg vil nu ogsaa sige eder hele min Plan: Naar vi ere samlede, skulle vi med hele vor Hær ride til Bergthorshvol, og hjemsøge Njals Sønner med Ild og Sværd, og ikke gaa derfra, førend de alle ere døde. Dette vort Forsæt skulle I holde hemmeligt, thi det gjælder alle vores Liv. Lad os nu søge vore Heste og ride hjem." De gik da alle til deres Boder. Derpaa lod Flose sine Heste sadle, biede ikke efter nogen af de andre, og red hjem. Han vilde ikke tale med sin Maag Hall, thi han mente, at Hall vilde fraraade alle Storværker.

Njal red hjem fra Tinget med alle sine Sønner; de vare hjemme om Sommeren. Njal spurgte sin Maag Kaare, om han ikke vilde ride over til Dyrholmene, for at see til sin Husholdning; men Kaare svarede: „Jeg skal ikke ride

[1]) Mandag Aften.

derhen, thi samme Skjæbne skal ramme mig og dine Sønner." Njal takkede ham, og sagde, at sligt kunde man vente af ham. Der var altid omtrent tredive vaabenføre Mænd paa Bergthorshvol, Huskarlene medregnede.

Hrodny Hoskuldsdatter, Hoskuld Njalsens Moder, kom engang til Kelde. Hendes Broder Ingild tog vel imod hende; hun besvarede ikke hans Hilsen, men bad ham dog gaa ud med hende, og de gik begge udenfor Gaarden. Derpaa tog hun ham ved Haanden, og de satte sig begge ned. Hrodny sagde: „Er det sandt, at du har svoret en Ed at overfalde Njal og dræbe ham og hans Sønner?" Han svarede: „Det er sandt." „En stor Niding er du," vedblev hun, „du, som Njal tre Gange har frelst fra Skoven[1]." „Saa staar det dog nu til," sagde Ingild, „at det gjælder mit Liv, hvis jeg ikke gjør det." „Nej," sagde hun, „du vil leve alligevel, og gjælde for en bedre Mand, naar du ikke sviger den, som du skylder mest af alle." Derpaa tog hun en Linhue op af sin Lomme, den var ganske blodig og hullet, og sagde: „Denne Hue havde Hoskuld Njalsen, din Søstersøn, paa sit Hoved, da de voge ham; derfor tykkes mig det er slet gjort af dig, at yde dem Bistand, som ere i Slægt med hans Banemænd." Ingild svarede: „Det kan ogsaa være, at jeg ikke er imod Njal, hvad der end saa vil følge paa, men jeg veed, de vil hævne sig paa mig derfor." Hrodny sagde: „Du kan nu yde Njal og hans Sønner megen Hjælp, naar du siger ham hele deres Plan." „Det vil jeg ikke gjøre," svarede Ingild, „thi da er jeg hver Mands Niding, naar jeg røber det, som de betroede til min Ærlighed; men det er brav Mands Færd, at forlade denne Sag, skjøndt jeg veed, at Hævnen er vis. Men sig til Njal og hans Sønner, at

[1]) Fra at blive Skovgangsmand.

de skal tage sig vel i Agt hele denne Sommer, thi det er Heldraad for dem, og forsyne sig med mange Mænd." Hun vendte tilbage til Bergthorshvol, og fortalte Njal hele denne Samtale. Njal takkede hende, og roste hendes Færd, „thi han," sagde han, „vilde begaa større Udaad ved at overfalde mig, end nogen anden." Hun tog hjem, men han sagde det til sine Sønner.

Der var en Kjærling paa Bergthorshvol, der hed Sæun; hun var klog paa meget og fremsynet. Den Gang var hun meget gammel, og Njals Sønner kaldte hende en gammel Tosse, fordi hun talte saa meget, men somt traf dog ind. En Dag tog hun en stor Kjæp i Haanden, og gik op om Huset til en Stak Arver[1] der laa; hun pryglede paa Stakken, og bad, den aldrig maatte trives, saa usel den var. Skarphedin lo derad, og spurgte, hvorfor hun førte Krig med den Stak? Kjærlingen svarede: „Denne Stak vil blive tagen til at tænde Ild med, naar Njal Bonde og min Fostermoder Bergthora indebrændes. Kast den i Vandet," sagde hun, „eller brænd den op som snarest!" „Det ville vi ikke gjøre," sagde Skarphedin, „thi der vil faas andet til at tænde Ild med, hvis saa skal være, skjøndt den er borte." Kjærlingen sladrede den hele Sommer om, at man skulde bære Stakken ind, men det blev bestandig forsømt.

125. Om Varsler.

Paa Gaarden Rejke i Skeid[2] boede Runolf Thorstensen. Hans Søn hed Hildiglum. Denne gik ud Drottensdags Nat, da der vare otte Uger til Vinteren, og hørte paa een Gang et saa stort Brag, at baade Himmel og Jord tyktes ham skjælve. Derpaa saae han hen i Vester, og ham tyktes han saae en ildfarvet Ring, og i Ringen en Mand paa en graa

[1]) Planten Arve. [2]) Landstrækning imellem Hvidaa og Thjorsaa.

Hest. Han kom farende forbi ham, og red skrapt til, og han havde en luende Brand i Haanden; han red ham saa nær, at han kunde see ham grant; han var sort som Beg. Han kvad denne Vise med høj Røst:

Hest jeg rider,
rimfrostmanket,
sludbedækket,
ondt voldende;
Ild er i Enderne,
Ild er i Midie.
Saa er Floses Færd,
som farer Kevle[1],
og saa er Floses Færd,
som farer Kevle.

Saa tyktes ham, at Manden skjød Branden mod Fjeldene i Øster, og det forekom ham da, at der blussede en saa stor Ild i Vejret, at ham tyktes, han kunde ikke see mod Fjeldene derfor. Det syntes ham, at samme Mand red østerpaa ind i Ilden, og forsvandt der. Derpaa gik han ind paa sin Plads, laa længe i Afmagt, men kom dog atter til sig selv. Han kunde erindre alt hvad der havde baarets ham for, og sagde sin Fader det; men denne bad ham sige det til Hjalte Skeggesen. Han foer hen, og sagde Hjalte det. Denne svarede, at det han havde seet var et Gandridt[2], hvilket altid betyder store Tidender.

126. Floses Rejse.

Flose gjorde sig rede til at tage hjemmefra to Maaneder før Vinteren, og stævnede alle sine Mænd til sig, som havde lovet ham Hjælp og at tage med ham. Hver af dem havde to Heste og gode Vaaben. De kom alle til Svinefjeld, og

[1]) som Kevle farer. Kevle, Kjæp; her den Brand han havde i Haanden, ved hvis Svingning han frembragte Ildringen. [2]) Troldridt.

vare der om Natten. Tidlig om Morgenen paa Drottensdag lod Flose holde Gudstjeneste for sig, og gik derpaa til Bords. Han anviste alle sine Hjemmemænd, hvad hver skulde tage sig for, medens han var borte. Derpaa gik han til sine Heste.

Først red han med sine Folk vesterpaa til Sand. Her bad han dem i Begyndelsen ikke at ride for fast, de vilde nok naa den Vej alligevel, og bad dem alle bie, hvis nogen behøvede at hvile. De rede saa vesterpaa til Skovehverve, og kom til Kirkeby. Flose bad alle sine Mænd komme til Kirke, og først forrette deres Bøn; de gjorde saa. Derpaa stege de atter til Hest, og rede over Fjeldet, og saa til Fiskesøerne, og rede noget vesten for Søerne; saa stævnede de vesterpaa paa Sanden, lode Ofjeldsjøkul være paa deres venstre Haand, og kom saa ned til Godaland, derpaa til Markarfljot; og den anden Dag i Ugen, omtrent ved Non, kom de til Trehyrningshals, hvor de biede til Midaften. Da kom alle de andre did, undtagen Ingild fra Kelde. Sigfussønnerne dadlede ham meget; men Flose bad dem ikke at skjelde Ingild, saalænge han ikke var hos, „men vi skulle nok," sagde han, „betale ham det siden."

127. Om Varsler paa Bergthorshvol.

Nu kommer vor Fortælling tilbage til Bergthorshvol. Brødrene Grim og Helge fore til Gaarden Hole, hvor de havde Børn til Opfostring, og sagde til deres Moder, at de kom ikke hjem om Aftenen. De vare paa Hole hele Dagen. Der kom nogle fattige Kvinder, som sagde, at de vare komne langvejs fra. Brødrene spurgte dem om Tidende. De svarede, at de kunde ingen Tidende sige, men en Nyhed kunde de nok fortælle. De andre spurgte, hvad det var, og bade dem komme frem med den. Og det gjorde de da ogsaa.

„Vi kom ned fra Fljotshlid," sagde de, „og saae alle Sigfussønnerne ride fuldvæbnede, de stævnede op paa Trehyrningshals, og vare femten i Flok; vi saae ogsaa Grane Gunnarsen og Gunnar Lambesen, og de vare fem sammen, de stævnede den samme Vej; ja, man maa sige, at nu er alt her paa Færde og Flugt omkring i Herredet." Helge Njalsen sagde: „Da maa Flose være kommen østenfra, og alle de andre komne for at møde ham, og vi skulle være der, Grim, hvor Skarphedin er." „Ja," sagde Grim, og de toge hjem.

Denne samme Aften sagde Bergthora til sine Tyende: „Nu skulle I selv vælge eder Mad i Aften, at hver kan faa hvad han holder mest af, thi denne Aften er det nok sidste Gang jeg sætter Mad for mine Folk." „Det være langtfra," sagde de. „Det vil dog saa være," sagde hun, „og jeg kunde sige langt mere derom, hvis jeg vilde. Og derpaa vil det være et Mærke, at Grim og Helge ville komme hjem i Aften, førend Folk ere mætte, og træffer det ind, saa vil mere gaa som jeg siger." Derpaa satte hun Maden paa Bordet.

Njal sagde: „Underlig synes det mig nu; mig tykkes jeg seer hele Stuen over, og at Gavlvæggene ere borte; men hele Bordet og Maden lutter Blod." Derover bleve alle meget forskrækkede, undtagen Skarphedin, som bad dem om, ikke ved Sorg eller andre stygge Lader at give Folk Lejlighed til Omtale. „Os," sagde han, „skikker det sig mere end andre, at vise Mod og Mandshjerte, og saa skulle vi endnu."

Grim og Helge kom hjem, førend Bordene bleve tagne bort; og derover kom man ligeledes i Bevægelse. Njal spurgte dem, hvorfor de kom saa snart; og de fortalte ham hvad de havde spurgt. Da befalede Njal, at ingen skulde gaa i Seng, men alle være paapassende.

128. Anfald paa Bergthorshvol.

Nu talte Flose til sine Mænd, og sagde: „Vi skulle nu ride til Bergthorshvol, og komme der førend Nadvers Tid." De gjorde saa. Der var en Dal ved den Høj, Gaarden laa ved; der rede de hen, og bandt sine Heste, og tøvede der til det led langt ud paa Aftenen. Flose sagde: „Nu skulle vi gaa hen til Gaarden, og holde os tæt sammen, og fare langsomt, og see, hvad de beslutte."

Njal stod udenfor og hans Sønner og Kaare og alle Hjemmemænd, og opstillede sig paa Gaardspladsen; de vare omtrent tredive Mand. Flose standsede, og sagde: „Lad os nu lægge Mærke til, hvad Beslutning de tage; thi hvis de blive udenfor, saa tror jeg aldrig det kan lykkes os at angribe dem." „Da have vi gjort en slet Reise," sagde Grane Gunnarsen, „hvis vi ikke skulde torde anfalde dem." „Det skal heller ikke saa være," sagde Flose, „vi ville angribe dem, selv naar de blive udenfor, men vi ville da lide saa stort et Tab, at faa skal kunne sige, hvo der har seiret." Njal sagde til sine Mænd: „Hvor stor Styrke synes I vel de have?" „De have baade mange og tapre Folk," sagde Skarphedin; „men nu standse de dog, thi de tro, at det vil bekomme dem ilde at angribe os." „Det skal ikke skee," sagde Njal, „og jeg vil, at vi alle skulle gaa ind, thi vanskeligt faldt det dem, at angribe Gunnar paa Hlidarende, skjøndt han var ganske ene; Huset her er stærkt, ligesom der, og de ville ikke saa let angribe det." „Det er en anden Sag," sagde Skarphedin, „thi de Høvdinger, der anfaldt Gunnar, vare saa veltænkende Mænd, at de heller vilde opgive deres Angreb, end brænde ham inde; men disse ville strax hjemsøge os med Ild, naar de ikke see anden Udvej; thi de ville gjøre alt, for at faa Bugt med os, og tænke, som sandt er, at det bliver deres

Bane, hvis vi undkomme; og jeg har ikke Lyst til at lade mig indebrænde som en Ræv i sin Hule." Njal sagde: „Det gaar nu, som det før er gaaet, at mine Sønner ville give mig Raad, og bryde sig ikke om mig; saa gjorde I ikke, da I vare yngre, og det lykkedes da bedre hvad I havde for." Helge sagde: „Lad os gjøre hvad vor Fader vil; det vil være os gavnligst." „Det veed jeg ikke for vist," sagde Skarphedin, „thi han er nu Døden nær; men jeg kan gjerne gjøre min Fader det til Villie, at lade mig brænde inde med ham, thi jeg ræddes ikke for min Død." Han sagde derpaa til Kaare: „Lad os følges ad, Svoger, saa at vi ikke skilles fra hinanden." „Det har jeg tænkt," svarede Kaare, „men er os anderledes tilskikket, saa vil det skee, og jeg kan da ikke gjøre derved." „Hævn du os, som vi dig," sagde Skarphedin, „hvis vi overleve dig." Kaare svarede, at saa skulde det være.

De gik da alle ind, og stillede sig op i Døren. Flose sagde: „Nu ere de Dødsens, siden de ere gangne ind; lad os nu gaa hen som snarest, og stille os op saa tæt som muligt foran Døren, og passe paa, at ingen kommer bort, hverken Kaare eller Njals Sønner, thi det er vor Bane." Flose og hans Folk gik nu frem, og stillede sig rundt omkring Huset, hvis der skulde være nogen lønlig Udgang. Flose og hans Mænd gik mod Huset fortil.

Hroald Øssursen løb derhen, hvor Skarphedin stod, og stak efter ham. Skarphedin hug Spydet af Skaftet for ham, hug efter ham, og Øxen traf ovenpaa Skjoldet, og drev hele Skjoldet ind paa ham, men det forreste Hjørne af Øxen tog Ansigtet af ham, og han faldt bagover og var strax død. Kaare sagde: „Han undgik dig ikke, Skarphedin, og du er den tapreste af os." „Det veed jeg ikke saa vist," sagde

Skarphedin, og fortrak sine Læber, og lo. Kaare og Grim og Helge stak ud med mange Spyd, og saarede adskillige, men Flose og hans Mænd fik intet udrettet.

Flose sagde: „Vi have liidt en stor Skade paa vore Mænd, mange ere saarede, og han er dræbt, som vi mindst vilde miste. Det er nu klart, at vi ikke kunne faa Magt over dem med Vaaben. Her er nu mangen en, der ikke gaar saa mandig frem, som han gjorde Ord af, og som før eggede mest. Dermed mener jeg især Grane Gunnarsen og Gunnar Lambesen, som lode mest uforsonlige. Vi komme nu til at tage en anden Beslutning. To Kaar ere forhaanden, og ingen af dem gode: det ene at drage bort, og det er vor Bane, det andet at stikke Ild paa og brænde dem inde, men derved paadrage vi os et stort Ansvar for Gud, da vi selv ere kristne Mænd; og dog maa vi gribe til dette Raad."

129. Njal indebrændes.

De toge nu Ild, og gjorde et stort Baal udenfor Døren. Da sagde Skarphedin: „I tænder nu Ild, Svende! Skal her nu brases op?" Grane Gunnarsen svarede: „Ja, saa skal der, og du skal ikke behøve stærkere Bagerild." Skarphedin sagde: „Saa lønner du mig, som du er Mand til, fordi jeg hævnede din Fader, og agter det mest, som du er mindst forbunden." Da kom Kvinderne med Syre[1], og slukkede Ilden ned for dem, andre kom med Vand.

Kol Thorstensen sagde til Flose: „Der falder mig et Raad ind; jeg har seet, at der er lagt et Loft i Sovekammeret ovenpaa Tværtræerne; lad os lægge Ild derind, og faa det i Brand ved den Stak Arver, som staar her ovenfor Huset." Derpaa toge de Stakken, og stak Ild deri; og de, som vare inde, mærkede ikke dertil, forend hele Kammeret

[1]) sur Melk, Valle.

stod i Lue. Flose og hans Mænd gjorde derpaa store Baal foran alle Dørene. Da begyndte alle Kvinderne, som vare derinde, at jamre sig. Njal sagde til dem: „Skikker eder vel, og tager ikke saaledes afsted; thi dette er kun et kort Uvejr, og der skulde dog være lang Frist imellem det og det andet[1], som er endnu værre. Tror ogsaa, at Gud er saa misskundelig, at han ikke vil lade os brænde baade i denne Verden og i den anden.“ Med denne og andre Trøstetaler søgte han at sætte Mod i dem.

Nu begyndte hele Huset at lue. Da gik Njal til Døren, og sagde: „Er Flose saa nær, at han kan høre mine Ord?“ Flose svarede: at han kunde høre dem. Njal vedblev: „Vil du tage mod Forlig med mine Sønner, eller tillade nogen at gaa ud?“ Flose svarede: „Forlig vil jeg ikke slutte med dine Sønner, men det skal nu faa Ende imellem os, og jeg gaar ikke herfra, førend de alle ere døde. Men Kvinder og Børn og Huskarle vil jeg tilstæde Udgang.“

Njal gik da ind, og sagde til Folkene: „Nu skulle de gaa ud, som det er tilstædet. Gak du ud, Thorhalla Asgrimsdatter, tilligemed alle dem, det er tilladt.“ Thorhalla sagde: „Anderledes bliver nu Skilsmissen imellem mig og Helge, end jeg for en Stund siden tænkte, men jeg skal egge min Fader og mine Brødre til at hævne denne Mandeskade, som her skeer.“ Njal sagde: „Gid det maa gaa dig vel, thi du er en god Kone.“ Derpaa gik hun ud, og en Hob med hende.

Astrid fra Djupaabakke sagde til Helge Njalsen: „Gak du ud med mig; jeg skal kaste en Kvindekaabe over dig, og give dig en Hoveddug[2] paa.“ Han afslog det i Begyndelsen, men gjorde det dog for deres Bøns Skyld. Astrid bandt Hoveddugen paa hans Hoved, og Skarphedins Kone Thor-

[1]) Skjærsilden. [2]) Hovedklæde.

hilde lagde Kaaben over ham, og han gik ud midt imellem dem. Da gik ogsaa Thorgerde Njalsdatter og hendes Søster Helga ud, og mange andre. Men da Helge kom ud, sagde Flose: „Det er en høj Kvinde og bred over Hærderne, hun, som gaar der; griber hende, og holder hende fast.“ Men da Helge hørte dette, kastede han Kaaben; han havde haft sit Sværd i Haanden under den, hug til en Mand, traf hans Skjold, hug Skjoldknappen af og Foden af Manden. Da kom Flose til, og gav Helge et Hug over Halsen, saa Hovedet strax gik af.

Flose gik da hen til Døren, og kaldte paa Njal, og sagde, at han vilde tale med ham og Bergthora. Njal kom. Flose sagde: „Jeg vil tilbyde dig Udgang, Njal, thi det er ubilligt, at du brænder inde.“ Njal svarede: „Jeg vil ikke gaa ud, thi jeg er nu en gammel Mand, og lidet skikket til at hævne mine Sønner, men jeg vil ikke leve med Skam.“ Flose sagde da til Bergthora: „Gak du ud, Husfrue, thi jeg vil for ingen Del indebrænde dig.“ Bergthora svarede: „Jeg blev ung gift med Njal, og har lovet ham, at vi skulde dele Ve og Vel med hinanden.“ Derpaa gik de begge to ind.

Bergthora sagde: „Hvad skulle vi nu gjøre?“ „Gaa til vor Hvile,“ sagde Njal, „og lægge os ned; jeg har længe længtes efter Ro.“ Hun sagde derpaa til Drengen Thord Kaaresen: „Dig skal man bære ud, og du skal ikke brænde inde.“ „Du har jo lovet mig, Bedstemoder,“ svarede Drengen, „at vi aldrig skulde skilles ad, saalænge jeg vilde være hos dig. Men det tykkes mig langt bedre at dø med dig og Njal, end at overleve eder.“ Hun bar da Drengen hen til Lejet. Njal sagde til sin Bryde[1]: „Nu skal du see, hvor vi lægge

[1]) Husbestyrer, den fornemste Hjemmemand eller Træl, som havde Opsyn med de andre og deres Gjerning i Huset.

os ned, og hvorledes jeg reder omkring os; thi jeg agter ikke at røre mig herfra, hvor meget jeg end lider af Røg og Hede. Da kan du nok kjende, hvor vore Ben ere at søge." Han lovede det. Der havde været slagtet en Oxe, og Huden laa der. Njal befalede Bryden, at han skulde brede den over dem; og det lovede han. De lagde sig derpaa begge to ned i Rummet med Drengen imellem sig. Derpaa signede[1] de sig og Drengen, og befalede Gud deres Aand; og det var de sidste Ord, man hørte af dem. Saa tog Bryden Huden, og bredte over dem, og gik derpaa ud.

Ketil fra Mørk tog imod ham, og hjalp ham ud. Han spurgte nøje efter sin Maag Njal, men Bryden sagde ham alt som det var. Ketil sagde: „Stor Harm er os kvæden, at vi skulde have saa megen Ulykke sammen."

Skarphedin saae, da hans Fader lagde sig ned, og hvorledes han skikkede til omkring sig. Han udbrød da: „Tidlig gaar vor Fader til Sengs, men det var at vente, han er en gammel Mand." Derpaa toge Skarphedin og Kaare og Grim Brandene ligesaa hurtig som de faldt ned, og skjøde dem ud paa de andre; og det varede saa en Stund. Da skjøde de andre med Spyd ind paa dem, men de grebe dem alle i Luften, og sendte dem atter ud. Flose bad sine Folk holde op at skyde, „thi alt Vaabenskifte," sagde han, „vil falde os tungt imod dem; og I kunne vel nu bie, til Ilden faar Magt med dem." De gjorde nu saa.

Da faldt Bjælkerne ned fra Taget. Skarphedin sagde: „Nu maa min Fader være død, og jeg har intet hørt til ham, hverken Støn eller Hoste." De gik saa hen i Enden af Huset; der var et Tværtræ faldet ned, og var meget forbrændt i Midten. Kaare sagde til Skarphedin: „Spring du her ud,

[1]) gjorde Korsets Tegn.

og jeg skal hjælpe dig afsted, og springe strax efter dig. Vi kunne da begge komme bort, naar vi bære os saaledes ad, thi herhid driver af Røgen." Skarphedin sagde: „Du skal springe først ud, og jeg skal strax følge dig i Hælene." „Det er ikke raadeligt," sagde Kaare, „thi jeg kommer nok andensteds ud, hvis det ikke lykkes her." „Det vil jeg ikke," sagde Skarphedin, „spring du først ud, jeg kommer strax efter." „Det er hver Mands Pligt," sagde Kaare, „at frelse sit Liv, medens der er Lejlighed dertil, og det vil jeg da ogsaa gjøre. Men saa vil nok vor Skilsmisse blive saaledes, at vi aldrig sees mere, thi springer jeg først ud af Ilden, saa vil jeg næppe have Lyst til at springe tilbage i Ilden til dig igjen, og saa maa hver fare sin Vej." „Jeg tænker med Glæde paa," sagde Skarphedin, „at du kunde komme ud, for at du kan hævne mig." Da tog Kaare en luende Sætstok[1] i Haanden, og løb langs ud ad Tværtræet, og slyngede saa Stokken ud fra Stolpevæggen, saa den faldt ned paa dem, som vare udenfor. De sprang da til Side. Da stode alle Kaares Klæder og Haaret i Lue. Han styrtede sig ud fra Væggen, og blev ved at løbe langsmed Røgen. Da sagde en af dem, der stode nærmest: „Sprang der ikke en Mand ud fra Væggen?" „Vist ikke," sagde en anden, „det var snarere Skarphedin, der kastede en Brand ned paa os." Saa fattede de ingen videre Mistanke derom. Kaare løb indtil han kom til en Bæk; han kastede sig ned i den, og slukkede Ilden paa sig. Derpaa løb han langsmed Røgen hen til en Grav, og hvilede sig; og det Sted hedder siden den Tid Kaares Grav.

130. Skarphedins Død.

Nu er at fortælle om Skarphedin, at han løb ud paa

[1]) en af de Stolper eller Piller, som stode ved Siden af Højsædet.

Tværtræet strax efter Kaare. Men da han kom der, hvor det var mest forbrændt, brast det itu under ham. Han kom ned paa Fødderne, og gjorde strax et andet Forsøg. Han krøb op ad Væggen, men Sidebjælken faldt ned paa ham, og han styrtede tilbage. Skarphedin sagde da: „Nu seer jeg, hvorledes det skal være.“ Han gik da henimod Udgangen langsmed Sidevæggen. Gunnar Lambesen steg op paa Væggen, og saae Skarphedin. Han udbrød: „Hvad, græder du nu, Skarphedin?“ „Nej,“ svarede denne, „men det er sandt, det bider i Øjnene. Men hører jeg ret? Leer du?“ „Vist gjør jeg det,“ sagde Gunnar, „og det har jeg aldrig før gjort, siden du vog Thraen paa Markarfljot.“ Skarphedin udbrød: „Her har du en Gave til Erindring derom;“ hvorpaa han tog en Kindtand op af Lommen, som han havde hugget af Thraen, kastede den mod Gunnar, og traf ham i Øjet, saa det strax laa ude paa Kinden. Gunnar faldt da ned fra Væggen.

Derpaa gik Skarphedin hen til sin Broder Grim. De holdt hinanden i Haanden, og traadte Ilden ned; men da de vare komne midt i Stuen, faldt Grim død ned. Skarphedin gik saa mod Enden af Huset; da skete der et stort Brag, Væggen styrtede ned, og Skarphedin blev stemmet inde imellem den og Gavlen, saa han kunde ikke røre sig til nogen af Siderne.

Flose og hans Mænd vare ved Ilden, til Morgenen brød frem. Da kom der en Mand ridende til dem. Flose spurgte ham efter hans Navn; han nævnte sig Geirmund, og sagde, han var en Frænde til Sigfussønnerne. „Her have I øvet et anseeligt Storværk,“ sagde han. Flose svarede: „Man vil kalde det baade stort og ondt, men derved er nu intet at gjøre.“ „Hvormange have her maattet lade deres

Liv? sagde Geirmund. Flose svarede: „Her ere omkomne Njal og Bergthora og alle deres Sønner, Thord Kaaresen, Kaare Sølmundsen, men om der er flere omkomne, som vi ikke kjende saa nøje, vide vi ikke.“ Geirmund sagde: „Du nævner her som død en Mand, med hvem vi har talt i Morges.“ „Hvem er det?“ sagde Flose. „Kaare Sølmundsen,“ svarede Geirmund, „traf jeg og min Nabo Baard, og Baard gav ham sin Hest, og Haaret og Klæderne vare brændte af ham.“ „Havde han noget Vaaben?“ spurgte Flose. „Ja, han havde Sværdet Fjørsvafner[1], Eggen var bleven ganske blaa paa den ene Side. Jeg og Baard sagde til ham, at det var nok blevet blødt, men han svarede, at han skulde hærde det i Floses og andre Mordbrænderes Blod.“ Flose spurgte: „Hvad sagde han om Skarphedin?“ Geirmund svarede: „Han sagde, at baade han og Grim vare i Live, da de skiltes ad, men mente, at de nu vare døde.“ Flose sagde: „Du har der bragt os en Efterretning, som ikke lover os Fred og Ro; thi den Mand er nu undkommen, som kommer Gunnar paa Hlidarende nærmest i alle Dele. I skulle nu ogsaa vide, I Sigfussønner og andre Brandmænd, at her vil blive saa stort Eftermaal efter denne Brandstiftelse, at mangen Mand vil miste sit Hoved, og somme alt deres Gods. Jeg frygter nu, at ingen af eder Sigfussønner tør blive boende paa eders Gaard, og andet er ej at vente; jeg vil derfor byde eder alle øster til mig, og een Lod skal da ramme os alle.“ De takkede ham for sit Tilbud, og sagde, at de vilde modtage det.

Da kvad Modolf Ketilsen en Vise:

Nu af Njals[2] Hus der lever

[1]) Livets Ødelægger, den, som bringer Livet til at sove. [2]) Det er maaskee ikke af Vejen at bemærke, at Navnet Njal, og ligesaa Brjan,

kun een Stav[1], hvor indebrændte
Guldets Stolper[2], Sigfus' snilde
Sønner øved denne Stordaad.
Ilden vandred hen ad Taget,
Luen brændte klar i Huset;
nu paa Gellings Søn[3] er hævnet
raske Høskulds brade Bane.

„Noget andet skulde vi rose os af," sagde Flose, „end det at Njal er indebrændt; thi det er os ingen Ære." Han gik derpaa op paa Gavlen tilligemed Glum Hildersen og nogle andre Mænd. Da sagde Glum: „Mon Skarphedin være død?" De andre sagde, at han maatte være død for længe siden. Stundum blussede Ilden op, men stundum sank den atter sammen. De hørte da nede i Ilden for sig, at der blev kvædet en Vise:

Selve Mellas Afkom,
Midjungs stærke Sønner[4],
maatte under Kampen
hede Taarer fælde;
men i Kampens Hede
jubled mine Venner,
Odden bed, og blodig
bruste Ørens Vunder.

Grane Gunnarsen sagde: „Mon Skarphedin har kvædet den Vise levende eller død?" „Det vil jeg ikke bryde mit Hoved med," sagde Flose. „Lad os søge efter Skarphedins Lig og de andres, som her ere indebrændte," sagde Grane. „Nej,"

hvor de her forekomme i Vers, have to Stavelser, en Bemærkning, der ej er uvigtig med Hensyn til den gamle Udtale af Sproget.

[1]) Mand, nemlig Kaare Sølmundsen. [2]) Mænd. [3]) Njal. [4]) Omskrivning paa Jætter; jeg tænker, han mener dermed Ildjætterne.

sagde Flose, „det kan kun Daarer, som du, falde paa, nu da man samler Folk over hele Herredet; og da vil den samme, som nu har gode Stunder, blive saa ræd, at han ikke veed, hvor han skal løbe hen. Det er mit Raad, at vi alle ride bort som snarest." Flose skyndte sig da hen til sine Heste, og ligesaa alle hans Mænd.

Flose sagde da til Geirmund: „Mon Ingild være hjemme paa Kelde?" Geirmund svarede, at han tænkte, han var hjemme. „Den Mand," vedblev Flose, „har brudt sin Ed imod os og al Tro og Love." Flose sagde derpaa til Sigfussønnerne: „Hvad vil I nu gjøre med Ingild? Vil I tilgive ham eller skal vi overfalde og dræbe ham?" De svarede alle, at de vilde overfalde og dræbe ham. Flose sprang da paa sin Hest, ligesaa alle de andre, og de rede bort.

Flose red foran, og stævnede op til Rangaa og langsmed Aaen. Da saae han en Mand ride ned paa den anden Side af Aaen, og kjendte, at det var Ingild fra Kelde. Flose kaldte paa ham. Ingild standsede, og vendte sig mod Aaen. Flose sagde til ham: „Du har svigtet dit Ord til os, og har forbrudt Gods og Liv; her ere Sigfussønnerne og ville gjerne dræbe dig, men mig tykkes, at du har været i Vaande, og jeg vil skjænke dig Livet, hvis du vil overgive mig Selvdømme." „Forend jeg gjør det," svarede Ingild, „vil jeg ride hen at træffe Kaare; men Sigfussønnerne vil jeg svare, at jeg ikke skal være ræddere for dem, end de ere for mig." Flose vedblev: „Saa bi da, hvis du ikke er ræd; thi jeg skal skikke dig en Sending." „Det skal jeg," sagde Ingild. Floses Brodersøn Thorsten Kolbensen red ved Siden af ham, og havde et Spyd i Haanden. Han var en af de raskeste Mænd af dem, der vare med Flose, og meget afholdt. Flose greb hans Spyd, og skjød det mod Ingild. Det traf denne

paa den venstre Side, gik igjennem Skjoldet nedenfor Haandfanget, og kløvede det, gik saa ind i Foden nedenfor Knæskallen, og saa i Sadelkjællen, og blev der siddende. „Ramte jeg dig?" raabte Flose til Ingild; denne svarede: „Ja vist ramte du mig, men det kalder jeg en Rift og ikke et Saar." Derpaa rykte han Spydet ud af Saaret, og sagde til Flose: „Bi nu du, hvis du ikke er fejg!" og skjød Spydet tilbage over Aaen. Flose saae, at Spydet stævnede ham midt paa Livet, og trak sin Hest tilbage. Spydet fløj da forbi Floses Hest og traf ham ikke, men ramte Thorsten midt paa Livet, saa han strax faldt død af Hesten. Ingild sprængte nu ad Skoven til, og de naaede ham ikke.

Flose sagde da til sine Mænd: „Vi have nu liidt et Tab, og kunne skjønne, hvor liden Lykke vi have med os. Det er nu mit Raad, at vi ride op paa Trehyrningshals; derfra kunne vi see alt Manderidt over hele Herredet, thi de ville samle saa mange Folk, de kunne faa. De ville uden Tvivl tro, at vi ere redne fra Trehyrningshals øster til Fljotshlid, og at vi derfra have taget Vejen nord til Fjeldet, og saa øster til Herrederne. Derhen vil den største Hob ride efter os. Nogle ville ogsaa ride øster ned til Seljelandsmule, skjøndt de vil finde det mindre rimeligt, at vi har taget den Vej. Jeg vil nu sige hvad der er raadeligst for os, og er det mit Raad, at vi ride op i Fjeldet Trehyrning, og bie der tre Solemærker."

131. Om Kaare Sølmundsen.

Nu er at fortælle om Kaare, at han forlod den Grav, hvor han havde hvilt sig, og gik til han mødte Baard, og Ordene faldt imellem dem saaledes som Geirmund havde fortalt. Derfra red Kaare til Mørd, og sagde ham Tidenden. Han beklagede det meget. „Nu er her andet og mandigere

Daad at gjøre," sagde Kaare, „end at begræde de Døde;" og bad ham heller at samle Folk og komme til Holtvad. Derpaa red han til Thjorsaadal for at træffe Hjalte Skeggesen. Men da han kom op ved Thjorsaa, saae han en Mand ride skarpt efter sig. Kaare biede efter Manden, og kjendte, at det var Ingild fra Kelde. Han saae, at han var ganske blodig paa Foden. Han spurgte Ingild, hvem der havde saaret ham? han sagde det. „Hvor traf I hinanden?" sagde Kaare. „Ved Rangaa," svarede Ingild, „og han skjød over Aaen paa mig." „Gav du ham noget igjen?" sagde Kaare. „Jeg skjød atter Spydet tilbage," sagde Ingild, „og de sagde, det traf en Mand, og han døde strax." „Veed du ikke, hvem det traf?" sagde Kaare. „Mig tyktes, han lignede Floses Brodersøn Thorsten," sagde Ingild. „Det var vel truffet," sagde Kaare.

Derpaa rede de begge sammen hen til Hjalte Skeggesen, og sagde ham Tidenden. Han blev meget oprørt over denne Gjerning, og sagde, at man strax maatte ride efter dem og dræbe dem. Derpaa samlede han Folk, og gjorde almindeligt Opbud. Med disse Folk red han og Kaare nu hen til Mørd Valgardsen, og de traf hinanden ved Holtvad, hvor Mørd allerede havde indfundet sig med en meget stor Flok. Saa delte de sig for at søge; nogle fore ned øster til Seljelandsmule, andre op til Fljotshlid, og atter andre ovenom til Trehyrningshals og saa ned i Godaland; derfra rede de nord til Sand, men nogle til Fiskesøerne, og vendte der om, andre nedenom øster til Holt, og forkyndte Thorgeir Tidenden, og spurgte, om de ikke vare redne der forbi. Thorgeir svarede: „Nej, skjøndt jeg ikke er nogen stor Høvding, saa vil Flose nok tage i Betænkning at ride her forbi for mine Øjne, efterat han har dræbt min Farbroder Njal, og mine

Fættere, og der er intet bedre for eder, end at vende om, thi I har nok søgt langt borte hvad der er nærved. Men siger til Kaare, at han skal ride hid til mig og blive hos mig, om han har Lyst, men vil han ikke, saa skal jeg dog have Tilsyn med hans Gaard paa Dyrholmene, hvis han ønsker det. Siger ham ogsaa, at jeg vil yde ham Bistand og ride til Altinget. Han veed ogsaa, at vi Brødre ere de nærmeste Eftermaalsmænd, og vi agte at gribe Sagen saa alvorlig an, at der skal blive Landlysninger deraf, hvis vi maa raade, og siden Mandhævn. Men jeg tager ikke med eder nu, thi jeg veed, at det ikke kan nytte, da de nu ville vare sig det bedste de kan."

De rede nu tilbage, og mødtes alle paa Hof, og talte der med hinanden om, at det var en Skam for dem, de ikke havde fundet dem. Men Mørd sagde, at det var ikke saa. Mange opmuntrede da til, at man skulde fare hen til Fljotshlid og bemægtige sig alle deres Ejendomme, som havde været med i denne Gjerning; men det blev dog henstillet til Mørds Afgjørelse. Han sagde, at det var det sletteste Raad, man kunde falde paa, og da man spurgte ham hvorfor? svarede han: „Naar deres Gaarde blive i Behold, saa ville de besøge dem og deres Koner, og da kunne vi fange dem, naar en Stund er gaaet. I skulle nu ikke nære nogen Tvivl om, at jeg skal være eder og Kaare tro i alle Anslag, thi jeg har for mig selv at svare." Hjalte bad ham holde hvad han lovede. Da bød Hjalte Kaare hjem til sig, og han lovede at komme først til ham, og da de andre fortalte ham Thorgeirs Tilbud, ytrede han, at det var et Tilbud, som han ej vilde afslaa, og at han haabede det Bedste, hvis der vare mange saadanne. Derpaa lode de hele deres Flok gaa fra hinanden.

Flose og hans Mænd saae alt hvad der foregik, der

hvor de vare paa Fjeldet. Flose sagde: „Lad os nu tage vore Heste og ride bort, thi nu vil det være os tjenligst.“ Sigfussønnerne spurgte, om det kunde gaa an at komme hjem til deres Gaarde, for at beskikke hvad der var nødvendigt. „Det er vistnok Mørds Mening,“ sagde Flose, „at I ville see til eders Koner, og det er min Formening, at han raader til at lade eders Gaarde staa uranede. Men mit Raad er, at ingen skal skilles fra den anden, men alle ride østerpaa med mig.“ Denne Beslutning toge de da alle, og rede alle østerpaa og norden for Jøkul, og saa videre frem til de kom til Svinefjeld. Flose sendte strax Mænd ud for at samle Levnetsmidler, at der ikke skulde skorte paa nogen Ting. Han gjorde sig aldrig til af denne Gjerning, men viste heller ingen Frygt, og blev hjemme den hele Vinter Julen over.

132. Njals og Bergthoras Ben bleve fundne.

Kaare bad Hjalte drage hen at opsøge Njals Ben; „thi alle,“ sagde han, „ville gjerne tro hvad du beretter og hvad dig synes.“ Hjalte svarede, at han vilde gjerne flytte Njals Ben til Kirken. Der rede femten Mand derfra øster over Thjorsaa, og opbøde andre til at følge med, indtil de havde hundrede Mand med Njals Naboer. De kom til Bergthorshvol, da det var højt paa Dagen. Hjalte spurgte Kaare, hvor Njal vel kunde ligge? og Kaare viste dem an. Der var megen Aske at rydde bort. Derunder fandt de Huden, der var ligesom skrumpet sammen af Ilden. De toge Huden op, og derunder laa Njal og hans Kone uforbrændte. Alle lovede Gud derfor, og tyktes, det var et stort Jærtegn. Derpaa blev Drengen taget frem, som havde ligget imellem dem, og af ham var brændt en Finger, som han havde rakt ud under Huden. Njal blev baaren ud, ligesaa Bergthora; hvorpaa alle gik hen, forat betragte deres Lig. Hjalte sagde:

„Hvorledes synes eder disse Lig?" De svarede: „Vi ville oppebie din Mening." Hjalte sagde: „Den skal jeg oprigtig sige. Bergthoras Lig tykkes mig som man kan vente det, men dog godt. Men Njals Lig og Aasyn synes mig saa klart, at jeg har aldrig seet Mage dertil paa en død Mands Lig." Alle sagde, at saa syntes dem ogsaa.

Derpaa søgte de efter Skarphedin. Nogle Hjemmemænd viste dem hen til det Sted, hvor Flose og hans Mænd havde hørt, at Visen blev kvædet; der var Væggen falden ned ved Gavlen, og der sagde Hjalte de skulde lede. De gjorde det, og fandt Skarphedins Lig der. Han stod op til Gavlen, hans Fødder vare brændte af ham næsten til Knæerne, men alt andet paa ham var ubrændt; han havde bidt sig i Læben; hans Øjne vare aabne og ikke brustne. Øxen havde han drevet ind i Gavlen saa fast, at den var gaaet i til midt paa Jernet, hvilket derfor ikke var blevet blødt af Ilden. Øxen blev derpaa brudt løs, Hjalte tog den, og sagde: „Dette er et fagert Vaaben, og faa vil kunne bære den." Kaare sagde: „Jeg kjender en Mand, som skal bære Øxen." „Hvem er det?" sagde Hjalte. „Thorgeir Skorargeir," sagde Kaare, „som jeg nu anseer for den største Mand i denne Slægt." Derpaa afførte man Skarphedins Lig Klæderne, thi de vare ikke brændte. Han havde lagt sine Hænder overkors, den højre øverst. De fandt en Plet paa ham imellem Skuldrene, en anden paa Brystet, begge brændte overkors, og man mente, at han selv havde gjort det. Alle sagde, at det var bedre at være hos den døde Skarphedin, end de havde tænkt, thi ikke en eneste ræddedes for ham.

De søgte efter Grims Ben, og fandt dem midt i Stuen. Lige over for ham under Sidevæggen fandt de Thord den Frigivne, og i Væverstuen Kjærlingen Sæun og tre andre.

I det hele fandt de Ligene af ni Mennesker. De førte nu Ligene til Kirke. Saa red Hjalte hjem, og Kaare fulgte med ham. Der kom en Hævelse i Ingilds Fod; han tog da hen til Hjalte, og blev lægt der, men haltede dog bestandig siden.

Kaare red til Tunge til Asgrim Ellidagrimsen. Da var Thorhalla kommen hjem, og havde allerede bragt ham Tidenden om det Forefaldne. Asgrim tog med begge Hænder mod Kaare, og bad ham blive der hele Vinteren. Kaare lovede det. Asgrim bød ligeledes alle de Folk til sig, som havde været paa Bergthorshvol, hvilket Tilbud Kaare roste, og sagde, at han vilde tage derimod paa deres Vegne. Alle Folkene flyttede da did.

Da Asgrims Søn Thorhall fik at høre, at hans Fosterfader Njal var død, og at han var indebrændt, blev han saa oprørt derved, at han svulmede hel op, og der stod ham en Blodstrøm ud af begge Ørene, som ikke kunde standses, førend han faldt i Afmagt, da standsede det. Derpaa stod han op, og sagde, at han teede sig umandig. „Men jeg vilde ønske," sagde han, „at jeg kunde hævne det, som nu er hændt mig, paa en af dem, der brændte ham inde." Andre sagde til ham, at ingen vilde lægge ham dette til Last, men han svarede, at han brød sig ikke om hvad Folk sagde.

Asgrim spurgte Kaare, hvad Hjælp han ventede sig af dem østenfor Aaen? Han svarede, at Mørd Valgardsen og Hjalte Skeggesen vilde yde ham al den Bistand de kunde, saa og Thorgeir Skorargeir og alle de Brødre. Asgrim sagde, at det var en anseelig Styrke. „Hvad Hjælp faa vi af dig?" sagde Kaare. „Al den, jeg kan yde," svarede Asgrim, „jeg skal vove mit Liv derpaa." „Gjør det," sagde Kaare. „Jeg har ogsaa faaet Gissur med," vedblev Asgrim, „og spurgte

ham til Raads, hvorledes vi skulde bære os ad." „Og hvad raadte han?" sagde Kaare. Asgrim svarede: „Han raadte, at vi skulde holde os ganske rolige indtil Foraaret. Da skulde vi ride østerpaa, og indlede Sagen mod Flose for Helges Drab, udnævne Nævnsmænd hjemmefra, tillyse Brandsagen paa Tinget, og der udnævne de samme Nævnsmænd til at vidne for Retten. Jeg spurgte ogsaa Gissur, hvem der skulde være Sagsøger i Drabssagen? Han svarede, at Mørd skulde være det, hvad enten han vilde eller ikke; ham burde det gaa ud over, thi han havde opført sig slettest under hele Sagen. Kaare skulde ogsaa stille sig vred an hver Gang han traf Mørd, saa vil han nok føje sig, naar der bliver sat Skræk i ham, og jeg paa den anden Side bearbejder ham, sagde Gissur." Kaare sagde da: „Vi ville følge dine Raad, medens vi kunne, og saalænge du vil forestaa Sagen."

Ellers er at fortælle om Kaare, at han kunde ikke sove om Natten. En Nat vaagnede Asgrim, og hørte, at Kaare var vaagen, og sagde: „Kan du ikke faa Søvn om Nætterne?" Kaare kvad da denne Vise:

Aldrig kommer nogen
Søvn i mine Øjne,
Heltens Bøn[1] bestandig
rinder mig i Tanke;
siden de i Høsten
Njal indebrændte,
paa mit Meen jeg stedse
gruble maa og pønse.

Heller ikke talte Kaare saa ofte om nogen, som om Njal og Skarphedin og Bergthora og Helge. Men aldrig skjeldte han sine Fjender, eller udstødte Trusler mod dem.

---

[1]) Skarphedins Bøn, at hævne ham.

133. Floses Drøm.

En Nat hændtes det paa Svinefjeld, at Flose lod ilde i Søvne. Glum Hildersen vakte ham, men det varede længe, inden han kunde faae ham vaagen. Flose sagde da: „Kald mig paa Ketil fra Mørk.“ Ketil kom. Flose sagde: „Jeg vil fortælle dig min Drøm.“ „Lad høre!“ sagde Ketil. „Jeg drømte,“ vedblev Flose, „at mig syntes jeg var stædt ved Lomagnup, og gik ud og saae op til Fjeldpynten. Da aabnedes den, og der kom en Mand ud; han var klædt i Gjedeskind, og havde en Jernstav i Haanden. Han gik og raabte paa mine Mænd, først paa nogle, siden paa andre, og nævnte dem ved Navn. Først kaldte han paa min Frænde Grim den Røde og paa Arne Kolsen. Saa kom det mig underlig for; mig tyktes han kaldte paa Ejolf Bølverksen og Hall fra Sidas Søn Ljot og en sex andre. Saa tav han en Stund. Derpaa kaldte han paa fem Mænd af vore, deriblandt paa Sigfussønnerne dine Brødre; saa raabte han paa andre sex Mænd, deriblandt vare Lambe og Modulf og Glum. Saa kaldte han paa tre Mænd, og tilsidst kaldte han paa Gunnar Lambesen og Kol Thorstensen. Derpaa gik han hen til mig. Jeg spurgte ham om Tidende. Han svarede, han kunde nok sige mig Tidende. Da spurgte jeg ham efter hans Navn; han svarede, han hed Jerngrim. Jeg spurgte, hvor han skulde hen? Han svarede, han skulde til Altinget. Hvad skal du gjøre der? sagde jeg. Han svarede: Først skal jeg forskyde Nævnsmændene, og saa Retten, og saa lave Kampplads for de Stridende. Derpaa kvad han dette:

Højt skal Huggets Orme[1]
hæve sig paa Marken,
see skal Mænd paa Mulde

---

[1]) Sværdene.

mange Hjerneborge[1];
Broddebraget svulmer,
bruser mellem Fjelde,
mangen Mand skal vade
frem i Vundeduggen.

Derpaa gav han et saa højt Raab, at mig tyktes alt skjalv i Nærheden, og slog i Jorden med sin Stav, og der skete et stort Brag. Derpaa gik han ind i Fjeldet, men mig paakom der en Rædsel. Nu skal du sige mig, hvad du mener min Drøm betyder." „Det er min Anelse," sagde Ketil, „at alle de, han kaldte paa, ere Dødsens, og jeg finder det raadeligst, at vi, saaledes som det nu staar, ikke fortæller nogen denne Drøm." Flose bifaldt det.

Nu led Vinteren, til Julen var forbi. Da sagde Flose til sine Mænd: „Nu mener jeg vi skulle drage hjemmefra, thi jeg tror ikke, vi ville faa Fred til at sidde i Ro. Vi skulle nu drage ud at søge Bistand, og det vil sandes, som jeg sagde eder, at vi ville komme til at falde mange til Fode, førend denne Sag bringes til Ende."

134. Om Floses Rejse og Begjering om Hjælp.

Derpaa gjorde de sig alle færdige til at tage afsted. Flose havde Sokkebrog paa, thi han agtede at gaa; han vidste ogsaa, at da vilde de andre bedre finde sig i at gjøre det samme. De toge først hjemmefra til Knappavold, den næste Aften til Breidaa, saa til Kalfafjeld, derfra til Bjarnarnæs i Hornafjord, derfra til Stafafjeld i Lon, og endelig til Thvætaa til Siduhall, med hvis Datter Stenvor Flose var gift. Hall tog meget vel imod dem. Flose sagde til ham: „Jeg vil bede dig, Maag, at ride til Tings med mig med alle dine Tingmænd." Hall svarede: „Nu er det gaaet,

[1]) Hoveder.

som det hedder, at kort Stund glæder Haand sig ved Hug, og den samme i den Flok hænger nu med Hovedet, som før eggede til den værste Gjerning, før den blev fuldført. Men min Bistand er det min Skyldighed at yde dig overalt hvor jeg kan." Flose sagde: „Hvad godt Raad giver du mig, saaledes som Sagerne nu staa." Hall svarede: „Du skal tage helt nord op til Vopnafjord, og bede alle Høvdinger om Hjælp; du vil trænge til dem alle, førend Tinget er endt."

Flose opholdt sig der i tre Dage, og hvilede sig, og drog saa øster til Geitaheller, og saa til Berufjord, hvor de bleve om Natten. Derfra toge de øster til Heydale i Breiddal, hvor Halbjørn den Stærke boede. Han var gift med Odny, en Søster til Sørle Brodhelgesen, og Flose nød der god Velkomst. Halbjørn spurgte, hvor langt Flose agtede sig nordpaa i Fjordene? han svarede, han vilde til Vopnafjord. Flose tog derpaa en Pengepung af sit Bælte, og sagde, han vilde give Halbjørn den. Han tog imod Pengene, men sagde, han havde ingen Gaver forskyldt af Flose, men han vilde dog vide, hvad denne ventede til Løn derfor. „Penge trænger jeg ikke til," sagde Flose, „men jeg ønsker, du vil ride til Tings med mig og staa mig bi i min Sag, skjøndt jeg ingen Fordring kan gjøre derpaa, hverken for Svogerskabs eller Frændskabs Skyld." Halbjørn svarede: „Det vil jeg love dig, at ride til Tings med dig, og at staa dig bi i din Sag, som om du var min Broder." Flose takkede ham. Halbjørn spurgte adskilligt om Indebrændingen, og de fortalte ham alting nøjagtig.

Derfra tog Flose over Breiddalshede og saa til Rafnkelsstad, hvor Rafnkel Thorersen boede. Flose blev vel modtaget, og bad Rafnkel at ride til Tings med ham og at yde ham Bistand; men han undslog sig længe. Endelig lovede

han dog, at hans Søn Thorer skulde ride til Tings med alle deres Tingmænd, og være paa samme Side som hans andre Samtingsgoder. Flose takkede ham, og tog bort, og hen til Bersastad. Her boede Holmsten Spagbersesen, som tog meget vel mod Flose. Flose bad ham om Bistand. Holmsten svarede, at den havde han for længe siden givet ham Løn for. Derfra toge de til Valthjofstad, hvor Sørle Brodhelgesen, Bjarnes Broder, boede; han var gift med Thordis, Gudmund den Mægtiges Datter paa Mødruvolde. De nøde der god Velkomst. Om Morgenen kom Flose frem med sin Bøn, og bad Sørle ride til Altinget med ham, og bød ham Penge derfor. „Det veed jeg ikke, om jeg kan love," sagde Sørle, „thi jeg veed ikke vist, hvem min Maag Gudmund holder med; thi jeg agter at holde med ham." Flose svarede: „Jeg mærker af dit Svar, at du staar under Kvindeherskab;" stod derpaa op, og befalede, de skulde tage deres Klæder og Vaaben. De droge saa bort, og fik ingen Hjælp der.

De droge nedenfor Lagarfljot, og over Heden til Njardvig. Der boede to Brødre Thorkel Fuldspag og Thorvald, Sønner af Ketil Thidrandesen hin Spage. Deres Moder var Yngvilde, Thorkel Fuldspags Datter. Flose blev der vel modtaget. Han forklarede Brødrene sit Ærende, og bad dem om Hjælp. Men de afsloge det, indtil han gav hver af dem tre Mark Sølv for deres Bistand. Da lovede de, at staa ham bi. Deres Moder Yngvilde stod hos, da de lovede at ride til Tings, og gav sig til at græde. Thorkel spurgte, hvad hun græd for? Hun svarede: „Jeg drømte, at din Broder Thorvald havde en rød Kjortel paa, og den syntes mig saa trang, som om den var syet paa ham; ligeledes tyktes mig, at han havde røde Hoser paa med røde Baand, og det var mig tungt at see, at han var i saadan Vaande, og jeg kunde

ikke hjælpe ham.“ De lo ad det, og sagde, det var tosset Snak, og at hendes Vaas ikke skulde være til Hinder for deres Tingridt. Flose takkede dem, og tog derfra til Vopnafjord, og kom til Hof. Der boede Bjarne Brodhelgesen, der var gift med Ranveig, en Datter af Thorgeir Eriksen fra Goddalene. Han tog mod Flose med begge Hænder. Flose bød ham Penge for hans Bistand. Bjarne svarede: „Aldrig har jeg solgt min Tapperhed eller min Bistand for Penge; men nu da du trænger til min Hjælp, skal jeg yde dig den som en Ven, og ride til Tings med dig, og staa dig bi som min egen Broder.“ „Saa lader du alt hvile paa mig,“ sagde Flose, „men sligt var jeg mig ventende af dig.“

Derfra tog Flose med sine Mænd til Krossavig. Thorkel Geitersen var hans gode Ven. Flose sagde ham sit Ærende. Thorkel svarede ham, at det var hans Skyldighed, at yde ham al den Bistand, der stod i hans Magt, og ikke at forlade hans Sag. Han gav Flose gode Gaver ved Afskeden. Derfra droge de nord til Vopnafjord, og op i Fljotsdalsherred, og toge ind hos Holmsten Spagbødvarsen. Flose fortalte ham, at alle havde taget sig vel af hans Tarv og Ærende, undtagen Sørle Brodhelgesen. Holmsten sagde, at det var fordi han ikke var nogen trættekjær Mand; og han gav Flose gode Gaver.

Flose foer op ad Fljotsdalen, derfra sønder over Fjeldet over Ørnahraun, ned ad Svidinhornadal, og vestenfor Alftafjord, og saa videre frem til han kom til Thvætaa til sin Maag Hall. Der vare han og hans Mænd en halv Maaned, og hvilede sig. Flose spurgte Hall, hvad han nu vilde give ham for et godt Raad, hvorledes han skulde bære sig ad og indrette sine Sager. Hall svarede: „Jeg raader til, at du skal blive hjemme paa din Gaard med Sigfussønnerne,

men de skulle sende Mænd hen at passe deres Gaarde. Tager nu for det første hjem, og naar I ride til Tings, saa rider alle samlede, og spreder ikke eders Skare! Lad da Sigfussønnerne tage hen at see til deres Koner! Jeg skal ogsaa ride til Tings og min Søn Ljot med alle vore Tingmænd, og yde dig al den Bistand jeg formaar." Flose takkede ham. Hall gav ham gode Gaver til Afsked. Flose tog da bort fra Thvætaa, og der er intet om hans Reise at fortælle, før han kom hjem til Svinefjeld. Han blev nu hjemme Resten af Vinteren, og om Sommeren lige til Tingtiden.

135. Om Thorhall og Kaare.

Thorhall Asgrimsen og Kaare Sølmundsen rede en Dag til Mosfjeld, for at besøge Gissur Hvide. Han tog imod dem med begge Hænder, og de bleve der hos ham en lang Stund. Engang da de talede med Gissur om Njals Indebrænden, sagde Gissur, at det var en stor Lykke, Kaare var kommen bort. Da udbrød Kaare i denne Vise:

Ørens Hvæsser foer med
Vrede, dog ugjerne,
ud af Njals Bolig,
som gik op i Luer,
medens Oddens stærke
Buske[1] indebrændte.
Mænd min Tale gjemme,
naar min Sorg jeg tolker.

Da sagde Gissur: „Det er tilgiveligt, at du aldrig kan glemme det; men lad os nu ikke mere tale derom!"

Kaare sagde, at han vilde ride hjem. Gissur svarede: „Jeg skal nu meddele dig mit Raad i al Fortrolighed. Du skal ikke ride hjem, men du skal ride bort, og øster under

[1]) Oddens Busk, en Mand.

Østfjeld, forat finde Thorgeir Skorargeir og Thorleif Kraak. De skulle ride med dig; de ere de rette Sagsøgere i Eftermaalssagen, og med dem skal følge deres Broder Thorgrim den Store. I skulle ride til Mørd Valdgardsen, og hilse ham fra mig, at han skal overtage Drabssagen efter Helge Njalsen imod Flose. Men hvis han kommer med den mindste Indvending, saa skal du stille dig meget vred an, og lade som du vil sætte ham din Øxe i Hovedet. Dernæst skal du forkynde ham min Vrede, hvis han gjør Vanskeligheder, og sige, at jeg vil lade min Datter Thorkatla hente hjem til mig; det vil han ikke tillade, thi han elsker hende som sin Øiesten." Kaare takkede ham for hans Raad. Om Bistand talte han ikke til ham, thi han mente, at han vilde vise sig som en Ven heri, som i alt andet.

Kaare red derfra øster over Aaen, derfra til Fljotshlid, og øster over Markarfljot, og saa til Seljalandsmule. De rede endelig øster til Holt. Thorgeir tog med største Venlighed imod dem. Han fortalte dem om Floses Rejse, og hvor megen Hjælp denne havde faaet i Østfjordene[1]. Kaare sagde, at det var rimeligt, han søgte om Hjælp, saa mange som han havde at svare. Thorgeir sagde: „Saa meget desbedre, jo værre de bære sig ad, desto haardere skulle vi gaa paa dem." Kaare meddelte Thorgeir Gissurs Raad. De rede derpaa til Rangaavolde til Mørd Valgardsen, som tog vel imod dem. Kaare meddelte ham hans Maag Gissurs Budskab; det vilde han ikke ret bide paa, og sagde, at det var værre at sagsøge Flose, end ti andre. Kaare sagde: „Det gaar som han tænkte, thi der er ikke andet end Ondt ved dig, du er baade ræd og hjerteløs; men saa saa skal du ogsaa have det for det, som du har fortjent, at Thorkatla skal drage

[1]) Paa Østerlandet.

hjem til sin Fader." Hun lavede sig strax til, og sagde, hun havde længe været færdig til at skilles fra Mørd. Han skiftede da hurtig baade Sind og Tale, bad dem ikke være vrede, og paatog sig strax Sagen. Kaare sagde: „Nu har du paataget dig Sagen, før den nu uden Frygt, thi det gjælder dit Liv." Mørd svarede, at han skulde gjøre al sin Flid, for at udføre dette vel og mandig.

Derpaa stævnede Mørd ni Nævnsmænd til sig; de vare alle Naboer til Drabsstedet. Mørd tog Thorgeir i Haanden, og krævede to Vidner „paa det Vidnesbyrd," sagde han, „at Thorgeir Thorersen overdrager mig Drabsſag mod Flose Thordsen at søge ham for Helge Njalsens Drab med hele det Søgsmaal, som Sagen tilhører. Du overdrager mig denne Sag at søge og forliges i, og med selvsamme Gyldighed, som om jeg var nærmeste Eftermaalsmand. Du overdrager mig den efter Loven, og jeg paatager mig den efter Loven." Anden Gang krævede han sig Vidne „paa det Vidnesbyrd," sagde han, „at jeg tillyser lovbestemt Anfald, øvet af Flose Thordsen, da han gav Helge Njalsen Hjernesaar eller Underlivssaar eller Marvsaar, som dødeligt var, og Helge fik Bane af. Tillyser jeg Thorgeir Thorersens mig overdragne Sag." Atter krævede han Vidner „paa det Vidnesbyrd," sagde han, „at jeg tillyser Hjernesaar eller Underlivssaar eller Marvsaar, øvet af Flose Thordsen, Saar, som dødeligt var, og Helge Njalsen fik Bane af, paa det Drabssted, hvor Flose Thordsen først løb mod Helge Njalsen med lovbestemt Anfald. Tillyser jeg det for fem Nævnsmænd." Derpaa nævnte han dem alle. „Jeg tillyser lovlig Tillysning; jeg tillyser Thorgeir Thorersens mig overdragne Sag." Derpaa krævede Mørd Vidner „paa det Vidnesbyrd," sagde han, „at jeg opfordrer alle disse ni Nævnsmænd," og han

nævnte dem alle ved Navn, „at møde paa Altinget, og der at føre Nævnsmænds Vidnesbyrd om, hvorlunde Flose Thordsen gjorde lovbestemt Anfald mod Helge Njalsen paa det Drabssted, hvor Flose Thordsen gav Helge Njalsen Hjernesaar eller Underlivssaar eller Marvsaar, som dødeligt var, og Helge Njalsen fik Bane af. Opfordrer jeg eder til, at bruge alle de Ord, som I efter Loven ere skyldige at fremføre, og som jeg for Retten vil afæske eder, og denne Sag med Rette vedkomme. Jeg opfordrer eder med lovlig Opfordring, saa at I selv høre derpaa. Jeg opfordrer eder i Thorgeir Thorersens mig overdragne Sag.“ Mørd krævede fremdeles Vidner „paa det Vidnesbyrd,“ at jeg opfordrer disse ni Naboer til Drabsstedet at møde paa Altinget, og Nævnsmænds Vidnesbyrd at føre, om Flose Thordsen saarede Helge Njalsen med Hjernesaar eller Underlivssaar eller Marvsaar, som dødeligt var, og Helge fik Bane af, paa det Drabssted, hvor Flose Thordsen først løb mod Helge Njalsen med lovbestemt Anfald. Jeg opfordrer eder til at bruge alle de Ord, som I efter Loven ere skyldige at bruge, og som jeg for Retten vil afæske eder, og denne Sag med Rette vedkomme. Jeg opfordrer eder med lovlig Opfordring. Jeg opfordrer eder, saa at I selv høre derpaa. Jeg opfordrer eder angaaende Thorgeir Thorersens mig overdragne Sag.“ Derpaa sagde Mørd: „Nu er Sagen indledet saaledes som I have begjert. Nu vil jeg bede dig, Thorgeir Skorargeir, at du vil komme til mig, naar du rider til Tings, og lad os da begge ride sammen med begge vore Hobe, og holde os sammen det bedste vi kan. Thi min Hob skal være færdig strax ved Tingets Begyndelse, og jeg skal i alle Dele være eder tro.“ Dermed vare de andre vel fornøjede, og det blev edelig bekræftet imellem dem, at ingen skulde forlade den anden,

førend Kaare vilde, og at de vilde vove deres Liv den ene med den anden. De skiltes nu ad med Venskab, efterat have aftalt deres Møde paa Tinget.

Thorgeir red tilbage østerpaa, men Kaare red vesterpaa over Aaen, til han kom til Tunge til Asgrim. Han tog overmaade vel imod dem. Kaare fortalte ham hele Gissur Hvides Raadslagning og Sagens Tilberedelse. „Sligt ventede jeg mig af ham," sagde Asgrim, „at han vilde tee sig som en brav Mand, og det har han nu viist." Asgrim spurgte: „Har du hørt noget til Flose?" Kaare svarede: „Han drog helt øster til Vopnafjord, og næsten alle Høvdingerne have lovet ham deres Bistand og at ride med ham til Altinget. De vente sig ogsaa Hjælp fra Rejkdølerne, Ljosvetningerne og Oxefjordingerne." Derom talte de endnu en Del. Tiden led nu frem til Altinget.

Thorhall Asgrimsen fik saadant Men i sin Fod, at den ovenfor Ankelen blev ganske tyk og svulmede op, saa han kunde ikke gaa uden ved en Stav. Han var en stor Mand af Vært, og stærk af Kræfter, med mørkt Haar og Hudfarve, vaersom nok i sin Tale, men dog ilsindet. Blandt de største Lovmænd paa Island var han den tredie.

Nu skulde man ride til Tings. Asgrim sagde til Kaare: „Du skal ride strax mod Tingets Begyndelse, og tjelde vore Boder; min Søn Thorhall skal følge med dig. Du vil fare bedst og omhyggeligst med ham, da han er lam paa Foden; men vi ville trænge mest til ham paa dette Ting. Med eder skal ride tyve andre Mænd." Derpaa blev alting lavet til til deres Rejse; de rede til Tinget, og tjeldede Boderne, og ordnede alting vel.

136. Om Flose og Brandstifterne.

Flose red hjemmefra tilligemed de hundrede Mand, som

havde været med ham ved Indebrændingen. De rede til de kom til Fljotshlid. Sigfussønnerne saae da til deres Gaarde, og opholdt sig der om Dagen, men om Aftenen rede de vester over Thjorsaa, og var der om Natten, og næste Morgen tidlig toge de deres Heste, og rede videre frem. Flose sagde til sine Mænd: „Nu skulle vi ride til Tunge til Asgrim, tage vor Dagverd hos ham, og yppe Klammeri med ham.“ De andre ytrede deres Bifald, og de rede til Tunge. Asgrim stod ude tilligemed nogle Mænd. Saasnart de kunde see Flokken fra Huset, sagde Asgrims Mænd: „Det maa være Thorgeir Skorargeir.“ Asgrim sagde. „Det tror jeg ikke, thi disse Mænd fare afsted med Latter og Skraal, men saadanne Njals Frænder, som Thorgeir, vilde ikke lee, førend Brandstiftelsen er hævnet. Da har jeg en anden Mening, der maaskee vil forekomme eder urimelig; jeg tror det er Flose og Mordbrænderne, og de have vist i Sinde at yppe Klammeri med os. Lad os nu alle gaa ind!“ De gjorde saa. Asgrim lod Huset feje og tjelde, lod Borde sætte frem og Mad paa dem, og lod sætte Forsæder langsmed Bænkene igjennem hele Stuen. Flose red ind i Tunet, og bad sine Mænd staa af og gaa ind. De gjorde saa. Flose kom ind med dem i Stuen. Asgrim sad paa Højbænken. Flose betragtede Bænkene, og saae, at alt var redebont, hvad man behøvede. Asgrim hilste dem ikke, men sagde til Flose: „Bordene ere fremsatte, for at de, som trænge til Mad, kunne spise.“ Flose gik til Bords med alle sine Mænd, men deres Vaaben satte de op til Væggen, og de, som ikke kunde faa Plads paa Bænkene, satte sig paa Forsæderne. Fire Mænd stode bevæbnede forved der, hvor Flose sad, medens de spiste. Asgrim tav under hele Maaltidet, og var saa rød i sit Ansigt som Blod. Da de nu vare mætte, toge Kvinderne af

Bordet, men nogle bare Vand ind til Haandtvæt. Flose gav sig gode Stunder, som om han havde været hjemme. Der laa en Buløxe i Hjørnet af Højbænken. Asgrim tog den med begge Hænder, sprang op paa Bænkestokken, og hug efter Floses Hoved. Glum Hildersen lagde Mærke til hvad han havde for, sprang strax op, fik Øxen revet ud af Haanden paa Asgrim, og vendte strax Eggen imod ham; thi Glum havde stærke Kræfter. Derpaa sprang flere op, og grebe Asgrim; men Flose sagde, at ingen skulde gjøre ham noget Men; „thi vi have sat ham paa alt for haard en Prøve," sagde han, „og han gjorde intet andet end hvad han maatte, og viste derved, at han var uforsagt." Flose sagde derpaa til Asgrim: „Vi skilles nu ad uden Men, og træffe hinanden paa Tinge, og begynde der Sagen forfra." „Det skulle vi," sagde Asgrim, „og det vil jeg ønske, at I fare sagtere, naar dette Ting er ude." Flose svarede ikke derpaa; de gik da ud, og stege til Hest, og rede bort.

De rede nu til de kom til Laugarvatn, og vare der om Natten; men om Morgenen rede de videre frem til Beitivolde, og bedede der. Der stødte mange Flokke til dem; der var Hall fra Sida og alle de fra Østfjordene. Flose tog glad imod dem, og fortalte dem om sin Rejse og Samfærden med Asgrim. Mange roste det, og sagde, at sligt var rask gjort. Men Hall sagde: „Da synes mig anderledes; thi det tykkes mig, at det var et uforstandigt Paafund; de vilde nok have husket de Fornærmelser, der ere tilføjede dem, uden at de behøvede at mindes derom paa ny. Men stor Fare løbe de, som saa haardt udæske andre." Man kunde nok mærke paa Hall, at han mente, dette var for meget. De rede derfra alle sammen, til de kom til de øvre Volde[1]; der fylkede de

[1]) Marker.

deres Folk, og rede ned paa Tinget. Flose havde ladet en indhegnet Bod tjelde, forend han red til Tings; men de fra Østfjordene rede til deres Boder.

137. Om Thorgeir Skorargeir.

Thorgeir Skorargeir red hjemmefra med en stor Hob; hans Brødre, Thorleif Kraak og Thorgrim den Store, vare med ham. De kom til Hof til Mørd Valgardsen, og biede der til han var færdig. Mørd havde samlet hver Mand, der kunde bære Vaaben, og de kunde ikke mærke andet, end at han var ganske uforsagt.

De rede nu til de kom vester over Aaen. Der biede de efter Hjalte Skeggesen. Han kom, da de havde biet en kort Stund. De toge glade imod ham, og rede derpaa alle sammen, indtil de kom til Rejke i Biskopstunge, hvor de biede efter Asgrim Ellidagrimsen, og han mødte dem der. Saa rede de vester over Bruaraa.

Asgrim fortalte dem alt hvad der var forefaldet imellem ham og Flose. Thorgeir sagde: „Jeg vilde ønske, vi maatte komme til at prøve deres Mandemod, før Tinget er til Ende." De rede lige til de kom til Beitivolde. Der stødte Gissur Hvide til dem med et meget stort Følge. De gave sig da til at tale sammen, og rede saa til de øvre Volde. Der fylkede de hele deres Skare, og rede saa hen paa Tinget. Flose og hans Mænd grebe alle til Vaaben, og det kunde da nær have kommet til et Slag. Men Asgrim og den Flok indlode sig ikke derpaa, og rede til deres Boder. Det var nu roligt den Dag, saa at de intet havde med hinanden at gjøre. Der vare komne Høvdinger fra alle Landets Fjerdinger, og der havde aldrig før, saalænge Folk kunde huske, været et saa talrigt Ting.

138. Om Ejolf Bølverksen.

Ejolf Bølverksen var en Søn af Ejolf den Graa fra Otrardal, en Søn af Thord Geller. Ejolf den Graas Moder Hrodny var en Datter af Midfjords-Skegge. Ejolf var en Mand af megen Anseelse, og særdeles lovkyndig, saa at han var den tredie blandt de lovkyndigste Mænd paa Island. Han var en særdeles smuk Mand, stor og stærk, og der kunde blive en ypperlig Høvding af ham; men han var pengekjær som hans andre Frænder.

Flose gik en Dag hen til Bjarne Brodhelgesens Bod. Bjarne tog venlig imod ham, og Flose satte sig ned hos ham. De talte sammen om adskilligt. Flose sagde da til Bjarne: „Hvad Raad skulle vi nu gribe til?“ Bjarne svarede: „Det tykkes mig vanskeligt at finde ud af denne besværlige Sag, men det synes mig dog raadeligst, at bede om væbnet Hjælp, thi de drage en stor Styrke sammen mod eder. Jeg vilde ogsaa spørge dig, Flose, om der er nogen ret dygtig lovkyndig Mand i eders Flok. Thi der er eder to Kaar forhaanden: enten at bede om Forlig, og det er et meget godt Valg, eller at forsvare Sagen paa lovlig Vis, hvis det kan lade sig gjøre og Værn[1] kan findes. Og skjøndt det maa drives med Heftighed, saa tror jeg dog I komme til, at vælge den Vej, thi I har begyndt med Trods, og det sømmer eder nu ikke at give Kjøb.“ Flose sagde: „Hvad det angaar, at du spurgte efter lovkyndige Mænd, da vil jeg snart svare dig derpaa, at der findes ingen saadan i vor Flok, og jeg veed ikke hvem det skulde være, uden din Frænde Thorkel Geitersen.“ Bjarne sagde: „Ham ville vi ikke regne; skjøndt han har Forstand paa Loven, saa er han dog ogsaa forsigtig, og

[1]) Indsigelser, Forsvarsgrunde.

det skal ikke falde nogen ind at have ham til Skudmaal[1]. Han vil staa dig bi saa godt som nogen af dine bedste Mænd, thi han er modig; men jeg skal sige dig, at det bliver den Mands Bane, som fører Værn frem for Mordbrandssagen, og det under jeg ikke min Frænde Thorkel. I maa derfor see eder om efter en anden." Flose sagde, at han havde ikke Skjøn paa, hvem der vare de største Lovkyndige. Bjarne vedblev: „Der er en Mand, som hedder Ejolf Bølverksen; han er den største Lovmand i Vestfjerdingen. Ham kommer man til at give mange Penge, hvis man skal faa ham til at antage sig Sagen, men det ville vi ikke bryde os om. Vi skulle ogsaa gaa bevæbnede til alle Lovmøder, og være saa forsigtige som muligt, men dog ikke anfalde dem, uden til Selvforsvar. Nu skal jeg gaa omkring med dig at begjere Hjælp, thi mig tykkes, at nu vil Roligheden ikke vare længe."

Derpaa gik de ud af Boden, og hen til dem fra Øxefjord. Bjarne talede da med Lyting og Blæing og Hroe Arnstensen, og fik snart af dem hvad han forlangte. De gik saa hen til Kol, Vigaskutas Søn, og Eivind Thorkelsen, Askel Godes Sønnesøn, og bade dem om Bistand. De undsloge sig længe, men tilsidst toge de tre Mark Sølv derfor, og lovede at deltage med dem. Saa gik de til Ljosvetningernes Bod, og dvælede der en Stund. Flose bad dem om Bistand, men de gjorde den ene Vanskelighed efter den anden. Da sagde Flose med megen Vrede: „Slet staar det til med eder; hjemme i Herredet ere I gjerrige og uretfærdige, men paa Tinge ville I ikke være Folk til Hjælp, skjøndt de trænge dertil. Det vil ogsaa lægges eder svært til Last paa Tinge, og paadrage eder Eftertale, hvis I ikke mindes den Spot og bitre

[1]) til Skive; at stille ham som Skive imellem sig og en Modstander.

Tale, som Skarphedin rakkede eder Ljosvetninger til med." Siden efter talte han sagte med dem, og bød dem Penge for deres Bistand, og lokkede dem saa med fagre Ord, indtil de lovede den; nu bleve de saa nidkjære, at de sagde, de skulde stride for ham, hvis det behøvedes. Bjarne sagde da til Flose: „Til Lykke! Du er en stor Høvding og en rask Mand, og ligefrem og hykler ikke for nogen."

Derpaa droge de bort, og vester over Aaen og hen til en omgjærdet Bod. De saae adskillige Mænd udenfor Boden. Blandt andre var der en Mand med Skarlagenskappe paa, med Guldbaand om Hovedet og en sølvbeslagen Øxe i Haanden. „Det træffer godt," sagde Bjarne; „her have vi nu Ejolf Bølverksen, hvis du vil tale med ham, Flose!" De gik derpaa hen til Ejolf, og hilste ham. Ejolf kjendte strax Bjarne, og tog vel imod ham. Bjarne tog ham ved Haanden, og førte ham op i Almannagjaa. Bjarnes og Floses Mænd gik bagefter; ogsaa Ejolfs gik med ham. De bade dem at blive oppe paa Kanten af Fjeldrævnen, og der see sig om. Flose gik med de andre, til de kom der hvor Vejen gaar ned fra den øvre Fjeldrævne. Flose sagde, at der var godt at sidde, der kunde man see vidt omkring. De satte sig ned. De vare fire Mænd sammen der, og ikke flere. Bjarne sagde da til Ejolf: „Dig ere vi komme at tale med, min Ven! thi vi trænge meget til din Bistand i alle Maader." Ejolf svarede: „Her er et godt Mandvalg paa Tinget, og det vil være en let Sag for eder at finde dem, som ere eder anderledes til Styrke, end jeg." Bjarne sagde: „Ingenlunde. Du har mange Ting, hvori ingen overgaar dig her paa Tinget. For det første det, at du er af saa ædel Byrd, som alle de, der nedstamme fra Regner Lodbrog; ogsaa have dine Forfædre stedse haft med store Anliggender at gjøre, baade

paa Tingene og hjemme i Herredet, og gik altid af med Sejeren; derfor tykkes det os rimeligst, at du vil være sejersæl i forefaldende Sager som dine Frænder." Ejolf sagde: „Du taler godt, Bjarne, men lidet tiltror jeg mig heraf." Da sagde Flose: „Det er ikke værd at gjøre en lang Indledning til det vi have i Hu; vi ville bede dig om din Hjælp, Ejolf, at du vil yde os Bistand i vor Sag, og gaa med os for Retten, samt at du vil paatage dig Værnet, hvis Lejlighed er, og føre det frem paa vore Vegne, og staa os bi i alle Dele, som paa dette Ting kunne forefalde." Ejolf sprang vred op, og sagde, at ingen Mand skulde bilde sig ind at have ham til Nar eller til Skjermbræt for sig, naar han ikke ellers havde Lyst til det. „Nu kan jeg ogsaa see," sagde han, „hvor I vilde hen med de fagre Ord, I brugte til mig." Halbjørn den Stærke greb fat paa ham, og satte ham ned hos sig imellem sig og Bjarne, og sagde: „Træet falder ikke for det første Hug, min Ven! Sid nu her først hos os." Derpaa drog Flose en Guldring af sin Haand, og sagde: „Denne Ring vil jeg give dig, Ejolf, for Venskab og Hjælp, og saaledes vise dig, at jeg ikke vil gjække dig. Det er bedst, du tager Ringen, thi her er ingen paa Tinget, som jeg har givet en saadan Gave." Ringen var saa god og saa vel gjort, at den var tolv hundrede Alen værd. Halbjørn skjød Ringen paa Ejolfs Haand. Ejolf sagde: „Det er nu bedst, jeg tager Ringen, siden du viser dig saa brav; du kan nu være vis paa, at jeg vil paatage mig Værnet og gjøre hvad der behøves." Bjarne sagde: „Nu have I begge teet eder vel, og her ere Mænd tilstede, jeg og Halbjørn, som kunne være Vidner paa, at du har overtaget Sagen." Ejolf stod da op, ligeledes Flose, og de gave hinanden Haanden. Ejolf modtog da det hele Værn af Flose, og ligeledes, hvis nogen

Sag reiste sig af Værnet; thi det træffer ofte, at Værnet i een Sag kan blive til Søgsmaal i en anden; dernæst overtog han alle Søgsmaalsbeviser, som hørte til Sagen, hvad enten man skulde sagsøge for Fjerdingsretten eller Femterretten. Flose overdrog ham det efter Loven, og Ejolf tog derimod efter Loven. Han sagde derpaa til Flose og Bjarne: „Nu har jeg overtaget denne Sag efter eders Begjëring, men jeg ønsker, at I vil holde dette skjult for det første, og hvis Sagen kommer for Femterretten, saa skulle I især vogte eder for at sige, at I have givet mig Penge for min Bistand."

Flose gik derpaa hjem til sin Bod tilligemed Bjarne; men Ejolf gik til Snorre Godes Bod, og satte sig ned hos ham. De talte adskilligt sammen. Snorre Gode greb Ejolfs Haand, strøg hans Ærme op, og saae, at han havde en stor Guldring paa Haanden. Snorre Gode sagde: „Er denne Ring kjøbt eller givet?" Ejolf saae ned for sig, og tav. Snorre sagde: „Jeg indseer fuldtvel, at du har faaet den til Gave; gid den kun ikke maa koste dig dit Liv!" Ejolf sprang op, og gik bort, og vilde ikke tale derom. Snorre sagde, i det Ejolf stod op: „Der er næppe Tvivl om, at du, naar dette Ting er til Ende, lærer at kjende hvad du har faaet til Gave." Ejolf gik til sin Bod.

139. Om Asgrim og Gissur og Kaare.

Nu talede Asgrim Ellidagrimsen med Gissur Hvide og Kaare Sølmundsen, Hjalte Skeggesen, Mørd Valgardsen og Thorgeir Skorargeir: „Denne Sag behøve vi ikke at tale med hinanden om afsides hver for sig; thi alle de Mænd, som her ere tilstede, kjende hinandens Oprigtighed. Jeg vil nu spørge eder, om I vide noget til deres Raadslutning? Mig synes, at vi komme ogsaa til at tage vor Beslutning

paa vor Side." Gissur Hvide svarede: „Snorre Gode sendte en Mand til mig, og lod mig sige, at Flose havde faaet megen Hjælp af Nordlændingerne, men hans Frænde Ejolf Bølverksen havde faaet en Guldring af nogen, og holdt det skjult, og Snorre sagde, at i hans Tanker var Ejolf Bølverksen bestemt til at føre Lovværn i Sagen, og at Ringen var givet ham for det." Alle bleve enige om, at det maatte forholde sig saa. Gissur sagde da til dem: „Nu har min Maag Mørd Valgardsen paataget sig den Sag, som alle ville ansee for den farligste, den at sagsøge Flose; jeg vil nu bede eder, at skifte de andre Sager imellem eder, thi nu vil det med det allerførste være Tid at tillyse Sagerne paa Lovbjerget. Det bliver ogsaa nødvendigt for os at bede om Hjælp." Asgrim bifaldt det, og sagde: „Men vi ville bede dig at følge med os og begjere Bistand." Gissur lovede det.

Derpaa valgte Gissur alle de forstandigste Mænd af deres Hob til at følge med sig, Hjalte Skeggesen og Asgrim og Kaare og Thorgeir Skorargeir. Da sagde Gissur Hvide: „Nu skulle vi først gaa til Skafte Thorodsens Bod." Det gjorde de. Gissur Hvide gik først, saa Hjalte, saa Kaare, saa Asgrim, saa Thorgeir Skorargeir, saa hans Brødre. De gik ind i Boden. Skafte sad paa Højbænken, og da han saae Gissur Hvide, stod han op for at gaa ham imøde, og bød ham og dem alle velkomne. Han bad Gissur sidde hos sig; han gjorde det. Gissur sagde da til Asgrim: „Nu skal du først tale til Skafte om at yde os Bistand, og jeg vil føje til hvad der synes mig." Asgrim sagde: „Vi ere komne herhid, Skafte, i den Hensigt, at søge Bistand og Hjælp hos dig." Skafte svarede: „Vanskelig tyktes jeg at være nys, da jeg ikke vilde give mig af med eders Nød." Gissur sagde: „Nu er det en anden Sag; nu gjælder det

Eftermaalet efter Njal Bonde og Bergthora Husfrue, som uskyldige bleve indebrændte, og efter Njals tre Sønner og mange andre gode Mænd, og aldrig vil du kunne nægte din Hjælp eller afslaa at staa dine Frænder og Svogre bi." Skafte svarede: „Det var mit Forsæt, den Gang da Skarphedin lod mig høre, at jeg selv havde kommet Tjære paa mit Hoved, og var krøben ind under Græstørv, og da han sagde, at jeg havde været saa ræd, at Thorolf Loptsen fra Eyre bar mig ud paa sit Skib i sine Melsække, den Gang besluttede jeg, at jeg aldrig vilde yde ham Eftermaal." Gissur sagde: „Sligt er nu ikke at mindes, thi han er nu død, som sagde det; og mig vil du yde Bistand, om du end ikke vil gjøre det for andres Skyld." Skafte sagde: „Denne Sag kommer ikke dig ved, uden du selv vil give dig i Kast med dem?" Gissur blev da meget vred, og sagde: „Ulig er du din Fader, thi skjøndt han ikke altid var at lide paa, saa kom han dog altid dem til Hjælp, som mest trængte til ham." Skafte sagde: „Vi ere ulige af Sind. I tykkes at have været stædte i store Gjerninger; du, Gissur Hvide, da du overfaldt Gunnar fra Hlidarende, men Asgrim, da han dræbte sin Fostbroder Gauk." Asgrim svarede: „Faa lader os høre det Gode, hvis han veed det Onde; men det ville mange tilstaa, at jeg dræbte ikke Gauk, førend jeg var nødt dertil. Det kan undskyldes, at du ikke vil staa os bi, men det er ikke til at undskylde, at du siger os Fornærmelser. Jeg vil derfor ogsaa ønske, at du, naar dette Ting er til Ende, maa have den største Vanære af denne Sag, og at ingen vil hjælpe til at vaske den Skam af dig." Derpaa stode Gissur og hans Følge op, og gik ud, og saa hen til Snorre Godes Bod.

Snorre sad paa Højbænken i Boden; de gik ind i Boden; han kjendte strax Mændene, rejste sig forat tage imod

dem, bød dem alle være velkomne, og gav dem Plads hos sig. Derpaa spurgte de hinanden om almindeligt Nyt. Asgrim sagde til Snorre: „Vi ere komne hid, jeg og min Frænde Gissur, for at bede dig om Bistand." Snorre Gode svarede: „Hvad du der siger, har du Grund til, da du bør tage Eftermaal efter saadanne Svogre, som du havde. Vi har ogsaa hos Njal faaet mangt et Raad, som var værd at tage imod, skjøndt nu faa tænke derpaa; imidlertid veed jeg ikke hvad for Hjælp I mener I mest trænger til." Asgrim svarede: „Hvis det skulde komme til Strid her paa Tinget, saa trænge vi mest til raske Mænd og gode Vaaben." Snorre sagde: „Ja det er sandt, det maa være eder om at gjøre; det er ogsaa rimeligt, I drive Sagen med Heftighed, og paa samme Maade vil de værge, saa den ene ikke vil lade den anden faa Ret; det vil I ikke taale, men anfalde dem, og der er heller ikke andet for, thi de ville da give eder Skam for Mandetab og Vanære for eders Frænders Død." Man kunde da nok mærke, at han vilde ophidse dem paa alle Maader. Gissur Hvide sagde derpaa: „Du taler godt, Snorre, og du viser dig altid som den bedste Mand og Høvding, naar det gjælder." Asgrim sagde: „Jeg ønskede at vide, hvad Bistand du da vil yde os, hvis det gaar saaledes som du siger." Snorre svarede: „Jeg skal give dig et Venskabsbevis, som al eders Hæder vil bero paa, men jeg vil ikke gaa med for Retten. Kommer I til at stride paa Tinget, saa anfalder dem ikke, uden I alle ere højst uforfærdede, thi I ville have store Kjæmper imod eder. Men hvis I blive nødte til at vige, saa lader eder drive herhen imod os; thi jeg skal da allerede have fylket mine Folk her, og være færdig til at yde eder Bistand. Men gaar det saaledes, at de maa trække sig tilbage, saa vil de uden Tvivl søge hen til Almannagjaa,

forat befæste sig der. Men komme de først der, saa faa I aldrig Bugt med dem, jeg vil derfor paatage mig at fylke mine Folk der, og holde dem borte fra dette Værgested. Men følge de langsmed Aaen, enten nord eller syd paa, saa vil vi ikke sætte efter dem. Naar I nu have dræbt af deres Folk saa mange omtrent, at jeg kan tænke I kunne udrede Mandeboden for dem og dog beholde eders Godord og eders Ophold i Herredet, saa vil jeg løbe til med alle mine Mænd, og skille eder ad. Men saa skulle I strax, naar jeg beder eder derom, holde inde med Kampen, hvis jeg opfylder det, som jeg nu har lovet." Gissur takkede ham meget, og sagde, at det var til alle deres Tarv. Derpaa gik de alle ud. Gissur sagde: „Hvor skulle vi nu gaa hen?" „Til Nordlændingernes Bod," sagde Asgrim, hvorpaa de gik did.

140. Om Asgrim og Gudmund.

Og da de kom til Boden, saae de, hvor Gudmund den Mægtige sad og talte med sin Fosterson Einar Konalsen, der var en forstandig Mand. De gik da hen til ham. Gudmund tog meget vel imod dem, og lod Boden gjøre ryddelig for dem, at de alle kunde komme til at sidde. De spurgte saa hinanden om Nyt. Asgrim sagde: „Vi ville strax tage Bladet fra Munden; vi komme, Gudmund, for at bede dig om din kraftige Bistand." „Har I allerede været hos andre Høvdinger?" sagde Gudmund. De svarede, at de havde været hos Skafte Thorodsen og Snorre Gode, og sagde ham i Fortrolighed, hvorledes baade den ene og den anden havde viist sig. Da sagde Gudmund: „Nys var jeg ikke for ædelsindet imod eder, og vilde den Gang ikke lade mig overtale; men jo flere Vanskeligheder jeg den Gang gjorde, des færre skal jeg nu gjøre. Jeg skal følge med eder til Retten med alle mine Tingmænd, og yde eder al den Bistand jeg kan,

og gaa i Striden med eder, om det skulde behøves, og vove mit Liv med eder. Saa vil jeg ogsaa lønne Skafte for hans Opførsel, hans Søn Thorsten Holmud vil nemlig komme til at følge med os i Slaget, thi han tør ikke vove at gjøre andet, end hvad jeg vil, da han har min Datter Jodis. Saa vil Skafte nok forene sig med os." De takkede ham, og talede længe fortrolig sammen, saa at de andre Mænd ikke hørte det. Gudmund bad dem ikke at bønfalde flere Høvdinger, thi det vilde være umandigt. „Lad os nu," sagde han, „vove det med de Folk vi have. I skulle gaa bevæbnede til alle Lovmøder, men ikke give eder i Strid saaledes som Sagen nu staar." De gik da alle hjem og hen til deres Boder. Dette kom i Begyndelsen kun til faa Mænds Kundskab. Tinget led nu saaledes hen.

141. Om Sagernes Anlæg.

En Dag gik man til Lovbjerget. Høvdingerne vare stillede saaledes, at Asgrim Ellidagrimsen og Gissur Hvide, Gudmund den Mægtige og Snorre Gode vare oventil ved Lovbjerget, men de fra Østfiordene stode nedenfor. Mørd Valgardsen stod hos sin Maag Gissur; han var en særdeles veltalende Mand. Gissur sagde, at han skulde tillyse Drabssagen, og bad ham tale saa højt, at man godt kunde høre det. Mørd krævede sig Vidner, og sagde: „Derpaa kræver jeg Vidner, at jeg tillyser lovbestemt Anfald øvet af Flose Thordsen, da han anfaldt Helge Njalsen, og gav ham Underlivssaar eller Marvsaar, som dødeligt var, og Helge fik Bane af; og nedlægger jeg Paastand, at han for den Sag vorder dømt til Skovgangsmand ubjærgende, ufærgende og uhjælpende i alle Maader; hans Gods skal være forbrudt, Halvdelen mig og Halvdelen de Mænd, som forbrudt Gods have efter ham at tage efter Loven. Tillyser jeg denne

Drabssag til den Fjerdingsret, hvor Sagen bør at komme efter Loven. Tillyser jeg lovlig Tillysning; tillyser jeg i hørende Lyd paa Lovbjerget. Tillyser jeg nu til Søgsmaal i Sommer og til fuld Straf over Flose Thordsen. Tillyser jeg Thorgeir Thorersens mig overdragne Sag." Paa Lovbjerget gik det fra Mund til Mund, at Mørd talte vel og mandig. Mørd tog anden Gang til Orde: „Jeg kræver eder til Vidner paa," sagde han, „at jeg tillyser Sag mod Flose Thordsen. Tillyser jeg, at han saarede Helge Njalsen med Underlivssaar eller Marvsaar, Saar, som dødeligt var, og som Helge fik Bane af, paa det Drabssted, hvor Flose Thordsen anfaldt Helge Njalsen med lovbestemt Anfald. Jeg nedlægger Paastand, at du, Flose, vorder for den Sag dømt til Skovgangsmand ubjærgende, ufærgende, uhjælpende i alle Maader; jeg erklærer dit Gods forbrudt, Halvdelen mig, Halvdelen de Fjerdingsmænd, som forbrudt Gods have at tage efter dig efter Loven. Tillyser jeg denne Sag til den Fjerdingsret, hvor Sagen bør at komme efter Loven. Tillyser jeg lovlig Tillysning; tillyser jeg i hørende Lyd paa Lovbjerget. Tillyser jeg nu til Søgsmaal i Sommer og til fuld Straf over Flose Thordsen. Tillyser jeg Thorgeir Thorersens mig overdragne Sag." Derpaa satte Mørd sig ned. Flose hørte meget opmærksom derpaa, men sagde ikke et Ord imedens.

Thorgeir Skorargeir stod op, og krævede sig Vidner. „Derpaa kræver jeg til Vidne," sagde han, „at jeg tillyser Sag mod Glum Hildersen, fordi han tog Ild, og pustede den op, og bar den til Husene paa Bergthorshvol, da Njal Thorgeirsen og Bergthora Skarphedinsdatter brændte inde, tilligemed alle dem, som der brændte inde. Nedlægger jeg Paastand, at han for den Sag vorder dømt som Skovgangsmand, ubjærgende, ufærgende og uhjælpende i alle Maader.

Jeg erklærer hans Gods forbrudt, Halvdelen mig, Halvdelen de Fierdingsmænd, som forbrudt Gods have efter ham at tage efter Loven. Tillyser jeg denne Sag til den Fierdingsret, hvor Sagen bør at komme efter Loven. Tillyser jeg i hørende Lyd paa Lovbjerget. Tillyser jeg nu til Søgsmaal i Sommer og til fuld Straf over Glum Hildersen."

Kaare Sølmundsen sagsøgte Kol Thorstensen og Gunnar Lambesen og Grane Gunnarsen, og Folk ytrede, at han talte overmaade godt. Thorleif Kraak sagsøgte alle Sigfussønnerne; men hans Broder Thorgrim den Store sagsøgte Modolf Ketilsen og Lambe Sigurdsen og Hroar Hamundsen, Leidolf den Stærkes Broder. Asgrim Ellidagrimsen sagsøgte Leidolf og Thorsten Geirleifssen, Arne Kolsen og Grim den Røde, og alle talte de godt. Derpaa tillyste andre deres Sager; og det var en stor Del af Dagen, som gik med til det. Derpaa gik Folk hjem til deres Boder.

Ejolf Bølverksen gik med Flose til hans Bod; de gik øster om Boden. Flose sagde til Ejolf: „Seer du nogen Værn i disse Sager?" „Ingen" svarede Ejolf. „Hvad skal vi da gjøre?" sagde Flose. „Et Raad skal jeg give dig," sagde Ejolf; „du skal afhænde dit Godord, og overdrage det til din Broder Thorgils, men give dig selv i Tinglag med Askel Gode Thorketilsen nord fra Rejkedal. Naar de ikke vide dette, da kunde det vel blive dem til Men; thi de vil sagsøge i Østfjordingernes Ret, isteden for det skulde skee i Nordlændingernes; dette vil de uden Tvivl fejle i, og da er der en Femterrets Sag imod dem, naar de sagsøge i en anden Ret, end de skulde; og vi skulle da anlægge Sag imod dem, dog kun som den sidste Tilflugt." Flose sagde: „Maaskee vi nu faa Gjengjæld for Ringen." „Det veed jeg ikke,"

sagde Ejolf; „men jeg skal yde eder en saa god Hjælp, at alle Folk skal tilstaa, der ingen større er at vente. Lad os nu sende Bud efter Askel, og Thorgils skal strax komme til dig, og have een Mand med sig.“ Kort efter kom Thorgils did, og han overtog Høvdingskabet. Saa kom ogsaa Askel did, og Flose erklærede sig i Tinglag med ham. Dette kom ikke til flere Mænds Kundskab end deres. Alt var nu stille, til Retten skulde sættes.

142. Rettergangen.

Nu kom Tiden, at Retterne skulde sættes. De gjorde sig da rede fra begge Sider, og væbnede sig; de gjorde begge Hærmærker paa sine Hjelme[1]. Thorhall Asgrimsen sagde: „Bærer eder nu ikke for overilende ad, min Fader, men lad alting gaa til paa retteste Maade. Og kommer der noget, som bringer eder i Knibe, saa lad mig vide det som snarest, jeg skal da hjælpe eder med Raad.“ Asgrim og hans Mænd betragtede ham; og hans Ansigt var som i et Blod, og Draaber som Hagl brøde ud af hans Øjne. Han bad, man skulde give ham hans Spyd; det havde Skarphedin givet ham, og det var en stor Kostbarhed. Asgrim sagde, da de gik bort: „Ikke var min Søn Thorhall vel tilmode, da han blev tilbage i Boden, og jeg veed ikke hvad han har for.“ „Lad os nu gaa til Mørd Valgardsen,“ vedblev han, „og lade som der intet andet var at gjøre, thi større Sag er det at fælde Flose, end mange andre.“ Asgrim sendte derpaa en Mand til Gissur Hvide og Hjalte Skeggesen og Gudmund den Mægtige. De kom nu alle sammen, og gik strax hen til Østfjordingernes Ret. De gik hen sondenfor Retten, men Flose og alle Østfjordingerne med ham gik nordenfor Retten. Der vare ogsaa Rejkdølerne og Øxefjordingerne med Flose; ligesaa Ejolf

[1]) nemlig for at det ene Parti kunde kjendes fra det andet.

Bølverksen. Flose rakte sig hen til Ejolf, og sagde: „Det seer godt ud, og det kan vel hænde sig, at det kommer til det, som du mente." „Ti du stille med det," sagde Ejolf, „det kan nok komme saa vidt, at vi skulle nytte det."

Mørd krævede sig Vidner, og indbød alle de Mænd til Lodkastning, som havde Skovgangssager at føre for Retten, hvo der først skulde sagsøge eller fremsige sin Sag, og hvo dernæst, og hvo sidst. Denne Indbydelse gjorde han paa lovlig Vis for Retten, saa at Dommerne hørte derpaa. Derpaa blev der kastet Lod om Sagerne, og Lodden traf ham, at han først skulde fremsige sin Sag.

Mørd Valgardsen krævede sig anden Gang Vidner. „Derpaa kræver jeg Vidner," sagde han, „at jeg tager alle Feiltagelser tilbage, hvis jeg siger mere eller anderledes, end jeg skulde, og jeg forbeholder mig Ret til at rette mine Ord, indtil jeg faar min Sag frem paa ret og lovlig Vis. Kræver jeg mig disse Vidner derpaa." Derpaa vedblev han: „Derpaa kræver jeg mig Vidner, at jeg byder Flose Thordsen eller hvilken anden Mand, der har overtaget Sagens Værn for ham, at høre paa min Ed og min Fremsættelse af Sagen, og paa alle de Søgsmaals Beviser, med hvilke jeg agter at fremkomme imod ham. Indbyder jeg med lovlig Indbydelse for Retten, saa at Dommerne høre det tværs over Retten." Fremdeles sagde han: „Kræver jeg til Vidne paa, at jeg aflægger Ed paa Bogen, lovlig Ed, og lover jeg det for Gud, at jeg skal saaledes søge denne Sag, som jeg veed sandest at være, og rettest og mest overensstemmende med Loven, og alle Lovens Skjel fremme og haandhæve, medens jeg har at gjøre med denne Sag." Derpaa tog han saa til Orde: „Thorod krævede jeg til Vidne, saa og Thorbjørn; derpaa krævede jeg dem til Vidne, at jeg tillyste lovbestemt

Anfald, øvet af Flose Thordsen, paa det Drabssted, hvor Flose Thordsen gjorde lovbestemt Anfald mod Helge Njalsen, og saarede ham med Underlivssaar eller Marvsaar, som dødeligt var, og som Helge fik Bane af. Jeg paastod ham for den Sag skyldig at være Skovgangsmand, ubjærgende, ufærgende og uhjælpende i alle Maader. Jeg paastod hans Gods forbrudt, Halvdelen mig og Halvdelen de Fjerdingsmænd, som forbrudt Gods have at tage efter ham efter Loven. Jeg tillyste Sagen til den Fjerdingsret, hvor den bør at komme efter Loven. Jeg tillyste lovlig Tillysning; jeg tillyste i hørende Lyd paa Lovbjerget. Jeg lyste til Søgsmaal nu i Sommer og til fuld Straf over Flose Thordsen. Jeg tillyste Thorgeir Thorersens mig overdragne Sag. Jeg brugte alle de Ord i min Tillysning, som jeg nu har brugt i min Fremsættelse af Sagen. Og fremsætter jeg denne saa beskafne Skovgangssag for Østfjordingernes Ret over Jons Hoved, saaledes som jeg forkyndte, da jeg tillyste."

Mørds Tillysnings Vidner gik derpaa for Retten, og toge saa til Orde, at den ene fremsatte Vidnesbyrdet, men begge bekræftede det enstemmig, nemlig: „at Mørd krævede Thorod til Vidne, og ligeledes mig, men jeg hedder Thorbjørn," hvorpaa han nævnte sin Fader, „Mørd krævede os begge til Vidner paa, at han tillyste lovbestemt Anfald, øvet af Flose Thordsen, da han anfaldt Helge Njalsen paa det Drabssted, hvor han gav Helge Njalsen Underlivssaar eller Marvsaar, som dødeligt var, og som Helge fik Bane af. Og paastod han Flose for den Sag skyldig at være Skovgangsmand ubjærgende, ufærgende og uhjælpende i alle Maader. Han paastod hans Gods forbrudt, Halvdelen ham og Halvdelen de Fjerdingsmænd, som forbrudt Gods have at tage efter ham efter Loven. Han tillyste Sagen til den Fjer-

dingsret, hvor den bør at komme efter Loven. Han tillyste lovlig Tillysning; han tillyste i hørende Lyd paa Lovbjerget. Han tillyste Sagen til Søgsmaal nu i Sommer og til fuld Straf over Flose Thordsen. Han tillyste Thorgeir Thorersens ham overdragne Sag. Han brugte alle de Ord i sin Tillysning, som han har brugt i sin Fremsættelse af Sagen, og som vi have brugt i vort Vidnesbyrd, og ere samstemmige i. Føre vi dette saa beskafne Vidnesbyrd frem for Østfjordingernes Ret over Jons Hoved, saaledes som Mørd forkyndte, da han tillyste." Anden Gang fremførte de Tillysnings Vidnesbyrd for Retten, og nævnede Saar først, men Anfald sidst, og brugte de selvsamme Ord som før, og førte dette saaledes beskafne Tillysnings Vidnesbyrd frem for Østfjordingernes Ret, saaledes som Mørd forkyndte, da han tillyste.

Mørds Sagoverdragelses Vidner gik da for Retten, og den ene fremsagde Vidnesbyrdet, men begge bekræftede det enstemmig, og toge saa til Orde, „at Mørd Valgardsen og Thorgeir Thorersen krævede dem til Vidne paa, at Thorgeir Thorersen overdrog Mørd Valgardsen Drabssag imod Flose Thordsen for Helge Njalsens Drab. Han overdrog ham Sagen med alle de Søgsmaals Beviser, som i den skulde fremkomme. Han overdrog ham at sagsøge og at forliges og saa at bruge alle Beviser, som om han var den rette Sagsøger. Thorgeir overdrog ham det efter Loven, og Mørd modtog det efter Loven. Fremførte de det saa beskafne Sagoverdragelses Vidnesbyrd for Østfjordingernes Ret over Jons Hoved, saaledes som Thorgeir og Mørd havde krævet dem til Vidner paa." Alle Vidnerne lode de aflægge Ed, forend de fremførte deres Vidnesbyrd, saa og Dommerne.

Mørd Valgardsen krævede sig Vidner „paa det Vidnes-

byrd," sagde han, „at jeg indbyder de ni Nævnsmænd, som jeg udnævnte i denne Sag, da jeg anlagde den mod Flose Thordsen, til at tage Sæde vester paa Aabrædden, og til Undersøgelse af dette Nævnsmændstog. Jeg indbyder med lovlig Indbydelse for Retten, saa at Dommerne høre derpaa." Mørd krævede sig fremdeles Vidner „paa det Vidnesbyrd," sagde han, „at jeg indbyder Flose Thordsen eller den Mand, som Sagens Værn er overdraget i hans Sted, at undersøge dette Nævnsmændstog, som jeg har dannet vester paa Aabrædden. Jeg indbyder med lovlig Indbydelse for Retten, saa at Dommerne høre derpaa." End krævede Mørd sig Vidner „paa det Vidnesbyrd, at nu ere alle Beviser fremkomne, som i den bør at fremkomme: der er indbudet til at høre Eden, Ed er vunden, Sagen fremsat, Tillysnings Vidner førte, Sagoverdragelses Vidner førte, Nævnsmændene indbudne at tage Sæde, og der er indbudet til at undersøge Nævnsmændstoget. Jeg kræver mig disse Vidner paa disse Beviser, som nu ere fremkomne, samt derpaa, at jeg ikke vil ansees for at have forladt Sagen, fordi jeg gaar bort fra Retten, for at see mig om efter flere Beviser eller i andre Ærender."

Flose og hans Medfølgere gik nu derhen, hvor Nævnsmændene sade. Flose sagde til dem: „Sigfussønnerne maa vide, hvor retmæssige disse Drabsstedets Naboer ere, som her ere udnævnte." Ketil fra Mørk svarede: „Her er een Nævnsmand, som stod Fadder til Mørd, og en anden, som er ham beslægtet i tredie Led." Derpaa opregnede de Slægtskabsleddene, og bekræftede dem med Ed. Ejolf krævede sig Vidner, at Nævnsmændene skulde blive siddende, til Undersøgelsen var skeet. Og anden Gang krævede Ejolf sig Vidner „paa det Vidnesbyrd," sagde han, „at jeg forskyder begge disse

Mænd af Nævnsmændstoget," hvorpaa han nævnte dem ved Navn og deres Fædres Navn, „af den Grund, at den ene af dem er i tredie Led beslægtet med Mørd, og den anden i det Gudslægtskab med ham, i Følge hvilket han efter Loven kan forskydes. I ere efter Loven ugyldige som Nævnsmænd, thi nu er retmæssig Undersøgelse skeet med eder. Og forskyder jeg eder efter Altingets Ret og Landets Lov. Jeg forskyder eder i Flose Thordsens mig overdragne Sag." Da udbrød hele Almuen, og sagde, at Sagen var bleven ugyldig for Mørd; og alle vare enige om, at Værnet stod sig bedre end Søgsmaalet.

Asgrim sagde da til Mørd: „Endnu har de ikke vundet Sejer, skjøndt de tykkes at have viist god Fremgang. Lad os nu sende hen til min Søn Thorhall, og høre, hvad Raad han giver os." Derpaa blev der sendt en indsigtsfuld Mand hen til Thorhall, som fortalte ham i det mest Enkelte, hvorledes Sagen stod, at Flose tyktes at have gjort Nævnsmændstoget ugyldigt. „Det," svarede han, „skal jeg nok hjælpe paa, saa derved skal Sagen ikke blive spildt for eder, og siig til dem, at de ikke lade sig narre, naar der anvendes Lovovertrædelser imod dem; thi med al sin Kløgt har Ejolf nu forløbet sig. Du skal nu gaa derhen det hurtigste, du kan, og sige, at Mørd Valgardsen skal gaa for Retten, og kræve Vidner paa, at deres Lovundersøgelse er ugyldig;" hvorpaa han da omstændelig sagde ham, hvorledes de skulde bære sig ad. Manden gik, og sagde Thorhalls Raad. Mørd Valgardsen gik derpaa hen til Retten, og krævede sig Vidner „paa det Vidnesbyrd," sagde han, „at jeg erklærer Ejolf Bølverksens Lovundersøgelse ugyldig, og det af den Grund, at han ved sin Undersøgelse ikke tog Hensyn til rette Sagsøger, men til Sagføreren, som Sagen var overdraget. Jeg kræver mig

disse Vidner eller dem, som behøve dette Vidnesbyrd." Derpaa førte han Vidnesbyrdet for Retten; gik saa hen hvor Nævnsmændene sade, og bad dem, der havde rejst sig, sætte sig ned, og erklærede dem at være retmæssige Nævnsmænd. Da sagde alle, at Thorhall havde hjulpet godt, og de mente alle, at Søgsmaalet stod sig nu bedre end Værnet.

Flose sagde da til Ejolf: „Mener du, at dette er lovmæssigt?" „Det tror jeg vist," svarede han, „og vi have virkelig forløbet os. Men vi skal dog prøve et Forsøg endnu." Derpaa krævede Ejolf sig Vidner „paa det Vidnesbyrd," sagde han, „at jeg forskyder disse to Mænd af Nævnsmændstoget," og han nævnte dem begge, „paa Grund af, at de ere Indsiddere, men ikke Bønder. Jeg tillader eder ikke at sidde i Retten, thi nu er retmæssig Lovundersøgelse kommen til eder. Jeg forskyder eder af Nævnsmændstoget efter Altingets Ret og Landets Lov." Derpaa sagde Ejolf, at det skulde komme ham meget uventendes, om nogen kunde vrænge[1] dette. Alle sagde da, at nu stod Værnet bedre end Søgsmaalet; og alle lovpriste Ejolf meget, og sagde, at ingen skulde komme og ville maale sig med ham i Lovkyndighed.

Mørd Valgardsen og Asgrim Ellidagrimsen sendte nu en Mand til Thorhall, at sige ham, hvorledes det nu stod til. Men da Thorhall hørte dette, spurgte han, hvad Ejendom de havde, eller om de vare Tiggere? Budet svarede, at den ene levede af Malkekvæg, og havde baade Køer og Faar, den anden ejede Trediedelen af den Jord, de boede paa, og fødte sig selv, og at de havde eet Ildsted, Ejer og Lejer, og een Faarehyrde." Thorhall sagde: „End maa det gaa dem som før, at de har forløbet sig, og dette skal jeg meget snart vrænge for dem, hvor store Ord end Ejolf gjorde af, at

[1]) gjøre det vrangt, vise at det var ulovligt.

det var lovmæssigt;" hvorpaa han omstændelig forklarede Sendebudet, hvorledes de skulde bære sig ad dermed. Budet kom tilbage, og sagde Mørd og Asgrim det Raad Thorhall havde givet. Mørd gik da for Retten, og krævede sig Vidner „paa det Vidnesbyrd," sagde han, „at jeg erklærer Ejolf Bølverksens Lovundersøgelse ugyldig, fordi han forskjød de Mænd af Nævnsmændstoget, som havde der med Rette at være. Hver den Mand er retmæssig i Nævnsmændstog, som ejer tre Hundrede i Jord, skjøndt han intet Malkekvæg har, og ligesaa den, der lever af Malkekvæg, skjøndt han ingen Jord har til Leje." Derpaa førte han Vidnesbyrdet for Retten, gik saa hen hvor Nævnsmændene vare, og bad dem sætte sig ned, og sagde, at de vare retmæssige Nævnsmænd. Da blev der et stort Raab og Skrig, og alle sagde, at nu saae det slet ud med Floses og Ejolfs Sag, og alle vare enige i, at det stod bedre med Søgsmaalet, end Værnet.

Flose sagde til Ejolf: „Mon dette være ret?" Ejolf ytrede, at han besad ikke saa megen Kyndighed, at han torde sige det for vist; man sendte derfor en Mand til Skafte Lovmand at spørge efter om det var ret. Han sendte dem det Svar tilbage, at det var virkelig Lov, skjøndt kun faa vidste det. Og dette blev sagt Flose og Ejolf.

Ejolf Bølverksen spurgte nu Sigfussønnerne om de andre Nævnsmænd, som vare udnævnte. De svarede, at fire af dem vare vrangt udnævnte, thi andre sade hjemme, som vare nærmere[1]. Da krævede Ejolf sig Vidner, at han forskjød alle de fire Mænd af Nævnsmændstoget, og han gjorde det med de rette Udtryk. Derpaa sagde han til de andre Nævnsmænd: „I ere pligtige til at yde begge Parter Lov og Ret. Nu skulle I, naar I blive tilkaldte, gaa for Retten, og kræve

[1]) boede nærmere ved Gjerningsstedet.

Vidner paa, at I finde det til Hinder for eders Vidnesbyrd, at kun I fem ere udnævnte til Nævnsmænd, men I skulde være ni. Og kan Thorhall hjælpe paa dette, saa kan han sætte alle Sager igjennem." Det kunde nok mærkes paa alt, at Flose og Ejolf gjorde sig meget til heraf; og det gik fra Mund til Mund, at dermed var Brandsagen ødet, og nu stod Værnet sig bedre, end Søgsmaalet.

Asgrim sagde til Mørd: „De veed dog ikke endnu, hvad de gjøre sig saameget til af, førend de have hørt hvad min Søn Thorhall siger. Njal forsikrede mig, at han havde lært Thorhall Lov saaledes, at han vilde være den største Lovmand, naar det kom til en Prøve." Der blev da sendt en Mand til Thorhall, at sige ham hvorledes det nu stod til, og hvorledes Flose og Ejolf gjorde sig til, og Almuens Ytring, at nu var Brandsagen ødet for Mørd og Asgrim. „Det er godt for dem" sagde Thorhall, „hvis de ingen Vanære faa heraf. Du skal gaa hen og sige til Mørd, at han skal kræve sig Vidner og aflægge Eed paa, at den største Del er retmæssig udnævnt. Derpaa skal han lade Vidnesbyrdet komme for Retten, og da vil han bjærge Sagen; men for hver den, han har vrangt udnævnt, maa han betale tre Mark; imidlertid kan han ikke sagsøges derfor paa dette Ting. Gaa nu tilbage!" Den anden gjorde det, og berettede nøjagtig Thorhalls Ord. Mørd gik for Retten, og krævede sig Vidner, og aflagde Ed, at den største Del af Nævnsmændene var retmæssig udnævnt, og sagde, at derved havde han bjærget Sagen; „og skulle vore Uvenner," tilføjede han, „have andet, at være stolte af, end af at vi her have begaaet nogen stor Fejl." Da blev der et almindeligt Raab, at Mørd gik godt frem i Sagen, men om Flose og hans Mænd hed det, at de gik kun frem med Lovfordrejelser og Vranghed.

Flose spurgte Ejolf, om det monne være ret? men han svarede, at han ikke vidste det for vist, og sagde, at Lavmanden maatte afgjøre det. Da gik Thorkel Geitersen paa deres Vegne hen at sige Lavmanden, hvorledes det stod til, og spurgte, om det var ret hvad Mørd havde sagt? Skafte svarede: „Flere er nu udmærkede Lovmænd, end jeg tænkte; men naar jeg skal sige dig det, saa er dette saa retmæssigt i alle Maader, at her kan ingen Modsigelse gjælde. Dog troede jeg, at jeg var den eneste, der kjendte dette, siden Njal er død; thi han alene, vidste jeg, kjendte det.“ Thorkel gik saa tilbage til Flose og Ejolf, og sagde, at dette var Lov.

Mørd Valgardsen gik nu for Retten, og krævede sig Vidner „paa det Vidnesbyrd,“ sagde han, „at jeg opfordrer de Nævnsmænd, som jeg udnævnte til den Sag, jeg anlagde mod Flose Thordsen, at aflægge deres Vidnesbyrd enten imod eller med. Opfordrer jeg med lovlig Opfordring for Retten, saa at Dommerne høre derpaa tværs over Retten.“ Mørds Nævnsmænd gik derpaa for Retten. Een fremsagde Vidnesbyrdet, men alle samtykkede enstemmig, og toge saa til Orde: „Mørd Valgardsen udnævnte os ni Nævnsmænd, men vi staa her kun fem, thi fire ere forskudte. Vidnesbyrd er kommet isteden for de fire, der med os skulde vidne. Ere vi nu efter Loven forbundne til at aflægge Nævnsmænds Vidnesbyrd: Vi bleve udnævnte til at aflægge det Vidnesbyrd, om Flose Thordsen anfaldt Helge Njalsen med lovbestemt Anfald paa det Drabssted, hvor Flose Thordsen saarede Helge Njalsen med Underlivssaar eller Marvsaar, som dødeligt var, og som Helge fik Bane af. Han opfordrede os til at bruge alle de Ord, som vi vare pligtige til efter Loven, og som han for Retten vilde affordre os, og denne Sag vedkomme. Han opfordrede os, saa at vi hørte

derpaa. Han opfordrede os angaaende Thorgeir Thorersens ham overdragne Sag. Nu have vi alle Ed vundet og vort rette Nævnsmænds Vidnesbyrd, og ere enstemmige deri. Aflægge vi Vidnesbyrdet mod Flose, og erklære ham sandskyldig i Sagen. Og aflægge vi dette vort saa beskafne Nævnsmænds Vidnesbyrd for Østfjordingernes Ret over Jons Hoved, som Mørd udnævnte os til. Og saa er vort alles Vidnesbyrd," sagde de. Anden Gang aflagde de Vidnesbyrd mod Flose; om Saar først, og om Anfald sidst, og brugte de samme Ord, som før, aflagde Vidnesbyrd mod Flose, og erklærede ham sandskyldig i Sagen. Nu gik Mørd Valgardsen for Retten, og krævede sig Vidner, at de Nævnsmænd, som han havde udnævnt i den Sag, som han anlagde mod Flose Thordsen, havde aflagt deres Vidnesbyrd, og erklæret ham sandskyldig i Sagen. Han krævede disse Vidner for sig og for den, som skulde nyde eller nytte dette Vidnesbyrd. Anden Gang krævede han sig Vidner. „Kræver jeg derpaa Vidner," sagde han, „at jeg indbyder Flose Thordsen eller den Mand, som lovligt Værn er overdraget paa hans Vegne, at fremkomme med Værn i den Sag, jeg mod ham anlagde. Thi nu ere alle Søgsmaals Beviser fremkomne, som efter Loven bør i Sagen at komme: alle Vidnesbyrd ere førte, og Nævnsmænds Vidnesbyrd, og Vidner ere krævede paa Nævnsmænds Vidnesbyrdet og paa alle de Beviser, som frem ere komne. Men om nogen Ting skeer i deres lovlige Værn, som jeg finder det nødvendigt at søge dem for, da forbeholder jeg mig min Ret til Søgsmaal. Saa indbyder jeg da med lovlig Indbydelse for Retten, saa at Dommerne høre derpaa." „Nu glæder jeg mig ret til, Ejolf," sagde Flose, „hvor de vil gjøre lange Ansigter og klø sig i Hovedet, naar du kommer frem med dit Værn."

143. Om Ejolf Bølverksen.

Ejolf Bølverksen gik da for Retten, og krævede sig Vidner paa, „at det er denne Sags lovlige Værn, at I have søgt Sagen for Østfjordingernes Ret, thi Flose har givet sig i Tinglag med Askel Gode. Her ere nu begge Vidnerne, som vare tilstede, og ville det bevidne, at Flose afhændede sit Godord til sin Broder Thorgils, og derpaa gav han sig i Tinglag med Askel Gode. Jeg kræver Vidner herpaa for mig og for hver den, som skulde behøve dette Vidnesbyrd.“ Anden Gang krævede Ejolf sig Vidner. „Jeg kræver til Vidne paa,“ sagde han, „at jeg indbyder Mørd, som Sagen har at søge, eller rette Sagsøger, at høre paa min Ed, og paa Fremsættelsen af det Værn, jeg vil fremføre. Jeg indbyder med lovlig Indbydelse for Retten, saa at Dommerne høre derpaa.“ Ejolf krævede sig frembeles Vidner. „Derpaa kræver jeg Vidner,“ sagde han, „at jeg aflægger Ed paa Bogen, lovlig Ed, og lover for Gud, at jeg skal saaledes denne Sag værge, som jeg veed rettest at være og sandest og mest overensstemmende med Loven, og at jeg skal alle Lovens Skjel haandhæve, som jeg har med at gjøre paa dette Ting.“ Ejolf sagde derpaa: „Disse to Mænd kræver jeg til Vidner paa, at jeg fremfører dette lovlige Værn, at denne Sag blev søgt for anden Fjerdingsret, end den søges skulde. Og erklærer jeg derfor deres Sag ugyldig. Og fremfører jeg dette saaledes beskafne Værn for Østfjordingernes Ret.“ Derpaa lod han alle de Vidnesbyrd føre, som i Værnet burde at komme; saa krævede han Vidner paa alle Værns Beviser, at de nu alle vare fremkomne. Endelig krævede Ejolf Vidner „paa det Vidnesbyrd, at jeg nedlægger Gode-Forbud mod Dommerne at dømme i denne Mørds og Asgrims Sag. Thi nu er lovligt Værn fremkommet for Retten. Og nedlægger jeg For-

bud, Gode-Forbud, lovligt Forbud, fuldt og fast Forbud, saaledes som mig bør at værge efter Altingets Ret og Landets Lov." Derpaa lod han Værnet paakjende. Asgrim og Mørd lode de andre Sager søge, som hørte til Brandsagen, og de havde Fremgang.

144. Thorhall Asgrimsens Raad.

Nu sendte Asgrim og Mørd en Mand til Thorhall, og lod ham sige, hvor ilde det nu stod til. Thorhall svarede: „Skade, at jeg var saa langt borte, thi den Vending skulde Sagen aldrig have taget, havde jeg været tilstede. Jeg seer nok deres Adfærd, at de have i Sinde at stævne eder for Femterretten for ulovlig Omgang. Uden Tvivl have de ogsaa i Sinde at frembringe stridige Domme i Brandsagen, saa at den ej kan blive paadømt. Thi nu bære de sig saaledes ad, at de ikke vil sky nogen Uretfærdighed. Du skal nu skynde dig hen til dem, og sige, at Mørd skal stævne dem begge, baade Flose og Ejolf, at de have bestukket og ladet sig bestikke for Retten, og kræve Fredløsheds Straf over dem. Derpaa skal han stævne dem med nok et Stævnemaal, fordi de førte Vidner, som ikke kom deres Sag ved, og brugte derved ulovlig Omgang. Og siig dem, at det er mine Ord, at hvis to Fredløsheds Sager komme paa een Mand, saa dømmes han til være Skovgangsmand. Og skulle I see til først at anlægge eders Sag, for at I kunne komme først til Søgsmaal og Dom."

Budet gik bort, og sagde Mørd og Asgrim det. Derpaa gik de til Lovbjerget. Mørd Valgardsen krævede sig Vidner. „Kræver jeg derpaa til Vidne," sagde han, „at jeg stævner Flose Thordsen, fordi han gav Ejolf Bølverksen her paa Tinget Penge for at hjælpe sig, og nedlægger jeg Paastand, at han derfor skal være fredløs Mand, kun paa det Vilkaar færgende, og Fristeder nydende, at Livsløsning og Adelfæste ud-

redes i Fuldbyrdelsesretten, men i andet Fald fuldstændig Skovgangsmand. Paastaar jeg hans Gods forbrudt, Halvdelen mig og Halvdelen de Fjerdingsmænd, som forbrudt Gods have at tage efter ham efter Loven. Stævner jeg denne Sag for Femterretten, hvor den bør at komme efter Loven. Stævner jeg nu til Søgsmaal og fuld Straf. Stævner jeg med lovlig Stævning; stævner jeg i hørende Lyd paa Lovbjerget." Paa samme Maade stævnede han Ejolf Bølverksen, fordi han havde taget mod Pengene og beholdt dem; og stævnede ligeledes denne Sag for Femterretten. Anden Gang stævnede han Flose og Ejolf, fordi de havde ført de Vidnesbyrd paa Tinget, som ikke havde med Sagen at gjøre efter Loven, hvorved de havde brugt ulovlig Omgang, og paastod dem derfor skyldige til Fredløshed.

De gik derpaa bort, og hen til Lavretten. Her var Femterretten sat, og imedens Asgrim og Mørd vare borte, kunde Dommerne ikke blive enige, thi nogle vilde dømme til Floses Fordel, andre til Mørds og Asgrims. Nu havde Flose og Ejolf Lejlighed til at frembringe stridige Domme, og hermed bleve de opholdte der, medens hine Stævninger skete. Men kort efter blev det sagt dem, at de paa Lovbjerget vare stævnede for Femterretten, hver med to Stævninger. Da sagde Ejolf: „Det er en stor Ulykke, at vi have tøvet her, og de have passet deres Lejlighed til at stævne, før vi. Deri har Thorhall viist sin Snedighed, og ingen ligner ham i Kløgt. Nu have de ogsaa Ret til at søge deres Sag for Retten, før vi; og det var det, hvorpaa det især kom an for dem. Imidlertid skulle vi dog gaa hen til Lovbjerget, og anlægge Sag imod dem, skjøndt det kun lidet vil hjælpe os." Derpaa gik de til Lovbjerget, og Ejolf stævnede dem for ulovlig Omgang. Derpaa gik de atter til Femterretten.

Da Mørd og Asgrim vare komne til Femterretten, krævede Mørd sig Vidner, og bød at høre paa hans Ed og paa Fremsættelsen af hans Sag og paa alle de Søgsmaals Beviser, som han agtede at fremkomme med imod Flose og Ejolf. Han indbød med lovlig Indbydelse, saa at Dommerne hørte derpaa tværs over Retten. I Femterretten skulde ogsaa Sandemænd bekræfte Ederne, og de skulde da ligeledes aflægge Ed. Mørd krævede sig Vidner. „Kræver jeg Vidner paa," sagde han, „at jeg aflægger Femterrets Ed. Beder jeg Gud saa sandt hjælpe mig i denne Verden og i den anden, at jeg skal søge denne Sag, som jeg veed rettest at være og sandest og mest overensstemmende med Loven. Holder jeg ogsaa Flose saa vist for sandskyldig i denne Sag, som Bevis er derpaa, og jeg i denne Sag hverken har underkjøbt Retten eller vil underkjøbe den, hverken har taget Penge, eller vil tage, hverken til Lov eller Ulov." Derpaa gik Mørds to Sandemænd for Retten, og krævede sig Vidner paa, „at vi aflægge Ed paa Bogen, lovlig Ed. Bede vi Gud saa sandt hjælpe os i denne Verden og i den anden, at vi forsikre dette paa vor Ære og gode Navn, at vi tro, Mørd vil søge denne Sag, som han veed rettest at være og sandest og mest overensstemmende med Loven; og at han i denne Sag hverken har underkjøbt Retten sig til Hjælp, eller vil underkjøbe, hverken har taget Penge, eller vil tage Penge, hverken til Lov eller Ulov." Mørd havde udnævnt ni af Tingvoldens nærmeste Naboer til Nævnsmænd i Sagen. Derpaa krævede han sig Vidner, og fremsatte de fire Sager, som han havde anlagt mod Flose og Ejolf, og brugte han i sit Søgsmaal de samme Ord, som han havde brugt i Stævningen. Fremsatte han da disse saaledes beskafne Fredløsheds Sager for Femterretten, saaledes som han havde forkyndt, da han

stævnede. Derpaa krævede han sig atter Vidner, og indbød de ni Nævnsmænd at tage Sæde vester paa Aabrædden. Han krævede sig Vidner, og indbød Flose og Ejolf at undersøge Nævnsmændene. De gik hen for at undersøge, og tænkte efter, men kunde ikke finde en eneste, der var vrangt udnævnt, og gik derfor meget misfornøjede tilbage. Mørd krævede sig Vidner, og opfordrede de ni Nævnsmænd til at fremføre deres Vidnesbyrd, som han havde udnævnt dem til at føre, enten med eller imod. Hans Nævnsmænd gik da for Retten, og een fremsagde Vidnesbyrdet, men alle samtykkede det ensstemmig, at de havde alle aflagt Femterrets Ed, og vidnede Flose at være sandskyldig i Sagen, og bare Vidnesbyrdet imod ham. Fremførte de da det saaledes beskafne Vidnesbyrd for Femterretten over den Mands Hoved, hvem Mørd havde fremsat Sagen. Derpaa fremførte de alle de Vidnesbyrd, som de vare pligtige at fremføre i alle de andre Sager, og dette skete paa lovlig Vis. Ejolf Bølverksen og Flose sad og lurede paa enhver Ting, om de kunde vrænge det, men de kunde ikke finde paa noget. Mørd Valgardsen krævede sig da Vidner. „Kræver jeg derpaa Vidner," sagde han, „at disse ni Nævnsmænd, som jeg udnævnte til disse Sager, hvilke jeg anlagde mod Flose Thordsen og Ejolf Bølverksen, have aflagt deres Vidnesbyrd, og erklæret dem skyldige i disse Sager." Og krævede han sig disse Vidner. Atter krævede han sig Vidner. „Kræver jeg derpaa Vidner," sagde han, „at jeg indbyder Flose Thordsen, eller den Mand, som lovligt Værn er overdraget, nu med Værn at fremkomme. Thi nu ere førte alle Søgsmaals Beviser: der er indbudet at høre Eden; Ed er vunden; Sagen er fremsat; Stævne-Vidnesbyrd er ført; Nævnsmændene ere indbudne at tage Sæde; der er indbudet til Undersøgelse af

Nævnsmændstoget; Nævnsmænds Vidnesbyrd er ført; Vidner ere tagne paa Nævnsmænds Vidnesbyrdet." Og krævede han sig disse Vidner paa de Beviser, som vare fremkomne.

Da stod den op, over hvis Hoved Sagen havde været fremsat, og gjentog Sagen for at indlede den til Doms. Han gjentog først, hvorlunde Mørd indbød at høre paa hans Ed og paa Sagens Fremsættelse og paa alle Søgsmaals Beviser. Saa gjentog han dernæst, at Mørd aflagde Eden, og ligesaa hans Sandemænd. Saa gjentog han, at Mørd fremsatte Sagen, og tog saaledes til Orde, at han i sin Gjentagelse brugte de samme Ord, som Mørd før havde brugt i sin Fremsættelse af Sagen, de samme han havde brugt i sin Stævning, og at han fremsatte den saaledes beskafne Sag for Femterretten, som han havde forkyndt da han stævnede. Saa gjentog han, at de førte Stævne-Vidnesbyrd, og han talede da alle de samme Ord, som han før havde brugt i sin Stævning og de brugte i deres Vidnesbyrd, „og hvilke jeg nu bruger i min Gjentagelse," sagde han, og de fremførte det saaledes beskafne Vidnesbyrd for Femterretten, saaledes som han opfordrede dem til, da han stævnede. Derpaa gjentog han, at Mørd indbød Nævnsmændene at tage Sæde, saa det, at han indbød Flose eller den Mand, som for ham lovligt Værn var overdraget, til at undersøge Nævnsmændene; saa det, at Nævnsmændene gik for Retten, og aflagde Vidnesbyrd imod og erklærede Flose sandskyldig i Sagen; og fremførte de dette saaledes beskafne ni Nævnsmænds Vidnesbyrd for Femterretten. Saa gjentog han det, at Mørd krævede Vidner paa, at Nævnsmænds Vidnesbyrd var aflagt imod; saa det, at Mørd krævede Vidner paa Beviserne og indbød til Værn.

Derpaa krævede Mørd Valgardsen sig Vidner. „Kræver jeg derpaa Vidner," sagde han, „at jeg forbyder Flose Thord-

sen eller den Mand, som for ham lovligt Værn er overdraget, Værn at fremføre; thi nu ere alle Søgsmaals Beviser fremkomne, som i Sagen bør at komme, efter at Sagen og de saaledes fremførte Beviser ere gjentagne." Derpaa gjentog Gjentageren ogsaa dette Vidnesbyrd. Mørd krævede sig da Vidner, og opfordrede Dommerne til at dømme i Sagen. Men Gissur Hvide sagde: „Du har mere at gjøre, Mørd! thi fire Tylvter maa ikke dømme."

Flose sagde til Ejolf: „Hvad Udvej er der nu?" „Ja nu seer det galt ud," svarede Ejolf; „men lad os dog bie endnu; thi det aner mig, at de nu bære sig vrangt ad, eftersom Mørd strax fordrede Dom i Sagen; men de skal forskyde sex Mænd af Dommerne, derpaa skal de med Vidner indbyde os at forskyde sex andre Mænd af Dommerne; men det ville vi ikke gjøre, thi saa skal de selv forskyde de sex sidste, og det tænker jeg de overseer. Og gjøre de det ikke, saa er hele deres Sag ugyldig, thi kun tre Tylvter maa dømme i Sagen." Flose sagde: „Du er en forstandig Mand, Ejolf, saa faa skulle kunne maale sig med dig."

Mørd Valgardsen krævede sig Vidner. „Kræver jeg derpaa Vidner," sagde han, „at jeg forskyder disse sex Mænd af Retten," hvorpaa han nævnte dem alle ved Navn, „og tillader jeg eder ikke at sidde i Retten. Forskyder jeg eder efter Altingets Ret og Landets Lov." Derpaa indbød han med Vidner Ejolf og Flose, at forskyde sex andre Mænd af Retten, men de vilde ikke. Desuagtet lod Mørd Sagen paadømme. Men da Dom var fældet, krævede Ejolf sig Vidner, og erklærede deres Dom ugyldig, saavelsom alt hvad de havde gjort, og det af den Grund, at halvfjerde Tylvter havde dømt, da dog kun tre Tylvter burde at dømme. „Og skulle vi nu," sagde han, „søge vore Femterrets Sager, og faa dem dømte."

Da sagde Gissur Hvide til Mørd Valgardsen: „Det var en utilgivelig Fejl, at du gjorde dette vrangt, og det er en stor Ulykke. Hvad skal vi nu gjøre, min Frænde Asgrim?" sagde Gissur. Asgrim svarede: „Lad os nu sende en Mand til min Søn Thorhall, og høre hvad Raad han giver os."

145. Slag paa Altinget.

Snorre Gode erfarede nu, hvorledes det stod til med Sagen. Han gav sig til at fylke sine Folk nedenfor Almannagjaa, imellem den og den indhegnede Bod, og befalede sine Mænd, hvorledes de skulde bære sig ad.

Sendebudet kom hen til Thorhall Asgrimsen, og sagde ham, hvorledes det nu stod til, at Mørd Valgardsen med alle hans vilde blive dømte, og alle Drabssagerne vare ødte. Men da Thorhall hørte dette, blev han saa oprørt, at han ikke kunde faa et Ord frem. Han sprang op fra sin Plads, og greb med begge Hænder det Spyd, Skarphedin havde givet ham, og stak det igjennem sin Fod, og ved Spydet hang Kjødet og Edderigten[1], thi han skar det ud af Foden, men der flød en saadan Strøm af Blod og Vor[2], at der løb som en Bæk henad Gulvet. Han gik nu ud af Boden uden at halte, og foer afsted, saa at Sendebudet ikke kunde følge ham.

Han gik nu til han kom til Femterretten. Der mødte han Floses Frænde Grim den Røde, og i samme Øjeblik de traf paa hinanden, stødte han sit Spyd imod ham, traf hans Skjold, kløvede det, og Spydet gik igjennem ham, saa at Odden kom ud imellem Skuldrene. Derpaa kastede Thorhall ham af Spydet.

Det fik Kaare Sølmundsen at see, og sagde til Asgrim: „Nu er din Søn Thorhall kommen, og har strax øvet Drab;

---

[1]) Igten, d. e. Hovedstedet paa en Byld, Kjernen i Bylden, der hvor det Onde sidder. [2]) Voer, Materie.

og det vil være en stor Skam, om han alene skal have Mod til at hævne Mordbranden." „Det skal heller ikke være," svarede Asgrim, „lad os nu vende os imod dem!" Derpaa hævede sig et stort Raab igjennem hele Skaren, og der blev raabt Hærraab. Flose og hans Mænd vendte sig ligeledes mod deres Fjender, og de opmuntrede hinanden stærkt paa begge Sider.

Kaare Sølmundsen vendte sig nu først hen imod Arne Kolsen og Halbjørn den Stærke; og strax da denne saae Kaare, hug han til ham, og stævnede efter Foden, men Kaare sprang op i Vejret, saa at Halbjørn ikke ramte ham. Kaare vendte sig saa mod Arne Kolsen, og hug til ham, traf ham paa Skulderen, knuste ham Skulderbenet og Kravebenet, og saarede ham ned i Brystet, saa at Arne strax faldt død til Jorden. Derpaa hug han til Halbjørn, og Hugget traf hans Skjold, gik igjennem det, og hug Tommeltaaen af ham. Holmsten skjød et Spyd mod Kaare; men han greb Spydet i Luften, og sendte det tilbage, og det blev en Mands Bane i Floses Flok.

Thorgeir Skorargeir kom derhen, hvor Halbjørn den Stærke var. Han stødte saa fast til ham med den ene Haand, at Halbjørn faldt, kunde næppe komme paa Benene igjen, og flygtede strax. Da mødte Thorgeir Thorvald Thrumketilsen, og hug strax til ham med Øxen Rimmegyge, som havde tilhørt Skarphedin. Thorvald dækkede sig med Skjoldet, men Thorgeir hug i Skjoldet, og kløvede det, men det forreste Hjørne af Øxen gik ind i Brystet, og ind i Brysthulen, saa Thorvald faldt strax og var død.

Asgrim Ellidagrimsen og hans Søn Thorhall, Hjalte Skeggesen og Gissur Hvide gjorde derimod Anfald paa Flose, Sigfussønnerne og de andre Mordbrændere. Der var en

haard Kamp, som endtes med, at Flose og de andre maatte vige for deres stærke Anfald.

Gudmund den Mægtige og Mørd Valgardsen og Thorgeir Skorargeir gjorde Anfald paa Ørefjordingerne og Østfjordingerne og Resfdølerne, og der stod en meget haard Kamp.

Kaare Sølmundsen kom derhen, hvor Bjarne Brodhelgesen var. Kaare løftede et Spyd, stak efter ham, og traf i Skjoldet; og havde Bjarne ikke skudt det ned for sig, saa vilde Spydet have staaet igjennem ham. Han hug derpaa til Kaare, og stævnede efter Foden; men Kaare trak Foden til sig, og drejede sig rundt paa Hælen, saa Bjarne ramte ham ikke. Kaare hug strax til ham; men da løb der en Mand frem, og skjød sit Skjold for Bjarne. Kaare kløvede Skjoldet fra øverst til nederst, og Odden traf Manden i Laaret, og skar ham ned igjennem Foden, saa Manden faldt strax, og blev en Krøbling saalænge han levede. Da greb Kaare Spydet med begge Hænder, og stak efter ham; men han saae ingen anden Udvej, end at lade sig falde tværs ned, for at undgaa Stødet, og saasnart han kom paa Benene igjen, rømte han bort.

Thorgeir Skorargeir og Gissur Hvide gjorde Anfald der, hvor Holmsten Spagbersesen og Thorkel Geitersen vare, og det endte saaledes med dem, at Holmsten med de andre maatte vige; og et stort Raab blev sendt efter dem af Gudmund den Mægtiges Mænd. Thorvald Tjørvesen fra Ljosavatn fik et stort Saar; han blev saaret af et Spyd i Armen, og man mente, at Gudmund den Mægtiges Søn Haldor havde kastet Spydet; og af dette Saar kom han sig aldrig mere sin hele Levetid.

Nu blev der en stor Trængsel. Men skjøndt her fortælles nogle af disse Tildragelser, saa ere dog de mange flere, som man ingen Frasagn har om.

Flose havde sagt til sine Mænd, at de, hvis de bleve drevne tilbage, skulde søge sig et fast Forsvarssted i Almannagjaa, thi der kunde man ikke anfalde dem uden fra den ene Side. Men den Flok, som Siduhall og hans Søn Ljot havde, havde trukket sig bort for Asgrims og hans Søn Thorhalls Angreb, og drog ned østenfor Oxaraa. Hall sagde: „Her vil det gaa ulykkelig til, naar hele Tingforsamlingen slaas. Jeg tror det er bedst, min Søn Ljot, at vi see os om efter Bistand, skjøndt det af nogle vil blive lagt os til Last, og saa skiller dem ad. Du skal bie her ved Enden af Broen, men jeg vil gaa hen til Boderne og bede om Bistand." Ljot svarede: „Hvis jeg seer, at Flose og hans Mænd trænge til Hjælp af vore, saa vil jeg strax komme dem til Undsætning." „Det kan du gjøre, som du synes," sagde Hall, „men jeg vil bede dig at bie efter mig."

Nu toge Floses Folk Flugten, og de flygtede alle øster over Oxaraa; men Asgrim og Gissur Hvide satte efter dem med hele Hæren. Floses trak sig ned imellem Aaen og en forstandset Bod; men der havde Snorre Gode i Forvejen stillet sine Folk saa tæt, saa de ikke kunde komme frem der. Snorre Gode raabte da til Flose: „Hvi farer I saa rasende afsted, og hvem jager eder?" Flose svarede: „Det spørger du ikke om, fordi du jo nok vidste det tilforn; men hvem er Skyld i, at vi ikke maa søge hen til Forsvarsstedet i Almannagjaa?" „Jeg er ikke Skyld deri," sagde Snorre, „men jeg veed nok, hvis Skylden er, og det skal jeg sige dig, hvis du vil have det at vide: det er Thorvald Kroppenskegges og Kols Skyld." Begge disse Mænd vare da døde, men det havde været de første Ildgjerningsmænd i Floses Flok.

Derpaa sagde Snorre til sine Mænd: „Hugger og stikker nu til dem, og driver dem bort herfra; saa vil de ikke ret

længe kunne staa sig, naar de andre anfalde dem nedenfra. Men I skal ikke forfølge dem længer, men lade dem selv see, hvorledes de kan komme ud af det."

Skafte Thorodsens Søn hed Thorsten Holmud, som før er skrevet[1]. Han fulgte med sin Svigerfader Gudmund den Mægtige i Striden. Men strax da Skafte fik dette at vide, gik han hen til Snorre Godes Bod, og vilde bede om Hjælp til at faa dem skilt fra hinanden. Men han var ikke kommen helt hen til Snorres Boddør, da Kampen var som heftigst. Asgrim og hans Mænd kom nedenfra derhen. Da sagde Thorhall til sin Fader Asgrim: „Der er Skafte Thorodsen, Fader!" „Jeg seer det, min Søn," svarede Asgrim, og kastede sit Spyd mod Skafte, og det ramte ham paa Benet, der hvor Læggen var tykkest, og gik igjennem begge hans Fødder. Skafte faldt, og kunde ikke komme op igjen, og de, som vare hos, vidste da intet andet Raad, end at slæbe ham hen ad Jorden ind i en Skindhandlers Bod.

Asgrim og hans Mænd trængte nu saa fast paa, at Floses maatte vige, og hans Mænd trak sig sønderpaa langsmed Aaen til Mødruvoldingernes Bod. Der stod en Mand, ved Navn Sølve, ude ved en Bod; han kogte Mad i en stor Kjedel, og havde just taget den op af Kjedelen, men Vandet var i det stærkeste Kaag. Sølve fik at see, hvor Østfjordingerne flygtede, og de vare komne saa omtrent lige over for ham. Han raabte da: „Hvad vil alle de fejge Østfjordinger, som her fly; og der render Thorkel Geitersen med; det er stærkt løjet om ham, naar mange sige, at han er bare Mod, for nu render ingen stærkere, end han." Halbjørn den Stærke var i Nærheden, og sagde: „Det skal du ikke komme til sige, at vi alle ere fejge;" hvorpaa han greb ham, svingede

[1]) Kap. 140.

ham i Vejret, og satte ham paa Hovedet i den sydende Kjedel. Sølve døde strax. Da blev der ogsaa gjort Anfald paa Halbjørn, og han maatte tage Flugten. Flose skjød et Spyd mod Brune Haflidesen, og traf ham midt paa Livet, og det blev hans Bane. Han var i Flok med Gudmund den Mægtige. Thorsten Hlennesen tog Spydet ud af Saaret, og skjød det tilbage mod Flose, og det traf ham paa Foden, saa han fik et stort Saar, og faldt derved; men han stod strax op igjen. De trak sig nu hen til Vatnsfjordingernes Bod.

Ljot og Hall gik da østerfra over Aaen med hele deres Flok, og da de kom til Hraunet[1], blev der kastet et Spyd fra Gudmund den Mægtiges Flok, hvilket traf Ljot midtpaa, saa han faldt strax død ned; men hvem der havde begaaet dette Drab, blev aldrig oplyst.

Floses Mænd trak sig nu op forbi Vatnsfjordingernes Bod. Thorgeir Skorargeir sagde da til Kaare Sølmundsen: „Der er Ejolf Bølverksen, hvis du vil betale ham for Ringen." „Det har jeg nok Lyst til," svarede Kaare, rev et Spyd fra en Mand, og kastede det efter Ejolf, og det traf ham midt paa, og gik igjennem ham, saa han faldt død til Jorden.

Nu var der nogen Standsning i Slaget. Snorre Gode kom til med sin Flok, og Skafte var i Følge med ham, og de gik imellem de Kjæmpende, saa de kunde ikke komme til at stride. Hall forenede sig med dem, og vilde skille dem ad. Der blev da gjort Fred, og den skulde vare hele Tinget over. Ligene bleve klædte, og førte til Kirke, og de Saarede forbundne.

Næste Dag gik man til Lovbjerget. Hall fra Sida stod op, og krævede sig Lyd, og fik det strax. Han talte saaledes: „Her er indtruffet svære Tildragelser med Mænds Død og Sagers Søgsmaal. Jeg vil end vise, at jeg er en Mand

[1]) et Sted, saa kaldet efter den der værende Lava.

med fredeligt Sind, og vil nu bede Asgrim og de andre, som ere Hovedmænd i disse Sager, at de ville unde os Jævnings Forlig." Og herom talte han videre med mange vakre Ord. Men Kaare Sølmundsen sagde: „Om end alle andre ville forliges med deres Sager, saa vil jeg ikke slutte Forlig i min; thi I have i Sinde, at lade disse Drab gaa op imod Mordbranden, og det finde vi os ikke i." Lige det samme sagde Thorgeir Skorargeir. Da stod Skafte Thorodsen op, og sagde: „Bedre havde det været, Kaare, at du ikke var løbet bort fra dine Svogre, og nu ikke unddrog dig Forlig." Da kvad Kaare disse Viser:

Hvad? Vil du bebrejde os,
at vi Flugten toge?
Ofte faldt for mindre Sag
Skøguls Hagl paa Skjolde.
Du, da Hjaltets Tunger højt
sang i Vaabengangen,
krøb jo selv i Boden ind,
fejg med Skjægget røde.

Og da Kampens Sønner ej
(Skjald ej Skjoldet bruger)
vilde standse Vaabenleg,
fik jo Forfald Skafte;
Kokkene, saa lang han var,
trak den arme Stymper
ind i fattig Suders Bod;
sligt af Skræk maa komme.

Før de jubled, hine Mænd,
da de indebrændte

Nial, Grim og Helge prud,
over Heltedaaden;
nu, naar dette Ting er endt,
skulle de nok finde,
at der blæser anden Vind
mellem Svinefjelde.

Da blev der en stor Latter. Snorre Gode smilede deraf, og mumlede dette for sig selv, dog saa høit, at mange hørte det:

Skafte vel kan skjønne[1],
Asgrim kasted Spydet,
Holmsten ei vil flygte,
Thorkel fælder nødig[2].

Man lo nu meget. Hall fra Sida sagde: „Alle Mænd vide, hvor stor Sorg jeg har faaet over min Søn Ljots Død; og mange ville tænke, at han var den dyrebareste af de Mænd, som her have tilsat Livet. Ikke destomindre vil jeg bidrage til Forliget ved at lade min Søn være ugild, og dog gaa hen og tilsikre de Mænd, som ere mine Modstandere, Tryghed og Fred. Jeg beder dig, Snorre Gode, og andre de bedste Mænd, at I bringe det tilveie, at der bliver Forlig imellem os." Han satte sig derpaa ned, og der blev megen Tale om hans Ord, og det fandt Bifald, og man roste meget hans velvillige Tænkemaade. Snorre Gode stod derpaa op, og holdt en lang og snild Tale, og bad Asgrim og de andre Hovedmænd for Sagerne, at de skulde see at forliges. Asgrim sagde: „Den Gang Flose red hjem til mit, da foresatte jeg mig, at jeg aldrig vilde forliges med ham; men nu, Snorre Gode, vil jeg dog gjøre det for dit Ords Skyld og andre vore Venners." Ligeledes sagde Thorleif Kraak og Thorgrim den Store, at

[1]) ell. fægte. [2]) ell. Thorkel viger nødig. Meningen, der er meget uvis, bliver da, at det var dog dygtige Mænd, de havde paa deres Side.

de vilde indgaa Forlig, og opmuntrede paa alle Maader deres Broder Thorgeir Skorargeir at gjøre det samme; men han vægrede sig, og svarede, at han aldrig skulde forlade Kaare. Da sagde Gissur Hvide: „Nu maa Flose tage sin Bestemmelse, om han vil forliges, skjøndt nogle blive udenfor Forliget.“ Flose sagde, at han vilde slutte Forlig, og fandt det saa meget bedre, jo færre gode Mænd han havde imod sig. Gudmund den Mægtige sagde: „Jeg vil tilbyde for min Del at haandsæle for de Drab, som ere skete paa Tinget, for at Brandsagen ikke skal falde bort.“ Det samme sagde Gissur Hvide og Hjalte Skeggesen, Asgrim Ellidagrimsen og Mørd Valgardsen. Saaledes kom da Forliget i Stand. Det blev da haandsælet til tolv Mænds Dom, og Snorre Gode skulde forestaa Kjendelsen tilligemed de andre Voldgiftsmænd. Drabene bleve da lignede mod hinanden; og for dem, der bleve tilovers, skulde der gives Bøder. De afsagde ogsaa Kjendelse i Mordbrandsagen. Njal skulde bødes med tredobbelt Mandebod, Bergthora med dobbelt; Skarphedins Drab skulde gaa op imod Høskuld Hvidenæsgodes. Grim og Helge skulde bødes hver med dobbelt Mandebod, men enkelt Mandebod skulde gives for hver af de andre, der vare indebrændte. Om Thord Kaaresens Drab blev intet Forlig sluttet. Flose og alle Brandstifterne bleve erklærede landflygtige; dog skulde han ikke fare bort den samme Sommer, uden han selv vilde; men hvis de ej droge udenlands, førend tre Vintre vare ledne, saa skulde han og alle Brandstifterne være Skovgangsmænd; og det blev bestemt, at denne deres Fordømmelse kunde tillyses paa Høstting eller Vaarting, hvilket man helst vilde. Flose skulde dog kun være landflygtig i tre Aar, men Gunnar Lambesen, Grane Gunnarsen, Glum Hildersen og Kol Thorstensen skulde aldrig have Lov til at komme tilbage. Saa spurgte man Flose, om han vilde lade gaa Dom for sine Saar? men

han svarede, at han ikke vilde tage Penge for Skade paa sig selv. Ejolf Bølverksen lod man ligge ugild formedelst hans Uretfærdighed og vrange Færd. Dette Forlig blev nu bekræftet med Haandslag, og blev holdt vel siden.

Asgrim og hans Venner gave Snorre Gode gode Gaver; og han havde megen Ære af denne Sag. Skafte fik Bøder for sit Saar. Gissur Hvide og Hjalte Skeggesen og Asgrim Ellidagrimsen bøde Gudmund den Mægtige hjem til sig til Gjæstebud; han modtog deres Indbydelser, og hver af dem gav ham en Guldring. Gudmund red nu hjem, og fik almindelig Ros for sin Adfærd i denne Sag. Thorgeir Skorargeir bød Kaare at tage hjem med sig; men de rede dog først med Gudmund den Mægtige helt nordpaa til Fjeldet. Kaare gav Gudmund et Guldspænde, men Thorgeir gav ham et Sølvbælte, begge meget kostbare; og de skiltes ad med det største Venskab. Han forekommer nu ikke mere i denne Fortælling. Kaare og Thorgeir vendte igjen tilbage fra Fjeldet, og rede ned i Landstrækningen Hreppar, og saa til Thjorsaa.

Flose og alle Brandstifterne fulgtes ad øster til Fljotshlid. Der lod han Sigfussønnerne see til deres Gaarde. Saa fik han at høre, at Thorgeir og Kaare vare redne nordpaa med Gudmund den Mægtige, og Brandstifterne tænkte da, at de havde i Sinde at blive paa Nordlandet. Sigfussønnerne bade da, at de maatte fare øster under Øfjeldene for at indkræve Penge, som de havde staaende paa Høfdabrekka. Flose tillod dem det, men bad dem dog vare sig vel og at skynde sig det bedste de kunde. Flose red saa op igjennem Godaland, til Fjeldet og nordenfor Øfjeldsjøkul, og standsede ikke sin Reise, før han kom øster til Svinefjeld.

Nu maa vi fortælle, at Hall fra Sida havde ladet sin Søn ligge ugild, for at bidrage til at der blev Forlig. Da

gav hele Tingforsamlingen ham Bøder, og det blev ikke ringere end otte Hundrede i Sølv, hvilket var firedobbelt Mandebod. Men alle de andre, som havde holdt med Flose, fik ingen Bøder for deres Tab, og vare meget misfornøjede dermed.

Sigfussønnerne bleve hjemme i to Nætter, men den tredie Dag rede de øster til Raufarfjeld, og vare der om Natten. De vare femten i Følge, og frygtede ingen Fare. De rede derfra langt op paa Dagen, og agtede sig til Høfdabrekka om Aftenen. De bedede i Kerlingardal, og fik sig der en god Søvn.

146. Om Kaare og Thorgeir.

Kaare Sølmundsen og Thorgeir Skorargeir rede samme Dag over Markarfljot, og saa øster til Seljalandsmule. Der traf de nogle Kvinder, som kjendte dem, og sagde til dem: „I gantes mindre, I to, end Sigfussønnerne, men I fare dog uvarlig.“ Thorgeir sagde: „Hvor kommer I til at tale saa om Sigfussønnerne, og hvad veed I om dem?“ „De vare i Nat paa Raufarfjeld,“ svarede Kvinderne, „og agtede sig i Aften til Mydal, og vi syntes godt om, at de vare bange for eder og spurgte, naar I vilde komme hjem.“ Derpaa rede Kaare og Thorgeir videre, og satte Hestene i stærkt Løb. Thorgeir sagde: „Hvad Beslutning skulle vi tage, og hvad synes du bedst om? Mener du at vi skulle ride efter dem?“ Kaare svarede: „Jeg vil hverken sige Nej til dette eller Ja til hint; thi ofte hænder det, at de opnaa en lang Alder, som fældes med Ord. Men jeg veed hvad du ønsker. Du agter at tage otte Mand paa dig, og endda er det mindre Daad, end den Gang du vog syv Mand i Søskjærene, og lod dig hidse ned til dem i et Reb[1]. I Frænder ere saaledes sindede, at I vil vinde eder Hæder af alt; men jeg kan

[1]) Af denne Daad fik Thorgeir sit Tilnavn Skorargeir, Skjærspydet.

nu ikke undslaa mig for, i det mindste at være med for at kunne bringe Frasagn derom. Lad os nu, vi to alene, ride efter dem, thi jeg seer, at det er din Mening." De rede nu den øvre Vej østerpaa, og kom ikke til Holt, thi Thorgeir vilde ikke have, at det skulde kunne regnes hans Brødre til Last, hvis noget faldt for. De rede nu øster til Mydal. Der mødte de en Mand, der havde Tørvekurve paa sin Hest. Han udbrød: „Du er ikke mandstærk nok, Fa'er min!" sagde han til Thorgeir. „Hvad vil du sige med det?" sagde Thorgeir. „Jo," svarede den anden, „her vilde ellers være noget at gjøre Jagt paa. Sigfussønnerne rede her forbi, og vil sove den hele Dag paa Kerlingardal, thi de agtede sig ikke længer end til Høfdabrekka i Aften." Derpaa rede de deres Vej videre frem til Arnarstaksheде, og der er intet at fortælle om deres Reise, førend de kom til Kerlingardalsaa. Aaen var stor. De rede op langs med den, thi de saae, der stode sadlede Heste. De rede nu derhen, og saae, at der sov nogle Mænd i en Dal, og deres Spyd stode nedenfor dem. De toge Spydene fra dem, og kastede dem ud i Aaen. Thorgeir sagde: „Mener du, vi skal vække dem?" Kaare svarede: „Du spørger derom, men det er dog noget, som du allerede har betænkt, at du ikke vil anfalde liggende Mænd og begaa Skjændsels Drab." Derpaa raabte de paa dem. De vaagnede da alle, og grebe efter deres Vaaben. De andre anfaldt dem ikke, førend de vare væbnede.

Thorgeir Skorargeir løb derhen hvor Thorkel Sigfussen var; i det samme løb en Mand bag paa ham. Men førend denne kunde faa gjort Thorgeir nogen Skade, svang Thorgeir Øxen Rimmegyge med begge Hænder, og drev Øxehammeren i Hovedet paa den, der stod bag ved ham, saa at Hjernen knustes i smaa Stykker. „Dræbt er han," sagde Thorgeir;

Manden faldt strax og var død. Men i det han svang Øxen fremad, hug han Thorkel paa Skulderen, og kløvede Armen fra ham.

Imod Kaare kom Mørd Sigfussen og Sigmund Lambesen og Lambe Sigurdsen. Denne løb bag paa Kaare, og stak med sit Spyd efter ham, men Kaare fik Øje paa ham, og sprang i Vejret for Stikket med begge Benene ud fra hinanden. Spydet traf da i Jorden, men Kaare sprang ned paa Spydskaftet, og brød det itu. I den ene Haand havde han Spyd, i den anden Sværd, men intet Skjold. Med den højre Haand stak han efter Sigmund Lambesen, og Stikket traf i Brystet, og Spydet gik ud imellem Skuldrene; han faldt da strax, og var død. Med den venstre Haand hug han til Mørd, og ramte ham i Hoften, og hug den isønder, og saa Ryggen; han faldt forover, og var død paa Stedet. Derpaa snurrede han sig rundt paa Hælen som en Top[1], og om imod Lambe Sigurdsen, og han vidste da ikke bedre Raad, end at rende bort alt hvad han kunde.

Nu vendte Thorgeir sig imod Leidolf den Stærke, og de hug lige tidlig til hinanden, og Leidolfs Hug var saa stærkt, at det tog det Stykke af Skjoldet, hvor det ramte. Men Thorgeir havde hugget til med begge Hænder med Øxen Rimmegyge, og det bagerste Hjørne kom i Skjoldet, og kløvede det, men det forreste Hjørne traf Kravebenet, knuste det, og skar ned ad Brystet ind i Brysthulen. Kaare kom til i det samme, og hug Benet af Leidolf midt paa Laaret. Leidolf faldt, og døde strax. Ketil fra Mørk sagde: „Lad os nu løbe til vore Heste; vi kan ikke staa os mod disse Mænds Vælde." De løb da hen til deres Heste, og sprang op paa dem.

[1]) egentlig en Kreds med et Skaft paa, altsaa hvad vi nu kalde en Spindekone.

Thorgeir sagde: „Skal vi sætte efter dem? Vi kan endnu faa nogle af dem dræbt." „Der rider en sidst, som jeg ikke vil dræbe," sagde Kaare, „og det er Ketil fra Mørk, thi vi ere gifte med to Søstre, og han har ogsaa forhen opført sig bedst i vore Sager." De satte sig da til Hest, og rede til de kom hjem til Holt. Thorgeir lod da sine Brødre tage over til Skov, thi der havde de en anden Gaard, og det fordi han ikke vilde have, at hans Brødre skulde kaldes Fredsbrydere. Han havde mange Folk hos sig, saa der var aldrig færre end tredive vaabendygtige Karle. Der herskede da megen Glæde; og man mente, at Thorgeir havde vundet i Navnkundighed og Hæder, baade han og Kaare; og man talte tit om deres Anfald, hvorledes de to havde angrebet femten Mand, dræbt fem af dem, og jaget de andre ti paa Flugt.

Om Ketil er nu at fortælle, at de rede det bedste de kunde til de kom hjem til Svinefjeld, og fortalte, hvor uheldig deres Rejse havde været. „Det var at vente," sagde Flose, „og sligt kan være eder en Advarsel, at I aldrig bære eder saaledes ad herefter." Flose var en særdeles munter Mand, som det var en Lyst at besøge, og han skal have besiddet mange høvdinglige Egenskaber. Han var hjemme om Sommeren, og om Vinteren derefter.

Om Vinteren efter Jul kom Hall fra Sida og hans Søn Kol. Flose var glad over hans Komme; og de talte ofte om Sagernes Tilstand. Flose sagde, at de havde strax maattet bøde haardt. Hall ytrede, at han saa noget nær havde seet, hvorledes det vilde gaa med Floses og de andres Sager. Denne spurgte ham da, hvad han mente, der vilde være raadeligst? Hall svarede: „Jeg vil raade til, at du forliger dig med Thorgeir, hvis du kan faa ham dertil, skjøndt han vil gjøre Vanskeligheder ved ethvert Forlig." „Mener du, at

det saa vil være forbi med Drabene?" sagde Flose. „Det tror jeg ikke," sagde Hall, „men du har da med færre at gjøre, naar Kaare er ene; hvis du derimod ikke forliges med Thorgeir, saa bliver det din Bane." „Hvad Forlig skulle vi tilbyde ham?" sagde Flose. „Det vil nok tykkes dig haardt," sagde Hall, „det som han vil tage imod; thi ene da vil han forlige sig, naar han bliver fri for at betale for sin Bedrift, og faar Bøder for Njal og hans Sønner for sin Trediedel." „Haardt er det," sagde Flose. „For dig ikke," sagde Hall, „thi du skal ikke paatale Drabssagen efter Sigfussønnerne, det tilkommer deres Brødre, og Hamund Halte tilkommer det efter hans Søn. Det kan nu lykkes dig at slutte Forlig med Thorgeir; thi jeg vil ride derhen for dig; og mig vil han modtage nogenlunde vel. Men ingen af dem, som have Tiltale i disse Sager, tør blive siddende paa deres Gaarde i Fljotshlid, hvis de ere udenfor Forliget, thi det bliver deres Bane, hvilket er at vente af Thorgeirs Sindelag, saaledes som det er."

Der blev nu sendt Bud efter Sigfussønnerne, og de andre foredroge dem denne Sag, og efter Halls Forestillinger blev det Enden paa deres Samtale, at de gave alt hvad han forestillede dem Bifald, og vilde gjerne slutte Forlig. Grane Gunnarsen sagde, og ligesaa Gunnar Lambesen: „Naar Kaare først er alene, saa staar det jo til os selv, at vi ikke ere mere rædde for ham, end han er for os." „Det skulle I ikke sige," sagde Hall, „og det vil komme eder dyrt at staa, at have med ham at gjøre, og I vil komme til at bøde haardt, førend I have Ende derpaa." Saa endte de Samtalen.

147. Forliget med Thorgeir Skorargeir.

Hall fra Sida og hans Søn Kol rede syv i Følge vester over Lomagnupssand, og saa vester over Arnarstakshede,

og standsede ikke førend de kom til Mydal. Der spurgte de ad, om Thorgeir var hjemme paa Holt, og fik til Svar, at han var nok hjemme. De spurgte, hvor Hall agtede at tage hen? „Just derhen til Holt," sagde han, og de mente, han vilde have godt Ærende. Han opholdt sig der noget, medens de bedede; derpaa toge de igjen deres Heste, og rede til Solheim om Aftenen, og vare der om Natten. Dagen efter rede de til Holt. Thorgeir var ude, saavel som Kaare og deres Mænd, thi de kjendte Halls Færd. Han red i en blaa Kappe, og havde en liden sølvbeslagen Øxe i Haanden. Da de kom i Tunet, gik Thorgeir ham imøde, og hjalp ham af Hesten, og baade han og Kaare kyssede ham, og de førte ham imellem sig ind i Stuen, og lode ham sætte sig i Højsædet paa Højbænken, og spurgte ham om mange Tidender. Han var der om Natten.

Om Morgenen efter gav Hall sig til at tale med Thorgeir om Forliget, sagde hvilke Tilbud de gjorde ham, og talte derom med mange vakre og velvillige Ord. Thorgeir svarede: „Det maa være dig bekjendt, at jeg ikke vilde indgaa noget Forlig med Mordbrænderne." „Men det var en ganske anden Sag," sagde Hall, „da vare I vrede efter Kampen, og nu have I ogsaa siden den Tid gjort eder skyldige i meget ved eders Manddrab." „Saa maa det tykkes eder," sagde Thorgeir. „Men hvad Forlig tilbyder I Kaare?" „Der vil tilbydes ham Forlig, som sømmeligt er," sagde Hall, „hvis han vil forliges." Kaare sagde: „Jeg vil bede dig, Thorgeir, at du vil slutte Forlig, thi din Lod kan ikke blive bedre, end god." „Det tykkes mig ilde," sagde Thorgeir, „at slutte Forlig og at skilles fra dig, med mindre du modtager samme Forlig som jeg." „Men jeg vil intet Forlig slutte," sagde Kaare, „thi vel tilstaar jeg, at vi have hævnet Mordbranden,

men min Søn er endnu uhævnet, og det er en Ting, som jeg tror det tilkommer mig alene at sørge for." Thorgeir vilde imidlertid ikke slutte Forlig, førend Kaare erklærede, at han vilde blive hans Uven, hvis han ej gjorde det.

Thorgeir gav da Flose og hans Mænd Haand paa, at de skulde have Fred til Forligsmødet, og Hall tilsikrede dem det samme paa Floses og Sigfussønnernes Vegne. Førend de skiltes ad, gav Thorgeir Hall en Guldring og en Skarlagens Kappe, men Kaare gav ham et Sølvsmykke med fire Guldkors paa. Hall takkede dem meget for Gaverne, og red bort med største Hæder.

Han red nu til han kom til Svinefjeld, hvor Flose tog vel imod ham. Han gav denne Underretning om sit Ærende og Samtalen med Thorgeir og Kaare; saa hvorledes Thorgeir ikke vilde slutte Forlig, førend Kaare erklærede sig for hans Uven, hvis han ej gjorde det, samt at Kaare selv alligevel ikke vilde slutte Forlig. Flose sagde: „Faa Mænd kan lignes med Kaare, og helst vilde jeg ønske mig hans Tænkemaade."

Hall og hans Mænd bleve der noget. Derpaa rede de paa den fastsatte Tid til Forligelsesmødet, og de mødtes paa Høfdabrekka, saaledes som det var aftalt imellem dem. Thorgeir kom vestenfra til dem, og de talte om deres Forlig. Alt gik da saaledes som Hall havde sagt. Thorgeir sagde før Forliget, at Kaare skulde være hos ham altid, hvis han vilde, og ingen skulde i hans Hus tilføje den anden noget Ondt; heller ikke vilde han indkræve sine Penge hos hver især, men Flose skulde alene være ham ansvarlig derfor, og kunde da kræve det igjen hos hans Bygdemænd; ligeledes skulde hele den Kjendelse holdes, som var afsagt paa Altinget angaaende Mordbranden; og Flose skulde betale ham sin

Trediedel uden Skaar. Alt dette indgik Flose strax. Thorgeir eftergav hverken Landflygtigheden eller Herredsforviisningen, som de andre vare idømte.

Flose og Hall rede nu hjem østerpaa. Hall sagde da til Flose: „Opfyld nu dette Forlig, baade med din Udenlandsreise og Valfarten og de Bøder, du har at betale. Du vil da tykkes en rask Mand, skjøndt du er raget ind i dette Storværk, naar du kun flink efterkommer alle disse Dele.“ Flose lovede det. Hall red nu hjem østerpaa, men Flose red hjem til Svinefjeld, og var hjemme siden.

148. Hvorledes Kaare kommer til Bjørn i Mørk.

Thorgeir Skorargeir red hjem fra Forligsmødet. Kaare spurgte, om Forliget blev sluttet? Thorgeir svarede, at de vare fuldkommen forligte. Da tog Kaare sin Hest, og vilde ride bort; men Thorgeir sagde: „Du behøver ikke at ride bort, thi det blev vedtaget i vort Forlig, at du skulde være her altid, hvis du vilde.“ Kaare sagde: „Saa skal det ikke være, Svoger! thi skulde jeg begaa noget Drab, saa vilde de strax sige, at du er i Raad med mig, og det vil jeg ikke have. Men derimod ønsker jeg, at du vil lade dig haandsæle mit Gods og mine og Helga Njalsdatters Ejendomme, samt min Kone og mine tre Døtre; da vil mine dødelige Fjender ikke kunne lægge Beslag.“ Thorgeir lovede at opfylde hans Begjering, og overtog ved Haandslag Værgemaalet for Kaares Gods.

Derpaa red Kaare bort; han havde to Heste, sine Vaaben og Klæder og nogle rede Penge i Guld og Sølv. Han red vest for Seljalandsmule, og langs op med Markarfljot, og saa op i Thorsmørk. Der ligge tre Gaarde, som alle kaldes i Mørk. Paa den midterste boede en Mand, som hed Bjørn, og kaldtes Bjørn den Hvide. Han var en Søn af Kadal

Bjalfesen. Bjalfe havde været Njals og Holta-Thorers Moder Asgerdes Frigivne. Bjørns Kone Valgerde var en Datter af Thorbrand Asbrandsen; hendes Moder Gudløg var Søster til Gunnar fra Hlidarendes Fader Hamund. Hun var bleven gift med Bjørn for Penges Skyld, og holdt heller ikke meget af ham, men de havde dog Børn sammen. De havde godt til Bedste. Bjørn var fuld af Selvros, men det kunde hans Hustrue ikke lide; han havde et skarpt Syn, og var rask til Fods. Der drog Kaare ind som Gjæst, og de toge imod ham med begge Hænder; han var der om Natten. Men om Morgenen sagde Kaare til Bjørn: „Jeg vilde ønske, du vilde beholde mig hos dig, jeg tror, jeg kunde have det godt her hos dig; ogsaa vilde jeg ønske, at du tog med mig, naar jeg færdedes, da du har et saa godt Syn og er saa flink til Fods; jeg tænker heller ikke, du vilde være bange, naar det gjaldt et Anfald." „Ja," sagde Bjørn, „jeg mangler hverken skarpt Syn eller Mod eller nogen Mandighed. Dog er du vel kun kommen herhid, fordi alle andre Tilflugtsteder vare stoppede; men siden du forlanger det, Kaare, saa vil jeg ikke behandle dig som Hverdags Mænd, og skal vist staa dig bi i alt hvad du beder om." Hans Hustrue sagde: „Troldene have dit Pral og Skryderi! Du skulde ikke saaledes narre eder begge med Falskeri og Snak. Jeg vil gjerne give Kaare Mad og alt andet Godt, som jeg veed kan være ham til Gavn; men Bjørns Djærvhed skal du ikke stole paa, thi jeg frygter, at det gaar anderledes, end han siger." Bjørn sagde: „Du har tit nok kommet med dine Bebrejdelser; men jeg trøster mig til, naar det kommer til Stykket, at jeg ikke skal vige for nogen; og Bevis derpaa er, at der er saa faa, der tirre mig, for de tør ikke."

Kaare var der i nogen Tid i Løn, og det kom kun til

faa Mænds Kundskab. Man troede, at han var reden til Nordlandet til Gudmund den Mægtige; thi han havde ladet Bjørn sige til sine Naboer, at han havde truffet Kaare paa den befarne Vej, og at han red derfra op til Godeland, saa nord til Gaasesand; og derpaa til Gudmund den Mægtige paa Mødruvolde. Det spurgtes da over alle Bygder.

149. Om Flose og Brandstifterne.

Flose red nu til sine Selskabsbrødre, som havde været med ved Indebrændingen, og sagde til dem: „Det er nu ikke godt for os, at sidde stille; vi komme nu til at tænke paa vor Udenlandsfærd, paa at betale vore Bøder, og opfylde vort Forlig som Mænd, samt skaffe os Skibslejlighed, hvor os tykkes bedst.“ De bade ham sørge derfor. Han sagde: „Vi ville ride østerpaa til Hornafjord; thi der staar et Skib oppe, som tilhører Ejolf Nef fra Throndhjem. Han gaar paa Frieri, men vil ikke faa Giftermaalet i Stand, med mindre han nedsætter sig her, og vi ville da kjøbe Skibet af ham. Vi have kun lidet Gods, men mange Folk, og det er et stort Skib, som kan tage os alle ind.“ Dermed endte de Samtalen.

Kort efter rede de østerpaa, og standsede ikke, førend de kom til Bjarnanæs i Hornafjord, hvor de fandt Ejolf, thi han havde haft sit Ophold hos en Bonde der om Vinteren. Der blev taget vel imod Flose og hans Ledsagere, og de vare der om Natten. Morgenen efter talte Flose til Skibsstyreren, om han vilde afhænde Skibet, og han svarede, at han havde intet imod at sælge det, naar han kunde faa det derfor, som han vilde have. Flose spurgte, hvad Slags Betaling han vilde have for det? Østmanden svarede, han vilde have Jord, men noget som laa i Nærheden; hvorfor Ejolf fortalte Flose

hele den Handel[1], han stod i med Bonden. Flose sagde, at de skulde stikke Hovederne sammen, for at Handelen kunde komme i Stand, og saa vilde han kjøbe Skibet af ham. Derover blev Østmanden glad. Flose tilbød ham Jord i Borgarhavn. Østmanden gav sig nu til at handle med Bonden i Floses Nærværelse, og denne gav da sine Ord i med, saa at Handelen blev sluttet imellem dem. Han overgav saa Østmanden Jorden i Borgarhavn, og fik igjen Haandslag paa Skibet. Desuden fik han af Østmanden tyve Hundrede i Varer, hvilket ogsaa var med i deres Handel.

Flose red nu atter hjem. Han var saa vennesæl hos sine Mænd, at han fik Varer til Laans eller til Givendes, ligesom han vilde have. Han red hjem til Svinefjeld, og var en Stund hjemme. Han sendte Kol Thorstensen og Gunnar Lambesen over til Hornafjord, for at være ved Skibet, sætte det i Stand, tjelde Boder, sække Varer, og sørge for hvad der ellers behøvedes.

Nu er at fortælle om Sigfussønnerne, at de sagde til Flose, de vilde ride vesterpaa til Fljotshlid, for at see til deres Gaarde, og føre Varer og hvad de ellers behøvede derfra. „Nu behøver man ikke at vare sig for Kaare," sagde de, „hvis han er paa Nordlandet, som det hedder." Flose svarede: „Jeg veed ikke saa lige, om man kan lide paa slige Rygter, og om det er sandt hvad man fortæller om Kaares Reise; jeg finder, at det ofte er usandt, som berettes nærmere fra, end dette; og jeg vil derfor raade eder, at fare mange samlede, at skilles saa lidt som muligt, og være saa forsigtige, I kan. Du skal nu ogsaa, Ketil fra Mork, mindes den Drøm, jeg fortalte dig og som du bad vi skulde tie med; thi her ere mange i Færden med dig, som der blev

[1]) nemlig Giftermaalshandelen.

faldt paa." Ketil sagde: "Med Menneskers Liv vil det have sin Gang saaledes som forud er bestemt, men velment er din Advarsel." Mere talte de ikke derom.

Derpaa gjorde Sigfussønnerne sig færdige tilligemed de andre Mænd, som skulde tage med dem. De vare i alt atten. De rede da bort. Men førend de rede bort, kyssede de Flose, og han sagde dem Farvel, og ytrede, at de aldrig vilde sees mere, somme af dem, som rede bort. Men de lode sig ikke afskrække, og rede deres Vej. Flose havde bedet dem om, at tage hans Varer i Medalland og i Landsbrot og Skogahverve, og føre dem med sig tilbage. Derpaa rede de til Skaptaatunge, og saa over Fjeldet, nordenfor Øfjelds Jøkul, ned i Godeland, og saa ned i Skovene i Thorsmørk. Bjørn fra Mørk fik Øje paa dem, da de kom ridende, og skyndte sig strax hen til dem; de hilste hinanden venskabelig. Sigfussønnerne spurgte efter Kaare Sølmundsen. "Jeg traf Kaare," svarede Bjørn, "men det er nu meget længe siden. Han red nordpaa til Gaasesand, og vilde til Gudmund den Mægtige; og mig syntes, han lod til at være meget bange for eder, han tyktes nu meget ene og forladt." Grane Gunnarsen sagde: "Da skal han herefter blive endnu mere bange for os; det skal han bekjende, saa fremt han giver sig i Kast med os. Nu ræddes vi aldeles ikke for ham, da han er forladt af alle sine." Ketil fra Mørk bad ham tie stille, og ikke komme frem med store Ord. Bjørn spurgte, naar de vilde tilbage? "Henved en Uge," sagde de, "ville vi opholde os i Fljotshlid," hvorpaa de sagde ham, naar de vilde ride over Fjeldet. Dermed skiltes de ad.

Sigfussønnerne rede nu til deres Gaarde, og deres Hjemmemænd bleve meget glade ved dem; de vare der henved en Uge. Bjørn kom hjem, og gik hen til Kaare, og fortalte ham alt

om Sigfussønnernes Rejse og deres Bestemmelse. Kaare sagde, at han ved denne Lejlighed havde viist ham megen Troskab. „Jeg skulde tro," sagde Bjørn, „at det var snarere at befrygte af enhver anden, end af mig, naar jeg engang har lovet min Hjælp og Omsorg, at der skulde mankere noget deri." Hans Husfrue sagde: „Det var ogsaa alt for galt, om du skulde være en Forræder." Kaare blev der nu i fer Dage.

150. Om Kaare og Bjørn.

Kaare sagde nu til Bjørn: „Lad os ride øster over Fjeldet, og ned til Skaptaatunge, og tage hemmelig igjennem Floses Tingmændsbygd; thi jeg vil see at faa Skibslejlighed øster i Alftefjord." Bjørn sagde: „Det er en grumme farlig Rejse, og faa skulle have Mod dertil, uden du og jeg." Husfruen sagde: „Hvis du yder Kaare slet Følgeskab, saa maa du vide, at du aldrig mere skal komme i min Seng, men vore Frænder skal skifte vor Bo." „Nej Kone," sagde han, „der er snarere andet at frygte, end at det skulde give Anledning til vor Skilsmisse; jeg skal vise, hvilken kjæk og drabelig Mand jeg er i Vaabenskifte."

De rede nu om Dagen øster over Fjeldet nordenfor Jøkul, men aldrig den alfare Vej, og ned til Skaptaatunge, ovenfor alle Gaardene til Skaptaa, og ledte deres Heste hen i en Dal. Der lagde de sig paa Lur, og havde indrettet sig saaledes, at man ikke kunde see dem. Kaare sagde til Bjørn: „Hvad skulle vi gjøre, hvis de ride her ned til os fra Fjeldet?" „Have vi ikke to Udveje?" svarede Bjørn, „enten at ride bort nordpaa langs med Bakkerne, og lade dem ride forbi, eller bie, hvis nogen af dem blive tilbage, og saa anfalde dem." Herom talte de en Del, og Bjørn blev bestandig ved,

at enten vilde han fly det bedste han kunde, eller han vilde bie og tage imod dem. Heraf havde Kaare ret sin Gammen.

Sigfussønnerne rede hjemmefra den Dag de havde sagt til Bjørn. De kom til Mørk, og bankede paa Døren, og vilde tale med Bjørn; men Husfruen gik til Døren, og hilste dem. De spurgte strax efter Bjørn; men hun sagde, at han var reden ned under Øfjeld, og øster under Seljalandsmule, og saa øster til Holt, „thi der har han Penge at kræve ind,“ sagde hun. De troede det, da de vidste, at Bjørn havde Penge tilgode der. De rede saa øster over Fjeldet, og standsede ikke, førend de kom til Skaptaatunge, rede ned langsmed Skaptaa, og bedede der, hvor Kaare mente. Saa delte de sig. Ketil fra Mørk red øster til Medalland med otte Mand; men de andre lagde sig ned for at sove, og mærkede ikke til noget, førend Kaare og Bjørn kom over dem. Der gik et lille Næs frem i Aaen. Kaare gik ned paa det, og bad Bjørn blive staaende bag ved ham, og ikke vove sig for yderlig, men gjøre ham saa meget Gavn han kunde. „Det havde jeg rigtignok ikke tænkt,“ sagde Bjørn, „at jeg skulde have en anden Mand til Skjold for mig; men det faar vel nu være, som du vil have det. Og med min Kløgt og Raskhed kan jeg alligevel blive dig til Gavn, og heller ikke uskadelig for vore Fjender.“ De andre stod nu alle op, og løb imod dem. Modulf Ketilsen var den snareste, og stødte med sit Spyd efter Kaare; men denne var dækket af sit Skjold, saa Spydet traf det, og blev siddende deri. Kaare drejede Skjoldet saa rask, at Spydet blev brudt. Derpaa traf han sit Sværd, og hug til Modulf; denne hug imod, og Kaares Sværd traf hans paa Hjaltet, dette gik af og hen paa Modulfs Haandled, og rev Haanden af, saa den faldt tilligemed Sværdet. Kaares Sværd gik da ind i Siden paa Modulf, og ind imel-

lem Ribbenene, saa Modulf faldt, og var strax død. Grane Gunnarsen greb et Spyd, og kastede det mod Kaare; men denne stjød sit Skjold ned, saa det stod fast i Jorden, greb med den venstre Haand Spydet i Luften, kastede det tilbage mod Grane, og tog strax sit Skjold med den venstre Haand. Grane havde sit Skjold for sig. Spydet traf det, gik strax igjennem, og kom i Laaret paa Grane nedenfor Smaatarmene, gik der igjennem, og saa i Jorden, saa han kom ikke af Spydet, førend hans Kamerader hjalp ham af med det, og i en lille Dal dækkede ham med Skjolde. Nu sprang der en Mand frem, og vilde hugge Foden fra Kaare, og kom paa Siden af ham; men Bjørn hug Haanden af Manden, og sprang igjen bag ved Kaare, saa de fik ingen Skade tilføjet ham. Kaare svang nu sit Sværd mod Manden, og hug ham isønder i Midie. Da løb Lambe Sigfussen mod Kaare, og hug til ham med sit Sværd; men Kaare drejede sit Skjold paa skraa, saa Hugget bed ikke derpaa, og satte ham derpaa sit Sværd i Livet nedenfor Brystet, saa det gik ud imellem Skuldrene. Det blev hans Bane. Da løb Thorsten Geirleifsen mod Kaare, og vilde komme ham paa Siden; men Kaare fik Øje paa ham, og slog til ham med sit Sværd tværs over Skuldrene, saa at Manden blev kløvet. Strax derpaa gav han nok en Mand Banehug, nemlig Gunnar fra Skaal, en god Bonde. Bjørn havde saaret tre Mænd, som vilde anfalde Kaare; men var dog aldrig kommen saa langt frem, at han var udsat for nogen Fare. Han blev heller ikke saaret, hverken han eller Kaare i dette Vaabenmøde; men alle de, som undkom, vare saarede.

De løb da hen til deres Heste, og sprængte ud til Skaptaa alt hvad de kunde; og vare saa rædde, at de ingensteds kom til nogen af Gaardene, og torde ingensteds fortælle hvad

der var skeet. Kaare og Bjørn raabte efter dem, da de sprængte bort. De rede øster til Skogahverve, og standsede ikke før de kom til Svinefjeld. Flose var ikke hjemme, da de kom der; derfor blev der ikke søgt efter Drabsmændene derfra, men alle fandt deres Færd særdeles vanærende.

Kaare red til Skaal, og tillyste disse Drab som sine, og bekjendtgjorde der Husbondens Død, samt fem andres, og Granes Saar; og sagde, det var bedst, de bragte ham til Hus, hvis han skulde leve. Bjørn sagde, at han nænte ikke at dræbe ham, skjøndt han havde vel fortjent det; men de, som svarede, sagde, at faa raadnede for hans Haand. Da stod det dog til ham, sagde Bjørn, at lade saa mange af Mændene fra Sida raadne, som han vilde. Det vilde være Skade, mente de andre. Kaare og Bjørn rede nu bort.

151. End om Kaare og Bjørn.

Kaare spurgte Bjørn: „Hvad skal vi nu gjøre? Lad mig nu see, hvor kløgtig du er." Bjørn svarede: „Mener du da at det gjælder om, at vi vise al vor Kløgt?" „Ja uden Tvivl," sagde Kaare. „Da er der ikke stort at betænke sig paa," sagde Bjørn, „vi skal narre dem alle som nogle Thusser[1]. Vi skal lade som vi vilde ride nord over Fjeldet, men saasnart der kommer en Høj imellem os, skal vi dreje langs ned med Skaptaa, og skjæle os et Sted der, hvor det tykkes os bedst, medens de ere ivrigst isærd med at lede, hvis de ride efter os." Kaare sagde: „Ja, saa ville vi gjøre; thi det havde jeg allerede betænkt." „Nu, der kan du see," sagde Bjørn, „at jeg ikke er tabt bag af en Vogn, og min Kløgt er lige saa stor som min Tapperhed." De rede nu ned, som de havde bestemt, langsmed Skaptaa, og der hvor Aaen deler sig mod Øst og Sydøst, fulgte de det midterste Løb, og standsede ikke, før de

[1]) Jætter, der just ikke vare bekjendte som kløgtige Væsener.

kom til Medalland, og til den Mose, som hedder Kringlemyr, som er helt omgiven af forbrændte Klipper. Kaare sagde da til Bjørn, at han skulde passe deres Heste, og holde Vagt, „thi jeg er søvnig," sagde han. Bjørn passede Hestene, men Kaare lagde sig ned, og sov en meget kort Stund, da Bjørn vakte ham. Han havde da ledt Hestene sammen, saa de vare der hos dem. Bjørn sagde da til Kaare: „Du trænger dog meget til mig; enhver anden vilde have løbet sin Vej fra dig, naar han ikke var saa modig som jeg; thi nu kommer dine Fjender ridende efter dig, og du maa berede dig til at tage imod dem." Kaare gik da hen under en fremragende Fjeldklint. Bjørn sagde: „Hvor skal jeg nu staa?" Kaare svarede: „Der er to Kaar forhaanden: enten at du stiller dig bag ved mig, og har Skjoldet at dække dig med, hvis det kan være dig til noget Gavn, eller at du sætter dig paa din Hest, og rider bort alt hvad du kan." „Det vil jeg ikke," sagde Bjørn, „og det af adskillige Grunde: for det første kunde maaskee nogle kaade Tunger falde paa at sige, at jeg løber fra dig af Modløshed, hvis jeg rider bort, og for det andet, saa veed jeg, hvilken Fangst jeg vilde være for dem, saa de vil sætte efter mig, to eller tre, saa bliver jeg dig dog ikke til nogen Gavn eller Hjælp. Jeg vil heller staa hos dig, og værge mig saa længe det er mig beskjæret."

Det varede nu ikke ret længe, førend der bleve drevne Lastheste frem over Mosen, og der vare tre Mand med dem. Kaare sagde: „De see os ikke." „Saa lad dem kun ride forbi," sagde Bjørn. Derpaa rede de forbi, men strax efter kom sex andre ridende, og de sprang alle paa een Gang af Hestene, og vendte sig mod Kaare og Bjørn. Først løb Glum Hildersen imod dem, og stak med sit Spyd efter Kaare; men Kaare drejede sig om paa Hælen, saa Glum ramte ham ikke, og

Stikket traf i Bjerget, Bjørn saae det, og hug strax Spydet af Skaftet for Glum. Kaare hug til Glum, i det han stillede sig paa skraa, og Sværdet traf ham paa Laaret, og tog Benet af. Glum døde strax. Da løb Thorbrandssønnerne, Vebrand og Asbrand, imod Kaare; men denne vendte sig mod Vebrand, og stak Sværdet igjennem ham, og hug derpaa begge Fødder fra Asbrand. I det samme bleve baade Kaare og Bjørn saarede. Da løb Ketil fra Mørk mod Kaare, og stak efter ham med sit Spyd, men Kaare sprang i Veiret, saa Spydet kom i Jorden; derpaa sprang han paa Spydskaftet, og brød det itu. Kaare greb derpaa Ketil, og Bjørn løb til, og vilde dræbe ham; men Kaare sagde: „Lad være! jeg vil give Ketil Fred; og om end saa skeer, at jeg faar hans Liv i min Magt, skal jeg dog aldrig dræbe ham." Ketil svarede ikke, men red bort efter sine Kammerader, og sagde dem, der ikke før vidste det, hvad der var skeet. De sagde det igjen til Herredsmændene, og Herredsmændene gjorde strax et stort Hærløb. De fore langs med alle Floderne, og saa langt nord paa Fjeldet, at de vare i tre Dage ifærd med at lede. Derpaa vendte de tilbage til deres Boliger. Men Ketil og hans Medfølgere rede øster til Svinefjeld, og fortalte der hvad der var skeet. Flose sagde ikke meget om deres Færd, men ytrede, at det var uvist, om det vilde blive derved. „Ingen Mand af dem, der nu ere paa Island," sagde han, „kan lignes med Kaare."

152. Om Kaare og Bjørn og Thorgeir.

Nu er at fortælle om Bjørn og Kaare, at de rede hen paa Sand, og ledte deres Heste under en Havrebakke[1], og skare Havre af til dem, at de ikke skulde dø af Sult. Kaare vidste saa godt at træffe det Rette, at han red bort strax da de andre

[1]) En Bakke, hvor der vorte vild Havre.

hørte op med at søge efter dem. Han red om Natten op igjennem Herredet, og saa paa Fjeldet, og saa den samme Vej som de andre havde redet østerpaa; og de standsede ikke, før de kom til Bjørns Gaard Midmørk.

Bjørn sagde da til Kaare: „Nu skal du rose mig meget for min Kone, thi hun vil ikke tro et Ord af hvad jeg siger, men det ligger der mig stor Magt paa, og løn mig nu godt for det gode Følgeskab, jeg har viist dig." „Det skal jeg," sagde Kaare. Derpaa rede de hen til Gaarden. Husfruen spurgte dem, hvorledes det var gaaet, og modtog dem vel. Bjørn svarede: „Det seer endnu værre ud end før, Moer!" Hun svarede saa godt som ikke, men smilede, og sagde derpaa til Kaare: „Hvorledes stod Bjørn dig bi, Kaare?" Han svarede: „Bar er broderløs Bag; han stod mig godt bi; han gav tre Mænd Saar, og er desuden selv saaret, og han viste mig al den Hjælp, det var ham muligt." De vare der tre Nætter.

Derpaa rede de til Thorgeir, og fortalte ham i Enrum hvad der var skeet; thi det var endnu ikke spurgtes derhen. Thorgeir takkede Kaare, og man kunde see, hvor meget det glædede ham. Han spurgte Kaare, om der var endnu mere tilbage, han agtede at øve? Kaare svarede: „Jeg vil dræbe Gunnar Lambesen og Kol Thorstensen, hvis jeg kan faa fat paa dem; saa have vi dræbt femten Mand med de fem, som vi to dræbte sammen. Men jeg vil nu bede dig om en Bøn," sagde han. Thorgeir svarede, at han vilde gjøre hvad han forlangte. „Jeg ønsker," sagde Kaare, „at du vil tage denne Mand, som hedder Bjørn, til dig, han har været med mig ved disse Drab, og at du vil skifte Bopæl med ham, og skaffe ham en Gaard i fuld Stand her hos dig, og holde din Haand saaledes over ham, at der ingen Hævn bliver øvet paa ham.

Og det kan du let gjøre, saadan en Høvding som du er.“ „Det skal ske,“ sagde Thorgeir. Han gav da Bjørn en fuld Gaard paa Asolfsskaale, og overtog selv hans Gaard i Mørk. Han flyttede ogsaa alt Bjørns Bo og Bohave til Asolfsskaale, og mæglede Forlig for Bjørn i alle Sager, og fik ham vel forligt med de andre. Og Bjørn bildte sig da endnu mere ind, end før.

Kaare red bort, og standsede ikke, før han kom vester til Tunge til Asgrim Ellidagrimsen, der tog overmaade vel imod ham. Kaare fortalte ham alle Tildragelser med de sidste Drab. Asgrim ytrede sin Tilfredshed, og spurgte, hvad Kaare nu havde for? Kaare svarede: „Jeg har i Sinde at fare udenlands efter dem, og pasſe dem op, og dræbe dem, hvis jeg kan faa fat paa dem.“ Asgrim sagde, at ingen lignede ham i Tapperhed. Der var han nogle Nætter. Derpaa red han til Gissur Hvide, der tog imod ham med begge Hænder. Han opholdt sig der i nogen Tid. Han sagde Gissur, at han vilde ride ned til Eyre. Gissur gav ham et godt Sværd ved Afskeden. Han red nu ned til Eyre, og fik sig der Skibsleilighed med Kolben Svarte, en Mand fra Orkenøerne og en gammel Ven af Kaare, en meget djærv og rask Mand. Han tog mod Kaare med begge Hænder, og sagde, at een Lod skulde ramme dem begge.

153. Floses Udenlandsreise.

Flose red nu øster til Hornafjord, og de fleste af hans Tingmænd fulgte med ham, og førte deres Varer derhen, samt hvad andet Gods og Reisesager de skulde have med sig. Derpaa gjorde de sig selv og Skibet færdige til Reisen. Flose blev nu ved Skibet til de vare færdige, og da der blev Bør, stak de i Søen. De havde en lang Overfart og haardt Veir, og fore da rent vild. Engang fik de tre store Styrtninger,

hvorfor Flose sagde, at de maatte være i Nærheden af Land, og at det var Brændinger. Det var stærk Taage, og Vejret tog til, saa det blev til et helt Uvejr; og førend de vidste deraf, bleve de en Nat kastede op paa Land. Folkene bleve bjærgede, men Skibet splittedes ad, og Godset kunde de ikke faa bjærget. Nu maatte de see at skaffe sig Varme. Men Dagen efter gik de op paa en Høide; da var det godt Vejr. Flose spurgte, om der var nogen, som kjendte dette Land? Der var to Mænd, som havde faret før, og svarede, at de kjendte det godt; at det var Hrossø, en af Orkenøerne. „Vi kunde da have truffet et bedre Landingssted," sagde Flose, „thi Njals Sønner, Grim og Helge, som jeg vog, vare Sigurd Jarl Hlødversens Hirdmænd." De saae sig da om efter et Skjulested, og bredte Mos over sig, og laa saaledes en Stund, men ikke længe, førend Flose sagde: „Lad os nu ikke blive her længer, saa at Indvaanerne blive det vaer." Derpaa stode de op, og overlagde hvad de skulde gjøre. Flose sagde da til sine Mænd: „Lader os alle give os i Jarlens Vold, thi der er ikke andet for; han har jo vort Liv i sin Magt, hvis han vil tage det." De gik da alle bort derfra. Flose sagde, at de skulde ikke tale til nogen om hvad der var forefaldet eller om deres Reise, førend han havde sagt det til Jarlen. De gik da, til de traf nogle Mænd, som viste dem til Gaarden.

De gik da ind for Jarlen, og Flose og alle de andre hilste ham. Jarlen spurgte hvad for Mænd de vare? Flose nævnte sit Navn, og sagde, fra hvilken Landstrækning af Island han var. Jarlen havde allerede spurgt Mordbranden, og kjendtes derfor strax ved Mændene. Han spurgte Flose: „Hvad siger du mig om min Hirdmand Helge Njalsen?" „Det," sagde Flose, „at jeg hug Hovedet af ham." Jarlen sagde: „Griber dem

alle!" Det skete. I det samme kom Thorsten, Siduhalls Søn, som var Sigurd Jarls Hirdmand. Flose var gift med hans Søster Stenvør. Da han nu saae, at Flose var Fange, gik han hen for Jarlen, og bød alt hvad han ejede og havde for Flose. Jarlen var længe meget vred; men omsider da gode Mænd gjorde Forestillinger tilligemed Thorsten, thi han var vel liidt, og mange forenede deres Bønner med hans, saa tog Jarlen dem til Naade, og gav Flose og dem alle Fred. Jarlen fulgte deri mægtige Mænds Skik, at Flose kom i den samme Tjeneste, som Helge Njalsen havde haft. Flose blev nu Sigurd Jarls Hirdmand, og satte sig snart i megen Yndest hos Jarlen.

154. Kaares Udenlandsrejse.

Kaare og Kolben Svarte løb ud fra Eyre en halv Maaned senere, end Flose var sejlet ud fra Hornafjord. De fik god Bør, og vare ikke længe ude. De kom i Land paa Fridarø[1], som ligger imellem Hjaltland og Orkenøerne. Her tog Kaare ind hos en Mand, der hed David den Hvide. Han fortalte Kaare alt hvad han havde faaet at vide om de andres Rejse; han var en stor Ven af Kaare, og denne blev hos ham om Vinteren. De indhentede nu Efterretninger om alt hvad der forefaldt paa Hrossø.

Sigurd Jarl bød sin Svoger Gille Jarl fra Sydernøerne til sig til Julen. Han var gift med Sigurd Jarls Søster Svanløg[2]. Da kom der ogsaa til Sigurd Jarl en Konge ved Navn Sigtryg fra Irland. Han var en Søn af Olaf Kvaran, men hans Moder hed Kormlød. Hun var overmaade

---

[1]) Nuværende Fairø, den smukke eller venlige Ø. Den nævnes ogsaa i Orkenøernes Saga, saavel som Havet, der efter den hed Fridarøfjord, hvilket i Hagen Hagensens Saga urigtig kaldes Tharøfjord (Þareyjarfjörðr isteden for Friþareyjarfjörðr). [2]) eller Karmløð eller Hvarfløð.

smuk, og skikkede sig meget vel i alt, hvor hun ikke havde sin egen Villie, men derimod hed det, at hun skikkede sig ilde med alt, hvor hun raadte sig selv. Brjan hed den Konge, som havde været gift med hende; nu vare de skilte ad. Han var en overmaade god Konge. Sine Landsforviste eftergav han den samme Forbrydelse tre Gange; men begik de den oftere, lod han dem dømme efter Loven. Deraf kan man noksom mærke, hvilken Konge han har været. Han havde sit Sæde i Kunjattaborg[1] paa Irland. Hans Broder Ulf Hræda[2] var en stor Kjæmpe og Kriger. Brjans Fostersøn hed Kerthjalfad, en Søn af den Konge Kylfe, som holdt mange Slag med Kong Brjan, og maatte flygte fra Landet for ham, og gik i Kloster. Men da Kong Brjan gjorde en Valfart til Rom, traf han Kong Kylfe, og de forligedes. Da tog Kong Brjan hans Søn Kerthjalfad til sig, og elskede ham mere, end sine egne Sønner. Han var voxen paa den Tid vi her tale om, og var en overmaade tapper Mand. Kong Brjans ældste Søn hed Dungad, den anden Margad, den tredie Takt; ham kalde vi Tann. Han var den yngste, men Kong Brjans ældre Sønner vare voxne og meget raske Mænd.

Kormlød var ikke Moder til Kong Brjans Børn; men efter deres Skilsmisse var hun bleven ham saa gram, at hun gjerne vilde have ham taget af Dage. Hun eggede meget sin Søn Sigtryg til at dræbe ham. Nu sendte hun ham til Sigurd Jarl, for at bede ham om Hjælp. Kong Sigtryg kom før Jul til Orkenøerne; der kom ogsaa Gille Jarl, som før blev skrevet. Mændene vare ordnede saaledes, at Kong

---

[1]) Borgen i Landskabet Connaught eller snarere Kjennachtabreg, en Landstrækning nordenfor Dublin, hvor der mulig har været en Borg.

[2]) Den Skrækkelige.

Sigtryg sad i Midten i Højsædet; og paa begge Sider af Kongen sade Jarlerne. Kong Sigtrygs og Gille Jarls Mænd sade indad, men udad fra Sigurd Jarl sade Flose og Thorsten, Siduhalls Søn; og hele Hallen var besat.

Kong Sigtryg og Gille Jarl vilde høre, hvorledes det var gaaet til ved Indebrændingen og hvad der efter den var forefaldet. Da blev Gunnar Lambesen valgt til at han skulde fortælle denne Tildragelse, og der blev sat en Stol til ham.

155. Gunnar Lambesens Drab.

Paa denne Tid kom Kaare og Kolben og David den Hvide til Hrossø, alle uventendes. De gik da strax op paa Land, og nogle faa Mænd vogtede Skibet. Kaare og hans Ledsagere gik strax hen til Jarlens Gaard, og kom til Hallen medens Drikkelaget varede. Det hændte sig saa, at da var Gunnar just ifærd med at fortælle om Indebrændingen, men de lyttede imidlertid til udenfor. Det var selve Juledag. Kong Sigtryg spurgte: „Hvorledes fandt Skarphedin sig i Brændingen?" „I Førstningen gik det længe godt," sagde Gunnar, „men tilsidst græd han." Og saaledes forvanskede han alle Tildragelserne, og løj meget. Det kunde Kaare ikke holde ud; han løb ind med draget Sværd, og kvad denne Vise:

Kjække Kjæmper rose
Nials Indebrændert.
Hørte de hvorlunde
tapre Mænd den hævned?
Fægted de med Brande,
vi med Sværd tilfulde
(raat Kjød gav vi Ravnen)
Daaden dem har lønnet.

Derpaa løb han ind igjennem Hallen, og hug Gunnar Lambe-

sen over Halsen, saa at Hovedet røg op paa Bordet foran Kongen og Jarlerne, og Bordene saavel som Jarlernes Klæder stode i eet Blod. Sigurd Jarl kjendte Manden, som havde begaaet Drabet, og sagde: „Griber Kaare og dræber ham!" Kaare havde været Sigurd Jarls Hirdmand, og var overmaade vennesæl; der stod heller ikke nogen op, skjøndt Jarlen befalede det. Kaare sagde: „Mange monne sige, Herre, at jeg har øvet denne Gjerning for eder, for at hævne eders Hirdmand." Flose sagde: „Kaare har ikke gjort det uden Grund; han har intet Forlig sluttet med os, og gjorde kun hvad han burde." Kaare gik bort, og ingen satte efter ham. Han gik ombord med sine Ledsagere; det var godt Vejr, og de sejlede til Katanæs, og fore op til Thrasvig til en anseelig Mand, der hed Skegge, og opholdt sig længe hos ham.

De paa Orkenøerne rensede Bordene, og bare den Døde ud. Det blev forkyndt Jarlen, at de andre vare sejlede til Skotland. Kong Sigtryg sagde: „Det var en drabelig Mand af sig, som saa rask udførte dette, uden at betænke sig." Sigurd Jarl svarede: „Der er ingen Mand Kaare lig i Hurtighed og Anfald." Flose gav sig nu til at fortælle om Indebrændingen; han gav hver sin Ret, og blev derfor troet.

Kong Sigtryg gav sig nu til at tale med Sigurd Jarl om sit Ærinde, og bad ham fare med sig til Slag mod Kong Brjan. Jarlen gjorde længe Vanskeligheder, men omsider lovede han det paa det Vilkaar, at han skulde have hans Moder tilægte, og blive Konge i Irland, hvis de fældte Kong Brjan. Alle raadte ham fra, at tage Del deri, men det nyttede ikke. De skiltes saaledes ad, at Sigurd Jarl lovede at deltage i Toget, men Sigtryg lovede ham derimod sin Moder og Kongedømmet. Det blev aftalt, at Sigurd Jarl skulde komme med hele sin Hær til Dublin paa Palmesøndag.

Kong Sigtryg drog da til Irland, og fortalte sin Moder Kormlød, at Jarlen havde givet sit Ord, og tillige, hvad han havde lovet ham derfor. Hun var tilfreds dermed, men sagde, at de skulde alligevel samle sig større Styrke. Sigtryg spurgte, hvor de skulde faa den fra? Hun svarede, at der laa to Vikinger ude paa Søen vestenfor Øen Man, og de havde tredive Skibe, og vare saa drabelige, at ingen kunde staa sig imod dem. „Den ene," sagde hun, „hedder Uspag, den anden Broder. Du skal fare hen og søge dem op, og ikke lade noget skorte, for at faa dem til at forene sig med dig, hvad de end fordre." Kong Sigtryg drog afsted, og ledte efter Vikingerne, og fandt dem udenfor Man. Kong Sigtryg kom strax frem med sit Ærinde, men Broder vægrede sig ganske, indtil Kong Sigtryg ogsaa lovede ham Kongedømmet og sin Moder; men det skulde holdes saa hemmeligt, at Sigurd Jarl ikke fik det at vide. Han skulde ogsaa komme til Dublin paa Palmesøndag.

Kong Sigtryg tog hjem til sin Moder, og fortalte, hvorledes det var gaaet. Derefter talte Uspag og Broder sammen. Broder fortalte ham alt hvad Sigtryg og han havde talt sammen, og bad ham tage med til Slaget mod Kong Brjan, og sagde, at det var ham om at gjøre. Uspag svarede, at han ikke vilde stride mod saa god en Konge. De bleve begge vrede, og delte strax deres Flaade. Uspag havde ti Skibe, men Broder tyve. Uspag var en Hedning og en meget forstandig Mand. Han lagde sine Skibe ind i Sundet, men Broder laa udenfor. Broder havde været Kristen, og var viet til Messedegn; men han havde kastet sin Tro og var bleven en Gudniding[1], og dyrkede nu hedenske Skytsaander, og var en overmaade stor Troldmand. Han havde en Rust-

[1]) Apostat.

ning, som Jern ikke bede paa. Han var baade stor og stærk, og havde saa langt Haar, at han stak det under sit Belte; det var sort.

156. Om Under.

Det hændte sig en Nat, at der kom et stort Gny over Broder og hans Mænd, saa at de alle vaagnede, og sprang op, og fore i deres Klæder. Derhos regnede der sydende Blod paa dem. De dækkede sig med Skjoldene, men desuagtet bleve mange forbrændte. Dette Under varede lige til Dag, og der var død en Mand paa hvert Skib. De sov saa om Dagen. Næste Nat skete der atter et Gny, og de sprang atter op alle. Da rendte Sværdene ud af deres Skeder, og Øxer og Spyd fløj op i Vejret og stredes, og Vaabnene anfaldt dem saa fast, at de maatte dække sig; alligevel bleve mange saarede, og der døde en Mand paa hvert Skib. Dette Under varede lige til Dag; og de sov atter om Dagen efter. Den tredie Nat kom et Gny paa samme Maade. Nu fløj der Ravne imod dem, og dem syntes de havde Næb og Kløer af Jern, og Ravnene anfaldt dem saa fast, at de maatte værge sig med deres Sværd og dække sig med Skjoldene. Det blev atter ved til Dag, og der var atter død en Mand paa hvert Skib. De sov da igjen først; men da Broder vaagnede, drog han med Møje sin Aande, og bad sine Mænd strax at sætte Baaden ud. „Thi jeg vil hen til Uspag," sagde han. Han steg da i Baaden, og nogle Mænd med ham; og da han traf Uspag, fortalte han ham alle de Under, der havde baarets dem for, og bad ham forklare sig, hvad det skulde betyde. Uspag vilde ikke sige ham det, førend han tilsagde ham Fred, og det gjorde Broder, men Uspag trak det dog ud til Natten[1]. Da sagde Uspag: „At der regnede

[1] Thi Broder begik aldrig Drab om Natten, tilføjer et Haandskrift.

Blod paa eder, det betyder, at I skal udgyde mangen Mands Blod, baade eders eget og andres; men at I tillige hørte et stort Gny, bebuder eder, at I skal tage Afsked med Verden og at I alle bradt ville dø. At Vaabnene anfaldt eder, det maa være Varsel for Slag; men Ravnene, som anfaldt eder, det betyder de Djævle, I tro paa, og som vil føre eder alle til Helvedes Pine." Broder blev da saa vred, at han ikke kunde svare, men foer strax tilbage til sine Mænd, lod Skibene lægge ved Siden af hinanden tværs over Sundet, og Tovene fæste paa Land, og agtede at dræbe dem alle om Morgenen efter. Ufpag saae hele deres Anslag. Da lovede han at antage Troen og fare til Kong Brjan og følge ham til sin Dødsdag. Han greb da til det Raad, at lade det ene Skib følge efter det andet, at stage dem frem langsmed Landet, og lod Broders Tov hugge over. Deres Skibe gave sig da til at støde sammen, men Folkene vare faldne i Søvn. Ufpag og hans Mænd sejlede da ud af Fjorden, og saa til Irland, og de kom til Kunjattaborg. Ufpag fortalte da Kong Brjan alt hvad han havde faaet at vide, lod sig døbe, og blev Kongens Mand. Derpaa lod Kong Brjan samle Folk over sit hele Rige, og hele Hæren skulde være samlet ved Dublin i Palmeugen.

157. Brjans=Slaget.

Sigurd Jarl Hlødversen gjorde sig rede til at drage fra Orkenøerne. Flose tilbød at tage med ham; men Jarlen afslog det, da han havde sin Valfart at gjøre; da tilbød Flose femten af sine Mænd til Toget, og det modtog Jarlen. Flose selv tog derimod med Gille Jarl til Sydersøerne. Siduhalls Søn Thorsten drog med Sigurd Jarl; ligesaa Rafn

saa at Ufpag derved var sikker, om end Broder skulde blive forbitret over hans Udvydning.

den Røde og Erling fra Strømø. Jarlen vilde ikke have at Harek skulde følge med, men lovede derimod at bringe ham først Tidende om hvad der skete.

Jarlen kom med hele sin Hær paa Palmesøndag til Dublin. Broder var ogsaa kommen med hele sin Hær. Broder lod udforske paa hedensk Vis, hvorledes Slaget vilde falde ud, og Gudesvaret lød, at hvis man stred om Fredagen[1], saa vilde Kong Brjan falde, men faa Sejer; hvis man derimod stred før, saa vilde alle de falde, som vare imod ham. Da sagde Broder, at man ikke skulde stride førend om Fredagen. Om Torsdagen kom en Mand ridende hen til Kormlød og hendes Folk paa en abildgraa Hest, og med en Paalstav i Haanden. Han talte længe med dem.

Kong Brjan kom med hele sin Hær til Borgen. Om Fredagen drog Hæren ud af Borgen, og de fylkede paa begge Sider. Broder var paa den ene Fløj af Fylkingen, Kong Sigtryg paa den anden, men Sigurd Jarl var midt i Hæren. Hvad Kong Brjan angaar, saa vilde han ikke stride om Fredagen, men der blev dannet en Skjoldborg om ham, og foran den fylkedes Hæren. Ulf Hræda var i den Fløj af Fylkingen, som stod lige over for Broder; men paa den anden Fløj var Uspag og hans Sønner, der hvor Sigtryg stod lige over for. I Midten af Fylkingen var Kerthjalfad, og foran ham blevne Bannerne baarne.

Fylkingerne rykkede nu imod hinanden, og der blev en meget haard Kamp. Broder gik igjennem deres Hær, og fældte alle dem, som fremmest vare, men paa ham bede ikke Jern. Ulf Hræda vendte sig da imod ham, og stak tre Gange med sit Spyd til ham saa fast, at Broder faldt hver Gang, og det var nærved, han ikke var kommen paa Benene, men

[1]) Langfredag.

da han var kommen op, flygtede han, og løb strax hen i Skoven. Sigurd-Jarl havde en haard Dyst med Kerthjalfad. Kerthjalfad gik saa fast frem, at han fældte alle dem, som fremmest vare, brød Sigurd Jarls Fylking lige til Bannerne, og dræbte Bannerdrageren. Han fik da en anden Mand til at bære Banneret, og der blev end en haard Kamp. Kerthjalfad gav strax Bannerdrageren Banehug, og saa den ene efter den anden af dem, der vare i Nærheden. Sigurd Jarl satte da Thorsten, Siduhalls Søn, til at bære Banneret. Thorsten vilde tage det op, men da sagde Amunde den Hvide: „Bær du ikke Banneret, thi alle de blive dræbte, som bære det." „Rafn hin Røde!" sagde Jarlen, „bær du Banneret!" Rafn svarede: „Bær du selv dit Djævelskab!" Jarlen sagde: „Saa er det bedst, at Mand og Mærke[1] følges ad," hvorpaa han tog Banneret af Stangen, og stak det imellem sine Klæder.

Kort efter blev Amunde den Hvide fældet. Da blev Jarlen ogsaa gjennemboret af et Spyd. Ufpag havde gaaet igjennem hele den Fløj af Fylkingen; han var bleven stærkt saaret, og havde mistet begge sine Sønner, forend Kong Sigtryg flygtede for ham. Da gav hele Hæren sig paa Flugt. Siduhalls Søn Thorsten blev staaende, da de andre flygtede, og bandt sin Skotvinge. Da spurgte Kerthjalfad ham, hvorfor han ikke rendte ligesom de andre? „Fordi," svarede Thorsten, „jeg tager ikke hjem i Aften[2], da jeg har hjemme ude paa Island." Kerthjalfad gav ham Fred.

Rafn den Røde var dreven ud i en Aa; ham syntes, at han der nede i den saae Helvedes Piner, og at Djævlene vilde trække ham ned til sig. Han sagde da: „Din Hund,

[1]) Karl og Klud. [2]) ell. jeg naar dog ikke hjem i Aften.

Peder Apostel! har løbet til Rom to Gange, og vilde gjerne løbe den tredie Gang, hvis du vilde tillade det!" Da lode Djævlene ham være, og han kom lykkelig over Aaen.

Broder saae nu, at Brjans Hær satte efter de Flygtende, og at der var ringe Mandskab ved Skjoldborgen; han løb da ud af Skoven, brød igjennem Skjoldborgen, og hug til Kongen. Svenden Takt rakte sin Haand op, og Hugget tog Haanden af ham og Hovedet af Kongen. Men Kongens Blod kom paa Svendens saarede Stump, og den lægedes strax. Broder raabte da højt: „Mand kan nu Mand forkynde, at Broder har fældet Brjan." Man løb da efter dem, som forfulgte de Flygtende, og forkyndte Kong Brjans Fald. De vendte da strax tilbage, Ulf Hræda og Kerthjalfad, sloge Kreds om Broder og hans Mænd, og klemte dem inde med Bjælker, saa at Broder blev taget til Fange. Ulf Hræda ristede Livet op paa ham, og ledte ham om en Eg, og drog saaledes Tarmene ud af ham; og han døde ikke, førend alle vare uddragne. Alle Broders Mænd bleve dræbte. Derpaa toge de Kong Brjans Lig, og stædte det til Jorden. Kongens Hoved var groet fast til Kroppen. Femten af Brandstifterne faldt i Brjans-Slaget. Der faldt ogsaa Gudmund den Mægtiges Søn Haldor og Erling fra Strømø.

Langfredag tildrog det sig paa Katanæs, at en Mand, der hed Darrad, gik ud. Han saae, at der rede Tolv sammen hen til en Dynge[1], og forsvandt der. Han gik hen til Dyngen, saae igjennem en Glug, som var derpaa, og saae, at der vare Kvinder derinde, og de havde opført en Væv. Mandshoveder brugtes for Vægter, og Mandstarme for Islæt og Garn[2], Sværd brugtes for Slagbord, Pil

---

[1]) Høj. [2]) Rendegarn.

for Væver=Ske[1]. Kvinderne kvade disse Viser; men han hørte til (eller lærte dem).

---

[1]) For at gjøre dette og den følgende Sang mere forstaaeligt, bemærkes Følgende: Den islandske Væv, der, efter en anden Saga, ogsaa brugtes i Danmark, og af hvilken man finder en Afbildning i Olavii oeconomiske Reise gjennem Island, 2 D. S. 630, var ikke, som vor, liggende, men hængende. Øverst under Loftet var den befæstet til to Bjælker, fra hvilke Rendegarnet hang ned, Traad ved Siden af Traad imellem to lodret staaende Stænger. I disse var der øverst befæstet en Bom (kaldet rifr), der kunde drejes omkring, og naar denne drejedes om, viklede det færdig vævede Tøj sig omkring den. Denne Ombrejning skete naturligvis efterhaanden, som et Stykke var færdigt, i det Islætten var slaaet ind i Rendegarnet, og derefter slaaet tæt sammen med Slagbordet; hvorpaa Væoningen atter blev fortsat nedad paa ny. Til at bringe Islætten ind i Væven eller Rendegarnet brugtes den saakaldte Vinde (vinda), den opvundne Islætsdukke, som blev stukken eller ført igjennem Væven med Haanden; denne Vinde svarer da til det vi nu kalde Skytten (eller Skyttelen), hvori Spolen ligger med den opvundne Islæt. For at føre Islætten hen paa sit rette Sted i Rendegarnet eller for at lette Brugen af Vinden, havde man en i begge Ender tilspidset halvmaaneformig Pind af Ben eller sejgt Træ; den kaldtes hræll, og er her oversat ved Ske, Væver=Ske, fordi jeg ikke vidste at give den noget mere passende Navn. En saadan Væver=Ske, som vor, kjendte de Gamle ikke. Det synes, som man, naar Skytten var slaaet ind i Rendegarnet, benyttede dette Redskab til at bane Vej for Islætten, i det man stak Pinden ind i Rendegarnet, og efterhaanden løftede en Del deraf op, for at bane Islætten Vejen. Heraf sees ogsaa, hvor langsomt Arbejdet maa have gaaet for sig. For at slaa Islætten tæt sammen, brugte man et Redskab, kaldet skeið, (oprindelig det Ord, hvoraf Ske eller Skede er kommet), der sædvanlig var af Hvalfiskeben, og havde et Haandfang, men for Resten saae ud som et kort but Sværd; jeg har med andre kaldt det Slagbord, da dette Ord udtrykker dets Bestemmelse. Længer nede, omtrent paa Midten af Rendegarnet vare andre Redskaber anbragte, som tjente til vexelvis at spænde Væven op og ned, nemlig tre runde Stænger og mere deslige, som gik tværs igjennem Rendegarnet. Nederst var endelig Rendegarnet

Vide, for Valfald[1]
Varsel, er udspændt
Væverbom=Skyen[2],
Blod den regner.
Varsel for Spydkast
Mandkjøns=Væven
graa er udslagen,
som vi Veninder
skulle med røden
Islæt fylde.

Dragen er Væven
af Mandstarme,
og haardt udspændt
med Mandshoveder.
Blodstænkte Spyd
ere til Skafter,
Spole er Jern,

---

samlet i Bundter, og i Enden af dem hang Vægter eller Lodder, som tjente til at holde det Hele udspændt. Saaledes at udspænde Rendegarnet kaldtes at kljaa (kljá), og de paahængte Vægter, der sædvanlig vare rundagtige Stene, kaldtes Kljaastene (kljásteinar), uden hvilke Garnet ej kunde holde sig stift. Isteden for disse brugtes ved denne Væv Mandshoveder; isteden for baade Rendegarn og Islæt Mandstarme; isteden for Slagbord Sværd, isteden for den saakaldte hræll en Pil; hvilket alt viser, at disse Dele ere passende valgte til at erstatte de sædvanlige Væverredskaber.

[1]) Valens eller de Slagnes Fald. Maaskee det kunde være passende her at bemærke, at det er en ganske falsk Brug vore Digtere gjøre af dette Ord, Valen, naar de f. Ex. tale om at stride paa Valen; Valen er nemlig ikke Valpladsen, men Valget, de Udvalgte, de i Slaget Faldne, og at stride paa dem, er dog ikke det man vil sige. [2]) Det nedhængende Rendegarn, der lignes ved en blodig Sky, hvoraf der regner Blod.

Skeder Pile,
og Sejersvæven
med Sværd vi slaa.

Hilde gaar at væve
og Hjorthrimul,
Sangrid og Svipul[1]
med dragne Sværd.
Skaft skal gniste,
Skjold skal briste,
og Hjelmvaanden
Brynie ramme.

Lad os vinde[2], lad os vinde
Darrads-Væven,
som hin unge Konge
for skal have.
Frem lad os gange
og i Fylking fare,
der hvor vore Venner
Vaaben skifte.

Lad os vinde, lad os vinde
Darrads-Væven,
og Konningen
siden følge.
Blodige Skjolde
Kjæmper skue,

---

1) Navne paa Valkyrier. 2) Dette Udtryk betegner, efter hvad nys er bemærket, at slaa Islætten i, og derved at fylde eller fuldende Væven.

naar Gunn og Gøndul[1]
Kongen følge.

Lad os vinde, lad os vinde
Darrads-Væven,
der hvor de Kjækkes
Værger fare.
Lader os ikke
Liv her spare;
Lov har Valkyrier
Val at kaare.

De Folk skulle
for Lande raade,
som Udskager[2]
før bebygte.
Mægtige Konning
skal Døden finde,
og for Odde
Jarlmanden segne.

Bitter Sorrig
skal Irer ramme,
som Mænd aldrig
skal gaa af Minde.
Nu er Væven vævet,
Marken blodig,
trindt om Land farer
Ledingshæren.

---

1) Navne paa Valkyrier. 2) Udgaaende Skager, Landstrækninger, som strakte sig ud i Havet; vi have Ordet i Skagen i Jylland.

Nu er rædeligt
rundt at skue,
nu da blodig Sky
svæver paa Himlen;
Luften af Folke-
blod skal farves,
naar vor Spaadom
opfyldt vorder.

Vel vi kvæde
om Konning unge
Sejerssangen,
sjunge den glade!
Han, som hører,
han den nœmme!
og Spydsangen
for Folk han sjunge!

Nu lad os ride!
Ud vi fare
med dragne Sværd!
Flux bort heden!

Nu reve de Væven ned og isønder, og hver beholdt hvad hun havde i Haanden. Darrad gik bort fra Gluggen og hjem; men Kvinderne stege paa deres Heste, og rede sex i Sønder og sex i Nord.

Et lignende Syn havde Brand Gneistesen paa Færøerne. Paa Svinefjeld paa Island faldt der paa Langfredag Blod ned paa Præstens Messehagel, saa han maatte tage den af. Paa Thvætaa syntes Præsten paa Langfredag at der var et Havsvælg ved Alteret, og saae deri gruelige Skikkelser, saa

han længe ikke kunde synge Messe. Paa Orkenøerne skete det Varsel, at Harek tyktes at see Sigurd Jarl tilligemed nogle Mænd. Han tog da sin Hest, og red Jarlen imøde. Man saae, hvorledes de traf hinanden, og rede hen under en Høj; men man saae dem aldrig siden, og der fandtes ikke det ringeste Spor af Harek. Gille Jarl paa Syderøerne drømte, at der kom en Mand til ham, som kaldte sig Herfinn, og sagde, han var kommen fra Irland. Jarlen tyktes, at han spurgte ham om Tidende derfra, og Manden kvad denne Vise:

Der jeg var, hvor Kjæmper strede,
Sværdet klang paa Irlands Kyst,
Skjolde mødtes, mægtig Malmen
dundrede i Hjelmes Døn;
skarp og heftig Striden raste,
Sigurd faldt i vældig Dyst;
mange Vunder blødte, førend
Brian faldt, og Seier vandt.

Flose og Jarlen talte meget om denne Drøm. En Uge efter kom Rafn den Røde, og bragte dem hele Tidenden om Brjans-Slaget, Kongens Fald, og Sigurds og Broders og alle Vikingernes. Flose sagde: „Hvad Efterretning bringer du mig om mine Mænd?“ „De faldt alle,“ sagde Rafn, „men din Maag Thorsten tog Fred af Kerthjalfad, og er nu hos ham.“ Flose sagde til Jarlen, at han vilde drage bort, thi han havde en Valfart at fuldføre. Jarlen bad ham reise som han selv vilde, gav ham et Skib samt hvad han behøvede og meget Sølv. De sejlede da til Bretland, og tøvede der nogen Tid.

158. Kol Thorstensens Drab.

Kaare Sølmundsen sagde til Skegge Bonde, at han ønskede,

han vilde lade ham faa et Skib. Skegge gav ham et fuldkommen udrustet Langskib, som Kaare, David den Hvide og Kolben den Svarte gik ombord paa, og de sejlede nu sønder igjennem Skotlandsfjordene. Der traf de nogle Mænd fra Sydersøerne, som fortalte Kaare hvad der var forefaldet paa Irland, samt at Flose og hans Mænd vare tagne til Bretland. Men da Kaare spurgte dette, sagde han til sine Ledsagere, at han vilde styre til Bretland, for at træffe Flose og hans Mænd. Han bad da dem at opgive hans Følgeskab, som det tyktes bedre, og sagde, at han vilde ikke lægge Skjul paa, at han troede endnu ikke at have faaet sin Harm hævnet paa dem. Alle foretrak at følge med ham. Han sejlede da sønder til Bretland, og de lagde der ind i en Lønvig.

Samme Morgen gik Kol Thorstensen til Borgen, for at kjøbe Sølv. Han var den af Brandstifterne, der havde brugt de største Hadingsord. Kol havde talt meget med en mægtig Frue, og det var næsten klappet og klart, at han skulde have hende og bosætte sig der. Denne samme Morgen gik Kaare ogsaa ind i Borgen. Han kom derhen hvor Kol talte Sølvet. Kaare kjendte ham, og løb imod ham med draget Sværd, og hug ham over Halsen; men han talte Sølvet, og Hovedet nævnede endnu ti, da det røg af Kroppen. Kaare sagde: „Siger til Flose, at Kaare Sølmundsen har dræbt Kol Thorstensen; jeg tillyser dette Drab som øvet af mig.“ Derpaa gik Kaare til sit Skib, og fortalte sine Ledsagere Drabet.

Derpaa sejlede de nordpaa til Beruvig[1], og satte deres

[1]) Navnet Beruvig, der oftere forekommer, betegner ellers nuværende Berwick paa den østlige Side af Skotland, nordenfor Floden Tveed; men dette passer ej her med Sammenhængen, da Kaare kom fra Bretland eller Wales. Formodentlig menes der da her en Vig ved Cap Burrow i Wigton Shire; thi nordenfor dette Forbjerg ligger Flækken Whitehorn,

Skib op, droge op til Hvidborg i Skotland, og vare hos Melkolf Jarl den Vinter.

Da Flose erfarede Kols Drab, lod han ham stæde til Jorde, og gav mange Penge til hans Lejersted. Mod Kaare ytrede han aldrig noget ondt Ord. Han drog derfra sønder over Havet, tiltraadte sin Valfart, og vandrede paa sin Fod til han kom til Rom; der nød han en saadan Hæder, at han fik Afløsning af selve Paven, og gav mange Penge derfor. Saa vendte han tilbage ad den østre Vej[1], opholdt sig rundt om i Borgene, og gjæstede hos mægtige Mænd, af hvilke han nød megen Hæder. Han var i Norge Vinteren efter, og var hos Erik Jarl til sin Hjemfart; han gav ham en stor Del Mel, og mange andre Mænd viste ham megen Opmærksomhed. Han sejlede nu ud til Island, kom til Hornafjord, og drog saa hjem til Svinefjeld. Han havde da opfyldt alle Forpligtelser ved sit Forlig, baade med sin Udenlandsreise og Pengeboder.

159. Om Flose og Kaare.

Nu er at fortælle om Kaare, at han Sommeren efter drog til sit Skib, og sejlede sønder over Havet, og tiltraadte sin Valfart i Nordmandiet, og fuldendte den, og fik Afløsning. Han drog tilbage igjen ad den vestre Vej, og tog sit Skib i Nordmandiet, og sejlede nord over Havet til Dover i England. Derfra sejlede han vester forbi Bretland, saa nordpaa over Skotlandsfjordene, og standsede ikke sin Reise, før han kom til Thrasvig paa Katanæs til Skegge Bonde. Der overgav han Kolben og David Byrdingen[2], og Kolben sejlede paa dette Skib til Norge, men David blev tilbage paa Fridarø.

---

forhen kaldet Candida casa, der maa være den Borg, som strax efter kaldes Hvidborg eller Hvitsborg.

[1]) Fra Italien igjennem Helvetien og Tydskland. See herom min Haandbog i den gammelnordiske Geografi, 1 D. S. 92 fgg. [2]) Skibet.

Kaare opholdt sig denne Vinter paa Katanæs; samme Vinter døde hans Kone paa Island. Om Sommeren efter gjorde han sig rede, for at drage til Island. Skegge gav ham en Byrding; de vare atten Mand derpaa, bleve temmelig silde færdige, men stak dog i Søen. De havde en lang Overfart, men omsider naaede de Ingolfshøvde; der blev Skibet sønderslaget, men Mandskabet blev bjærget.

Der opkom ogsaa et stærkt Uvejr, og de spurgte Kaare, hvad de nu skulde gjøre? men han fandt det bedst, at tage til Svinefjeld, og prøve Floses Dannisħed. De gik nu under Uvejret hen til Svinefjeld. Flose var i Stuen; han kjendte Kaare, da han kom ind i Stuen, og sprang strax op, for at tage imod ham, og kyssede ham, og satte ham i Højsædet hos sig. Han tilbød Kaare at blive der om Vinteren; Kaare modtog Tilbudet. De forligtes da aldeles, og Flose gav Kaare sin Broderdatter Hildigunne tilægte, som før havde været gift med Høskuld Hvidenæsgode. De boede da først paa Gaarden Breidaa.

Man fortæller, at det blev Floses Endeligt, at han vilde drage udenlands, da han var bleven gammel, for at hente sig Hustømmer. Han var den Vinter i Norge; men om Sommeren blev han silde færdig, og man talte om, at hans Skib var slet. Flose sagde, at det var godt nok for en gammel Mand, der snart skulde dø, ladede Skibet, og sejlede ud; men det Skib har man aldrig spurgt noget til siden.

Disse Børn havde Kaare Sølmundsen med Helge Njalsdatter: Thorgerde og Ragneide, Valgerde og Thord, som indebrændte. Hildigunnes og Kaares Børn vare: Starkad og Thord og Flose. Brand-Floses Søn var Kolben, som har været en af de berømteste Mænd i denne Slægt. Og her slutte vi Fortællingen om Brand-Njal.

Anmærkninger.

Faa eller ingen Sagaer kunne efter alle Kjenderes Dom sammenlignes med nærværende. I Indhold og Fremstilling overgaar den næsten alt hvad vi kjende fra Norden; og betænker man, at denne Fremstilling for henimod syv hundrede Aar siden er skreven paa en fjern Ø højt imod Nord, kan dens Fuldendthed med al Ret tildrage sig vor Beundring. „Ingen anden Saga giver et mere træffende Maleri af hin Tidsalders hele Liv, ingen fremstiller omstændeligere hele Rettergangens Form.“ Den river os aldeles ud af vort sædvanlige, nær havde jeg sagt trivielle, daglige Liv, hvor det regnes for den højeste Lykke, hver Nat at kunne gaa rolig i sin Seng, og fører os tilbage til hin Oldtidens Vildhed, hvor Død og Drab hørte til Dagens Orden, hvor ingen, naar han om Morgenen stod op fra sit Leje og gik udenfor sin Dør, kunde være sikker for at træffe sin Fjende og at dø for hans Haand, hvor han derfor, naar han i den allerfredeligste Forretning, for at saa, gik ud paa sin Mark, tog Kornet, der skulde saas, i den ene Haand, Sværdet i den anden. Men det er da ogsaa kun under den Forudsætning, at man vil sætte sig ind i hin Tids Aand, at man vil bære over med hin Tids Tro, at det ikke var Synd at udgyde Blod, det er kun under den Forudsætning man nogenlunde kan forsone sig med den Række af Drab, som her Slag i Slag følge paa hinanden, og at man, medens man vader i Blod, kan lade Øjet være aabent for den Storhed, den Højmodighed, det Ædelsind, de stærke Lidenskaber, de ikke sædvanlige Begivenheder, der aabenbare sig midt under denne blodige Færd. Og da er der vissselig nok, som kan tildrage sig Opmærksomhed, som kan bevæge og røre, som kan fastholde og fængsle, som kan vække Gru og Rædsel, men ogsaa fremkalde Taarer.

Hvilken Rigdom og Mangfoldighed findes ikke her af fyndig skildrede og vel vedligeholdte Karakterer. Det er, naar man tager Hensyn til Sagaens Tid, alt hvad man kan vente af historisk

Kunst, en sand Skildring, som trænger ind til Menneskets Hjerterødder, simpel og jævn, uden Prunk og Pral, men stedse med det ædleste Formaal for Øje, at anbefale det Ophøjede og at fordømme det Foragtelige. Hvad er ikke Gunnar for en Mand! Tapper, naar det skal være, men en Ven af Fred, en Skræk for sine Fjender, men den ædleste Mand. Det er ikke hans Lyst, at gjøre sig til for andre, at prale med sin Berømmelse eller at stille sig frem til Skue, og dog overgaar han alle. Denne Ædelhed, denne sande Adel, meddeler sig til alt hvad der kommer i hans Nærhed, lige indtil Hunden Sam, der strax erkjender ham for Herre, ligesom gjennemskuer hans Sind, og ofrer sit Liv for ham med et varslende Hyl. Just derfor er Modsætningen med Halgerde saa meget mere gribende. Skjønhed og glimrende Egenskaber parre sig hos hende med Hævnens grueligste Lidenskab; for at hævne sig, øver hun den usleste, den foragteligste Daad af alle menneskelige Gjerninger, hun stjæler; for at hævne sig, nægter hun sin Mand den sidste Tilflugt, en Lok af sit Haar til en Buestræng, og overgiver ham ligegyldig til Døden. Det er, synes mig, med den højeste Kunst, eller rettere med den simpleste Natur, at Troskabens elskværdige Instinkt hos Dyret her er stillet lige over for den hævngjerrige Kvindes oprørende Kulde. Ogsaa Njal er ædel, men paa en anden Maade; han avler tapre Sønner, men svinger aldrig selv noget Vaaben; Retskaffenheden er her parret med en forunderlig Ro, der følger ham lige til Døden, i det han lægger sig med sin Hustru og Barnet paa det sidste Leje; og denne Ro har igjen faaet det behørige Anstrøg af listig Klogskab, der aldrig begaar Uret, men seer rolig frem igjennem Begivenhederne, og overalt vælger det kløgtigste Middel til at naa sit Maal. Det er ikke uden Grund, at hele Fortællingen er knyttet til hans Liv, og drejer sig om ham. Han er Fortællingens Helt, men ikke den handlende Person. Han staar som Klippen i Havet, der paa alle Sider er omgivet af Brændinger, som slaa op omkring den, uden at forstyrre dens Ro; og det er derved, at det Hele, der ellers vilde opløse sig i afsondrede Stykker, faar sin Kraft og sin Holdning. Gunnars

Liv, Njals Død, Kaares Hævn ere alle Begivenheder, der hver for sig kunde danne Æmnet i en Fortælling; men her ere de, med endnu flere Begivenheder, knyttede sammen i et Helt. Enhver er maaskee i og for sig mere udmærket end Njal, men det er atter med en beundringsværdig Kunst, eller rettere med den simpleste Natur, at Forfatteren har vidst, at give hver af dem sin rette Stilling imod hinanden ved at lade Njal rage frem over dem alle. Det er det sande Epos. Ved Siden af Njal staar Bergthora; hun hælder sig op til ham, som Bølgen der skyller op mod Fjeldet; ogsaa i hendes Indre bruser Harmen og Hævnen (Forfatteren har maaskee fundet dette grundet i den kvindelige Natur, hver Gang denne træder frem med Kraft), men det er kun Hævn imod en Fjende, imod en fjendtlig Kvinde; hun egger sine Sønner, men lægger rolig sit Hoved til sin Husbondes Bryst, hendes Ve og hendes Vel er hans, hans Villie er hendes Lov, og hendes Lyst er det, hun skuer i hans Øje. Hun vilde ikke, hvor kjær end Hævnen kunde være hende, have ladet dræbe, hvis hun ikke vidste, at hendes Husbonde allerede var belavet derpaa, fordi det saa maatte være, og i Overbevisningen derom havde taget de Penge med sig til Tinget, der skulde gives til Bøder. I Døden fulgte hun ham, da det stod hende frit for at gaa ud, ja da selv hendes Fjende opfordrede hende dertil, fordi han ikke vilde have hendes Død paa sin Samvittighed. Bergthora er overhovedet skildret med korte, træffende Træk; mere var heller ikke nødvendigt; hun skulde som sin Mands Ledsagerinde ej træde stærkere frem, og vi kjende hende desuagtet ganske. Thi det er klart, at hun ligeledes aabenbarer sig i sin Søn Skarphedin; han har noget vist af sin Faders pikante Ro, men han er især Bergthora, kun som Mand, han er hendes udtrykte Billede, men i mandig Skikkelse, med Mandens ubændige Kraft. Hun vil ikke forlade sin Husbonde, men det er ogsaa et stort Spørgsmaal, om Skarphedin virkelig vil forlade det brændende Hus, om han, der aldrig, aldrig har flyet, vil flygte nu, selv naar Ilden trænger ham; om han vil, at det nogensinde skal hede om ham, som det siden hed om Kaare, at han listede sig bort fra sine Fjender,

thi det maatte han jo. Han strider en ædel Strid med sin Svoger Kaare; denne finder det i sin Orden, at man maa frelse sit Liv, naar man kan; men Skarphedin dvæler, endelig løber han ud ad Bjælken, den brister, og han styrter ned i Ilden. Det er i det mindste klart, at Forfatteren ikke vilde lade ham fly, og at det ligeledes vilde gjøre os ondt, hvis han havde gjort det, at Skarphedin kun da fylder sit Maal, naar han dør kjæmpende med Ilden og, selv kuet af denne Menneskets farligste Fjende, dør uden at hans Mod bøjes eller at hans Kraft knækkes. Dertil sigter hans Svanesang, og Forfatteren har ogsaa her, hvad enten denne nu er historisk Sandhed eller Digtning, ydet alt hvad Kunsten kan kræve.

I Fortællingens andet Hovedparti, der dog slutter sig fast og umiddelbar til det første, optræder Flose som en Modsætning til Njal, og ligesom denne før, saa er nu han den, om hvem det Hele samler sig. Skjøndt han er Hovedmanden for Brandhævnen, er han dog hverken nogen egentlig hævngjerrig eller ond Mand; det han udfører nødes han til af sin Pligt, og han er opfordret til den paa den rædsomste Maade. Ogsaa i ham, som i Njal, ytrer sig under alle Vanskeligheder en vis Sindighed, og han danner derved en Modsætning til de andre, vildere Karakterer. Forfatteren har vidst at gribe dette, og at anvende det til at give Fortællingen den naturligste og tillige mest interessante Slutning. De tvende værste Brandstiftere maa dø for Kaares Haand; men baade denne og Flose vandre til Rom, og faa Afløsning, og det er smukt, hvorledes Kristendommen forsonende griber ind i den under Hedenskabets Vildhed begyndte Handling; det er smukt at see, hvorledes Kaare vender tilbage, lider Skibbrud, begiver sig paa Tro og Love til sin Fjendes Gaard, hvorledes de give hinanden Forsoningens Kys og for bestandig forliges.

Disse faa Bemærkninger skulle kun tjene til at henlede Læserens Opmærksomhed paa denne Fortælling betragtet som et Kunstværk; det vilde ikke være vanskeligt, at gjennemgaa Handlingen og Karaktererne endnu mere i det Enkelte, men der gives næppe noget kjedeligere i denne Verden, end at analysere Skjønhed;

det maa være nok at sige: Betragter, om den er her tilstede! Hvo der da ikke kan see, ikke kan finde den, han faar at blive i sin Blindhed. Derimod tror jeg endnu at burde ytre, at ligesom jeg i dette Skrift tror at finde en fuldendt historisk Skildring, saa forekommer det mig ogsaa, at der i den maa ligge fortræffelige Æmner for den nyere Kunst. Skulde det f. Ex. ikke være et passende Æmne for Maleren, at vise os Njals brændende Hus, hvor vi i Midten af Huset see Njal og hans Kone, der med Drengen imellem sig have lagt sig hen til den sidste Hvile, imedens Svenden staaende ved Siden breder Oxehuden over dem, og hvor vi paa et andet Sted see Skarphedin og hans Broder med halvforbrændte Fødder, see maaskee Grim, der er sunken død om og kjæmper med Døden; eller at vise os Skarphedin, overmandet af Smerte, drive sin Oxe ind i Bjælken, medens adskillige Ansigter af Brandstifterne, der hist og her ere krøbne op paa Huset, med de forskjelligste Følelser betragte denne Scene; eller skulde det ikke være et passende Æmne for et Maleri, at vise os Flose og Hildigunne i det Øieblik, da han kaster den blodige Kappe af sig. Hvis det er den tragiske Kunsts Formaal at skildre Lidenskaberne i deres mest forskjellige Ytringer, saa kunne de næppe fremtræde stærkere end her. Derom maa imidlertid kyndige Kunstnere dømme.

Nærværende Fortælling kunde uden Tvivl modtage en med den nyere Fortællingsmaade mere overensstemmende Form. Dette kunde skee ved at udelade adskilligt, som afbryder Fremstillingens jævne Gang, ved at omflytte adskillige Ting, der nu ikke saa ganske staa paa deres rette Sted, o. desl. Det var blandt andet en Egenhed hos de Gamle, paa eet Sted at samle Efterretninger om de Personer, der siden skulde forekomme, hvilket næppe passer sig for vor Tid. Ved saadanne Forandringer kunde Fortællingen i sit Anlæg og i sine enkelte Partier paa flere Steder have erholdt en mere afrundet Form. Jeg fandt mig fristet til en saadan Behandling, men udførte den ikke; thi jeg troede det mest passende, ved at beholde den oprindelige Fremstilling at give Læseren en tro Forestilling om, hvad og hvorledes de Gamle fortalte.

Ved ingen Oversættelse har jeg imidlertid i saa høj Grad, som ved denne, følt hvor vanskeligt det er, ikke blot at fatte og udtrykke enkelte Ord og Vendinger, men overhovedet at gjengive den Jævnhed, Korthed, Fynd og Kraft, som lever i Grundskriftet. Det er især ved denne Fortælling blevet mig indlysende, hvor fattigt og mangelfuldt det nuværende Sprog er til med nogenlunde Troskab at udtrykke mangfoldige Begreber i det gamle. Dette er ligefrem en Følge af de forskjellige Tidsaldere; de nyere Sprog have udbredt sig igjennem en overordentlig Mængde af Stof, og ere derfor rige ved Stoffets Rigdom, medens derimod de gamle vare indskrænkede til faa Gjenstande, og derfor ytrede sin Rigdom og Mangfoldighed ved at variere disse. Imidlertid vilde det glæde mig, om dette Forsøg kunde opvække saa megen Interesse, at mange derved maatte bevæges til, at søge i Originalen hvad ingen Oversættelse er istand til at give.

I tvende Henseender er nærværende Saga især mærkelig, dels som historisk Fremstilling, dels formedelst de Oplysninger den meddeler om den islandske Fristats Forfatning og Rettergang. Vi skulle betragte hver af disse Dele noget nøjere.

At Fortællingen er historisk, derom kan ingen Tvivl være. De Personer, som her forekomme, og de Hovedbegivenheder, som her skildres, ere virkelige. Fortællingen har derfor ogsaa sin nøjagtige, bestemte Tidsfølge. Som Middelpunkt i denne ligger Kristendommens Indførelse, Aar 1000; fra dette faste Punkt skrider Fortællingen tilbage til Erik Blodøxes Regjeringstid, og fremad i omtrent sytten Aar. For de Læsere, som maatte ønske at følge Fremstillingen i denne Henseende, vil jeg hensætte dens Hovedstrøg. Ved Høskuld og Hrut knyttes Fortællingen til Laxdælasaga. Kap. 2—7 omfatte omtrent 6 Aar; det syvende falder i Kap. 8; det ottende Aar i Kap. 10. Kap. 13—14 omfatte det niende til ellevte Aar. Kap. 17 ender det femtende Aar, og Kap. 21 falder i det sextende. Nøjagtig kunne disse Aar ikke angives. Men antages Gunnars Udenlandsreise i Kap. 29 at være begyndt i Aaret 976, saa vender han tilbage 979 (Kap. 32), og de følgende Begivenheder følge Aar for Aar til

Aar 985 i Kap. 45, hvor de tre Ting, der omtales, gjør nogen Vanskelighed; det kommer nemlig an paa, om der dermed menes Altinget eller mindre Ting. Antager man det sidste, saa begynder Kap. 47 med Aaret 983, og Fortællingen rykker da regelmæssig fremad til Gunnars Død Aar 993 (Kap. 75 fgg.). Njals Sønner reise udenlands 992 (Kap. 83), og komme hjem 998 (Kap. 90). Njals Forhandlinger paa Altinget om Hoskuld Hvidenæsgodes Giftermaal falde i Aaret 1003, og Giftermaalet med Hildigunne gaar for sig 1005 (Kap. 97). Hidtil synes Fortællingen at være nedskreven som et uafbrudt Helt; men alle de Kapitler, som handle om Kristendommens Indførelse (Kap. 99—105) ere, uagtet de i Stil og Foredrag ligne det Øvrige, et Indskud. Hvad der gaar foran og følger efter, hører sammen, og er blevet afrevet fra hinanden ved dette Indskud om Kristendommen. Det begynder med Aaret 995 (Kap. 100), og ender med Aaret 1000 (Kap. 104—105); men hvad der derpaa i Kap. 106 fortælles om Amunde Blinde som noget, der forefaldt tre Aar efter det Foregaaende, skete ikke tre Aar efter Kristendommens Indførelse 1000 (Slutningen af Kap. 105), men tre Aar efter Lytings Drab (Slutningen af Kap. 99). Da nu Slutningen af Kap. 99 og Begyndelsen af Kap. 106, hvilket ogsaa Fortællingens hele Sammenhæng viser, slutte sig umiddelbar til hinanden, saa maa man antage, enten at dette Indskud om Kristendommens Indførelse er indsat paa et urigtigt Sted, eller at det er tilføjet af en senere Sagnmand. Fortællingen gaar nu videre sin Gang til Njals Død Aar 1011 (Kap. 129). Slaget paa Altinget forefaldt i næste Aar 1012 (Kap. 145); Flose og Kaare rejste udenlands 1013 (Kap. 153—154), Brjans-Slaget holdtes 1014 (Kap. 157), og Flose og Kaare mødtes igjen paa Island 1017 (sidste Kap.). Det er denne Tidsfølge, som Fortolkerne have antaget, og som jeg her gjengiver, da den vil sætte Læseren nogenlunde ind i Begivenhedernes Gang, skjøndt der vistnok mod den kan indvendes et og andet. Den stemmer imidlertid dermed, at Brjans-Slaget eller det store Slag ved Clontarf ogsaa efter andre historiske Beretninger henføres til Aaret 1014.

De Begivenheder, som her ere fortalte, ere da vistnok historiske; men hvorvidt et og alt er aldeles historisk Sandhed, hvorvidt det i et og alt har aabenbaret sig just saaledes i Livet, som det her er fremstillet, er et andet Spørgsmaal. Fortællingen er nedskreven i det mindste halvandet hundrede Aar efter Begivenhederne, hvilket sees af de senere levende Personer, der i Forbigaaende ere nævnte. At Mindet om disse Begivenheder og alle Hovedomstændigheder ved samme i saa lang Tid kunde bevares i Hukommelsen, er troligt nok; men at de bevaredes saaledes, at intet blev lagt til og intet taget fra, er lidet rimeligt. Næsten helt igjennem er Fortællingen, som i de fleste andre Sagaer, iklædt den dialogiske Form, og det er vel allerede heraf klart, at Fortælleren vel berettede hvad der virkelig var skeet, men lod Handlingen træde frem under den Form, han tænkte sig, og om hvilken dog hverken han eller nogen i alle Tilfælde kunde have tilstrækkelig Kundskab. Det er just i denne Form Karakteren fremtræder, det er ved den Fortælleren viser sin Kunst. Paa samme Maade indføre Oldtidens klassiske Historieskrivere sine Helte talende, give deres Tanker Ord, og lade de Underhandlinger, der have fundet Sted, blive levende ved Samtaler og Taler. Det ene er ikke mere historisk Sandhed, end det andet.

I Anledning heraf vil det maaskee ikke være af Vejen, at meddele nogle Bemærkninger om de islandske Sagaers historiske Troværdighed i Almindelighed. Stundum ere de blevne fremhævede som de næsten eneste paalidelige Kilder til Nordens ældre Historie, stundum igjen nedrevne som vildfarende og upaalidelige i mange Dele. Man finder ogsaa ytret, at især de Sagaer, der handle om Begivenheder udenfor Island, i mange Henseender fare vild, medens derimod de, der fortælle Begivenhederne paa Island selv, ere rene historiske Kilder. Heri ligger megen Vildfarelse forborgen. De Sagaer, der handle om Begivenheder udenfor Island, saaledes som Snorre, den tilsvarende Sagarække om Norges Konger, Sagaen om Knytlingerne, Sagaen om Orkenøerne, o. fl. s., ere i Almindelighed ren historiske Skrifter. De indeholde det, som man paa Island fik at vide og kunde faa at

vide om disse Begivenheder, der i høj Grad tildroge sig de islandske Høvdingers Opmærksomhed. Saadanne Beretninger bleve meddelte eller indsamlede fra Mænd, der selv havde været paa Begivenhedernes Skueplads, selv havde været med, selv havde seet hvad der forefaldt, eller i det mindste hørt det fortælle af andre Øjenvidner eller Mænd, for hvem det, der var skeet, endnu var i frisk Minde. Jeg seer ikke, hvorledes disse Beretninger skulde være mindre paalidelige, end det f. Ex. Munken optegnede i sin Celle, efter hvad han ligeledes havde hørt; men heller ikke, hvor man kan fordre mere af disse Beretninger, end af alle andre, der ligesom de kunne fare vild og have faret vild. De maa alle underkastes den historiske Kritik, og have uden den ikke synderligt Værd; men, om de end hist og her have fejlet ligesom enhver historisk Beretning, saa var deres Hensigt dog at fortælle historisk hvad der var skeet. Anderledes forholder det sig med en stor Del af de Sagaer, der vedkomme Island selv. Adskillige have samme ren historiske Formaal, men andre havde til Hensigt, ikke blot at berette hvad der var skeet, men ogsaa at more og at underholde. Sagnmanden, som fortalte dem, vilde ikke blot give det nøgne historiske Stof, men vilde ogsaa gjøre det tækkeligt for Fantasien og modtageligt for Hjertet, ja stundum vilde han ogsaa belære eller i en fortællende Form oplyse og gjøre en eller anden Lærdom anskuelig. Men hvor dette finder Sted, der er Fortællingen gaaet udenfor den sande Histories egentlige Omraade. At dette nu er Tilfældet med flere af de Sagaer, hvis Æmne er hentet fra Begivenheder paa Island (om den senere Tids aldeles fabelagtige Sagaer kan her slet ikke være Tale) det, skulde jeg tro, maa være indlysende for enhver, der kjender dem, og tillige har Øje for, hvorledes den menneskelige Aand aabenbarer sig i sine forskjellige Skikkelser. Saaledes er f. Ex. Gunløgssaga allerede fra Begyndelsen af romantisk, og dette romantiske Præg, som lige fra først af er den paatrykt, drager sig helt igjennem den. Da den allerede findes her i andet Bind, kan jeg henvise Læseren til samme. I Drømmen, hvormed den begynder, og som naturligvis er digtet, ligger hele den følgende Fortælling

sammenfoldet som Delene af en Vifte, der er slaaet sammen, og det Følgende tjener kun til at udfolde denne, og efterhaanden at vise, hvad der paa den er forestillet. Men saaledes anlægger ingen sin Fortæling, naar han ikke har til Hensigt at meddele andet, end den rene skjære Sandhed. Ligeledes indeholder Sagaen om Rafnkel Frejsgode en lille vakker idyllisk Skildring, hvis Slutning gaar ud paa at hævde den moralske Retfærdighed. Men hverken Skildringen af en Vandring i den klare Morgenstund eller Fremstillingen af en moralsk Tanke er Gjenstand for den egentlige Historie. Saaledes forekommer det mig ogsaa, at selv Fortællingen om Njal i sin Form er altfor fuldendt, for vel afrundet, i sine Dele sammenstillet med for stor Kunst, til at der i den ej skulde vise sig andet, end det, som virkelig er skeet netop paa denne Maade. Og i sig selv er jo dette ikke saa usandsynligt; thi hvilkensomhelst historisk Beretning man end tager, naar den giver noget mere end blot Aarstal og Navne, naar den gaar ind i de enkelte Omstændigheder og deres Sammenhæng, saa bliver den heller ikke mere ren objektiv, men stedse subjektiv, en Opfatning af det Jagttageren tror at have seet; og naar man har to eller flere Beretninger om samme Begivenheder, selv i vore Dage, saa stemme disse heller ikke overens i alt. Historisk Sandhed er nemlig overhovedet aldrig til i alt det Enkelte, men kun i det Hele, i det Store, og Voltaires l'histoire, c'est une fable convenue, er ikke saa ganske et Fabelord. Men modtager en Beretning, som gives i vore Dage af Øjenvidner, der ville sige Sandheden, nødvendig Indtryk af de forskjellige Subjektiviteter, hvor meget mere maatte dette finde Sted, naar Sagnmænd i fjerne Tider fortalte Begivenheder, der vare forefaldne for et Par hundrede Aar siden.

Heraf følger da ogsaa, at det er en aldeles forfejlet Opfatning af Historiens Værd, naar man sætter dette i en Sammenstilling af Aarstal, Navne, Slægtregistre og hvad det videre kaldes, som kun er Tømmeret, der maa samles til Bygningen; denne kan aldrig blive til ved at kaste alt dette sammen; og at det er den ulyksaligste historiske Undervisning, der kan tænkes, som ikke

har andet for Øie end dette. Historiens Sjæl er Folkets Aand og Folkets Skjæbne, som aabenbarer sig i og af den. Kan man ikke trænge ind til denne, saa er det bedre, at lade Historien hvile, end at dræbe Lærlingen med Ting, som det er ham til saare liden Nytte at vide. Tømmeret maa samles, maa til, men det er en ringe Glæde at gaa omkring imellem det, medens det ligger der, uden at hænge sammen; derimod er det en Lyst at gaa i den smukke, pyntelige, bekvemme Bygning, hvor alt er paa sit Sted og forenet hvert til sit Formaal. Derfor er det ogsaa mindre vigtigt, om alt i de islandske Sagaer ikke er vist; det er vist, at deres Skildring af Tidens Aand og Sæder er paalidelig, og den Kundskab, som deraf kan hentes, er i mange Henseender endnu vigtigere, end om denne eller hin Mand døde nogle Dage eller Aar før eller efter. I det disse Fortællinger stille sig ved Siden af Lovene, kaste de et Lys paa den islandske Fristats Tilstand, som vi forgjæves søge Mage til i vor egen Historie, fordi vi ved Siden af vore gamle Love næsten ikke have andet, end tørre Krøniker. Men ogsaa heri spejler Folkets Aand sig, og vi burde vel blues, naar vi see den kraftige kjødfulde senestærke Mand paa Island ved Siden af vor Middelalders tørre Benrad.

Saaledes ville de islandske Sagaer beholde deres Værd, selv de, der ikke ere blot Historie; og naar man i de ren historiske ogsaa finder Feil, endog store Fejl, saa have de det tilfælles med alle andre historiske Kilder. Da Sandheden er saa overmaade sjelden i Verden, da den næsten overalt hyller sig ind i Vildfarelsen, og mange med Flid indhylle den deri; hvor skulde man da i de historiske Kilder, der ere underkastede saa mange Tilfældigheder, vente at finde den sande Historie? Derfor arbejde vi jo paa, at søge den og at finde den, og ere vi først komne til den Overbevisning, at det Halve af det, man har lært os, har hjemme i Vildfarelsens eller Løgnens Rige, saa finde vi deri en Opmuntring til, igjennem de Slakker, hvormed Fortidens Fejltagelser og Nutidens Ligegyldighed har omgivet og omgiver vor Kundskab, at trænge ind til det rene Guld, og at forarbejde det til ægte, uforfalskede Perler.

Ingen af de islandske Sagaer giver os en saa klar Indsigt i den islandske Fristats Forfatning, Lovgivning og Rettergang, som denne. Men til at forstaa dette, ville nogle Oplysninger være fornødne.

Den Periode, som her vedkommer os, er den, som tog sin Begyndelse med Ulfljots første Love og Altingets Indstiftelse (928), og sædvanlig antages at gaa indtil Fristatens Ophør. Tiden, i hvilken Sagaen falder, gaar forud for den siden gjældende Lovbog Graagaas, og Rettergangsmaaden var derfor ikke ganske den samme som i denne Lovs Tid, men kan naturligvis fra den hente megen Oplysning.

De Bønder eller Høvdinger, der efterhaanden havde nedsat sig paa Island, anlagde paa flere Steder, i det Herred, de havde indtaget, de saakaldte Herredsting, der vare første og sidste Instans for alle de Trætter, som opkom blandt deres Undergivne. Men disse fandtes snart utilstrækkelige, og der blev efter Ulfljots Foranstaltning indsat et almindeligt Ting for det hele Land, det saakaldte Alting, som holdtes paa Tingvolden eller Tingmarken i Aarnæs Syssel paa Sønderlandet, paa det saakaldte Lovbjerg ved Floden Øxaraa, i hvilken Holmgangene holdtes paa en Ø eller Holm (dette omtales ogsaa her i Kap. 24). I de ældste Tider blev dette Ting holdt ved Udgangen af den niende Sommeruge, senere i den tiende, og endelig (999) ansat til den Torsdag, der begynder den ellevte Sommeruge. Den første Sommerdag skulde nemlig, efter Graagaas, være en Torsdag; derfra regnedes fire Dage og tre Maaneder, hver paa tredive Dage, indtil Midsommer, og fra Midsommer regnedes atter tre Maaneder, hver paa tredive Dage, indtil Vinterens Begyndelse. Sommeren tog sin Begyndelse imellem 9 til 15 April; indtraf den f. Ex. den 9de April, saa begyndte Altinget den ellevte Sommeruge, Torsdagen den 19de Juni. Det varede ordentligvis i fjorten Dage.

Til Boliger for dem, der besøgte Tinget, opreistes Boder eller Hytter, der snart tilhørte en enkelt Høvding, hvis han

var ret rig og mægtig, snart en hel Slægt eller flere Mænd fra samme Egn. Herpaa findes ofte Exempler i Sagaen.

Paa Altinget holdtes dels Lavretten, dels Rettergang.

Lavretten (Lovretten, lögretta) udgjorde Landets Regjering. I Spidsen for den stod Lavmanden (egentlig Lovsagamanden, lögsögumaðr). Denne Regjering dannedes, foruden af Lavmanden, af otte og fyrretyve Mænd, i det tolv Goder (hedenske Præster, som havde Godord eller Høvdingskab, og forestode Hovet eller Templet) fra hver Fjerding toge Plads paa en Bænk i Midten, og lode en Mand sidde foran sig, en anden bagved sig paa tvende andre Bænke, som deres Raadgivere. De sagde, efter fleste Stemmer, hvad Lov var, hvad der hidtil havde været Skik og Brug eller herefter skulde være det. De udstædte ligeledes alle offentlige Bevillinger. Vilde f. Ex. en Landsflygtig søge om at komme tilbage, saa maatte han søge det her. Ved Stemmegivningen maatte enhver beedige sin Mening; kun naar det svagere Parti var mindre end tolv, behøvede det stærkere ej at bekræfte sin Mening med Ed. Var Lavmanden paa det svagere Parti, saa maatte det stærkere have i det mindste to Stemmer flere. Strede Folk om Loven og dens Mening, da skulde de gaa til Lovbjerget, og med Vidner begjere, at Goderne og Lavmanden vilde gaa til Lavretten, og der tage Sæde, for at forklare eller bestemme hvad Lov var.

Lavmandens Embede blev indsat strax efter Altingets Indstiftelse. Det varede i Begyndelsen paa ubestemt Tid, men fastsattes siden til tre Aar, dog saa, at den Afgaaende kunde vælges paa ny. Han blev valgt af Lavretten. Kunde man ikke enes om Valget, saa kastedes der Lod om, af hvilken Fjerding han skulde vælges, og denne Fjerdings Mænd udvalgte ham da af deres egen Fjerding eller af en anden. Han var Regjeringens Formand og Lovens Forkynder eller Fortolker, men hverken i og for sig Lovgiver eller Dommer. Han skulde inden tre Somre have hele Loven oplæst paa Altinget, hvorved alle de, som havde Sæde i Lavretten, eller i det mindste deres to Bisiddere maatte være tilstede. Saavel her, som hjemme, var han ligeledes for-

pligtet til at sige alle, hvad Loven bød, men ej til at give videre Fortolkning eller Raad. Han udnævnte Dommere til Retterne. Ligeledes indsatte han hver Gang Altinget ved at udraabe almindelig Fred og Sikkerhed og at indskjærpe de lovtagne Skikke. Han maatte være indfødt, og havde Embedsløn. Hvo der formenede ham eller dem, han valgte til Dommere, Adgang til deres Sæder, blev haardt straffet.

Det hidtil Anførte viser, at Regjeringen var aldeles aristokratisk. Det var Goderne, Præsterne eller Høvdingerne for de største og mægtigste Slægter, og de Mænd, som de skjænkede deres Tillid, der dannede den. Her er ingen Tanke om saadanne Tingforsamlinger, som de, der ellers siges at have fundet Sted i Norden, paa hvilke hver fribaaren Mand, hvad enten han var høj eller lav, rig eller fattig, kunde møde og afgive sin Stemme. Hvorledes det end har forholdt sig dermed i de nordiske Riger, paa Island var det ikke Tilfældet. Almuen var ogsaa her tilstede, men ikke for at befale; tværtimod, dens Ytringer omtales oftere her i Sagaen, men disse gaa ud paa at bedømme Magthavernes Færd, ikke paa at bestemme den. Mærkelig er imidlertid den Bestemmelse, som findes i Sagaens 97 Kap. (jfr. Grágás, 1 D. S. 6), at dersom nogen, der ej sad i Lavretten, ved dens Anordninger fandt sig forurettet, da kunde han staa frem og nedlægge Forbud, og gjorde derved alle Lavrettens Beslutninger ugyldige. Thi heri fremtræder en meget stærk Ytring af det demokratiske Element; og man kan næppe undgaa at tænke paa den polske Rigsdag, hvor en eneste Deputeret, ved, hvis han ikke mistede Hovedet forinden, at udraabe sit Veto, kunde tilintetgjøre hele Rigsdagens Pluralitet; men her er det ikke engang en af selve den lovgivende Forsamling, men hvo der vil af Folket, der kunde tiltage sig en saa stor Myndighed. Denne Bestemmelse maatte dog ogsaa paa Island tabe en stor Del af sin Kraft derved, at kun den mest aabenbare Uret og den allerhøjeste Nød kunde drive nogen til at benytte en Ret, hvorved han fik Landets mægtigste Mænd til sine Fjender, og hvert Øieblik maatte være udsat for deres blodigste Hævn. Hvis denne Lov

imidlertid er bleven overholdt, er den et mærkeligt Exempel paa, hvorledes man sørgede for, at selv den ringeste af fri Mænd, naar Nøden var der, kunde gribe ind i Regjeringens Tøjler, og standse de vælige Heste, naar de toge altfor frit Løb eller altfor lidet ænsede de Stakler, paa hvem de traadte, eller de Uskyldige, de skjøde til Side. At det maatte være en fri Mand, der havde denne Ret, følger af sig selv; men uden Tvivl maatte han ogsaa være Bonde, Ejer eller Bruger af fri Jord, og ikke i nogen anden Mands Tjeneste, skjøndt en saadan ogsaa kunde være fri (Kap. 38). Möser (Osnabr. Gesch. 1 D. S. 216) mener, at den samme Lov gjældte hos Saxerne, og kommer, ved at gjøre denne Bemærkning, ligeledes til at tænke paa Polen, og paa den store Fare, enhver udsatte sig for, naar han kom frem med en saadan Indsigelse. Friheden er derfor ikke nær saa stor som den synes; thi en Frihed, hvis Ytring næsten uudeblivelig strax fører Døden med sig, er just ikke synderlig at anbefale.

Kort efter at Altinget var indsat, foretog man sig at forbedre de Herredsting, der hidtil havde været Domstole for Hovdingernes Undergivne, men nu fandtes utilstrækkelige. Det hele Land inddeltes i fire Fjerdinger, og i alt oprettedes tretten ordentlige Herredsting, der nu, efter at Altinget var stiftet, vare at betragte som Underretter. De kaldtes Vaarting (várþíng) eller Foraarsting, fordi de bleve holdte om Vaaren, altsaa før Altinget, egentlig naar fire Uger vare forløbne af Sommeren (eller Vaaren). Hvert indbefattede tre Godord eller saa mange Indbyggere, som henhørte til tre Hov. I Spidsen for dem stode altsaa tre Goder, og hver af dem valgte tolv Mænd til Dommere. De maatte ikke vare længer end en Uge, og ikke kortere end fire Dage, uden Lavrettens Tilladelse.

Fra disse Vaarting kunde Sagerne gaa over til Altinget, men dette varede for kort, til at alle Sager for een og samme Ret kunde paadømmes. Man indsatte derfor fire forskjellige Overretter, een for hver Fjerdings Sager. En saadan kaldtes Fjerdingsret (fjörðúngsdómr), og benævnedes efter den Fjerding, hvortil den hørte. Hver Gode, der under sig havde en Tredie-

del af et Vaarting, udnævnte en Mand til Dommer; men vare disse Godord delte i mindre Stykker, saa maatte to eller flere Goder forene sig om at udnævne een. Enhver Fjerdingsret kom derved til at bestaa af ni Dommere; tilsammen tre Tylfter.

Efter Njals Forslag blev endelig under Lovmanden Skafte Thorodsen oprettet et Slags højeste Ret, den saakaldte Femterret (fimtardómr, Femterdommen, den femte Ret). Anledningen til dens Oprettelse og hvilke Sager der for den skulde foretages, anføres i Sagaens 97de Kap. Til Dommere valgtes een Mand for hvert af de fuldstændige Godord, det er af hver Fjerding ni, tilsammen altsaa sex og tredive eller tre Tylfter. Men desforuden valgte de Goder, der havde de ny mindre Godord, som vare Stykker af de gamle, og af hvilke der ved denne Lejlighed bleve oprettede endnu flere, endnu en fjerde Tylft. Førend Sagen nu gik til Doms, skulde Sagsøgeren under Ed i Vidners Nærværelse afvise eller udtage sex af Dommerne, og Kontraparten ligesaa mange. Denne Tylft satte sig afsondret fra de tre andre Tylfter i Domkredsen eller indenfor Rettens Skranker, og skulde ikke dømme, men tjente kun til at opregne eller gjentage de af begge Parterne fremførte Beviser eller til at give en kort Oversigt over hele Sagførelsen, saa at det skjønnedes, at den i eet og alt havde været lovmæssig. Dette kaldtes at reifa málit, at gjentage Sagen og derved indlede den til Doms. Naar Dommen var falden, toge disse Mænd igjen Plads iblandt de andre Dommere, og maatte saaledes for hver Sag udtages paa ny, de samme eller andre.

Disse vare Landets egentlige Retter eller Domstole. Men desforuden kunde Bønderne i hvert Bygdelag holde visse aarlige bestemte Sammenkomster, for at vurdere Ejendomme, undersøge Landemærker, skifte Ager og Skov, o. desl. samt gjøre Ransagning efter Tyvekoster, holde Skifteret efter gjældbunden Mand, o. desl. Blandt saadanne Møder nævne vi følgende, som forekomme her i Sagaen: Fuldbyrdelsesretten (féránsdómr) kaldtes den Exekutionsret, der holdtes efter fredløs Mand, hvorved

hans Gods blev konfiskeret; et Slags Skifteret, som opgjorde hans Bo, betalte deraf hans Gjæld, og inddrog Resten som forbrudt. Den omtales her i det 144 Kap. Ledting, Ledmøde eller Leidarting (leiðarþíng, leiðmót) kaldtes et Møde, der aarlig holdtes kort efter Altinget, og paa hvilket Goden offentlig bekjendtgjorde de Love og Anordninger, som vare givne, samt tillyste, hvorledes det i det Aar forholdt sig med Tidsregningen, o. desl. Dets nærmeste Hensigt var uden Tvivl, at gjøre Almuen, der ej havde været tilstede paa Altinget, bekjendt med Loven, underrette den om, hvilke Sager der havde været foretagne ved Retten paa Altinget, hvad Udfald de havde faaet, o. desl. Dette omtales i Sagaens 109 og 119 Kap. Man kan næppe herved undgaa at tænke paa, hvorledes hos os Præsten fra Prædikestolen bekjendtgjør de offentlige Forordninger; og man kan da vel heller ikke nægte, at man i Oldtiden vidste at udføre dette paa en værdigere Maade, samt at den mundtlige Underretning, som her gaves, ikke blot om ny Anordninger, men ogsaa om Retssager, deres Førelse og Udfald, maatte vække en langt større Interesse hos den ringere Almue, end vore trykte Bekjendtgjørelser, som sjelden ere saaledes affattede, at Almuen kan forstaa dem, maatte i langt højere Grad vække deres Sands for offentlige Indretninger, føre dem ind i Lovens Aand og Bestemmelser, gjøre dem bekjendte med, hvilke Sager der kunde vindes og hvilke der rimeligvis maatte tabes, kort drage deres Blik over fra deres egen snævre Interesse til det, som angik deres Venner, Frænder, fjernere Egne og det hele Land. Det var maaskee værd at betænke, hvor meget mere Oldtiden i denne Henseende opnaaede ved sin Simpelhed, imod os med vore kunstige Former, og ved passende Foranstaltninger at vende tilbage til denne Simpelhed.

Til at oplyse Fremgangsmaaden ved Processen eller Rettergangsmaaden, som indtager et saa stort Parti i denne Saga, kunne især følgende Bemærkninger tjene.

Den, der var Hovedmand eller Part i en Sag, kaldtes aðili. Der gaves da egentlig to saadanne, den ene som søgte, den anden, som blev søgt og forsvarede sig. Hovedmanden for Søgs-

maalet, Sagsøgeren, Anklageren, den som anlagde Sagen (sóknar aðili) hed i Drabssager ogsaa Eftermaalsmand; Kontraparten var da Sagvolder, eller, som jeg her har kaldt det, Værnsmand (varnar aðili), den som forsvarede sig eller fremkom med Værn i Sagen.

Den lovlige Sagsøger eller Hovedmand for Søgsmaalet var den Forurettede selv eller hans nærmeste Slægtninger; vare der flere af disse lige nær, saa blev den ældste Sagsøgeren. Vilde af flere lige berettigede Sagsøgere nogle forlige Sagen, men andre forfølge Drabet, saa ansaaes de sidste for lovmæssige; thi det var mest lovligt, at Drab blev straffet. Vare flere i alle Maader lige nær, saa kastede de Lod om, hvo der skulde paatage sig Sagen. Exempel derpaa findes i Sagaens 55 Kap.

En Fremmed f. Ex. en norsk Mand, som var gift paa Island, havde samme Eftermaalsmand, som hans Kone, men var han ugift, maatte hans Frænder, hvis de vare i Landet, overtage Eftermaalet. Hvis han derimod ingen saadan havde paa selve Landet, saa kunde Søgsmaal ej finde Sted. Exempel herpaa haves i det 56 Kap., hvor Nævnsmændene erklærede, at de ikke kunde vidne i Sagen angaaende Nordmanden Ødulfs Drab, da den rette Eftermaalsmand var i Norge, og strax benyttes denne Omstændighed i Sagens Værn som et Brudd paa Retten, der straffedes med Fredløshed.

Søgsmaalets Hovedmand behøvede ikke selv at føre Sagen; han kunde overdrage den til en anden, til en Sagfører (sá með sök ferr). Denne Sagens Overdragelse eller Overtagelse (sakartaka) maatte skee i Vidners Nærværelse (sakartökuvætti), der siden maatte fremstilles for Retten. Exempler forekomme oftere i Sagaen. Gunnar paatog sig Unnes Sag, Kap. 21; Kaare overdrog Brandsagens Førelse til Mørd Valgardsen, Kap. 135; Flose derimod kjøbte Ejolf Bølverksen til at føre sin Sag, Kap. 138. Men dette sidste var ulovlig Færd, som straffedes med Fredløshed, Kap. 144.

Sagens Bevis laa egentlig i, at føre Vidner for, at denne Handling, disse Drab vare begaaede, at de vare øvede af den

og den, og at de vare af den og den Beskaffenhed. Naar alt dette var godtgjort, saa behøvede Dommeren kun at anvende Loven paa det foreliggende Tilfælde. Men Øjenvidner vare næppe i Almindelighed at erholde; man udnævnte derfor isteden for disse andre Mænd, som skulde tage Sagens Omstændigheder i Øjesyn og bevidne dem, at de og de Drab f. Ex. vare begaaede, og at Saarene vare af den og den Beskaffenhed. At denne eller hin var Drabsmanden, det vidste man deraf, at han selv tillyste sig, lyste Drabet sig paa Haand, som det hed, eller at han havde øvet det; at forsømme dette, vilde en fri Mand ansee for usømmeligt, ja for en Nidingsdaad, thi da var Drabet et Mord, hvilket ansaaes for en Afskyelighed. De saaledes udnævnte Mænd traadte da frem som Vidner paa det, der laa for Dagen, men ogsaa paa det, som de ej selv havde seet, men kun kjendte af almindeligt Rygte. I Sagaens 74 Kap. hedder det, at de fem Bjærg-Nævnsmænd erklærede, at Gunnars Fjender havde øvet voldsomt Anfald imod ham; men efter en Variant gik deres Erklæring kun ud paa, at saa gik Rygtet. Samlingen af de saaledes udnævnte eller tilkaldte Mænd (kviðr) har jeg udtrykt ved Nævnsmænd eller Nævnsmænds Tog, fordi jeg ikke vidste noget bedre Udtryk derfor. Man plejer ellers at oversætte dette islandske Ord med Sandemænd eller Sandemænds Tog, men dette Ord Sandemænd (sönnunarmenn) forekommer ogsaa i Sagaen Kap. 144 om de Mænd, der sandede eller bekræftede Parternes for Femterretten aflagte Ed, og det syntes derfor rettest, at lade Ordet Sandemænd blive forbeholdt til at anvendes om dem; saa meget mere, som Udtrykket Nævnsmænd ogsaa i vor Middelalders Rettergang har noget Tilsvarende i den saakaldte Nævn eller Nævninger, der ligeledes vare udnævnte af Sagsøgeren, tildels kunde forskydes, og vare det vigtigste Rettens Middel i betydelige Sager. Udnævnelsen af Nævnsmændene (kvöð) skete med Vidner (kvaðarvætti), og maatte, naar Sagen skulde til Altinget, skee forud, i det mindste fjorten Dage før. De forekomme i øvrigt under mange forskjellige Benævnelser, eftersom de f. Ex. vare den Anklagedes nærmeste Naboer (heimilis-

búar) eller nærmeste Naboer til Drabsstedet eller det Sted, hvor Misgjerningen var skeet (vettvángsbúar) f. Ex. Kap. 65. 135, eller de vare Sagsøgerens (sóknarkviðr) o. s. v. Ved Drabssager toges i Almindelighed Mænd fra de Gaarde, som laa nærmest Drabsstedet eller Gjerningsstedet (vettvángr eller vættvángr, egentlig ethvert Sted, hvor en vis Gjerning var forefalden). Saaledes kaldtes det Sted, hvor Drabet var skeet i en Strækning til alle fire Kanter af et Pileskuds Længde, hvad enten Drabet var skeet paa aaben Mark eller inde i et Hus. Sagsøgeren førte dem hen til dette Sted, og lod dem betragte Saarene, thi paa deres Beskaffenhed beroede det naturligvis, om Drab var begaaet. De større Saar vare tre, som ogsaa her i Sagaen nævnes: Hjernesaar (heilund), naar Hjerneskallen var knust ind til Hjernen, Underlivssaar eller Indvoldssaar (holund) naar Blod kunde falde fra Saaret paa Indvoldene eller Dele i Brysthulheden eller Underlivet, og Marvsaar (mergund) naar Ben, som Marv er i, var hugget eller knust til Marven. Kap. 135. Disse Saar maatte dernæst ikke være skete ved Vaade, men bibragte i lovbestemt Anfald (Kap. 73. 135. 141), thi Loven indeholdt nøjagtige Bestemmelser for, naar dette fandt Sted. Havde Nævnsmændene nu betragtet Saarene, og taget alle andre Omstændigheder i Ojesyn, saa kunde de derom aflægge Vidnesbyrd (kviðarburðr); ogsaa bleve de, førend de forlode Stedet, opfordrede til at indfinde sig i sin Tid paa Altinget, og der at aflægge dette Vidnesbyrd, naar de bleve æskede dertil. (Kap. 112. 135. 142.) Men forinden dette kunde skee for Retten, maatte de undersøges, for at Modparten, hvis han havde gyldig Grund dertil eller i det mindste fandt et Paaskud, kunde vrage, forskyde, udskyde, gjøre Indsigelse mod dem, imod hvis Udnævnelse der kunde være noget at indvende. Dette kaldtes at ryðja kviðin, ruðníng um kviðin, og til denne Undersøgelse maatte Sagsøgeren indbyde Kontraparten; forsømte han det, saa havde han tabt sin Sag. I alle de Sager, hvor Sagsøgeren havde udnævnt ni Nævnsmænd, havde Kontraparten fremdeles Ret til, af disse ni Mænd at udtage fem til sit Værn eller

Forsvar. Disse kaldtes Bjærg-Nævnsmænd eller Hjælpe-Nævnsmænd (bjargkviðr), og i Gunst af dem faldt altid Dommen, om end Sagsøgeren havde ni eller flere paa sin Side. Exempel derpaa findes, som nys bemærket, i Sagaens 74 Kap. Nævnsmændenes Antal var, efter Sagernes Beskaffenhed, forskjelligt, fem eller ni eller tolv. At tage feil i Antallet, var atter nok til at tabe Sagen. Exempel herpaa haves i det 60 Kap., hvor Asgrim Ellidagrimsen havde udnævnt fem Nævnsmænd isteden for ni, og Gunnar kunde kun frelse hans Sag ved at udæske hans Modpart til Tvekamp.

Stævning (stefna) var efter Sagens Beskaffenhed forskjellig. Naar Sagen skulde for Altinget, og Nævnsmænd skulde udnævnes hjemme, maatte den skee før, endog tre eller fire Uger før. Lovlig Stævning maatte skee ved den Indstævntes lovlige Bopæl, i hans eller i det mindste i hans Husfolks Paahør (Kap. 22). Dog kunde isteden herfor ogsaa bruges Tillysning (lýsíng) eller Forkyndelse af Stævningen, i det Sagsøgeren paa behørigt Sted, f. Ex. paa Lovbjerget (Kap. 7) forkyndte den og den Sag imod den og den. Dette brugtes ogsaa i Drabssager, naar man enten ikke fik Tid, eller ikke med Sikkerhed torde forkynde Stævningen. At Stævning saaledes lovlig var afhjemlet eller forkyndt, bevistes for Retten ved Vidner, Stævnevidner (stefnuvætti).

Værnetinget var i Almindelighed den nærmeste Ret, dog beroede det ogsaa paa Sagens Beskaffenhed. Sagsøgeren skulde i Almindelighed følge den Sagsøgtes Værneting, med mindre han ikke kunde faa dennes Tinglav og Bopæl at vide. Dersom der derfor i en Sag, som fordrede tolv Nævnsmænd, var forkyndt Stævning før Flyttetiden (der vare fire saadanne Flyttedage), saa var Sagsøgeren pligtig til paa Altinget at spørge alle Fjerdingens Goder, hvor den Beskyldte før Flyttetiden havde opholdt sig, og hvis Ting han da hørte til; overhovedet i dette og flere lignende Tilfælde at lade sig underrette om, til hvilket Ting den Anklagede hørte og hvor han boede, for at han kunde sagsøge ham paa rette Maade. Dette kaldtes at spørge efter Tinglav

og Hjemstavn (at spyrja at þíngfesti ok heimilisfángi). Exempel derpaa findes Kap. 56 og oftere.

Ved Rettergangen aflagdes oftere Eder. Det skete med højtidelige Ceremonier. Under Hedenskabet lagde den Sværgende, medens han fremsagde Edsformularen, Haand paa en Ring, der var dyppet i Offerblod, og som Goden, for at den kunde være ved Haanden, bar paa sin Arm. Efter Kristendommens Indførelse lagdes Haanden paa Bogen, Bibelen, og Eden kaldtes deraf Ed paa Bogen. Dette Udtryk, saavel som Edsformularen, saaledes som den brugtes for Femterretten, forekommer i det 142 Kap. Den var omtrent den samme som i den hedenske Tid, kun at da paakaldtes Guderne, og det hed: Hjælpe mig saasandt Frej og Njord og hin almægtige As (Odin)!

Sagsøgerens og Kontrapartens Procedure eller alt det, som hver især fremkom med i Sagen for at bevise eller modbevise, kaldtes Gavn (gagn), hvilket jeg har udtrykt med Beviser, forbi jeg ikke vidste noget bedre Ord; de vare da enten Søgsmaals Beviser (sakargögn) eller Værns Beviser (varnargögn).

Meget ofte kom Sagen slet ikke til Doms, men endtes med Forlig (sætt) enten hjemme eller paa Altinget. Herpaa indeholder Sagaen mange Exempler. Enten overdrog da den Forurettede sin Modstander Selvdømme (sjálfdømi), saa at han selv kunde bestemme hvad han vilde give i Bod (Kap. 36. 37. o. fl.) hvilket naturligvis forudsatte et nøjere Venskab imellem dem, eller var en Ytring af Agtelse mod den, der skulde bøde; eller der blev udvalgt visse Voldgiftsmænd til at kjende i Sagen og bestemme Betingelserne for Forliget (Kap. 56. 66. 70. 74. 80. 122—123. o. fl. St.). Et saadant Forlig begyndte med, at begge Parter tilsikrede hinanden Fred og Lejde til og fra Samlingspladsen (at selja grið), og endtes dermed, at de gave hinanden Haand, og tilsikrede hinanden Tryghed, Fred og Sikkerhed for Fremtiden (at veita trygðir). Kap. 66. 70. Den, som brød dette, var en Fredsbryder, Fredniding (griðníðíngr). Kap. 68. Ved denne Lejlighed forekommer ogsaa (Kap. 66) Udtrykket Jævnings- eller Jævnedsdom (jafnaðardómr), der enten i Almin-

delighed kan betyde en Billigheds Dom eller et Udvalg af Mænd, som skulde mægle Parterne imellem efter Ret og Billighed (saaledes tager Arnesen det), eller ogsaa en Dom, hvorved den ene Sag lignedes mod den anden, hvorved det ene Drab kom til at gaa op imod det andet. Man seer nemlig af det 145 Kap., at de jævnede Drabene mod hinanden (var þá jafnat saman vígum) lode det ene gaa op imod det andet, hvilket sammesteds kaldes Jævnings Forlig (jafnsætti).

Den sædvanlige Gang i en Proces kan af flere Kapitler i Sagaen lettelig uddrages. Den var omtrent følgende. Sagen blev først anlagt hjemme i Herredet, dels ved Stævning, dels ved Nævnsmændenes Udnævnelse. Stævningen maatte indeholde den Indstævntes Navn, Stilling eller Embede, Bopæl, hans Faders Navn, Sagen, hvorfor han blev indstævnet, Straffen han burde lide, Stedet og Tiden, hvor og naar Misgjerningen var øvet. Nævnsmændene maatte, naar Drab var begaaet, gjøres opmærksomme paa, at lovbestemt Anfald havde fundet Sted, at Ulivssaar havde været givet, at Døden havde været Følgen deraf. Derpaa rejste man til Altinget, og nogle Dage efter tillystes paa Lovbjerget Sagen, hvilken Sag man havde, mod hvem, den Straf man fordrede o. s. v. Vare Nævnsmænd ikke udnævnte hjemme, saa foretoges deres Udnævnelse her, naar Sagen var tillyst, og der maatte da skee Forespørgsel om deres Tinglav og Hjemstavn. Derpaa var alting stille, indtil Retterne bleve satte, eller, som det hedder, Dommene fare ud (dómar fara út). De af Goden udnævnte Dommere bleve af ham førte ud, for at undersøges, og hver anviist sit Sæde. Undersøgelsen kunde foretages af begge Parter, naar de betids nok vare komne til Tinget. Den Undersøgende traadte frem for Retten, aflagde Ed paa sin Oprigtighed, og gjorde sine Indvendinger enten til Goden eller vedkommende Dommer. Enhver Indvending især maatte han bekræfte paa Ære og gode Navn (leggja undir þegnskap sitt) og lade den beedige af to Sandemænd (jfr. Kap. 144). Fandtes Indvendingerne gyldige, saa erklærede han Dommeren for at være forskudt, og denne maatte da vige

sit Sæde, under Straf af den mindre Fredløshed. I den eller de Forskudtes Sted udnævnte derpaa Goden andre af sine egne Tingmænd, eller han henvendte sig derom til de andre Goder; og han maatte saaledes under sit Embeds Fortabelse skaffe Retten fuld, inden Solen igjen kom paa Tingstedet. Skete det alligevel ikke, saa dømte de andre overblevne Dommere, som om de vare fuldtallige.

Retten var sat, og Sagerne toges for. Sagsøgeren begyndte, med mindre en Sag forsvaredes ved Gjensvar (nema þat se alt eins, ok se þat annars máls vörn, er annars er sókn); thi det, som var een Sags Værn, blev ofte en anden Sags Søgsmaal (því at þat er opt annars máls vörn, er annars er sókn. Kap. 138). Skulde flere Sager foretages, saa kastede Sagsøgerne Lod om, hvis Sag der først skulde for Retten. Naar Sagsøgeren da begyndte, saa indbød han først Modparten at høre paa hans Ed (at hlýða til eiðspjalls síns); derpaa aflagde han Ed (vann eið) paa sin Oprigtighed; saa fremsagde eller fremsatte han Sagen (at segja fram sök), i det han gav Dommerne et kort Begreb om den. Derpaa førte han Tillysningsvidner (lýsíngarvætti), at han nemlig havde forkyndt den baade for Nævnsmændene hjemme og paa Lovbjerget. Var det ikke hans egen Sag, men den var ham overdragen af en anden, hvis Sagfører han var, saa førte han Fuldmagtsvidner eller Vidner paa, at Sagen var ham paa lovlig Vis overdragen (sakartökuvætti). Nu bød han sine Nævnsmænd (kviðr) at tage Sæde, og indbød Modparten til at undersøge, og, hvis han kunde, forskyde dem (at bjóða til ruðníngar um kviðinn), dernæst til at høre deres Vidnesbyrd (framburðr), krævede Vidner paa dette, og indbød endelig Modparten til Værn eller Forsvar (til varnar).

Modparten traadte frem, aflagde sin Ed, og fremkom med de Indvendinger, hvorved han ventede at faa Sagen afbeviist. Men vidste han, at disse ikke vare tilstrækkelige, saa maatte han først see, om han enten kunde vrage eller forskyde alle Modpartens Nævnsmænd, eller om han af dem kunde udtage fem som

Hjælpe-Nævnsmænd for sig selv. Kunde han forskyde alle Sagsøgerens Nævnsmænd, saa kunde han gjøre Forbud mod Nævnsmændenes Udsigende eller Afhørelse (at verja lyritti kviðinn). Den Forurettede nedlagde dette Forbud eller krævede dets Opfyldelse af Goden i Vidners Paahør, derfor kaldtes det Gode-Forbud (goða-lyritti). Vare derimod Nævnsmændene lovlig valgte, og der imod deres Udsagn ikke kunde gjøres nogen Indvending, saa saae Værnsmanden sig om, om der ikke i andre Henseender var noget ulovligt ved Sagførelsen, om Sagsøgeren var lovlig, om han ikke havde fremført noget, der var denne Sag uvedkommende, eller han havde gjort sig skyldig i en eller anden Feil. Var dette Tilfældet, saa kunde Værnsmanden paa lignende Maade nedlægge Forbud mod den hele Proces, og erklære Sagen ugyldig (gera ónytt málit, ónyta málit, gjøre Sagen unyttig). Exempel herpaa findes i det 56 Kap.

Naar begge Parter havde udtalt, krævede de atter Vidner paa hvad de havde fremført, og den hele Irettesættelse blev gjentaget, hvorved Sagen blev indledet til Doms (at reifa málit). Denne Gjentagelse skete ved dertil beskikkede Mænd, een for Sagsøgeren, og een for Værnsmanden, over hvis Hoved, som det hed, eller for hvis Aasyn Sagen var bleven ført. (Kap. 144). I Femterretten, skete det, som forhen er anført, ved tolv Mænd, i det den ene førte Ordet, de andre samtykkede. Gjentagelsen skete i samme Orden, som Sagen var bleven ført.

Dommen faldt nu efter de fleste Stemmer. Men kunde man ikke erholde disse, saa maatte man vefænge (vefengja). Dette Vefang (vefáng) forklares med Hensyn til Ordets Oprindelse forskjellig (maaskee betyder det egentlig den Maade, hvorpaa man søgte at faa en retfærdig Dom), men er i Anvendelsen klart nok. Man søgte nemlig derved at forene to eller flere stridige Partier blandt Dommerne, saaledes at de forenede deres Stemmer. Det skete derved, at Dommerne i Retten skiftede Sæder, saa at de, der vare af samme Mening, kom til at sidde sammen. Derpaa bad det ene Parti højtidelig det andet, at høre paa hvad det havde at sige, indbød dem til at tiltræde sin Mening,

og bekræftede denne med den forordnede Vefangsed. Vefang var altsaa et Middel, hvorved man søgte, ved Edens Hellighed og Frygt for Mened at tvinge Dommerne til at samtykke i een retfærdig Dom. Dersom man ved Sagførelsen kunde bringe det dertil, at der blandt Dommerne opstode to saadanne stridige Meninger, som holdt hinanden Stangen, eller at vefænge Sagen (Kap. 144), saa var det en betydelig Fordel, thi da kunde det let hændes, at der slet ikke kunde afsiges nogen Dom. Bleve Partierne endnu lige, efter at det ene havde indbudet det andet at tiltræde sin Mening, da skulde den Mand, der havde gjentaget Sagsøgerens Beviser, erklære Modparten skyldig, og de Dommere, som vare af denne Mening, samtykkede. Omvendt erklærede den Mand, der havde gjentaget Værnsmandens Beviser, denne for uskyldig, da lovlig Værn var ført, og de Dommere, som vare af den Mening, samtykkede. Hjalp heller ikke dette, da gik Sagsøger og Værnsmand til Lovbjerget, krævede Vidner, tillyste Sag imod Dommerne for Ulovlighed, sagde hvad hvert Parti havde dømt, erklærede Retten for hævet, fordrede Landflygtigheds Straf over de Dommere, som havde været hver især af dem imod, og tillyste Sag til Femterretten.

Allerede heraf er det indlysende, at der ved denne gamle Rettergang herskede mange Formaliteter, og deres Forsømmelse eller Overtrædelse var nok til at gjøre Sagen ugyldig, ja paadrog endog den Fejlende svær Straf. Men disse Formaliteter vare kun enkelte lovkyndige Mænd bekjendte, og kun de vare istand til at anvende dem uden Feil. Derved var Almuen ligesom givet i deres Magt, da den ikke selv hverken kjendte eller kunde iagttage sin Tarv. Exempler herpaa forekomme oftere i denne Saga. F. Ex. Kriminelle Sager kunde ikke foretages paa ny, da den Dømtes Gods strax blev konfiskeret; men mindre Sager kunde gjerne foretages igjen paa næste Ting. Dette vidste imidlertid simple Folk ikke, og lode sig derved afskrække fra at begynde en Sag paa ny, naar den f. Ex. ved Udæskning til Tvekamp var bleven hævet (Kap. 22). Af Femterretten skulde, som vi have seet, udtages en hel Tylft af Dommerne til at gjentage Sagen,

saaledes at Sagsøgeren udskjød sex, og Værnsmanden andre sex. Vilde Værnsmanden ikke, saa skulde Sagsøgeren ogsaa udskyde sex for ham. Det forglemte Ejolf og Flose, og hele deres Sag blev derved kastet overende (Kap. 144 i Slutningen). Hertil kom endnu de mangfoldige Underfundigheder, hvorved den ene Part søgte at overbyde den anden eller at forvirre Dommerne. Indstævnedes en Sag for den urette Fjerdingsret, saa var den derved forspildt. Dette benyttede Flose sig af, afhændede underhaanden sit Høvdingskab, og gav sig under en anden Mands Tinglav i en anden Fjerding (Kap. 141 i Slutningen, og Kap. 142). Saaledes ere Menneskene overalt sig selv lige; Astræa har ikke sit Hjem paa Jorden, men er flyet til de himmelske Boliger.

Til at oplyse de her omtalte Straffe, maa Følgende tjene. Fredløsheden eller Landflygtigheden var to Slags, den mindre og den større. Den mindre Fredløshed kaldtes fjörbaugsgarðr, en Sag, for hvilken den idømtes, fjörbaugssök, og Manden, som blev dømt dertil, fjörbaugsmaðr. Den større Fredløshed kaldtes Skovgang (skóggángr), Sagen Skovgangssag (skóggángssök), Manden Skovgangsmand (skóggángsmaðr). Den første eller den mindre Fredløshed var kun en Fredløshed med Hensyn til visse Steder og en vis Tid; og den Anklagede eller hans Venner maatte betale Løsepenge for hans Liv. Disse bestode i Livsløsning (fjörbaugr), ved hvis Betaling han reddede sit Liv, og Adelfæste (aðalfestr, men i Grágás alaðsfestr), som betegnede en ringere Sum, der gaves for Tilladelse til at have sit Ophold paa visse Steder. Begge nævnes her i Kap 144. Kunde han ikke betale dem, saa blev han aldeles fredløs eller Skovgangsmand (sammest.). Men havde han betalt dem i to Vidners Nærværelse, saa blev der bestemt ham visse, sædvanlig tre, Opholdsteder, ikke mere end en Dags Reise fra hinanden, hvor han sikkert kunde opholde sig, og imellem hvilke han maatte drage frem og tilbage, dog kun een Gang hver Maaned. Inden en vis Tid, sædvanlig tre Aar, skulde han være ude af Landet. Var han ikke det, saa blev han fuldkommen fredløs.

Paa enhver Rejse, han foretog sig i denne Hensigt, til en Havn, var han ligeledes sikker, dog maatte hans Begjering derom til Skibsejeren ske i to Vidners Nærværelse. Enhver Skibsejer, der uden tilstrækkelig Grund nægtede at tage ham med, maatte betale tre Mark i Straf. Kunde han ikke den første Sommer faa Fart udaf Landet med nogen, saa maatte han søge den næste Sommer, og atter den tredie Sommer. Nægtede en Skibsejer da at tage ham med, saa faldt han i samme Fredløsheds Straf, men den anden hjalp det ikke. Naar han næste Vinter blev funden i Landet, saa blev han fuldkommen fredløs. Rejste han derimod bort, saa kunde han efter tre Aars Forløb vende tilbage, og var da fri og frels. Ved den større Fredløshed eller Skovgang blev den Domfældtes Midler konfiskerede, og hans Person erklæret prisgiven, saa at alle og enhver uden- og indenlands kunde dræbe ham. Han maatte derfor ty til Skove, Ørkener og andre øde Steder; deraf Navnet. Ingen maatte give ham Mad eller laane ham Hus (skógarmaðr úöll) eller skaffe ham Befordring til Lands eller Vands (skógarmaðr úferjandi), eller paa nogen Maade skaffe ham Midler til at bjærge Livet (skógarmaðr úráðandi öllum bjargráðum) Kap. 73. 141. hvor dette er udtrykt med: ubjærgende, ufærgende og uhjælpende (som ingen maa hjælpe). Dog gaves heri, som Sagaen ogsaa viser, visse Grader. Skovgangsmanden kunde være ubjærgende, men færgende (úöll ok ferjandi), saa man ej maatte huse ham eller give ham Føde i sit Hjem, men nok føre ham ud af Landet; han var altsaa landflygtig. Den mindste Fredløshed var Herredsflygtighed (Kap. 123), naar den Skyldige var forviist fra det Herred, hvor Misgjerningen var begaaet. Paa den Fredløses Hoved var udsat en Pris, der var større eller mindre efter Sagens Beskaffenhed. De fire største Skovgangssager vare: for Drab begaaet paa Altinget, for Indebrænden, for Træls eller Tyendes Drab paa Husbonde, Husfrue, deres Børn eller disses Opfostrere (derfor maatte Njals Sønner især opfordres til at hævne deres Fosterfaders Død, Kap. 43), og endelig for Mord. Dersom nogen gjorde sig skyldig i to Fjørbaugssager, saa blev han dømt til

Skovgang eller fuldkommen Fredløshed (Kap. 144). Fredløsheden kunde hæves ved at dræbe andre Fredløse sig til Frelse. Dræbte Skovgangsmanden een saadan, saa maatte han vel ej huses, men blev færgende eller landflygtig; dræbte han nok een, blev han Fjørbaugsmand; den tredies Drab gjorde ham ganske frels.

Da der oftere her i Sagaen og andensteds tales om Hundrede, saa kan derved bemærkes: Det gamle Hundrede var i Almindelighed et stort Hundrede eller 120 (12×10); tales der om Penge, saa regnedes disse rimeligvis efter Vægt, ikke efter Tælling, da man i de ældste Tider endnu ikke havde myntet Sølv. Hundrede i Sølv, Mark, Øre, Ørtug vare da i Begyndelsen Vægtnavne, Marken regnet til sexten Lod eller et halvt Skaalpund eller otte Ører. Hundrede i Sølv er, efter Graagaas, 420 Alen Vadmel; for at bestemme Størrelsen, kommer det da an paa, hvad en Alen Vadmel har været værd; men ansætter man denne end til meget ringe Pris, saa sees dog, at Hundrede (120) i Sølv ikke har været en ganske ringe Sum. Men ofte maa der efter Hundrede, naar intet tilføjes, underforstaas Alen eller Vare, og Summens Størrelse maa da have beroet paa disse Varers Beskaffenhed.

Af Darradsſangen er en anden friere Oversættelse forsøgt i Annaler for nord. Oldk. for 1836, S. 9.

Rettelser: S. 26, L. 19. fulgte hendes Hest, ell. red ved Siden af hende. S. 28, L. 15. han aldrig, l. ham aldrig. S. 49, L. 24. Sandemænd, l. Nævnsmænd. S. 147, L. 7. l. rød. S. 167, L. 3. ud, l. ad. S. 180, L. 21. Helge, l. Hrapp. S. 232, L. 22. l. Rimmegyge. S. 266, L. 12—13 sættes Anførelsestegnet foran saa og efter ham. S. 272, L. 20. l. Nials. S. 314, sidste L. l. at sige. S. 329, sidste L. hvorfor, l. hvorpaa. S. 359, L. 26. l. Helga.